

LILIEN'S DICTIONARY

Part I:
ENGLISH — POLISH
in 40 Fascicles

PRICE: \$1.00 PER FASCICLE

SEPTEMEBR 1st, 1948
Next Issue November 1, 1948

Due in 10 days in currency
or by money order or check
to the order of

FASCICLE XIII
diplomatically — dry, vi.

WYDAWNICTWO SŁOWNIKA LILIENA
BOX 149, STEVENS POINT, WIS.

Ernesta Liliena SŁOWNIK

Część I:
ANGIELSKO — POLSKI
w 40-u Zeszytach

CENA ZESZYTU: \$1.00

1 WRZEŚNIA 1948
Następny Zeszyt
1 Listopada 1948

Płatne w ciągu 10 dni gotówką albo
przekazem pocztowym lub czekiem
na zlecenie

ZESZYT XIII
diplomatically — dry, vi.

WYDAWNICTWA SŁOWNIKA LILIENA
BOX 149, STEVENS POINT, WIS.

br. 31818

go, u którego ten przedstawiciel ma zastąpić swój rząd; zastępca niepożądany (persona non grata) nie będzie mianowany; według umowy, którą podpisały wszystkie państwa na Kongresie Wiedeńskim i Akwizgrzańskim istnieją cztery rodzaje zastępców dyplomatycznych: a) ambasador, legat, poseł, nuncjo; 2) poseł, minister pełnomocny, poseł specjalny; 3) minister-rezydent; 4) chargé d'affaires, ob.; tylko dyplomaci pod 1) mają tytuł i charakter reprezentanta swego Monarchy lub Prezydenta (z prawem pierwszeństwa przysługującego ich mocodawcy); ob. *foreign service*; d. *immunity*, nienaruszalność dyplomatyczna, nieetykalność osobista zapewniona ambasadorowi, posłowi, konsulowi generalnemu obcego państwa, jego rodzinie i służbie domowej, wolność od podatku i cła od przedmiotów sprowadzanych dla osobistego użytku.

diplomatically, adv. (-i) dyplomatycznie, przeornie, taktownie, zgrabnie, sprytnie, przebiegle, ostrożnie; pot. w rękawiczkach.

diplomatics, s. 1) paleografia, badanie starych dyplomów; 2) dyplomacja, dyplomatyka; por. tytuł książki czwartej „Pana Tadeusza” Dyplomatyka i łowy; **diplomatism**.

diplomatist ob. **diplomat**(e).

diplomatize, vi (-atajz) dyplomatyżować, postępować dyplomatycznie, postępować z przeczornością i taktem ku zamierzonemu celowi; vt. dyplomować (acc.), nadać dyplom (dat.), wręczyć dyplom (dat.).

diplomatology, s. (-ta'łodzi) nauka dyplomacji, dyplomatyka.

diplomella, s. (-mie'la) terat, podwójny stos paciorkowy.

diplonema, s. (-ni'ma) biol. nitki chromatynowe w okresie diplotenowym komórki wzrostowej.

diplocephridia, s. (-nefri'die) zool. nefrydia, w których utworzeniu biorą udział tak ektoderma jak i entoderma.

diploneurial, adj. (-niu'rł) anat. zasilany przez dwa rozmaite nerwy.

diploint, s. (dip'lant) biol. ustrój z komórkami cielesnymi (somaticznymi) mający diploidalną ilość chromosomów; pokolenie diploidalne, ob. **haploint**; **sporophyte**.

diploperistomic, -mous, adj. (-perista'mik, -rist'amós) bot. (o grzybach) mający podwójne peristomium (podwójny wieniec ząbków).

diplophase, s. (dip'lofejz) biol. okres diploidalny w życiu pewnych ustrojów, także **diplophytes**; ob. **sporophyte**.

diplopia, s. (diplo'pia) pl. -s (-s) med. widzenie zdwojone, widzenie dwiste, dwojenie się w oczach; dwoiste w. na krzyż **crossed** lub **heteronymous d.**, gdy prawe oko widzi przedmiot po lewej, a lewe — po prawej; d. w. wprost **direct** lub **homonymous d.**, gdy prawe oko widzi przedmiot po prawej, a lewe po lewej; d.w. prostopadłe **vertical d.**, gdy jeden obraz widoczny jest nad drugim; d.w. jednym okiem **D. MONOCULARIS** czyli **MONOPHTHALMICA**.

diplopia, adj. (-pik) med. porażony dwolistym widzeniem.

Diplopoda, s. pl. (dipla'poda) zool. dwuparce, rząd w gromadzie wiłów; tu należą m.i. krocionóg **millipede** **JULUS TERRESTRIS**; skulica **GLOMERIS MARGINATA**.

Diptoptera, s. pl. (-ptóra) zool. grupa obejmująca typowe osy, **VESPIDAE** i nietowarzyskie **EUMENIDAE**.

diplosis, s. (dyplo'zys) 1) alch. wzbogacenie metalu przez transmutację; 2) biol. powiększenie liczby chromosomów przez połączenie dwóch haploidalnych grup w syngamii; ob. **haplosis**, **syngamy**.

diplosome, s. (-losom) biol. podwójny centrosom.

diplosphene, s. (-losfen) anat. paleont. ob. **hyposphene**, **hypantrum**.

diplostemonous, adj. (-ste'-, -sti'monós) bot. mający pręcikowie w dwóch zwojach, zatem dwa razy więcej pręcików niż płatków, w normalnym układzie pręciki wewnętrzne zwoju są naprzeciw płatków (**antipetalous**), a układ taki zwie się **diplostemony**; jeżeli zaś pręciki są naprzeciw działek, kwiat taki jest **obdiplostemonous**.

Diplotaxis, s. (-te'ksys) bot. dwurząd, chwast z rodziny krzyżowych; **D. TENUIFOLIA** DC. **wall rocket** dwurząd wielkolistny, **D. MURALIS** DC. dwurząd murowy, rodzimy w Europie, przybyszowy w Amer. Płn.

diploglegia, s. (-ti'dzia) torebka powstała z dolnego jajnika zamiast z górnego, np. u kosaczkowatych.

diplojene, adj. (dyp'lotin) biol. diplojenowy oznaczający okres między po okresie pachytomowym, kiedy nitce chromatynowe są wzdłuż wyraźnie podwójne.

Diplozoön, s. (-zo'on) zool. diplozoön, rodzaj pasorzytnych smocznic **trematode worms** **TREMATODA** czyli **TREMATODES**, jedne w królestwie zwierzęcych łączące dwa osobniki za pomocą przysawek (smoczków) na krzyż w kształcie X, tylko takie na stałe połączone podwójne osobniki zdolne są do rozplodu; larwa, zwana **diporpa**, ma na grzbiecie wyrostek cyklowy a na brzuchu smoczek, które służą do połączenia się z drugim osobnikiem aż do zrośnięcia się obu osobników w stałe X.

diplobic, adj. dojpłom'bik chem. dwuolowowy, zawierający dwa atomy ołowiu, **Pb.** w monekule.

dip needle igła magnetyczna umieszczona tak nisko, że może zmierzyć inklinację igły magnetycznej, ob. **dip of the needle**; **deep-needle**, vt. tak mierzyć.

Dipneumona, **Dipneumones**, s. pl. (dipniu'mona, -niz) zool. 1) grupa ryb dwudysznych, **DIPNOI**, u których płuća są podwójne, a boczne promienie archipterygium (ob.) albo szczałkowe albo zgola nieobecne; tu należą prapłetwiec czyli skrzelec **PROTOPTERUS**, prapłaziec czyli niepłaz **PIDOSIREN**; 2) grupa pałajów mająca szczękorożki do wysuwania i wciągania, zwana także **ARACHNOMORPHAE**; 3) grupa strzykiw **holothurians** **HOLOTHU-**

RIODA mających dwa rozgałęziające się narządy oddechowe.

dipneumonous, adj. (-nós) zool. dwudyszny, mający dwa narządy oddechowe.

dipnoan, adj. (dipno'en) zool. dwudyszny, przynależny do rzędu ryb dwudysznych **DIPNOI**; s. ryba dwudyszna.

Dipnoi, s. pl. (dip'no-i) zool. dwudyszne, rząd ryb mających prócz skrzelii funkcjonujących normalnie jeszcze i pecherz pławny przekształcony na płuća; postać przejściowa między płazami a rybami; do rzędu tego należą: rogozab **CERATODUS MIOLEPSIS**, prapłetwiec **PROTOPTERUS**, prapłaziec **LEPIDOSIREN PARADOXA**.

dipnous, adj. (dip'nós) dwudyszny, mający skrzelie i płuća.

dipodic, adj. (dajpa'dik) proz. dwustopowy (o wierszu).

Dipodidae, s. pl. (-di'di) zool. ob. **Dipus**.

Dipodomys, s. (-domüs) zool. rodzaj gryzoniów obejmujący amerykańskie kangurowe, **kangaroo rats**, w zach. St. Zj., podrodzina **DIPODOMYINAE** (-majaj'ni) rodziny **HETEROMYIDAE**.

dipody, s. (dy'podi) proz. 1) stopa złożona z dwóch stóp, np. **ditrochee**, podwójny trochej, 2) wiersz dwustopowy, **dipodic verse**, **dimeter**.

dipolar, adj. (dajpo'ler) magn. dwubiegunowy.

dipolarize, vt. (-ajz) depolaryzować.

dipole, s. (daj'pol) chem. fiz. przedmiot naładowany przeciwnie w dwóch punktach czyli biegunach, dwubiegun.

diporpa, s. (dajpor'pa) zool. ob. **Diplozoön**.

dipper, s. (dy'per) 1) kto lub co zanurza lub zanurza się na krótką chwilę, w szcz. robotnik farbiarni, fabryki świec; chochla, czerpak, przen. czytelnik przebiegający książkę piątą przez dziesiątą („po łebkach”); w gw. złodzi. złodziej kieszonkowy; 2) astr. **D.** grupa gwiazd w kształcie chochli, siedem największych gwiazd w gwiazdozbiore Niedźwiedzi Wielkiej **URSA MAJOR** i Niedźwiedzi Małej **URSA MINOR**, **Big D.** i **Little D.**, Wielki Wóz (także Wóz Dawida według Wojskiego w „Panu Tadeuszu”); 3) ceram. robotnik, który zanurza wyroby garncarskie; 4) fot. raczka, na której trzyma się w srebrnej kąpielii płytę szklaną obłożoną kolodim; 5) kość. baptysta i anabaptysta, wierzący w chrzest przez zanurzenie, także **Dunker**, pierwotnie nazwa pogardliwa nadana przez inne wyznania, następnie przez niektóre sekty przekornie przejęta; 6) mech. czerpak, konew, kubeł, cebr u maszyn do bagrowania, także sama maszyna; mar. łyżka pogłębiarki; 7) zool. rozmaite ptaki znamienne swą zrećnością w muskaniu wody, np. eur. pluszcz **water ouzel** **CINCLUS CINCLUS** lub w nurkowaniu, np. nur **grebe** **COLYMBUS**.

d. dredge, **d. shovel**, bagier, pogłębiarka; **d. gourd** dynia flaszkowa **bottle gourd** **LAGENARIA**.

dipping, s. (-in~) 1) zanurzenie, nurkowanie; 2) płyn, w którym zanurza się przedmioty do farbowania, dezynfekcji itd.; 3) med. nagły nacisk wykonywany na narząd by usunąć obcą materię; zanurzenie.

dipropyl, s. (dajpro'pył) chem. ob. hexane.

dipropyl -, przedr. wskazujący na obecność dwóch grup propylowych zwłaszcza w zastępstwie wodoru.

Diprotodon, s. (dajpro'todan) paleont. rodzaj olbrzymich roślinożernych torbaczy, znajdowany w wykopiskach australijskich prawdopodobnie z plejstocenu.

Diprotodontia, s. pl. (-dan'szie) zool. podrząd torbaczy; tu należą kangur, koala, wombat, wymarły protodan i i., wszystkie w strefie australijskiej, z jednym wyjątkiem, ob. *Cenolestes*; ob. *Polyprotodontia*.

Dipsacaceae, s. pl. (dipsakej'si-i) lub **Dipsacae**, s. pl. (dipsej'si-i) bot. szczecinowate, rodzina przeważnie pld.-eur. roślin w rzędzie marzanych RUBIALES (według innej klasyfikacji VALERIANALES); w Polsce rodzaj **DIPSACUS**, L., szczerb, w kilku gatunkach: szczerb pospolita **DIPSACUS SILVESTER**, Huds., sz. wykrawana **D. LACINIATUS**, Linn., sz. owłosiona **D. PILOSUS**, Linn., sz. zgrzeblowata **D. STRIGOSUS**, Wild.; do czesania sukna w powszechnym użyciu sz. barwierska **fuller's teasel D. FULLONUM**, Linn.

Dipsacus, s. (dip'sakes) 1) bot. ob. **Dipsacaceae**, 2) d. med. przest. cuczryca.

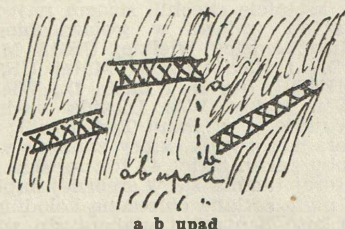
Dipsadinae, s. pl. (-daj-ni) zool. podrodzina węzów w rodzinie **COLUBRIDAE**.

dipsas, s. (dip'ses) pl. **dipsades**, (dipsej'diz) mit. kl. legendarny wąż, którego ukąszenie wywołuje nieoponowane pragnienie.

dip sector, opt. przyrząd do mierzenia za pomocą lusterek załamania światła i obniżenia widnokregu.

dipsetic, adj. (dipse'tik, gr. dipse'tikos) wywołujący pragnienie; s. środek wywołujący pragnienie, np. sól.

dip slip geol. wysokość upadu fałdy, ob. **fault**.

dipsomania, s. (-me'nja) med. opilstwo okresowe, o. powrotne, przerywane, chorobowy i nieprzewyciężony pociąg do upicia się do bezprzytomności co pewien czas, także (ściśle) opilstwo nawykowe lub nałogowe, właściwie zwane **EBRIOSITAS**; -c, s. (-k) osoba podlegająca opilstwu okresowemu.

Dipsosaurus, s. (-so'res) zool. dipsosaur, gatunek małych pustynnych jaszczurek z rodziny **IGUANA**; **D. DORSALIS** na pustyniach zach. Amer. żywi się pączkami i kwiatami.

dipsosis, s. (-so'zys) med. pragnienie spowodowane chorobą.

Diptera, s. pl. (dip'tóra) zool. dwuskrzydłe czyli muchówki, bardzo liczny rząd owadów **INSECTA** grupy tchawkodysnych **TRACHEATA**, typu stawonogów, **ARTHROPODA**, **dipteral**, adj. ob. **dipterous**.

dipterist, s. ob. **dipterologist**.

diptero - przedr. ob. **dipterous**.

dipteroecarp, s. (dip'terokarp') bot. drzewo rodzaju **DIPTEROCARPUS** lub rodziny **DIPTEROCARPACEAE** rzędu socznych **GUTTIFERALES** (według innej klasyfikacji „rządu” dziurawcowych **HYPERICALES**); **Azja** podzw.

dipteroecidium, s. (-sisi'diom) bot. galasówka spowodowana przez muchówkę.

dipterologist, s. (-ra'łodzyszt) zoolog zajmujący się badaniem muchówek.

dipterology, s. (-dzi) część zoologii poświęcona muchówkom.

dipteron, s. (dip'teran) zool. muchówka, owad rzędu dwuskrzydłych czyli muchówek.

dipteros, s. ('-teros) bud. kl. budynek otoczony ze wszystkich czterech stron podwójną kolumnadą.

dipterous, adj. (-ös) 1) bot. i zool. dwuskrzydły, np. bot. samara, zool. muchówka; mający dwoje skrzydeł lub skrzydełek; 2) zool. przynależny do rzędu owadów dwuskrzydłych czyli muchówek.

Dipterus, s. (-es) paleont. rodzaj dwudysznych ryb z dewonu (Szkocja i Amer.).

Dipteryx, s. (-iks) bot. ob. **amarouna**.

diptych, s. (dyptyk) 1) hist. kl. dyptyk, dwie tablice połączone zawiasami, wewnątrz pokryte woskiem (do notowania zapisków) zewnątrz zdobione; także wielkie podwójne tablice publiczne na jednej zawierające znakomości żyjące, na drugiej — zmarłe; 2) obraz składający się z dwóch części.

Dipus, s. (daj'pes, gr. dwunóg) zool. żerboa, gryzoń z rodziny **DIPODIDAE**, ob. **jerboa**.

dipygus, s. (dajpaj'ges) terat. powtór o podwójnej dolnej części ciała.

dypylon, s. (dy'pilon, gr. wrota) hist. kl. brama o dwóch wrotach, brama miasta, w szcz. **D.** zachodnia brama starożytnych Aten z czasów Periklesa; d., adj. dypiloński dotyczący tej bramy w szcz. bogatych wykopalisk ceramicznych w jej sąsiedztwie; niektóre okazy stylu dypilońskiego sięgają XVII w. przed Chr.

dipyre, s. (di -, daj-pajr') min. dipir, sylikid w grupie wernerytów, rodzaj mejdzonitu, w Pirenejach.

dipyrenous, adj. (dajpajri'nös) bot. mający dwie pestki.

Dirae, s. pl. (daj'ra, na kont. eur. di're) mit. rzym. Furie.

Dirca, s. (dör'ka) bot. rodzaj krzewów rodziny wawrzynkowatych mezeurum rodziny **THYMELACEAE**; d. osobnik tego rodzaju.

Dircaean, adj. (dör'si-en) hist. kl. dotyczący wodotrysku Dirce pod Te-

bami w Beocji; **D. swan** łabędź cyrcejski (u Horacego) Pindar (tam urodzony), stąd: Pindarowy, poetycki.

Dirce, s. (dör'si) mit. gr. Dirke, druga żona Lykosa z Teb; synowie pierwszej żony, Antiopy, mszcząc się za zabicie się ojca nad ich matką, przywiązali macochę do rogów byga i gonili go dopóki nie skończyła; po śmierci wrzucili ją do wodotrysku, zwanego otdąd **D.**; legenda uwieczniona przez rzeźbę Apolloniusa i Tauriskusa, ob. **Farnese bull**.

dire, adj. (dajr) 1) okropny, straszny, wraży; 2) śmiertelny, zabójczy; 3) skrajny; 4) **D.** poet. fatalny, będący dziełem Fury, ob. **Dirae**.

dire, s. w pr. starobrehoniskim: grzywna.

direct, adj. (direkt', daj-) 1) prosty, postępujący prostą drogą od jednego punktu do drugiego w przestrzeni lub w czasie; prowadzący najkrótszą drogą do punktu lub celu; 2) bezpośredni, otwarty, niedwuznaczny; d. reply jasna odpowiedź; 3) bezpośredni, np. d. responsibility bezpośrednia odpowiedzialność; 4) prosty w linii rodzinnej, ob. **consanguinity**, nie w linii bocznej; 5) astr. poruszający się wprost w kierunku ruchu planetarnego, t. j. od zachodu na wschód, w porządku znaków zodiaku, nie na wspak; 6) ekon. społ. bezpośredni, wykonywany bezpośrednio przez wyborców, np. wybór posła do parlamentu, a nie pośrednio jak np. wybór prezydenta St. Zj. przez delegatów; 7) farb. bezpośredni, nie wymagający wytrawy; 8) mat. bezpośredni, postępujący według najprostszych sposobów liczenia, jak: dodawanie, mnożenie, potęgowanie, odr. ich przeciwieństwa (**inverses**) jak: odejmowanie, dzielenie, pierwiastkowanie; 9) mech. wskazujący na taki ruch obrotowy jednego ciała na drugim, że oś znajduje się w normalnej płaszczyźnie prostopadłej do linii styku obu ciał; 10) zeg. słon. mający cyferblat pionowy i zwrócony wprost ku jednej z czterech stron głównych kompasu.

direct, adv. prosto, wprost, bezpośrednio.

direct, vi. 1) wydawać rozkazy, kierować; 2) astrol. obliczać kąt kierunku; vt. 1) zwrócić, skierować (acc.) do — to, przeciw — against; polecić, zarządzić, nakazać; 3) wskazać drogę (dat.); przen. kierować (abl.) jak np. nauczyciel; 4) astrol. obliczać łuk kąta kierunku.

direct cell division, biol. amitoza. d. current, elek. prąd stały, skrót d.c. lub D.C.

d. development, zool. rozwój bezpośredni, bez metamorfozy po narodzeniu.

d. discourse gram. forma bezpośrednia opowiadania, powtórzenie własnych słów tego kto mówił, np.: Odpowiedział mi na to: „Ja kandydować nie zamierzam”, (forma pośrednia: Odpowiedział mi na to, że nie zamierza kandydować); **ORATIO DIRECTA** i **O. OBLIQUA**.

d. driving, aut. bieg bezpośredni.

d. examination pr. pierwsze przesłuchanie świadka przez tę stronę

procesową, która świadka zawezwała; ob. cross-examination i re-examination.

d. exchange mon. wyrażenie wartości obcej waluty w walucie swego kraju ob. fixed e. i indirect e.

d. fire woj. 1) ogień nawprost, celowanie wprost prostopadłe do linii frontowej przeciwnika lub parapetu; 2) strzał armatni przy kącie podniesienia nie większym niż 20°; 3) strzelanie wprost na cel widoczny, ściśle zwane fire by d. laying (przez celowanie bezpośrednie).

directing circle, (direk'tin~ sörki) fort. rodzaj koszokopu, ob. gabion.

d. piece, woj. działko baterii, dla którego pierwotne wymiary celu były obliczane.

direction, s. (direk'szn) 1) kierowanie, kierownictwo, zarząd; 2) zarządzanie, rozkaz, polecenie, wskazówka, autorytatywne pouczenie; 3) wskazówka dodana do adresu na kopercie; 4) kierunek w znaczeniu geograficznym (np. western d.) i przenośnie (np. tendencje, prąd, kierunek w literaturze, malarstwie itp.); 5) r. dyrekcja, w St. Zj. board of directors; 6) przest. a) porządek, układ; b) kierownictwo, umiejętność kierowania (abl.); c) administracja; 7) astrol. a) ruch gwiazd nawspak ruchu wskazówek zegara; b) obliczenie w horoskopie czasu przyszłego wydarzenia; 8) fiz. własność przest. strzeni mocą której znając położenie dwóch punktów można ustalić i oznaczyć inne w tym samym wymiarze; dwa punkty leżące na prostej linii dają kierunek ruchu (AB dodatniego, BA powrotnego, ujemnego); na linii krzywej kierunkiem jest na każdym punkcie odpowiednia styczna krzywej; 9) muz. wskazówka, znak lub wyraz (zwykle w jęz. włoskim, np. piano, forte, adagio, andante, crescendo, decrescendo itd.); 10) pr. w postępowaniu in equity część pozwu zawierająca treść żądania; w Ang. address; 11) teatr, reżyserja, dobór aktorów i wskazówki im dawane, dobór dekoracji i efektów scenicznych, świetlnych itd.; 12) woj. linia celowania, ustawienie działa, odr. elevation.

directional, adj. 1) kierunkowy, dotyczący kierunku w przestrzeni; 2) (radio) oznaczający szukanie kierunku z którego sygnał pochodzi, stąd d. antenna, d. message, d. wireless; 3) telet. d. circuit breaker wyłącznik wsteczny, który wyłącza, gdy zmienia się kierunek przepływu energii.

direction test psych. badanie osoby w celu ustalenia w jakim stopniu zdoła wykonywać polecenia proste i bardziej zawiłe.

directive, adj. (direk'tiw) 1) kierujący (abl.), wskazujący (acc.), wpływający na (acc.) np. the d. power of our home education.

directive, s. 1) dyrektywa, wskazówka, zalecenia (pl.), program (postępowania partii itp.); 2) woj. orędzie komendanta zawierające ogólny zarys planu postępowania i najbliższych celów strategicznych, mające wyjaśnić armii podkład otrzymywanych rozkazów; 3) zool. ob. d. mesenteries.

directive antenna telet. antena promieniująca obficie w jednym kierunku niż w innym.

d. body, ob. polar body.

d. mesenteries, zool. kreski długościowe; u ukwiałów para lub kilka par fałd różniących się od reszty układem i służących do oznaczenia długości ciała.

directively (-li) wprost, bezpośrednio, pot. prosto z mostu.

directiveness, s. prostota, bezpośredniość.

d. sphere, biol. sfera atrakcji.

directivity, s. (-ty'witi) ob. directiveness.

direct labor w buch. praca robotnika produktywna, np. wynik pracy, jaki można pokazać w odr. za czas spędzony nieproduktywnie, np. ostrzenie narzędzi, zamiatanie opilków, przebieganie się itp., także productive labor ob. indirect labor.

direct laying woj. ustawienie działa w linii celowania prostego strzału, ob. elevation.

d. loss by fire w asek. obliczenie szkód poczynionych przez ogień odrębnie od szkód, poczynionych przez wodę, dym itp.

directly, adv. (direkt'li) 1) prosto, w prostej linii, bez zбочenia; 2) prostopadłe, nie skośnie, pod kątem 90°; 3) zupełnie, całkowicie, zgoła, wręcz; 4) wprost, bezpośrednio; 5) jasno, niedwuznacznie; 6) otwarcie, uczciwie; 7) wprost, natychmiast; 8) astron. od zachodu wprost ku wschodowi.

direct method metoda nauki języka rozpoczynając od rozmawiania w tym języku; początków tej nauki udziela się przez wskazywanie na przedmiot lub ruchami przedstawiającymi czynność; zasady gramatyczne zaś następują w dalszym ciągu nauki, w Eur. zwana metodą Berlitz'a (berli'ca).

d. nomination, ob. direct, adj. 6) i primary.

d. object, gram. przedmiot, ob. object, gram.

Directoire, s. (direktoar') 1) dyktoriał, rząd pięciu obranych dyktoriów Republiki Fr.; 1795—1799 (od upadku Robespierre'a do Napoleona); 2) fason sukien damskich z czasu Rewolucji Fr.; wysoki stan, bufiaste rękawy, długa, obcisła spódnica; 3) styl mebli między stylem Ludwika XVI (Louis Seize, lui'se'z) a stylem Napoleon'skim (Empire, a~pi'r).

director, s. (direk'tör) 1) kto zarządza, kto wskazuje, kto kieruje; 2) kto nakazuje, dyktor, naczelnik biura, wydźiału, członek dykcji firmy akcyjnej, banku itp.; 3) chir. wąski przyrząd metalowy z rowkiem, którym porusza się nożyk tak ułożony by nie mógł skaleczyć boków ani powierzchni pod płytka; 4) hist. fr. członek dyktoriałtu, ob. Directoire, 1); 5) kośc. doradca duchowny; 6) mat. kwaternion, symbol mający reprezentować odcinek linii w przestrzeni czterorozmiarowej; 7) muz. dyrygent, kapelmistrz; 8) reżyser, kierownik produkcji, ob. stage director; w obrazach ruchomych naczelny kierownik wykonania

obrazu; 9) woj. przyrząd artyleryjski do obserwowania celu i automatycznie obliczający odległość; jeżeli skierowany na cel ruchomy, ustawicznie automatycznie podającą odległość zmieniającą się.

directoral, adj. (-el) ob. directorial.

directorate, s. (-ejt) 1) dykcja zakładu handlowego itp.; 2) dyktoriał, rząd Rew. Fr. i okres czasu tych rządów 1795—1799, ob. Directoire, 1).

directorial, adj. (-to'riel) 1) dyktorski, 2) hist. dotyczący Dyktoriałtu, ob. Directoire, 1).

directory, adj. 1) wskazujący; 2) pr. (o ustawie) wskazujący jak rzecz lub czynność ma być wykonana, nie zaś co ma być wykonane; niestosowanie się do takiej wskazówki nie uważa się za czynność, przec. mandatory.

directory, s. 1) zbiór reguł, wskazówek, przepisów; 2) spis ulic i placów; 3) spis mieszkańców, telefonów itp.; 4) dykcja, dyktoriał, rząd ściśle związany w czasie przewrotów społecznych lub nieobecności rządu, D. Dyktoriał Rew. Fr.; 5) kośc. a) KRK spis świat, itd. ob. ordo, b) KP spis przepisów rytualnych D. of Public Worship z 1644.

directress, s. ('-res) dyktorka.

directrix, s. ('-riks) geom. linia lub krzywa kierująca.

direct tax podatek bezpośredni, podatek ściągany od podatnika wprost pod tytułem podatku, np. podatek dochodowy, odr. podatku pośredniego, np. od zakupu sales tax, za cło custom duty itd.

direful, adj. (dajr'fu) żalony, godny pożałowania, straszny, okropny; -ly, adv. (-li) okropnie; -ness, s. (nes).

direption, s. (direp'szn) hist. grabież, pustoszenie.

dire wolf (d. uulf') paleont. p. amer. wilk rodzaju AENOCYON e-poki lodowcowej (dyluwium, plejstocen).

dirge, s. (dördz) 1) KRK (pierwotnie DIRIGE (di'rige) ł. prowadz, skieruj, pierwsze słowo antyfony opartej na Ps. V. 8) 1) początek psalmu w obrzędzie pogrzebowym, stąd także sam obrzęd pogrzebowy; 2) żałobna pieśń, żałobny hymn.

dirge, vi. śpiewać hymn żałobny; vt. żegnać żałobnym hymnem.

dirgeful, adj. ('-ful) żałobny, pogrzebowy, jęczący, lamentujący, płaczliwy.

dirgelike, adj. ('-lajk) żałobny.

dirgeman, s. ('-men) śpiewak pogrzebowy.

dirgie, dirgy, s. (-i) szk. stypa, obiad zaduszny, uczta pogrzebowa.

dirhem, -ham, s. (dyr'hem, ar. dirham od starogr. (drachma) 1) starogr. waga ok. 1/4 attyckiej drachmy, do tej pory w użyciu w Arabii, Marokku, Persji, Turcji, w wartości 1/4 do 3/4 grama, przeciętnie ok. 3 gr.; 2) mon. pieniądz srebrny krajów moh. od w. VIII, pierwotnie 1/10 dinara.

dirigent, adj. (di'ridžent) dyrygujący, kierujący.

dirigibility, s. ('-ibi'titi) lot. bierna łatwość sterowania.

dirigible, adj. ('-ridžibi) dający się kierować, posłuszny sterowi, (słownik wojskowy prof. Matankina: kierowny, kierowalny); **d. torpedo** mar. torpeda kierowana elektrycznie ze stacji.

dirigo, vi. (diri'go, ł. kieruję) wiodę, wskazuję; motto w godle stanu Maine; por. dawniejsze przysłowie dotyczące wyboru Prezydenta St. Zj. *as Maine goes so goes the country*, jak głosuje Maine, tak głosuje kraj cały, przestało sprawdzać się w 1932 r.

diriment, adj. (di'riment) zrywający; **IMPEDIMENTA DIRIMENTIA** przeszkody zrywające małżeństwo, powodujące bezwarunkową niemożność zawarcia małżeństwa, uniemożliwiające je **AB INITIO**, ob. **impediment**.

dirk, s. (drk) rodzaj krótkiego sztyletu, Ang. i Szk.

dirk, vr. dźgnąć takim sztyletem.

dirť, s. (dört) 1) błoto, kał, brud, nieczystość; 2) gleba, ziemia, to, co wykopuje się z ziemi (np. metal); 3) mar. niepogoda.

dirť, vt. zbrukać, zbruzzyć, pobrukać, pobrudzić, posmolić, pokalać.

d. band, geog. fiz. pasmo śmiecia w lodowcu powstałe z kurzu i naleciałości z czasów kiedy pokryta nim warstwa lodu stanowiła powierzchnię lodowca.

d. bed, geol. warstwa ziemi, kłód, gałęzi, szczątków itp. w lodowcu zamknięta w stanie niezupełnego przegnicia.

d. bird, zool. 1) ob. jaeger skua, **STERCORARIUS PARASITICUS**; 2) ob. **green woodpecker PICUS VIRIDIS**; 3) ob. sęp **NEOPHRON AEGYPTICUS**.

d. farmer, rolnik.

dirtyly, adv. (-i) w brudny sposób, nikczemnie.

dirtyness, s. (-nes) 1) brud; 2) nikczemność.

dirty road, droga ubita z ziemi (bez żwiru, asfaltu itp.).

dirty, adj. (-i) 1) brudny, zbrukany, pokalany; 2) podły, niski, nikczemny; 3) brudny, nieprzyzwoity, plugawy; 4) zaszargany, zamglony, pochmurny; 5) (o kolorze) zmieszany, niewyraźny; 6) druk. o korekcie) wyglądający jak mapa, zabazgrany, (o czcionkach w kaszcie) pomieszany jak groch z kapustą.

dirty, adv. ob. **dirtyly**; vt. ob. **dirť**, vt.

Dis, s. (dis) mit. kl. Dis, bóg podziemia, odpowiadający w mit. rzym. gr. Plutonowi; mit. nord. d. bogunka (dis, pl. disir).

dis -, przedr. 1) roz -; 2) od - (uniemożliwienie czynności, odwet, przeciwnieństwo); 3) (gr. dis) dwukrotnie, wtórnie.

disability, s. (-abi'titi) niezdolność, niemożność (fizyczna lub moralna) pr. brak kwalifikacji do pewnych działań prawnych.

disable, vi. stracić moc, stać się

niezdolnym do wykonywania pewnych czynności (fizycznie lub umysłowo); vt. uniezdolnić, uszkodzić, unieszkodliwić, rozbroić, pozbawić mocy; pr. pozbawić prawa, dyskwalifikować.

disabled, adj. uszkodzony; mar. (o okręcie) niezdadny na morze; **d. soldier**, inwalida.

disabusal, s. (diz'ebiu'zł) wyprośczenie z błędu.

disacharid(e), s. (dajse'karajd,-ryd) chem. białko, cukier złożony, dający w hydrolizie dwie molekuly cukrów prostych (monosacharydy czyli monoz); do białek należą cukier mleczny (laktoza), cukier słodowy (maltoza), cukier trzcinowy (sacharoza).

disaccommodate, vt. (diz'aka'mo-dejt) sprawić kłopot, spowodować niewygodę, inkomodować.

disaccommodation, s. (-szn) kłopot, niewygodę.

disaccord, s. (diz'akord') niezgoda, brak zgody, brak zatwierdzenia.

disaccustom, vi. (-akos'tym) odzwyczaić się, zaniechać zwyczaju; vt. odzwyczaić (acc.); **ed**, adj. part. odzwyczajony; **-edness**, s. (-dnes) odzwyczajenie, wyjście z użycia.

disacidify, vt. ('-esy'defaj) odkwaszać.

disacknowledge, vt. ('-ekna'lydž) nie uznawać (gen.), odmówić uznania (dat. lub gen.); **-ment**, s. odmowa uznania, nieuznanie.

disacquaintance, s. ('-ekuejnt'nes) utrata lub brak kontaktu.

disadvantage, s. ('-adwan'tydz) niekorzystność, szkoda, przeszkoda, niekorzystne położenie.

disadvantage, vt. szkodzić (dat.), pomniejszyć prawdopodobieństwo powodzenia.

disadvantageous, adj. (-ös) niekorzystny, niepomyślny, -ly, niekorzystnie, w niekorzystnym położeniu; **-ness**, s. niepomyślne położenie, ob. **disadvantage**.

disadvise, vt. (-edwajz) odradzać (dat. gen. komu czego).

disaffect, vi. ('-afekt') być usposobionym niekorzystnie dla kogoś; vt. odwieść kogo od (gen.).

disaffected, adj. nieprzyjaźnie usposobiony względem (gen.), zrażony, zdegustowany (abl. lub do z gen.), niezadowolony, nielojalny.

disaffection, s. ('szn) stan niezadowolenia, zdegustowanie, w szcz. wobec rządu, nielojalność.

disaffiliate, vt. ('-efiljejt) zerwać stosunki z (abl.).

disaffirm, vt. ('-aferm') 1) zaprzeczyć (dat.), twierdzić coś przeciwnego; 2) pr. nie potwierdzić, odmówić potwierdzenia, ob. **affirm**.

disafforest, vt. ('-afo'rest) 1) wyciąć las, oddać grunt leśny pod uprawę rolną; 2) Ang. wyjąć grunt spod ochrony leśnej.

disafforestation, s. (-ej'szn) wycięcie lasu, oddanie gruntu leśnego pod uprawę rolną.

disaggregate, vt. ('-ag'regejt) rozdzielać agregat na składniki.

disaggregation, s. ('-szn) 1) roz-

dzielenie na składniki; 2) psych. ob. **dissociation**.

disagio, s. ('-a'džio; wł. mon. opłata za wymianę monety o obniżonej wartości, disażio.

disagree, vi. ('-agri') 1) nie zgadzać się z (abl.) — *with*, dawniej *to* lub *from*; 2) różnić się w opinii, być innego przekonania; 3) szkodzić, nie służyć (na dobre, na korzyść) np. *this climate disagrees with him*.

disagreeability, s. (-bi'titi) ob. **disagreeableness**.

disagreeable, adj. ('-ebi) 1) sprzeczny, odmienny, nie zgadzający się, nie zgodny; 2) nieprzyjemny, przykry, odrzucający, budzący odrazę, wstrętny.

disagreeable, s. osoba lub rzecz budząca odrazę.

disagreeableness, n. (-nes) nieprzyjemność, przykreść.

disagreeably, adv. (-'ebi) przykro.

disagreed, adj. (-'id) niezgodny, różniący się.

disagreement, s. ('-ment) 1) niezgoda, niezgodność, różnica zdań; 2) różnica, rozmaitość, sprzeczność.

disallow, vi. ('-elau') odmówić zatwierdzenia of; vt. 1) odmówić zatwierdzenia; 2) nie zezwolić, odrzucić (acc.), zabronić (gen.).

disallowable, adj. ('-ebi) wzbro-niony, zakazany.

disallowance, s. ('-ens) zakaz.

disally, vt. ('-alaj') rozwiązać (spółkę, małżeństwo itp.).

disanimate, vt. ('-enimejt) 1) pozbawić życia; 2) pozbawić otuchy, onieśmielić.

disannex, vt. ('-aneks') 1) prze-rwać połączenie; 2) odwołać aneksję, np. prowincji.

disannul, vt. ('-enoł') zupełnie unieważnić.

disannulment, s. ('-ment) zupeł-ne unieważnienie.

disanoint, vt. ('-en-ojnt') cofnąć i unieważnić akt namaszczenia.

disappear, vi. ('-epi'r) 1) zniknąć z oczu, przestać być widocznym; 2) zniknąć, przestać istnieć.

disappearance, s. ('-ens) zniknięcie, zanik.

disappearing bed, ('-in~ bed) łóżko dające się tak złożyć, że pozostaje w postaci kanapy, szafy, komody itp. albo znika ukryte w ścianie; **d. carriage** woj. podstawa pod ciężkie działo, na której podnosi się je powyżej parapetu, a po wystrzale obniża z powrotem i ukrywa za parapetem; **d. stair** schody po użyciu wiszące poziomo wzdłuż sufitu.

disappoint, vi. ('-epoint') zawieść, rozczarować; vt. zawieść (acc.), rozczarować (acc.).

disappointment, s. (-ment) 1) zawód, rozczarowanie; 2) osoba lub rzecz która zawodzi oczekiwanie.

disapprobation, s. (-ej'szn) ob. **disapproval**.

disappropriation, s. (-ej'szn) 1) uwolnienie spod posiadania osobistego, 2) zmiana przeznaczenia rzeczy przeznaczonej poprzednio na pewien użytek, ob. **appropriation**.

disapproval, s. ('-epu'wł) 1) odmowa zatwierdzenia, brak zatwierdzenia, nagana, cenzura, wyrażenie niezadowolenia ze strony władzy przełożonej.

disapprove, vt. ('-pru'w) odmówić zatwierdzenia, wyrazić niezadowolenie, ganić, cenzurować, odrzucić.

disapprovingly, adv. ('-li) krytycznie, odmownie.

disarm, vi. 1) złożyć broń; 2) zmniejszyć stan armii po wojnie do rozmiarów pokojowych; vt. rozbroić, 1) szerm. wytrącić przeciwnikowi pałasz z ręki, 2) hist. zdjąć zbroję (z kogo); 3) odebrać (komu) broń, 4) woj. pozbawić przeciwnika armii, znieść armię, pozbawić środków obręznego napadu lub obrony.

disarmament, s. ('-ament) 1) rozbrojenie; 2) ograniczenie zbrojeń.

disarmed, adj. ('-d) 1) rozbrojony, bez broni; 2) her. bez kłów, bez zębów, bez dzioba.

disarming, adj. part. ('-in) rozbrajający, np. a d. smile r. uśmiech.

disarrange, vt. ('-arejndż') 1) porządkować, sprawić nieporządek, pomieszać, pogmatwać; 2) zmienić układ, zmienić szlak.

disarrangement, s. ('-ment) 1) pogmatwanie; 2) zmiana szlaku.

disarray, s. ('-arej') 1) brak porządku, zamieszanie; 2) nieporządek lub niekompletne odzienie na osobie, ob. dishabille.

disarray, vt. 1) zepsuć szlak; 2) zdjąć wierzchnią odzież, **disapparel**, **disattire**, **disrobe**, **despoil**, **strip**, **unrobe**.

disarticulate, vt. ('-arti'kiulejt) a) nat. rozebrać w stawach, oddzielić w stawach.

disarticulation, s. ('-szn) chir. amputacja u stawu.

disassemble, vt. ('-asembł') rozebrać (mechanizm) na części.

disassimilation, s. ('-assimilej'szn) fizj. katabolizm, ob. metabolism.

disassociation, s. ob. dissociation.

disaster, s. ('-as'ter) klęska, nagle nieszczęście.

disastrous, adj. ('-trós) nieszczęsny, fatalny, feralny, zgubny, katastrofalny, okropny; -ly, adv. ('-li) katastroficznie, nieszczęśliwie; -ness, s. ('-nes) fatalność.

disavow, vt. ('-ewau') złać przyrzeczenie, wyprzec się, zaprzeczyć się (gen.).

disavowal, s. ('-eł) zaparcie się (gen.), wyparcie się (gen.), nieuznanie zobowiązania.

disawa, s. (disa'ue) Ind. Wsch. rodzimy gubernator prowincji na Cejlonie.

disazo -, przedr. ('-a'zo) chem. wskazujący na obecność dwóch grup azowych.

disbalance, vt. ('-be'lens) wytrącić z równowagi.

disbalancement, s. ('-ment) wytrącenie z równowagi.

disband, vi. ('-band') rozwiązać się (jako organizacja); vt. rozwiązać (organizację, np. armię).

disbar, vt. ('-bar') pr. wykluczyć z Izby Adwokackiej, pozbawić adwokata prawa stawiania przed sądem jako rzecznik.

disbark, vt. ('-bark') 1) okorować; 2) przest. ładować, ob. disembark.

disbarment, - s. ('-bar'ment) pr. utrata prawa wykonywania adwokatury.

disbelief, s. ('-bili'w) niewiara.

disbelieve, vi. być nieufnym; vt. 1) nie wierzyć, w szcz. w nauki kościelne; 2) niedowierzać, (dat.), nie-ufać (dat.).

disbeliever, s. ('-er) niedowiarek, niewierny, osoba niewierząca w nauki kościelne.

disbosom, vt. ('-bu'zym) r. przyznać się, wyznać.

disbowel, vt. ('-bau'eł) ob. disembowel.

disbranch, vt. ('-brenč') zerwać gałąź lub gałęzie.

disbud, vt. ('-bod') ogr. ścinać pączki, przerzedzać pączki w celu powiększenia pozostałych kwiatów.

disburden, vi. ('-bör'den) złożyć ciężar, uwolnić się od ciężaru, ulżyć sobie na sumieniu przez spowiedź; vt. zdjąć ciężar, ulżyć komu.

disburse, vt. ('-bōrs') wypłacić, wydać, rozpłacić.

disbursement, s. ('-ment) wypłata, wydatek.

disbury, vt. ('-bō'ri) wykopać (trupa), ob. disinter.

disbutton, vt. ('-bo'tn) rozpiąć (guzik w ubraniu).

disc, pisownia częstsza w zool. i w bot., ob. disk.

discal, adj. (dis'keł) tarczowy.

discalceate, vt. ('-kal'si-ejt) wykluczyć zakonnika lub zakonnicę z zakonu, (dosłownie pozbawić sandałów).

discanonize, vt. ('-ka'nonajz) 1) kość. wykreślić z kanonu, np. z biblii; 2) odwołać kanonizację.

discapacitate, vt. ('-kapa'sitejt) uniezdolnić, ob. incapacitate.

discard, s. ('-kard') coś odrzuconego, wyrzutek społeczeństwa, karta odrzucona; in the d. co poszło w zapomnienie, rzecz zarzucona z upływem czasu.

discard, vi. (karty) a) skatować się, odrzucić kartę lub karty lub kolor; b) nie dodać do koloru; vt. odrzucić (zwyczaj, hipotezę, kartę).

discarnate, adj. ('-karnejt') bezcielesny.

discarnate, vt. pozbawić cielesnego istnienia.

discept, vt. (dis'ept') przecinać pojęcia z wyszukaną lub przesadną precyzją, dyskutować drobiazgowo.

discern, vi. (dis'ern') rozróżniać, rozumieć różnice, np. między złem a dobrem; vt. poznawać, rozróżniać, pojmować, odkrywać.

discernible, adj. ('-ybl') mogący być rozpoznany zmysłowo.

discerning, adj. part. ('-n~) rozpoznający, rozpoznawczy, rozsądzający; rozsądny, poważny, rozważny.

discernment, s. ('-ment) 1) rozpoznanie; 2) rozważa, bystrość.

discerp, vt. ('-serp') rozszarpać, rozerwać.

discription, s. ('-szn) rozszarpa- nie, rozerwanie.

discharge, s. ('-czardż) 1) wyładowanie; 2) zwolnienie od ciężaru i ciśnienia, oskarżenia, kary, długu itd.; 3) to, co zwalnia od tych ciężarów, uwolnienie, zapłata itp.; 4) wystrzał, wybuch; 5) wypływanie, chyżość wypływania, ciecz która wypływa; 6) wykonywanie obowiązku, służby; 7) wypowiedzenie stosunku najmu usług ze strony najmu-jącego; 8) pr. odmowa sądowa; 9) zwolnienie ze służby wojskowej, np. honorable d.; hist. w czasach zaborów abszyt (z niem. Abschied); 10) bud. sposób ulżenia ciężaru np. przez wstawienie dodatkowego słupa; 11) elek. wyładowanie; **disruptive d.** przebiecie; **spark d.** wyładowanie iskrowe; 12) farb. preparat do usunięcia z materiałów barw i bejcy; 13) med. a) upływ materii; b) kał wydzielinowy.

discharge, vt. 1) wyładować, uwalniać od ciężaru, od długu, od ucisku; umniejszać ciśnienie, wylewać; 2) uwalniać od niewoli, oddalać ze służby; 3) bud. zdjąć część ciężaru przez rozdział obciążenia; 4) farb. blichować; 5) księg. wykreślić obciążenie za zwrot pożyczonej książki.

discharge conduit chem. przewód odpływowy.

discharm, vt. ('-czarm') odczarować.

Discifloræ, s. pl. (disiflo'ri) bot. dawniejsza klasyfikacja Benthama i Hookera odejmująca rośliny o kwiatkach, których receptakulum rozszerza się w tarczę jak u rutowatych itp.

disciform, adj. (di'siform) tarczowy.

discigerous, adj. (disi'dżerös) mający tarczę.

Discina, s. (disaj'na) rodzaj ramienionogów rzędu LYOPOMATA, niedys liczny, dziś ograniczony do jednego gatunku w Afryce.

discinct, adj. (dis'sinkt) nieopasany, niedbale odziany.

disciple, s. (dis'sipł) uczeń w szcz. the d. -s lub the twelve d. -s, dwunastu apostołów, czasem 70 (według wulgaty 72).

Disciples of Christ, hist. kość. sekta chrześcijańska założona w 1810 r. w Pensylwanii przez Tomasza i Aleksandra Campbellów, oparta wyłącznie na Nowym Testamencie; chrzest przez zanurzenie; ob. flagellant.

disciplinarian, adj. ('-nej'rien) podlegający dyscyplinie.

Disciplinarians hist. kość. pierwsi ang. purytanie o tendencjach kalwinistycznych.

disciplinable, adj. ('-ebl) 1) zdolny do nauki, mogący być nauczonym; 2) podlegający dyscyplinarnym karom.

disciplinant, s. (disip'linent) hist. kość. biczownik zakonu hiszp. znanego z surowej dyscypliny.

disciplinary, adj. (disip'lineri, Ang. -öri) 1) dyscyplinarny, dotyczący dyscypliny; 2) dotyczący dyscyplin lub sekty Disciplinarians; także disciplinative (-nej'tyw), disciplinarytory (-ne'tori).

disciplinary barracks woj. St. Zj. rodzaj więzienia wojskowego.

discipline, s. (di'siplin) 1) przest. nauka, ćwiczenie, nauczanie; 2) dyscyplina, przedmiot nauki, dział wiedzy; 3) dyscyplina, zbiór przepisów, zwyczajów i praktyk, mających na celu utrzymanie karności; 4) hist. dyscyplina, sznurki, różga, przyrząd do samobiczowania się lub do smagania za karę lub w celu poprawy; 5) rząd wewnętrzny kościelny ustanowiony na fundamencie kanonów (Ig. Krasicki).

discipline, vt. 1) dyscyplinować, dyscyplinować się, rozwiać; 2) ćwiczyć, ulepszać; **an undisciplined heart** (Dickens o młodym Dawidzie Copperfieldzie); 3) biczować, bić różgami, smagać, np. dyscyplinował ciało swe aż do krwi siekać je okrutnie; 4) trzymać w karności.

discipline of the secret karność wśród chrześcijan IV i V w., utrzymanie w tajemnicy przynależności do Kościoła w celu uniknięcia przesładowań.

discission, s. (-si'zn) chr. rozcięcie, wcięcie, w szcz. rozcięcie zaćmy **DISCISIO CATARACTÆ**; geol. przerwa w skałe spowodowana przez złom zwie się **space of d.**

discitis, s. (-kaj'tis) med. zapalenie którejkolwiek tarczy lub tarczki w ciele.

disclaim, vi. 1) pr. odwołać roszczenie, dawniej z **in, out of, from**; 2) wyrzec się, zaprzeczyć; vt. 1) pr. rzec się roszczenia; 2) zaprzeczyć związku (z abl.), odmówić uznania, np. autorstwa listu; 3) nieuznawać prawa, władzy, ważności; wyrzec się (gen.).

disclaimer, s. (-er) 1) pr. akt zrzeczenia się (gen.); 2) hist. publiczne ogłoszenie o bezprawnym używaniu herbu przez osobę nieuprawnioną.

discloister, vt. (-kloj'ster) ob. uncloister.

disclose, vt. (-klo'z) otworzyć, odkryć, wyjawić, odsłonić, wydać na światło dzienne; rozgłosić, ogłosić.

disclosure, s. (-'żer) wyjawienie, odkrycie, rozgłoszenie.

discoblastic, adj. (dis'kobles'tyk) embriol. tarczoblastowy, oznaczający lub wskazujący formę bródkowania widoczną u jaj meroblastowych wytwarzającego blastodermę podobną do tarczy jak np. u ikrze ryb kostnoszkieletowych.

discoblastula, s. (-'tiula) embriol. blastula z jaja tarczoblastowego.

discobolus, -los, s. (diska'bolos) ciskacz tarczy; D. słynny starogr. pomnik ciskacza tarczy; oryginał Myrona (z V w. przed Chr.) zaginął; dwa naśladowstwa (w Watykanie i w British Museum) przedstawiają postać patrzącą przed siebie; figu-

ra uważana powszechnie za prawdopodobnie najwierniejsze naśladowanie oryginału (w Palazzo Lan-

Discobolus
w Watykanie
w Palazzo
i w Br. Mus.
Lancelotti

celotti) przedstawia ciskacza z twardą, odwróconą do połowy wstecz; ob. rycinę.

discocephalus, adj. (-se'fales) zool. mający na głowie przyssawkę lub przyssawki.

discoactylous, adj. (-dek'tiles) zool. mający na palcach przylgi, jak np. żabka drzewna **HYLIDÆ** (ob.).

discogastrula, s. (-gestru'la) embr. gastrula tarczowa, gastrula pochodząca z jaja tarczoblastowego.

Discoglossidae, s. pl. (-glasi'di) zool. rodzina żab mających tarczowaty język, jak np. położnik **obstetrical toad ALYTES OBSTETRICALS**.

discoid, adj. (dys'ko-id) tarczowaty, krążkowy, płaski i okrągły; bot. podobny do tarczy, mający tarczę lub krążek w szcz. u złożonych, **COMPOSITEÆ** mający koronę rurkową nie języczkową, **tubular corolla** nie **ligulate c.**

discoid, s. każdy przedmiot mający kształt tarczy.

discoidal, adj. (dyskoj'di) tarczowy; d. **placenta**, ob. **discoplacenta**.

Discoideae, s. pl. (-i'di-i) zool. podrząd cewioplawów, **SIPHONOPHORA**, w rzędzie stułbioplawów **HYDROZOA** w grupie parzydełkowców **CNIDARIA** typu jamochłonów **CCELENTERATA**; ob. **Disconanthæ**.

discolichen, s. (-laj'kin) bot. porost należący do rzędu **DISCOLICHENES** w klasie **ASCOLICHENES**, ob.

discolor, vi. (dyska'lör) zmieniść barwę, pełznąć, plwoczyć, blaknąć; vt. 1) zmieniść kolor, przebarwić; 2) zmieniść właściwy kolor, przedstawić w innym świetle; pozbawić swego koloru; 3) wypłowić, czynić że kolor wypowieje; 4) poplamieć; 5) zmiana koloru na gorsze, splamienie.

discoloration, s. (-ej'szn) spłowiałość, plama.

Discomedusæ, s. pl. (-midu'zi) zool. podrząd stułbioplawów **HYDROZOA** typu jamochłonów **CCELENTERATA** obejmujący większość części całego rzędu; ob. **jellyfish**.

discomfit, s. (dyskōm'fit) przest. porażka.

discomfit, vt. 1) rozbić, rozprószyć (w walce); 2) udaremnić (plany, zabiegi), przeszkodzić czemu.

discomfiture, s. (-czyr) rozbić, porażka, rozczarowanie.

discomfort, s. (-fört) niewygodna, ciasnota, niepokój fizyczny lub umysłowy; przyczyna takiego stanu.

discomfortable, adj. (-fortebł) niewygodny, przykry.

discomforting, tdj. (-fortin~) niepokojący, odbierający otuchę.

discommend, vt. (-mend) 1) ganić; 2) odrzucić, odmówić polecenia.

discommendable, adj. (-'ebł) naganny, zasługujący na nieprzychylną krytykę.

discommendation, s. (-ej'szn) nagana, odmowa polecenia.

discommode, vt. (-mo'd) trudzić, kłopotać, dolegać (dat.).

discommodity, s. (-'iti) 1) trudność, niewygodna, przeszkoda; 2) w gosp. społ. rzecz nieużyteczna lub szkodliwa.

discommon, vt. (dyska'men) 1) przest. wykluczyć (z grona obywateli, z kongregacji kościelnej); 2) w Ang. a) wykluczyć z Domu Akademickiego, ob. **commons**, s. 4); b) wzbronić (domokrażcy) sprzedawania towaru studentom; 3) pr. pozbawić prawa spółnoty, np. pastwiska.

discommunity, s. (-kamiu'niti) brak spółności.

discomorula, s. (-mariu'la) embr. morula pochodząca z tarczoblastowego jaja.

discompliance, s. (-plaj'ens) niezastosowanie się, ob. **compliance**.

discompose, vt. (-kam'po'z) 1) przest. popsuć szyki, zamieszać, wpłynąć na utratę zdrowia; 2) zepsuć porządek; 3) wyprowadzić z równowagi; ob. **composure**, s. 1).

discomposed, adj. (-po'zd) niespokojny, wyprowadzony z równowagi; -ly, adv. w rozstroju; -ness, s. (nes) rozstrój.

discomposure, s. (-żör) niepokój, rozstrój; przest. a) niedyspozycja; b) zatarg.

Discomycetes, s. pl. (-maj'si'tis) bot. rząd grzybów w podgromadzie **EUASCI** gromady workowców **ASCOMYCETES**; owocnik ma często postać płaskiej lub słabo wklęsłej miseczki (apotecjum).

Disconanthæ, s. pl. (-nen'gi) zool. grupa cewioplawów **SYPHONOPHORA**; ob. **Discoideae**, **Hydrozoa**.

disconcert, s. (dyskon'sert) brak zgody.

disconcert, vt. (dyskonsert') 1) zamieszać, wyprowadzić z równowagi; 2) zmieszać, zaambarasować; 3) rozbić, zburzyć (plany, zamiary itp.).

disconcertedness, s. (-nes) zmieszanie, zamieszanie, zaambarasowanie; także **disconcertion**, **disconcertment**.

disconformity, s. (-kanfor'miti) niejednolitość, brak jednolitości, brak proporcji, z to lub **with**.

discongruity, s. (-gru'iti) brak składności, ob. **congruence**, **congruity**.

disconnect, vt. (-kanekt') rozłączyć, odłączyć, zerwać; d. **ing switch** el. odłącznik.

disconnected, adj. part. ('yd) niezwiązany, niepowiązany, luźny, oderwany, nie mający związku z (abl.); -ly, adv. bez związku; -ness, s. (-nes) brak związku.

disconnection, Ang. -nexion, s. (-nek'szn) odłączenie, rozłączenie, zerwanie.

disconnective, adj. ('tyw) rozłączający, rozluźniający.

disconnecter, s. ('tör) el. odłącznik.

disconsider, vt. (-sy'der) pozbawić szacunku, -ation, s. (-ej'szn) brak szacunku, nieuszanowanie.

disconsolate, adj. (-kan'soleit) 1) zrozpaczony, niepocieszony, nieutulony w żalu, pogrążony w smutku; 2) beznadziejny, ziejący smutkiem, np. samotna noc zimowa w puszczy.

disconsolation, s. (-ej'szn) bezdenne strapienie.

discontent, adj. (-tent') niezadowolony.

discontent, s. 1) niezadowolenie; 2) malkontent (m), malkontentka (f), osoba niezadowolona.

discontent, vt. wywołać niezadowolenie, niezadowolnić.

discontented, adj. ('yd) niezadowolony, niespokojny; -ly, adv. (-łi) z niezadowoleniem; -ness, s. (nes) nastrój niezadowolenia, niezadowolenie, także discontentment.

discontiguity, s. (-glu'iti) ob. discontiguousness.

discontiguous, adj. (-ti'glu-ös) pośredni, niebezpśredni, odległy; -ness, brak bezpośredniości.

discontinuance, s. (diskanti'niu-ens) 1) przerwanie, przerwa; 2) zaprzestanie, pr. a) zakończenie kroków prawnych z tego powodu, że strona nie czyni dalszych kroków albo na wniosek strony; b) przerwa spowodowana w ten sposób, że druga strona nie odpowiada na wszystkie istotne zarzuty a pierwsza strona nie czyni wniosku o wyrok w sprawie ustępów pozostawionych bez odpowiedzi.

discontinuation, s. (-ej'szn) przerwanie, przerwa.

discontinue, vt. (-ti'nju) ustać, zaprzestać; vt. przerwać (czynność), zamknąć (np. wydawnictwo); pr. przerwać (postępowanie sądowe przez zaniechanie dalszych kroków).

discontinuity, s. (-ti'nju'iti) brak ciągłości, brak związku, przerwa.

discontinuous, adj. (-ti'njuös) przerwany, z przerwą, z przerwami; d. distribution biol. ukazywanie się podobnych organizmów w rozrzuconych okolicach niepołączonych ze sobą.

disconula, s. (-ka'ñjula) zool. okres w rozwoju ośmiopromiennej larwy jamochłona (cewioptawa) grupy Disconanthæ, ob.

Discophora, s. pl. (dyska'fora) zool. a) grupa jamochłonów niemal identyczna z Discomedusæ czyli Scyphomedusæ, ob.; b) przest. Hirudinea.

discoporous, adj. (-ös) 1) mający lub noszący tarczę; 2) zool. przynależny do DISCOPHORA.

discoplacenta, s. (-plasenta) zo-

ol. łożysko krążkowe; zwierzęta mające takie łożysko nazwano DISCOPACENTALIA.

discoplasm, s. (dys'koplazm) anat. komórka czerwonego ciała krwi.

discopodous, adj. ('podös) zool. mający nogę w kształcie krążka lub tarczy.

discord, s. (dys'kord) 1) brak zgody między ludźmi lub rzeczami, brak jedności, jednolitości, zgody; niezgoda, sprzeczność, walka; 2) muz. dysharmonia, dysonans, rozdzwięk.

discordance, s. ('ens) 1) stan niezgodności; brak konsekwencji; 2) dysharmonia, dysonans; 3) geol. brak równoległości w sąsiadujących złożach.

discordant, adj. ('ent) 1) niezgodny, niezgadający się, nieharmonizujący; 2) geol. nierównoległy względem sąsiedniego złoża.

Discordia, s. (diskord'ja) uosobienie niezgody.

discorporate, vt. (-kor'porejt) pozbawić praw korporacji, odwołać inkorporację; ob. corporation. 2).

discount, s. ('kaunt) 1) dyskonto, eskonto, procent za pożyczkę pieniężną wypłaconą za weksel kupiecki; 2) eskontowanie, skup weksli kupieckich; 3) potrącenie, rabat, odciągnięty od sumy rachunku za towar w razie zapłaty gotówką zamiast wekslem kupieckim, płatnym po pewnym czasie; 4) umniejszenie wartości oceny, ważności argumentów itp.; at a d. poniżej ceny pełnej wartości, z opustem.

discount, vi. trudnić się eskontem papierów kupieckich; vt. dyskontować, eskontować, nabywać weksle kupieckie z potrąceniem procentu ugodzonego na czas biegu weksla; w Eur. ściągane z góry, w St. Zj. procent płatny wraz z kapitałem w dzień zapadłości.

discountable, adj. ('ebi) nadający się do eskontu, podlegający eskontowi.

discount broker, kup. agent wekslowy, sensal.

discountenance, s. (-kaunt'enans) zmieszanie, zawstyżenie, zdekoncertowanie.

discountenance, vt. okazać niezadowolenie, zmieszać, zawstyżić, zdekoncertować.

discounters, s. (-kaun'ter) eskonter.

discount rate, urzędowa stopa procentowa banku centralnego (St. Zj. Federal Reserve Bank, Ang. Bank of England, Pol. Banku Polskiego).

discourage, vi. (disko'rydz) przest. tracić ducha, tracić odwagę; vt. 1) onieśmielić, umniejszyć odwagę, zniechęcić, odradzać; 2) powstrzymać, odwozic.

discouragement, s. (-ment) zniechęcanie, odwołnienie od (gen.).

discouraging, adj. part. zniechęcający, onieśmielający.

discourse, s. (-kors', 'kors) 1) przest. logiczne rozumowanie, ułożone w myśli choćby niewypowiedziane, myśl; 2) zdolność rozumowania, myślenie w logicznym i powiązanym szyku; odr. myślenia intuicyjnego; 3) wyrażenie logicznego

myślenia, rozmowa, sposób konwersacji; 4) wyrażenie myśli w sposób formalny za pomocą retorycznego wykładu, mowy, kazania, dysertacji itp.; dawniej dyskurs; 5) przest. umiejętność prowadzenia rozmowy, opowiadanie; obznajomość z (abl.), znajomość przedmiotu.

discourse, vi. (-kors') 1) przest. rozmawiać; 2) rozmawiać, wyrażać myśl w formie uporządkowanej w związaną całość, wygłaszać swe poglądy, mówić, prowadzić konwersację; dawniej, dyskurować, dyszkuruwać.

discourser, s. (-er) autor dysertacji.

discursive, -cursive, adj. (kor'syw) rozumowy, wyrozumowany; mający formę powiązanej myśli; konwersacyjny.

discourteous, adj. (-kor'czös) niegrzeczny, nieokrzesany, prostactki, ordynarny; -ly, adv. (-łi) niegrzecznie, -ness, s. (-nes) niegrzeczność, brak ogłady.

discourtesy, s. (-kortsit) niegrzeczność, 1) brak ogłady towarzyskiej; 2) zachowanie prostactkie, czynność świadcząca o braku należytej uwagi.

discous, adj. (dis'kös) bot. ob. discoid, adj.

discover, vt. (-ko'wer) 1) odkryć, dowiedzieć się o czymś interesującym a dotychczas nieznanym; odr. invent wynaleźć np. Stefan Szolc Rogozinski discovered the source of the Mungo River; Alexander Graham Bell invented the telephone; 2) odkryć, odsłonić, np. pomnik przez zdjęcie zasłony; 3) szachy, d. check odsłonić szach, dać szach przez posunięcie swojej figury zasłaniającej obcego króla od ataku innej figury.

discoverer, s. (-ör) 1) odkrywca; 2) gór. odkrywca żyły mineralnej; także free miner, locator; 3) przest. szpieg.

discovery, s. (-i) 1) odkrycie; 2) odsłonięcie; 3) ogłoszenie, wyjawienie; 4) rzecz odkryta, np. wykopalisko; 5) gór. odkrycie żyły mineralnej, pierwszy warunek zgłoszenia roszczeń kopalnianych; 6) pr. odsłonięcie faktów lub dokumentów przez stronę procesową; D. Day urzędowe święto w dzień odkrycia Ameryki, Columbus Day, 12 października; urzędowe święto ustanowiono wbrew faktowi, że Kolumb nie wiedział, że odkrył nowy ląd, a myślał, że dotarł do Indii, celu swej podróży; to qui pro quo spowodowało nazwanie ówczesnych Amerykanów Indianami; błędna tę nazwę do tej pory zachowujemy.

discreate, vt. ('kriejt) zniszczyć twór, zniweczyć.

discredit, s. (-kre'dyt) 1) brak znaczenia, brak poważania, nieufność, podkopanie wiary (np. w wiadomość); 3) brak kredytu kupieckiego.

discredit, vt. 1) niedowierzać, uważać za fałsz (np. oświadczenie, wiadomość); wzbudzić nieufność; 2) przynieść wstyd (dat.), szańbić lub poniżyć (siebie, swój zawód, swą rodzinę, swój kraj); 3) podkopać zaufanie, zdyskredytować.

discreditable, adj. (-ebl) niegodny zaufania, niespolegliwy, mający złą sławę; -ably (-ebl) niesławnie; -ness, s. (-nes) zasłużony brak zaufania, niespolegliwość, zła sława.

discreet, adj. (diskri't) 1) dyskretny, zachowujący tajemnicę; 2) ostrożny, umiarkowany; 3) szk. grzeczny, -ly, adv. (-li) dyskretnie; -ness, s. (-nes) dyskrecja.

discrepancy, s. (-kre'pansi) 1) odróżnianie się, różnica, odmienność; 2) różność, niezgodność, sprzeczność; 2) mat. różnica w rachunku prawdopodobieństwa $d=r$ — np, przyczyną d jest dyferencja, r ilość razy wydarzenia się wypadku, którego stopień prawdopodobieństwa jest p, a n wyraża ilość prób.

discrepant, adj. (' -ent) odmienny, różny, różniący się, niezgodny, inny, przeciwny, sprzeczny.

discrepate, vi. (dis'kripejt) r. różnić się od (gen.), ob. differ.

discrete, adj. (dis'krit, diskrit') 1) odrębny, oddzielny, odosobniony, oddzielony; różny od (gen.); 2) składający się z rozmaitych czynników; 3) oderwany, abstrakcyjny; 4) log. a) wyrażający alternatywy, ob. disjunctive; b) jednostkowo różny lecz nie różniący się gatunkowo; c) zawierający zdanie wyrażające sprzeczność lub przeciwieństwo, np. *give me liberty or give me death*; d. *smallpox* med. ospa rozszkana VA-RIOLA DISCRETA.

discretion, s. (-szn) 1) oddzielenie, odłączenie, stan odrębności; 2) dyskrejonalność, prawo swobodnej decyzji, rozstrzygnięcie; 3) dyskrecja, przeczność, ostrożność; przechowanie tajemnicy; zachowanie się nieprzekraczające należytego dystansu względem innych; 4) szk. grzeczność, uprzejmość; 5) pr. swoboda decyzji pozostawiona uznaniu sędziego, np. nałożenie kary więziennej albo grzywny; at the d. według dyskrejonalnej decyzji (pozostawienie sędziemu, gubernatorowi, komukolwiek upoważnionemu).

discretionary, adj. (' -szeneri, Ang. -nóri) dyskrejonalny, pozostawiony osobistej decyzji; -narily, adv. (-li) dyskrejonalnie, w zakresie uprawnień do rozstrzygnięcia według swojego niezawisłego uznania.

discretive, adj. (diskri'tyw) 1) rozdzielaający; 2) rozróżniający.

discriminable, adj. (-ebl) mogący być rozróżniany.

discriminability, s. (-ebi'titi) możliwość rozróżniania.

discriminal, adj. (-eł) rozróżniający, wyłączający.

discriminate, adj. (-ejt) 1) odróżniający się; mający szczególne własności; 2) znamienny przez wyłączenie, znamienny.

discriminate, vt. odróżnić, wyróżnić, wyłączyć jako odmienny.

discrimination, s. (-nej'szn) 1) zdolność rozróżniania, dokładność ocenienia znamion; 2) znamię odróżniające; 3) rozróżnienie, wyłączenie; 4) różnica w obchodzeniu się w szcz. rozróżnianie w nakładaniu opłat, cła, wynagrodzenia za tę samą pracę; praw pewnej klasy

osób, pewnych miejscowości, zawodów itp.; 5) rozpoznanie różnicy.

discriminational, adj. (-eł) nierówne traktowanie ze względu na odróżniające znamiona.

discriminatory, adj. (-tori, Ang. -tóri) rozróżniający, traktujący rozmaicie ze względu na pewne znamiona.

discrown, vt. (diskraun') zdetronizować, pozbawić korony.

disculpate, vt. (-kulpejt) uniewinnić.

discursive, adj. (-kór'syw) 1) obejmujący obszerny zakres, przeskakujący z przedmiotu na przedmiot, dorywczy, ob. desultory; 2) znamienny badaniem najdrobniejszych szczegółów; 3) dyskursywny, wyrozumowany, przec. intuitive.

discurtain, vt. (-kor'tyn) usunąć zasłony, odsłonić.

discus, s. (dis'kes) pl. *discuses* (-ys) i *disci* (di'si) 1) dysk, krążek kamienny lub metalowy do ciskania w dal; przyrząd sportowy znany od czasów starożytnych jako jedno z ćwiczeń pentatlonu; zwyczajnie o średnicy 22 cm. (12"), o wadze 2 kg. (4 lb. 6.4 uncji); 2) krążek, tarcza.

- *discus*, przyr., zool. i paleont. - tarczowy.

discuss, vi. (diskös') dyskutować, rozprawiać; vt. 1) przest. z wyjątkiem med. oczyścić; 2) omawiać (acc.), dyskutować (nad abl.), naprowadzać argumenty w celu dokładnego zbadania i oceny; 3) pr. wyczerpać środki egzekucyjne przeciw ręczycielom, w Szk., Kan., Luizjanie, zamiast *excuss*, ob.; *discussant*, s. (' -ent) *discusser*, s. (' ör) dyskutujący, dysputant.

discussible, adj. (' -ybl) nadający się do dyskusji.

discussion, s. (' -szn) 1) dyskusja, debata, omawianie, rozprawa, rozprawianie; 2) pr. wyczerpanie środków prawnych przeciwko własności zobowiązanego dłużnika przed rozpoczęciem kroków egzekucyjnych przeciw ręczycielowi, któremu przysługuje benefit od d.

Discus Thrower, (d. ȝro'uer) ob. *Discobolus*.

discutable, adj. (dys'kiutebl) nadający się do dyskusji.

disdain, s. (dyzdejn') 1) pogarda, wzgarda, wstręt, obrzydzenie z powodu mniemanej niskości ocenianej osoby, rzeczy lub czynności; 2) powód takiego poczucia.

disdain, vi. odczuwać pogardę; vt. gardzić (abl.), uważać za naganne; odrzucić (acc.) jako niegodne i poniżej godności własnej.

disdainer, s. (' -er) gardzielnik (m), gardzielnica (f).

disdainful, adj. (' -fuł) pełen pogardy, pogardliwy; -ly, adv. (-li) pogardliwie, ze wzgardą, także *disdainly*.

disdiapason, s. (dis'dajepej'zn, -sn) muz. kl. interwał dwóch oktaw.

disdiao -, przedr. (' -daje'zo) chem. wskazujący na obecność dwóch grup dwuwartościowych.

disdiplomatize, vt. (-diplo'me-tajz) uczynić mniej formalnym.

disdodecahedroid, s. (dis'dode'ka-hid'ro-id; dis gr. dwakroć, do'deka gr. dwanaście) geom. regularny wielościan mający 24 równe regularne ośmioboki.

disease, s. (diz-'l'z) 1) choroba, słabość, dolegliwość; 2) zarazek, bakteria lub podobna przyczyna rozwoju organizmu, w szcz. zwierząt i roślin, ale także wytworów jak np. wina; d. -causing, d. -producing chorobotwórczy; d. -resisting odporny; d. -spreading zakaźny, zaraźliwy.

diseased, adj. (' -d) 1) schorzały, schorowany; 2) chory np. d. *imagination* chora wyobraźnia.

disedge, vt. (diz-edž) stępić.

disedification, s. (-edifikej'szn) zgorszenie.

disedify, vt. (-e'difaj) gorszyć, obrażać uczucia religijne; rozprószyć nastrój poważny cyniczną uwagą; (-edify budować; d. gorszyć).

diselenide, s. (di-se'linajd, -nyd) chem. związek zawierający dwa atomy selenu w kombinacji z pierwiastkiem lub rodnikiem.

disembark, vi. (diz-embark') wylądować, lądować; vt. wylądować z okrętu; ob. *disemplane*.

disembarkation, **disembarkment**, s. (-ej'szn, -ment) wylądowanie, wylądowanie (okrętu), wysadzenie wojska na ląd.

disembarrass, vt. (-emba'res) wyjaśnić, wybaczyć z kłopotu, uwolnić z zakłopotania; -ment, s. (-ment) wybaczenie z kłopotu.

disembody, vt. (-embo'di) pozbawić cielesnej powłoki, zdematerializować.

disembogue, vi. (-bog') wpadać, ująć, (jak rzeka w morze); vt. wylewać, przelewać (jak rzeka swe wody do morza).

disembosom, vi. wywnętrzyć się, otworzyć serce; vt. wyznaczyć.

disembowel, vt. (-bau'el) patroszyć, wypatroszyć, wyjąć wnętrzności; przen. wyjąć najważniejszą wartość, np. z programu politycznego, z przemówienia itp.

disemburden, ob. *disburden*.

disemplane, vi. (-plejn') lądować z samolotu; ob. *disembark*.

disemploy, vt. (-emploj') wydalić ze służby.

disenable, vt. (-enejbl) dyskwalifikować, ob. *disqualify*.

disencumber, vt. (-kom'ber) uwolnić od ciężaru; np. zwolnić hipotekę; ob. *disburden*, *disemburden*.

disendow, vt. (' -endau') pozbawić wyposażenia; -ment, s. (-ment) pozbawienie wyposażenia, cofnięcie nadania.

disenchant, vt. (' -enczant') odczarować, odczynić uroki, odzłagać czary.

disenchanter, s. (-er) odzłagacz.

disenchantment, s. (' -ment) odczarowanie.

disenchantress, s. f. (' -res) odzłagaczka.

disenfranchise, vt. (' -enfren'-czajz) ob. *disfranchise*.

disengage, vi. (' -engejdż) uwolnić się, wywikłać się, w szcz. w szermierce oswobodzić pałasz od nacisku przeciwnika; vt. uwolnić, wywikłać, oddzielić, oswobodzić (z przymusowego położenia); ob. **disentangle**, **extricate**.

disengaged, adj. part. (-d) wolny, bez zajęcia, niezwiązany.

disengagement, s. (-ment) 1) uwolnienie się od zobowiązań; 2) swoboda, wolność od wszelkich zobowiązań; 3) rozwiązywanie umowy o małżeństwo; 4) szerm. oswobodzenie pałaza od nacisku przeciwnika i wysunięcie swego pałaza spod pałaza przeciwnika na wierzch.

disensoul, vt. (' -ensoł) pozbawić ducha.

disentail, vt. (' -entejl) pr. rozwiązać majorat lub ordynację.

disentangle, vi. rozwikłać się; vt. rozplatać, rozwikłać, wywikłać; -ment, s. (-ment) rozwikłanie, uwolnienie się.

disenthrone, vt. (' -en-ron') ob. **dethrone**; -ment, s. (-ment) detronizacja.

disentitle, vt. (' -entajtł) pozbawić tytułu.

disentomb, vt. (' -entum') ob. **disinter**.

disentrance, vt. (' -entrans') spir. zbudzić z transu; -ment, s. (-ment) zbudzenie z transu.

disentwine, vt. (' -entujn') ob. **disentangle**.

disepalous, adj. (dajse'peles) bot. dwudzielnokowy.

disqualize, vt. (diz-i'kuelajz) u-nierównić, zniweczyć równość czegoś.

disequilibrate, vt. (-iku'librejł) wytrącić z równowagi (fizycznej).

disequilibration, s. (' -librej'szn) pozbawienie równowagi, wytrącenie z równowagi (fizycznej).

disequilibrium, s. (-lib'riom) brak równowagi fizycznej, niestałość.

disestablish, vt. (' -esteb'łisz) u-nieważnić coś ustalonego prawem lub zwyczajem, w szcz. w użyciu w określeniu stosunku Państwa do Kościoła; -ment, s. (-ment) dekret itp. dotyczący rozdziału Kościoła od Państwa; -mentarian, s. (-mente'rien) zwolennik rozdziału Kościoła od Państwa.

disesteem, s. (' -esti'm) brak szacunku, zła sława.

diseur, s. (dizör) fr. artysta kabaretowy deklamujący piosenki prawie bez śpiewu; **disease**, s. (dizöz, fr.) artystka tego rodzaju, deklamująca przy wtórze fortepianu itp.

disfavor, Ang. -our, s. (-fejwör) brak przychylności, niełaska; 2) czynność niesprzyjająca; 3) brak poparcia, utrata dobrej sławy.

disfavor, Ang. -our, vt. traktować z uprzedzeniem i okazywać niechęć, odmawiać poparcia i szacunku.

disfeature, vt. (-fi'czör) ob. **deface**, **disfigure**, **mar**.

disfellowship, s. (-fe'łoszyp) wykluczenie z grona towarzyskiego, w szcz. zerwanie stosunków osobistych, w grupie religijnej; vt. zerwać stosunki osobiste w grupie religijnej, jak np. amonici w Pennsylvanii w

r. 1948 wobec współwyznawcy-rolnika, który nabył samochód.

disfiguration, s. (-figiurej'szn) skoślawienie, uszkodzenie; ob. **disfigurement**.

disfigure, s. (-fi'giur) zepsuć wygląd, uszkodzić, skoślawić, zbrzydzić; -ment, s. (-ment) zepsucie wyglądu np. przez uszkodzenie pomnika, przez zakrycie pięknego widoku deskami z reklamą, skoślawienie.

disforest, vt. (-fo'rest) 1) ob. **deforest**; 2) ob. **disafforest**.

disfranchise, vt. (-fren'czyz) 1) pozbawić przywileju, koncesji, prawa głosowania, prawa zajmowania urzędu itp.; 2) wykluczyć z korporacji; -ment, s. (-ment) pozbawienie przywileju itd. ob. **wyżej**.

disfrock, vt. (-frok') kość. ob. **unfrock**.

disgavel, vt. (disga'wel) hist. pr. pozbawić prawa gavelkind, ob.

disgeneric, adj. (-dżene'rik) należący do rozmaitych gatunków; **przec. congeneric**, ob.

disgorge, vi. (-gordż) 1) wymiotować; 2) odszkodować; vt. 1) wypłukać, wymiotować, wydawać z siebie pod wpływem nacisku jak np. wulkan lawę; 2) wypróżnić.

disgrace, s. (-grejs) 1) przest. niełaska; 2) hańba, wstyd, infamia; 3) zakała, kto lub co przynosi wstyd (rodzinie, krajowi, kolegom itp.).

disgrace, vt. 1) hańbić, przynosić wstyd; 2) bezznać, ujmować honoru; 3) zbrzydzić.

disgraceful, adj. (' -fuł) haniebny, sromotny.

disgrade, vt. ob. **degrade**.

disgregate, vt. (' -gregejt) rozdzielić, rozspać.

disgruntle, vt. (-grontł') wywołać niezadowolenie, przyprawić o zły humor.

disguisal, s. (-ga'jzeł) ob. **disguisement**.

disguise, s. (-ga'jz) 1) przebranie, przyjęcie innego wyglądu zewnętrznego w celu zatajenia swej tożsamości lub w celu udawania innej osoby; 2) wszelkie inne zewnętrzne zmiany czynione w celu ukrycia osoby lub rzeczy.

disguise, vt. 1) przebrać się do niepoznania, przebrać się za kogoś lub za coś; 2) zmienić wygląd, np. **death disguised his traits**; 3) ukryć prawdę przez nadanie zewnętrznych zmian.

disgust, s. (-gost') wstręt, odraza do czegoś co wywołuje w kimś obrzydzenie, mdłości itp.

disgust, vt. wywoływać w kimś silną odrazę, mdłości, wstręt, obrzydzenie; 2) zniechęcić, zde gustować.

disgusted, adj. part. (-yd) zniechęcony, znudzony, zde gustowany.

disgustful, adj. (' -fuł) przykry, zniechęcający.

disgusting, adj. part. (' -in~) wstrętny, zniechęcający, odrażający, obmierzły (czyt. r-z); -ly, adv. (-li) odrażająco; -ness (-nes) obrzydzenie.

dish, s. (dysz) 1) naczynie stołowe, np. talerz; 2) jadło podane na

talerzu itp.; 3) kubek, miska, coś podobnego do filiżanki, głębokiego talerza itp.; 4) porcja jadła na naczyńiu stołowym, a **dishful**; 5) wklesłość podobna do kształtu filiżanki lub głębokiego talerza; wklesłość na głowie bydła domowego między oczyma; 6) taca, ceram. taca gliniana lub porcelanowa; 7) górń. ang. a) należytość opłacana właścicielowi gruntu od wykonanego produktu; b) koryto do mierzenia kruszcu (28"x4"x6"); c) galon kruszcu cyny gotowy do przetopienia (zsmalcowania).

dish, vi. wklesnąć; vt. 1) wyłożyć (jadło) na talerz, często z up; **przen.** podać w należytej formie np. wiadomości dziennikarską; 2) żłobić wklesłość; 3) gw. oszukać, omamlić; d. out rozdzielać (jadło) na talerze, wydawać jedzenie (w jadłodajni).

dishabilliate, vt. (dis-habi'łitejt) uniezdolnić.

dishabille, s. (diz'abil') negliż; ob. **deshabille**.

dishallow, vt. (-he'lo) sprofanować.

disharmonic, adj. (-harmo'nik) 1) nieharmonijny, niezgodny, ob. **unharmonious**; 2) antropol. mający kombinację właściwości, składającą się na niezwykły wygląd.

disharmonize, vi. (-najz) niezgadzać się, być w dysharmonii z (abl.).

disharmony, s. (-har'moni) brak harmonii, brak zgodności, dysharmonia.

dishcloth, s. (-klog) 1) ściereczka do naczyń, także **dish-clout** (' -klaut); 2) bot. a) d. gourd rodzaj podzw. dwni LUFFA z rodziny CUCURBITACEAE; b) birth-root TRILLIUM ERECTUM Linn., także **dishrag**, z rodziny liliowatych.

dishclout, vt. zmywać naczynie.

dishearten, vt. (dis-har'ten) osłabić, osłabiać ducha, odbierać odwagę i nadzieję, ob. **dispirit**.

disheartening, adj. part. (-in~) zabiający nadzieję, przynębiający, zniechęcający.

dished, adj. (dyszł) wklesły, zapadły; **mar. d. keel** stepka pusta.

dishelm, vt. (-hełm) 1) zdjąć szyszak; 2) r. pozbawić steru.

disherison, s. (-he'rizon) wydziedziczenie; ob. **disinheritance**.

disherit, ob. **disinherit**.

dishevel, vt. (disze'wł) rozczochrać; -led, -lled rozczochrany.

dishexacontahedroid, s. (dis-hek-se'kontahi'dro-id; dis gr. dwakroć, hekso'konta gr. sześćdziesiąt) geom. bryła mająca 120 równych, regularnych dwunastoboków.

dishfaced, adj. (dysz'fejst) mający pysk nieco wklesły, o zwierzętach domowych.

dish gravy, kuch. sos mięsny.

Dishley, s. (dysz'li) rasa owiec z Leicestershire (li'sterször) w Ang.

Dishley merino rodzaj owiec wywiedzionych z krzyżowania ras Leicester (li'ster) i Merino, częsty we Francji.

dish mustard (dysz mos'terd) bot. tobołki polne, pennycress THLASPI ARVENSE Linn.

dishonest, adj. (diz-a'nyst) 1) a) niehonorowy, sromotny; b) nieczy-

sty, nieprzyzwoitość; c) wstrętny, o-
brzydliwy, podany w pogardę; 2)
nieuczciwy, oszukańczy, nienależny,
np. *d. gain*; 3) niespolegliwy, skłon-
ny do oszustwa, *d. person*; -ly, adv.
(-li) nieuczciwie.

dishonesty, s. (dyza'nesti, -ny -) 1) przest. hańba, wstyd; lubieżność; 2) brak uczciwości, brak otwartości, skłonność do kręctwa i oszukiwa-
nia; 3) nieuczciwy czyn, zboczenie
z prawej drogi.

dishonor, Ang. -our, s. (dyza'nör) 1) brak czci, bezczność, stan czło-
wieka, który popełnił czyn sprzeci-
wiający się zasadom honoru; infam-
ia, hańba, sromota; 2) stan czło-
wieka, który popadł w niełaske
(hist. u dworu, dziś w opinii publi-
cznej); 3) powód niełaski, czyn po-
wodujący złą opinię, np. *there were
many who considered general Ben-
edict Arnold a d. to his country*,
wielu uważało generała Benedykta
Arnolda za zakałę kraju ojczystego;
4) nieuczciwość, czyn oszukańczy, o-
szustwo, nieprawość.

dishonor, Ang. -our, vt. 1) pozba-
wić honoru; traktować jak bezczne-
go; piętnować jako pozbawionego
czci; 2) przynosić wstyd i hańbę; 3)
pohańbić uświęcone miejsce; 4) kup.
odmówić zapłaty straty, weksłu itp.
dokumentu handlowego, niehonorow-
wać.

dishonorable, Ang. -our-, adj. (-ebl) 1) niehonorowy, przynoszący
wstyd, zasługujący na brak szacun-
ku; sromotny; 2) nieszanowany; *d.
discharge* woj. dokument ukończe-
nia służby wojskowej pod zarzutem
karygodnego czynu.

dishorse, vi. (-ho'rs) zsiąść z ko-
nia, ob. *unhorse*, *dismount*.

dishrag, s. (dysz'rag) ob. *dish-
cloth* 2 b).

dishwasher ('-uo'szer) 1) człowiek
myjący naczyne w jadalni; 2)
maszyna do mycia naczyń.

dishwater, s. ('-uodyr) woda do
mycia naczyń lub w której zmyto
naczynie, pomyje (pl.).

disidentify, vt. (-in'tifaj) znisz-
czyć ślady tożsamości (np. zmie-
nić zarost, imię i nazwisko itp.; w
nowszych czasach zeskrobać zwoje
dające odcisk palców).

disilicid(e), vt. (dajsy'lisajd, -yd)
chem. związek zawierający dwa at-
omy krzemu w kombinacji z pier-
wiastkiem lub rodnikiem.

disillude, vt. (dizylju'd) ob. *dis-
illusion*, vt.

disillusion, s. (-żn) rozczarowa-
nie.

disillusion, vt. rozczarować, pozba-
wić złudzeń.

disimprison, vt. (-impry'zn) u-
wolnić z więzienia, wypuścić z wię-
zienia.

disinclination, s. (-inklinej'szn)
brak skłonności, posiadanie raczej
zamiłowania w kierunku przeciwn-
nym.

disincline, vi. (-inklajn') nie być
skłonny, nie chcieć zgodzić się na
(acc.); vt. nakłonić do odmówienia.

disincorporate, vt. (-inkor'po-
rej) rozwiązać korporację.

disinfect, vt. (-infekt') med. de-

zynfekować, niszczyć mikroorganiz-
my szkodliwe i zarodki zakaźne.

desinfectant, adj. ('-ent) med.
dezynfekcyjny, służący do dezyn-
fekcji; s. środek dezynfekcyjny.

disinfection, s. (-fek'szn) med.
dezynfekcja.

disinfective, adj. ('-tyw) med. de-
zynfekcyjny, służący do dezynfek-
cji.

disinfector, s. ('-tör) med. aparat
dezynfekcyjny.

disinfest, vt. (dizinfest') oczyścić
z robactwa, myszy, szczurów itp. od-
wzawić, itp.

desinfestation, s. (-ej'szn) oczysz-
czenie z robactwa, ob. wyżej.

disingenuous, adj. (-indze'niu-öz)
nieszczery, nieprawdziwy.

disinherison, s. ob. *disherison*.

disinherit, vt. ('-inhe'rit) pr. wy-
dziedziczyć.

disinheritance, s. (-ens) pr. wy-
dziedziczenie.

disinhume, vt. ('-inhju'm) ob.
disentomb, *disinter*.

disintegrable, adj. (-integ'rebl)
podzielny na części składowe.

disintegrant, s. środek dzielący na
części składowe.

disintegrate, vi. rozpadać się na
części składowe; rozpadać się na ka-
wałki lub w proch; tracić charakter
całości, *the Austro-Hungarian mon-
archy disintegrated in less than
two centuries*; vt. rozdzielać na czę-
ści składowe, np. skałę przez ude-
rzenia młotem, przez mroź, deszcze
itp.

desintegration, s. (-ej'szn) roz-
padanie się na części składowe, za-
trata charakteru całości, upadek,
rozpad, w szcz. w geol. o skałach.

disinter, vt. (-inter') 1) ekshu-
mować, odkopać, wyjąć zwłoki z
grobu, ob. *exhume*, *disintomb*, *dis-
inhume*; 2) wygrzebać, odkryć spod
kurzu zapomnienia, np. dawno za-
giniony rekwizyt.

disinterest, s. (-in'terest) 1) szko-
da, niekorzyść, *to the d. of the tax-
payers* na niekorzyść obywateli pla-
cących podatki; 2) brak względu na
interes osobisty; 3) brak zaintereso-
wania, apatia.

disinterested, adj. (-yd) 1) bez-
interesowny, nie mający na wzglę-
dzie swego osobistego interesu; 2)
niezainteresowany, obojętny.

disinterment, s. (-ment) ekshu-
macja, wykopanie zwłok np. z roz-
kazu śledczej władzy, w celu prze-
wieżenia zwłok do Kraju itd.

disinvestiture, s. (-inwes'ticzőr)
kość. cofnięcie inwestytury.

disinvite, vt. ('-inwajt') odwołać
zaproszenie.

disinvolve, vt. (-wołw') uwolnić
od wpłatania (kogo w jaką sprawę).

disject, vt. (-džekt') rozrzuć,
rozsyłać, rozsuć; *DISJECTA MEM-
BRA* (dosł. rozsypane części) o do-
wolnym cytowaniu zdań (np. z mo-
wy) nie wiążących się ze sobą.

dissection, s. ('-szn) rozsypanie,
rozsyпка, rozprószenie.

disjoin, vi. (-džojn') odłączyć się;
rozłączyć, odosobnić.

disjoint, vi. (-džojnt') rozdzielać
się w miejscach połączenia, np. w
stawach; vt. 1) rozdzielić na po-
szczególne całkowite części; 2) od-
dzielić, odosobnić; 3) transzować
(kurę na półmisku).

disjointed, adj. (-yd) 1) oddzie-
lony (w stawie lub jakoby w sta-
wie); 2) niezawisły, stąd o zdaniach
ze sobą nie związanych, *d. phrases*.

disjointedness, s. (-ness) brak
związku, niezawisłość.

disjointedly, adv. (-li) 1) odręb-
nie, oddzielnie; 2) niezawisłe, nie-
zależnie, bez związku.

disjunct, adj. (-džaknt') 1) od-
dzielony; 2) zool. (o owadach) ma-
jący ciało wyraźnie zróżnicowane na
głowę, tułów i odwłok przez znaczne
zwiększenie między tymi częściami.

disjunction, s. (-szn) 1) prze-
dzielenie, oddzielenie; 2) log. stosu-
nek między przesłankami sylogizmu
rozjemczego.

disjunctive, adj. (-iw) 1) rozdzie-
lający, rozróżniający, rozjemczy; 2)
gram. rozróżniający, np. spójniki
ani — albo, albo — albo, lecz, chociaż,
jakkolwiek, służące do wyrażenia
różnicy, przeciwieństwa itp.; 3) log.
rozjemczy, wyrażający alternatywy,
nie dające się pogodzić.

d. legacy, pr. rzym. legat pospólny,
przedmiot spadku zapisany kilku o-
sobom pospólnie; jeżeli który z le-
gatariuszów odmówi przyjęcia, u-
dział innych powiększa się odpo-
wiednio.

disjunctive pronoun gram. za-
imek bez dodania czasownika, np. *fr.
moi* (moa') zamiast *je*. UWAGA: podobny instynkt gramatyczny jest
na tle gwarowego *me* zamiast *I*, np.
who is there? gw. *me*, poprawnie: *I*.

d. symbiosis, biol. symbioza przy-
nosząca obu stronom korzyści.

disjunct, s. (-tör) teletech. wy-
łącznik.

disk, **disc**, s. (disk) 1) = **discus**,
krążek, dysk, oraz gra tym krążkiem
grywana; 2) płaska okrągła tarcza,
przen. tarcza księżycowa, rekord gra-
mofonowy; 3) arch. tarcza gliniana,
kamienna itp.; 4) astr. tarcza gwia-
zdy, pozornie płaski krążek ciała
niebieskiego; 5) bot. a) powierzchnia
narządu, odr. krawędzi; b) u rodziny
ostowych *CARDUACEAE* środkowa
część kwiatu, rurkowatowa, np.
brązowa tarcza czarnobrewki bez
żółtych promieni; c) zazwyczaj:
disc, powiększenie receptakulum o-
koła, powyżej lub poniżej słupka;
d) dołeczek z rąbkami **bordered pit**,
ob. **pit**, bot.; e) okragłe, lepkie roz-
szerzenie końców wąsów niektórych
winorośli, pnących się po gładkich
ścianach; także podobna płaska lep-
ka powierzchnia, np. spód masy
pyłku kwiatowego; f) błona okrzemki
kiedy okrągła; g) otwarta lub od-
sonięta powierzchnia obłoczn *HY-
MENIUM* w miseczce *APOTHE-
CIUM*; 6) roln. a) brona talerzowa,
ob. **disk harrow**; b) talerz brony ta-
lerzowej; 7) zool. zazwyczaj **disc**,
rozmaite narzędzia lub powierzchnie
podobne do tarczy, np. przestrzeń o-
taczająca oko sowy, składająca się z
odmiennego upierzenia; płaska prze-
strzeń dookoła ustnego otworu pew-
nych ukwiałów; czerwony krążek

ciałka krwi ssaków; ob. *creeping d.*, *germinal d.*, *optic d.*,

disk, vt. 1) wycinać w krążki; 2) uprawiać broną talerzową; 3) rekor-dować na krążku gramofonowym.

d. armature, elek. twornik krążko-
wy, twornik talerzowy.

d. barrow, antropol., arch., płaski, okrągły kurhan.

d. brake, ob. *friction brake*.

d. clutch, ob. *friction clutch*, sprzęgło talerzowe.

d. dynamo, dynamo z twornikiem krążkowym i odpowiednimi magne-sami pola.

diskelion, s. (*diske'lion*) her. dis-
kelion, figura podobna do *triskelion*
lecz tylko z dwoma promieniami, ob.
triskelion.

disk harrow, roln. a) brona tale-
rzowa; b) kultywator talerzowy.

disk hiller, roln. okopywacz tale-
rzowy, oborywacz talerzowy.

disk - shaped, adj. (*d.'szejpd'*)
mający kształt tarczy, płaski i okrą-
gły.

disk signal, kol. sygnał automa-
tyczny, dotyczący ruchu kolejowego,
podany przez pozycję kolorowych
krążków.

disleaf, *disleave*, vt. (*dysli'w*) ogo-
łocić z liści.

dislevelment, s. (*-le'wełment*)
odstąpienie od poziomu.

dislikeable, adj. (*-laj'kebl'*) nie-
sympatyczny.

dislike, s. (*-lajk'*) uczucie niechę-
ci lub wstrętu; niechęć, niezadowo-
lenie, wstręt.

dislike, vt. nie lubić, nie pochwa-
lać, odczuwać niechęć względem
(gen.).

disliking, s. (*-in~*) niechęć, nie-
zadowolenie, sprzeciw, brak apro-
baty.

dislimn, vi. (*-lymn'*) poet. zniknąć,
ulatać, ulatniać się, blednąć (jak
widzenie) vt. usuwać z widzenia, np.
sprawić znikanie obrazu na filmie.

dislink, vt. (*-link'*) rozłączyć, np.
ogniwa.

disload, va. (*-lo'd*) zładować, ob.
disburden, *unload*.

dislocate, adj. (*'-lokejt'*) 1) usu-
nać z właściwego miejsca, przesta-
wić, przemieścić; 2) wprowadzić za-
mieszanie, sprawić rozgardiasz, wy-
trącić z normalnego szyku; 3) chir.
zwichnąć.

dislocation, s. (*-ej'szn*) wyprowa-
dzenie z normalnego szyku; w szcz.
chir. zwichnięcie kości w stawie LU-
XATIO, przesunięcie DISLOCA-
TIO; geol. przesunięcie warstwy
skalnej, fałda; woj. przeniesienie
części armii.

dislodge, vi. (*-ladz'*) przeprowa-
dzić się, zmienić mieszkanie; vt. usu-
nać z miejsca zamieszkania lub spo-
czynku, wygnać z mieszkania, z le-
gowiska, z kryjóWKi, z obronnej po-
zycji, pot. wykurzyć.

dislodge, vt. (*-ment*) usunię-
cie, wyparcie, wygonienie, pot. wy-
kurzenie.

disloyal, adj. (*-lo'jał*) niełojalny
np. wobec rządu swego kraju; wia-

rołomny, niewierny np. wobec przy-
jaciela.

disloyalty, s. (*-ti*) niełojalność,
jawny lub utajony brak wierności
dla rządu swego kraju, naruszenie
obowiązków przynależności pań-
stwowej.

disluster, vi. (*-los'tór*) utracić
blask; vt. pozbawić blasku; także
dislustre (*-lo'str*).

dismal, adj. (*dyz'mel*) 1) złowiesz-
czy; 2) katastroficzny, nieszczyśny;
3) ponury, smutny, zasmucający,
przygnębiający.

dismal, s. 1) zła wróżba, feralność
(dosł. DIES MALI i. dzień feralny);
2) coś co przygnębia (osoba lub
rzecz) w szcz. a) płaczka pogrzebo-
wa; b) odzież żałobna; c) pl. przy-
gnębianie, z rodzajnikiem the -s
przykre okoliczności, smutne poło-
żenie, smutek; 3) pld. St. Zj. bagno,
moczar.

dismality, s. (*'-iti*) przygnębianie,
przygnębiające wydarzenie.

dismal science (*d. sa'jens*) żart.
złowroźna nauka, ekonomia społec-
zna tak nazwana żart. przez Carly-
le'a (Karłaj'la; Tomasz C. 1795—
1881).

dismantle, vt. (*-ment'*) 1) roze-
brać (z odzienia), ogołocić, obnażyć;
2) pozbawić mebli i urządzenia, wa-
łów, armat obronnych itp.; 3) znieść,
usunąć np. budowlę; 4) rozebrać na
części.

dismantlement, s. (*'-ment*) po-
zbawienie (fortecy) obrony.

dismark, vt. (*-mark'*) pozbawić
znamiennych oznak.

Dismas, *Dysmas*, *Desmas*, s. (*dyz'-
mes*) Dyzma. legendarne imię je-
dnego ze złoczyńców ukrzyżowanych
u boku Chrystusa.

dismast, vt. (*-mast'*) pozbawić
(okręt) masztów, porwać maszty np.
burza; *-ment*, s. (*'-ment*) pozbawie-
nie (okrętu) masztów.

dismay, s. (*-mej'*) przerażenie,
przestach, paraliżująca trwoga, za-
skoczenie, konsternacja.

dismay, vi. przest. przerazić się;
vt. przerazić, przestraszyć, opanować
trwogą, złamać ducha przez zatrwo-
żenie.

dismayedness, s. (*-nes*) przeraże-
nie, opanowanie trwogą.

dismayful, adj. (*-fuł*) przerażają-
cy.

disme, s. (*dałm*) dawniejsza pi-
sownia wyrazu *dime*, w szcz. forma
do wybijania dziesięciocentówek St.
Zj. z r. 1792.

dismember, vt. (*-member*) roze-
rwać na części, rozkawałkować.

dismemberment, s. (*-ment*) roz-
dział, rozdzieranie lub rozerwanie na
części, rozkawałkowanie, pozbawie-
nie charakteru całości.

dismiss, vi. rozejść się; vt. 1) od-
prawić, pozwolić odejść, zwolnić (pe-
tenta z audiencji); 2) odprawić,
udzielić dymisji; 3) pozbyc się (gen.),
odrzuć, porzucić, przestać rozpa-
trywać; oddalić od siebie myśl o
(loc.); 4) pr. (o sędzim) odrzucić, u-
sunąć spod dyskusji; pr. moż. i
moh. udzielić (żonie) listu rozwodo-
wego; 5) sport. zakończyć grę.

dismissal, s. (*'-eł*) 1) = *dismis-
sion*; 2) kość. zwolnienie kongrega-
cji po Eucharystii, KRK po odspie-
waniu ITA MISSA EST; 3) pr. a)
odrzuć przez sąd wniosek stro-
ny; b) w rytuale moż. i moh. udzie-
lenie (żonie) listu rozwodowego.

dismissal, s. (*'-szn*) zwolnienie
(ławy przysięgłych, wojsk, wle-
źniów); odprawa (posta po audien-
cji), pr. moż. i moh. odprawienie
żony za pomocą listu rozwodowego.

dismissive, adj. (*'-syw*) zwalnia-
jący, zawierający zezwolenie odej-
ścia np. z audiencji, z obowiązku itp.

dismoded, adj. r. staromodny, sta-
roświecki.

dismount, vi. zsiąść (z konia, bi-
cyklu, wysiąść z powozu, wagonu,
samolotu) *from*; vt. 1) demontow-
ać, zdjąć koła lub inne części; 2)
wyjąć (klejnot) z oprawy; 3) strą-
cić z konia; zsiadać to d. a horse; 4)
zsiadać, np. oddział jazdy idący
pieszo; 5) mech. rozebrać.

disobeyal, s. (*-bej'eł*) nieposłu-
szeństwo, wypadek nieposłuszeństwa.

disoblige, vt. (*'-obladz'*) odmó-
wić grzeczności, urazić, wyrządzić
niegrzeczność, spowodować niewy-
godę.

disobliging, adj. (*-in*) niegrze-
czny.

disoccupation, s. (*-akuipej'szn*)
stanie próżno, stan niezajęcia, o-
próżnienia.

disoccupy, vt. wyprowadzić się z
(gen.); opuścić, opróżnić (dom, za-
grode itp.).

disomatic, adj. (*dajsome'tyk*) petr.
oznaczały kryształ zawarty w in-
nym kryształu, ob. *xenocryst*.

dismutation, s. (*-miutej'szn*) blo-
chem. dyzmutacja, równoczesna o-
ksydacja jednych molekuł związku i
redukcja drugich.

disobedience, s. (*-obi'diens*) nie-
posłuszeństwo, brak posłuchu, sprze-
ciw, naruszenie rozkazu lub zakazu.

disomatous, adj. (*dajs'o-, -sa'-me-
tós*) mający dwoje ciał.

disomus, s. (*dajs'o'mes*) terat. po-
tworek o dwójgu ciał.

disorb, vt. 1) wytrącić z orbity; 2)
pozbawić berła (jako widomej ozna-
ki władzy).

disorder, s. (*-or'der*) 1) nieporzą-
dek, zamieszanie, nieład, brak ładu;
2) wyłom z porządku, nieregular-
ność, brak systemu; 3) zakłócenie
porządku publicznego, zaburzenia
(pl.), zamieszka, tumult, rozruchy
(pl.); 4) niedomaganie fizyczne lub
umysłowe, zaburzenia wewnętrzne,
np. mental d. zaburzenia umysłowe,
tactic d. zaburzenia ruchowe.

disorder, vi. popaść w stan zamie-
szania; vt. sprawić zamieszanie i
nieporządek, powywracać, popsuć
szyk, wyprowadzić z normalnego po-
rządku.

disordered, adj. part. wyprowa-
dzony z porządku, pokrecony, po-
przewracany; pomieszany np. d.
mind; -ness, s. zamieszanie, po-
mieszanie.

disorderly, adj. (*-li*) 1) niepo-
rządkny, nieuporządkowany, będący
w zamieszaniu; 2) buntujący się,
skory do rozruchów; 3) pr. prze-

ciwny porządkowi publicznemu, **d. conduct**, drobne przekroczenie porządku publicznego sądzone w St. Zj. przez władze miejskie na podstawie regulaminu miejscowego; dotyczy zachowania się nie stanowiącego jeszcze przestępstwa, określonego w ustawie karnej jako **mis-demeanor**; **adv.** nieprzyzwoicie, gwałtownie; **s. pr.** osoba zachowująca się w sposób naruszający porządek publiczny.

disordinate, **adj.** (-or'dinejt) przest. niewspółrzędny, nieumiarkowany, dziś: **disordinated** (-dy).

disorganie, **adj.** (-or'ge'nik) **r.** 1) nieorganiczny, **ob.** **anorganie**, **organic**; 2) niezorganizowany.

disorganization, **s.** (St. Zj. -or'ge'ny-zej'szn, Ang. -naj-) dezorganizacja, brak organizacji, podpadanie organizacji, rozluźnienie zrzeszenia, beład w organizacji, rozpad.

disorganize, **vt.** (-or'genajz) dezorganizować, rozluźniać zrzeszenie, niszczyć budowę organizacji, wprowadzać nieład i rozstrój w organizacji.

disorientate, **vi.** (-o'rientejt') 1) zwrócić się od wschodu lub od wschodniego kierunku; 2) sprawić utratę orientacji, mylić co do kierunku, prawdy, słuszności, położenia itp.

disorientation, **s.** (-szn) dezorientacja, utrata świadomości położenia, miejsca i kierunku.

disown, **vt.** (-o'n) 1) zapierać się, wypierać się, wyprzeć się; 2) zaprzeczyć autentyczności lub ważności; 3) (u kwakrów) wykluczyć ze swego grona, wyrzec się przyjaciela.

disparage, **vt.** (-pa'rydz') niedoceniać, poniżyć, mówić lekceważąco o (loc.).

disparagement, **s.** (-ment) 1) przest. megalomania, małżeństwo z osobą niższego stanu; 2) hańba, zniesławienie, poniżenie; 3) wypowiedzenie lekceważącego sądu o osobie.

disparate, **adj.** (-parejt) 1) nierówny, niepodobny, inny, odmienny, różnoraki, innej jakości, odmiennego charakteru; 2) log. nie łączący się w żadnym kierunku, nie mający nic wspólnego z wyjątkiem najogólniejszych pojęć; 3) opt. fizjol. niekorespondujący, działający odmiennie na obie siatkówki; **ob.** **diplopia**.

disparate, **s. log.** jedna z dwóch lub kilku rzeczy nie dających się porównać ze sobą, np. koń i zieleność; zwykłe w pl.

disparity, **s.** (-pe'riti) nierówność, odmiennność, różnica (w wieku, zajęciu, randze, stanowisku itp.) pod względem jakości, ilości, ciężaru, barwy itd.

dispassionate, **adj.** (-pe'szjonejt) wolny od namiętności, trzeźwy, bezstronny, spokojny, chłodny, nieuprzedzony.

dispatch, **s.** (dyspecz', w Ang. także **despatch**) 1) wysłanie listu lub rozkazu przez umyślnego posłańca; 2) szybkie załatwienie, stąd pilność, zaradność, pośpiech; 3) wykonanie kary śmierci; 4) biuro zajmujące się szybką dostawą listów; **d. boat** łódź dowożąca szybko pilne rozkazy.

dispatcher, **s.** (-dr) kol. i tel. urzędnik odpowiadający pociąg lub telegramy.

dispatchful, **adj.** (-fuł) szybki.

dispatch money **mar.** Ang. opust dla osoby, która wynajęła okręt, za załadowanie lub wyładowanie przed upływem dozwolonych dni zwłoki.

dispatiated, **adj.** (-petriej'tyd) wygnany; **s.** wygnaniec.

dispauper, **vt.** (-po'pör) odmówić (w sądzie itp.) prawa ubogich.

dispauperize, **vt.** (-po'perajz) uwolnić od stanu nędzy.

dispel, **vt.** (-peł') rozwiać, rozprzecz.

dispensable, **adj.** (-pen'sebl') 1) kość. odpuszczalny, przebaczalny; 2) nadający się do załatwienia administracyjnego; 3) zbędny, zbyteczny, dający się usunąć, nieobowiązuje.

dispensary, **s.** (-seri) 1) poradnia wydająca leki bezpłatnie lub za drobną opłatą; 2 w South Carolina od 1892—1907 urzędowy skład butelkowych alkoholi, wyłączne miejsce sprzedaży napojów alkoholowych; 3) przest. spis lekarstw, **ob.** **dispensatory**.

dispensation, **s.** (-zej'szn) 1) rozdzielanie, wydzielanie, rozdzielnicstwo, dystrybucja; 2) zarząd, administracja, plan administracyjny; 3) to co rozdano; 4) specjalne urządzenie, coś ustanowione, swoisty sposób załatwienia, porządek rzeczy; 5) obejście się bez czegoś, zwolnienie od zobowiązania, pozbycie się czegoś, odstąpienie (gen.) i akt prawny zawierający odpowiednie oświadczenie; 6) KRK dispensa spod prawa kościelnego lub spod przeszkody kanonicznej (np. przeszkody małżeńskie), spod zobowiązania wobec Boga, np. zwolnienie od przysięgi itp.; 7) pr. zawieszenie reguły w danej sprawie; 8) teol. a) rozdzielenie dobra i zła przez Boga; b) system administracji boskiej, np. patriarchalny, moższowy, chrześcijański.

dispensatory, **adj.** (-tori) udzielający dyspensy; **s.** książka zawierająca spis lekarstw, farmakologia, **ob.** **pharmacopoeia**.

dispensatrix, **s. f.** (-set'riks) aptekarka w poradni, **ob.** **dispenser**.

dispenze, **vi.** udzielić dyspensy; zrobić wyjątek; **vt.** 1) rozdawać, wydawać, rozsypywać; 2) zastosować do szczególnego wypadku; 3) uwolnić, zwolnić z (gen.) -from; 4) obejść się bez (gen.) with; 5) zrobić lekarstwo.

dispenser, **s.** (-er) 1) aptekarz w poradni, **ob.** **dispensatory**; 2) urzędnik w dispensary 2), **ob.** 3) hist. klucznik; 4) telet. przyrząd automatyczny przemieniający znaki Morsego (1791—1872) na fale.

dispeople, **vt.** (-pi'pl) wyludnić.

dispergate, **vt.** (-pergejt) chem. rozprószyć (koloid); **dispergation**, **s.** (-gej'szn) rozpróśnienie (koloidu).

dispermous, **dispermic**, **adj.** (daj-spör'mes, -mik) bot. dwunasionowy.

dispermy, **s.** (-mi) bot. udział dwóch spermatozów w jednym jajku.

dispersal, **s.** (-pör'si) rozpowszechnienie, rozsianie; w ekologii czynność i rezultat czynnej migracji

lub biernego roznoszenia organizmów z miejsca na miejsce.

disperse, **vi.** (-pör's) 1) rozsypać się, rozejść się (jak chmury), zniknąć; 2) dzielić się swą obfitością; **vt.** 1) rozbić, rozrzucić, rozwiać; 2) rozsypać po całym świecie; 3) rozsyłać ze stałego ośrodka, np. zapasy jada, nowiny, wiadomości; 4) rozgałęziać się, jak np. system krwionośny ciała; 5) fiz. poddać roznie; 6) rozwiać, jak dym lub parę.

dispersion (-szn) 1) rozpróśnienie, rozsypanie, rozsypka; 2) D. Diaspora; 3) fiz. rozpróśnienie złożonego światła (jak przez pryzmat) spowodowane różnicą załamowania; także podobne rozpróśnienie fal elektrycznych; stąd: kąt rozdziału między dwoma danymi promieniami; 4) statyst. różnica między granicami rozpróśnienia a przeciętną; 5) woj. rozrzut dróg pocisków wychodzących z tej samej armaty w tych samych okolicznościach na różne odległości.

d. medium chem. fiz. stan zawieszenia rozpróśzonej substancji w innej substancji, **dispersed phase**.

d. of the optic axes, krystalogr. rozdział osi optycznych w kryształach dwuosiowych spowodowany różnicą wartości kątów osiowych odpowiednio do rozmaitych barw widma.

dispersity, **s.** (-iti) stopień rozpróśnienia.

dispersive, **adj.** (-yw) skłonny do rozpróśnienia się; -ly, **adv.** rozpróśzajaco; -ness, **s.** (-nes) skłonność do rozpraszania się, rozpróśzalność.

dispersive power, **opt.** w substancji siła rozpraszania różnorodnych promieni światła przez załamywanie tak jak gdyby substancja była ułożona w pryzmat; siłę tę mierzymy stosunkiem kąta rozpróśnienia dwóch danych promieni do przeciętnej ich zboczenia.

dispersoid, **s.** (-pör'so-id) chem. fiz. a) substancja która przeszła rozpróśnienie, koloid; 2) = **dispersed phase**, **ob.** **dispersion medium**.

dispersoidology, **s.** (-a'łodzi) chemia koloidalna.

disphenoid, **s.** (daj'sfi'no-id) min. bryła otoczona ośmiu równobocznych trójkątami ustawionymi parami.

dispirem(e), **s.** (daj'spaj'rim, -rym) biol. faza mitozy kiedy każde jądro następne wydało chromatynę, **ob.** **spireme**.

dispirit, **vt.** (-py'rit) 1) przest. a) pozbawić siły; b) osłabić napój alkoholyczny; 2) zabić ducha, onieśmielić, pozbawić otuchy, przygnębić.

dispiteous, **adj.** (-pi'ti-ös) nie-miłosierny, nielitościwy, przekorny, pełen pogardy, pogardliwy.

displace, **vt.** (-plejs') 1) zmienić miejsce czegoś, umieścić gdzie indziej (niż w miejscu dotychczasowym lub zwyczajnym), zarzucić (acc.); 2) zastąpić, wejść w miejsce czyjeś lub czegoś; 3) złożyć (z urzędu itp.); 4) chem. uwolnić ze związku przez zastąpienie; **d.-d persons** po wojnie światowej wygnańcy i uchodźcy przewiezieni przez rząd niemiecki z kraju rodzinnego do innych krajów eur., skrót **D.P.**

displacement, s. (-ment) 1) przeniesienie, przemieszczenie, zastąpienie, stan przeniesienia na inne miejsce; 2) apt. wyczerpanie siły potężnego opiatu przez powolne działanie stałego prądu wody, ob. *percolation*; 3) elek. przesuw, przesunięcie; 4) wypór, wyporność, wyparcie, zastąpienie, ilość lub ciężar cieczy wypartej przez ciało w niej pływające, ciężar wypartej cieczy równa się ciężarowi wypierającego ciała; 5) geol. upad, różnica między pierwotnym położeniem ciała a późniejszym, ob. *dip slip* (rycina), *fault*; 6) mech. ob. *piston d.*; 7) psych. przeniesienie uczuć z jednego przedmiotu na inny, skutkiem czego np. we śnie przedmiot podrzędny nabywa znacznej wagi.

d. pump ob. *pump*.

d. scale, mar. skala wyporu.

d. tonnage, ob. *tonnage*.

displacement, s. (-plej'sensi) brak życzliwości, ob. *complacency*.

displacer, s. (-plej'ser) 1) kto lub co przenosi, w szcz. apt. perkulator.

display, s. (-plej') 1) pokaz, okazywanie; 2) wystawa, parada; 3) druk. zmiana typu czcionek i rozmiarów; rzecz tak składana; **d. advertising** ogłoszenie w czasopiśmie składane na efekt z różnorodnością czcionek i ozdób, przerwy niezadrukowanymi itp.

displayed, adj. part. (-d) her. ze skrzydłami otwartymi do lotu (o ptaku w herbie, w szcz. o orle).

displease, vi. (-pli'z) nie podobać się (dat.), budzić w kim (loc.) niezadowolenie, niechęć itp.; vt. niezadowolnić *the jury's verdict displeased the judge*; urazić.

displeasure, s. (-'žór) uczucie niezadowolenia lub urazy.

displume, vt. (-plu'm) pozbawić odznaczeń i rangi.

dispondee, s. (dajspan'di) proz. podwójny spondej, — — — —.

disporous, adj. (dajspo'rós) biol. dwusporowy.

disport, s. (disport') gra, zabawa, rozrywka, sport.

disport, vi. bawić się; vt. zabawiać (acc.).

disportment, s. (-ment) przest. rozrywka.

Disporum, s. (dajspo'rom) bot. nieliczny rodzaj ziół z rodziny konwallowatych *lily-of-the-valley family CONVALLARIACEA*; **d.**, pl. *dispora*, osobnik tego rodzaju.

disposable, adj. (-po'zeb') rozporządzalny, będący do dyspozycji, mogący być użytym; **-ness**, s. (-nes) rozporządzalność; **d. weight** lot. ciężar poza *fixed weight*, ob.

disposal, s. (-po'zi) 1) rozporządzenie, rozrządzenie, dyspozycja; 2) polecenie roli i zadania dla każdej osoby i rzeczy; 3) przeniesienie w inne ręce lub pod nowy zarząd.

dispose, vi. (-po'z) 1) rozrządzić rozstrzygając, ostatecznie i nieodmiennie, *man proposes but God disposes*, człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi; 2) ustawić, ułożyć, rozstawić; 3) wydzielić, przeznaczyć do pewnego użytku; 4) przygotować,

skłonić ku (dat.), wzbudzić inklinację, nastroić (osobę) do (gen.).

disposed, adj. (-d) 1) rozporządzony; 2) usposobiony ku (dat.), skłonny do (gen.).

disposer, s. (-er) dysponent, kierownik firmy.

disposition, s. (-szn) 1) rozporządzenie (czynność i moc), kierownictwo, sądy Boże; 2) rozporządzałość; 3) rozkład, urządzenie (np. rozkład budynku); 4) naturalna skłonność, tendencja, przest. stan zdrowia; 5) humor, usposobienie; 6) psych. swoisty sposób działania, odczuwania, reagowania, zawisły od budowy ustroju, cech odziedziczonych, cech nabytych przez osobiste doświadczenia itp.; skłonność; 7) woj. rozkład sił będących pod komendą; pl. plany strategiczne.

dispositional, adj. (-eł) zależny od dyspozycji.

dispositioned, adj. (-d) mający usposobienie o jakimś mowie.

dispossess, vt. (-pozes') pozbawić posiadania, of; zabrać (acc.), wywłaszczyć z (gen.), wyzuc z (gen.).

dispossession, s. (-szn) wywłaszczenie z (gen.); pr. wyzucenie z (gen.) za pomocą egzekucji sądowej.

dispraise, vt. (-prejz') nie pochwałać, ganić.

disprobative, adj. (-pro'batyw) dowodzący czegoś przeciwnego.

disproof, vt. (-pru'f) dowodzić czegoś przeciwnego.

disproportion, s. (-por'szn) dysproporcja, brak proporcji, brak symetrii lub normalnego stosunku, niestosunkowość np. długości do szerokości, popytu do podaży itp.; **-alness**, s. (-eł'nes) nieproporcjonalność; **-ate**, adj. (-ejt) niestosunkowy, nieproporcjonalny.

disproval, s. (-pru'wył) udowodnienie lub dowodzenie czegoś przeciwnego.

disprove, vt. (-pru'w) dowodzić czegoś przeciwnego; **-er**, s. (-er) kto dowodzi czegoś przeciwnego.

disproved, **disproven**, adj. (-pru'wd, pru'wen) zbity, dowodnie zaprzeczony, odparty.

disputable, adj. (-piu'tebl) nadający się pod dyskusję, mogący być zaczepiony, godny wszechstronnego zbadania i omówienia, wątpliwy.

disputant, s. (dis'putent) **disputator**, s. (-ej'tör) dysputant.

disputation, s. (-ej'szn) dysputa, rozprawa, w szcz. uczona, publiczna, formalna; dawniej (Skarga) także dysputacja.

disputative, adj. (-piu'tetiw) wart omówienia, godzien zbadania, wątpliwy, niepewny, sporny.

dispute, s. (-piu't) dysputa, rozmowa, kłótnia, spór; **beyond d.** bezsprzecznie, ponad wszelką wątpliwość; **in d.** będący przedmiotem omawianym.

dispute, vi. dowodzić czegoś przeciwnego, spierać się, przeczyć, zaprzeczać; vt. 1) dysputować, argumentować, dowodzić zwłaszcza w sprawie naukowej publicznie i formalnie; dawniej także dysputować się z kim o czym; 2) zaprzeczać pewnym szczegółom; 3) zaczepiać

twierdzenie lub rozporządzenie, sprzeciwiać się przyjęciu do klubu; 4) hist. zaprzeczać komu praw do herbu, itp.

disqualification, s. (-kualifikel'szn) dyskwalifikacja, dyskwalifikowanie, uznanie niezdolności.

disqualify, vt. (-kua'lifaj) uznać niezdolnym, zdyskwalifikować, odmówić kwalifikacji czyli wymaganych właściwości np. do służby wojсковей, do udziału w wyścigach itp.; pr. nie dopuścić do składania zeznań w sądzie, do zasiadania na ławie przysięgłych, do kierowania rozprawą jako sędzią.

disquiet, vt. (-kua'jet) niepokoić (acc.); **-ude**, s. (-tiud') niepokój, irytacja, rozdrażnienie, trwoga.

disqu岸ancy, s. (-kui'parensi) log. niezgodność pojęć, stosunek sprzeczności lub przeciwieństwa pojęć, np. ojciec i syn, pan i sługa, prawda i fałsz.

disqu岸ant, adj. (-kui'perent) log. niezgodny, sprzeczny lub przeciwny.

disqu岸ation, s. (-rej'szn) ob. **disqu岸ancy**.

disquisition, s. (-kuizy'szn) rozbiór (literacki).

disregard, s. (-ryga'rd) nieuwaga, lekceważenie.

disregard, vt. 1) nie uwzględnić (gen.); **-ly**, adv. (-li) lekceważąc, z lekceważeniem, pominawszy (acc.); z pominięciem (gen.); **-ness**, s. (-nes) lekceważenie, pominięcie, nieuwzględnienie, brak względów na (acc.).

disregardful, adj. (-fuł) lekceważący; **-ly**, adv. (-li) lekceważąc, z lekceważeniem, pominawszy (acc.); z pominięciem (gen.); **-ness**, s. (-nes) lekceważenie, pominięcie, nieuwzględnienie, brak względów na (acc.).

disrelated, adj. (-rilej'tyd) niezwiązany, niepołączony, niespokrewniony, bez związku.

disrelish, s. (-re'lisz) niesmak, niechęć lub wstręt do pewnych potraw, idiosynkrazja, ob. *allergy*; vt. nie lubić (pewnych potraw), czuć idiosynkrazję.

disreputable, adj. (-re'plutebl) mający złą sławę, osławiony, podejrzany; s. osoba zniesławiona.

disrepute, s. (-piu't) zła sława, złe imię, zła reputacja, niesława.

disrespect, s. (-respekt') brak uszanowania, pogarda, brak zwyczajnej uprzejmości; vt. okazywać brak zwyczajnej uprzejmości; **-ful**, adj. (-fuł) niegrzeczny, okazujący brak szacunku.

disrobe, vi. (-ro'b) rozebrać się; vt. rozebrać (z odzienia).

disroof, vt. pozbawić dachu, zerwać dach.

disroot, vt. wykorzenić, wyrwać z korzeniem.

disrupt, vi. (-ropt') roztrzaskać się, rozbić się, rozbić się na kawałki; vt. roztrzaskać, rozbić na kawałki.

disruption, s. (-rop'szn) rozbiście, rozłam; **the D.** hist. kość. rozłam w Kościele Szkoockim 1843, ob. *Free Church*, *Presbyterian*.

disruptive, adj. (-tyw) rozłomowy.

disruptive, s. silny wybuchowy na-
bój; elek. d. lub discharge przebiecie.

diss, s. (dys; ar. dajs) śródziemno-
morska winorośl AMPELODESMA
TENAX używana w koszy-
karstwie i do wyrobu lin.

dissatisfaction, s. (-fek'szn) nie-
zadowolenie.

dissatisfactory, adj. (-tori) nie-
zadowalniający.

dissatisfy, vt. (-faj) niezadowal-
niać.

dissect, vi. (-sekt') wnikać w
(acc.); vt. 1) rozciąć; w szcz. rozci-
nać anatomicznie; 2) badać nauko-
wo, wnikać ściśle w (acc.), przeglą-
dać szczegółowo; 3) chir. rozciąć
po naturalnej linii połączenia; 4)
geol. (o rzece) przecinać (ład mię-
dzy górami za pomocą dolin); 5)
med. robić sekcję zwłok; **dissecting**
aneurism ANEURYSMA DISSE-
CANS tętniak międzywarstwowy;
dissecting forceps pinceta.

dissection, s. (-'szn) 1) przecię-
cie, pocięcie; 2) część odcięta (np.
okaz anatomiczny); 3) kup. ang.
podział rachunku książkowego na
kilka oddzielnych (np. według od-
działów); 4) med. sekcja (zwłok).

disseize, vt. (-siz) ob. **dispossess**,
seizin.

disselboom, s. (disl'bu'm); Afr.
Pid. dyszel.

dissimblance, s. (-sem'blens)
brak podobieństwa.

dissemble, vi. tać, być nieszcze-
rym; vt. 1) ukrywać, maskować,
przedstawić coś za coś czym nie
jest; 2) udawać; 3) świadomie po-
mijać jakoby się nie zauważyło.

disseminate, vi. (-se'minejt) roz-
przestrzeniać się; vt. 1) rozsiewać
szerokorzutnie, rozprzestrzeniać; 2)
przen. roznosić.

dissemination, s. rozsiewanie, roz-
przestrzanie, propagowanie, orę-
downictwo; med. roznoszenie.

disseminative, adj. rozpowszech-
niający.

disseminator, s. (-nej'tór) 1) sie-
wca; 2) orędownik.

disseminule, s. (-niu'l) w ekologii
każda część ustroju pomocna do roz-
przestrzelenia, np. nasienie, spora
itd.

dissension, s. (-sen'szn) brak zgo-
dy, niezgoda, rozłam, tarcie (opini).

dissent, s. (-t) 1) niezgadanie
się, utrzymywanie odmiennej opi-
nii, różnica opinii; 2) kość. rozłam
w Kościele, w szcz. w Ang. ob. **non-**
conformist.

dissent, vi. (dissent') być odmien-
nego zdania, nie zgadzać się z pew-
ną opinią, w szcz. z urzędową opinią
swego Kościoła co do dogmatów, ob-
rządów, administracji itd., ob. w
szcz. Ang. **nonconformity**.

dissenter, s. ob. **heretic**, **noncon-**
formist.

dissenting, adj. (-sen'tin~) nie-
zgodny z większością np. w Najwyż-
szym Sądzie **Justices A and B d.**; **d-**
ly, **dissentiously**, adv. przeciwnie,
przeciwko zdaniu większości.

dissepiment, s. (dissep'imēt) błona
przedzielną, ścianka, **SEPTUM**;
bot. ścianka dzieląca komórki rodni;

zool. poprzeczna wapienna ścianka
pomiędzy promieniującymi prze-
działkami koralu.

dissert, s. (diser't) rozprawiać, dys-
kutować, debatować.

dissertation, s. (-ej'szn) rozprawa,
dysertacja, wykład naukowy.

disserve, vt. (-serw') źle służyć,
szkodzić, przynosić szkodę.

disservice, s. (-is) zła przysługa.

diserviceable, adj. (-ebi) szko-
dliwy, przynoszący szkodę.

dissever, vi. (-se'wer) oddzielić
się, zerwać, odejść; vt. oddzielić
całkowicie, odłączyć, rozłączyć.

disseverance, s. (-ens) rozdział,
zerwanie, rozłam, rozłączenie.

dissidence, s. (-ens) różnica zdań,
niezgoda.

dissident, adj. (-ent) niezgodny,
innego zdania.

dissident, s. osoba będąca innego
zdania niż większość, w szcz. hist.
kość. dyssydent, osoba przeciwna u-
stalonym zasadom Kościoła.

dissilient, adj. (-si'lient) bot. pe-
kający z głośnym wybuchem, jak np.
dojrzałe torebki niecierpka, ob. **bal-**
sam.

dissimilar, adj. (-si'miler) nie-
podobny, inny.

dissimilarity, s. (-a'riti) brak po-
dobieństwa, różnica w wyglądzie i
w naturze, odmienność.

dissimilars, s. pl. (-si'milers) rze-
czy do siebie niepodobne (ludzie,
przedmioty, idee itd.).

dissimilate, vi. (-ejt) stać się nie-
podobnym; vt. uczynić niepodobnym.

dissimulation, s. (-ej'szn) 1) stane-
nie się niepodobnym, uczynienie
niepodobnym; med. odsiebianie
(Now. Lek. 1899); 2) biol. katabo-
lizm, przec. asymilacji, ob. **assimi-**
lation, **metabolism**.

dissimulative, adj. (-ej'tyw) do-
tyczący zmiany, sprawiającej brak
poprzedniego podobieństwa; zmie-
niający do niepoznania.

dissimile, s. (-si'mili) ret. porów-
nanie z przeciwieństwem, także **dis-**
similitude.

dissimulate, vt. (-si'miulejt) u-
dawać, symulować, ukrywać pod fał-
szywymi pozorami, ob. **simulate**.

dissipate, vi. (dis'sipejt) rozcho-
dzić się, znikać (jak np. upał); vt.
1) rozsypywać, rozrzucać, rozpusz-
czać; 2) trwonić (siłę, energię, pie-
niądze itd.); 3) mat. upraszczać; 4)
termodyn. a) przepuścić (gorąco) ze
środowiska wyższej temperatury do
środowiska niższej; b) zmienić siłę
na ciepło.

dissipated, adj. rozwiązły, nie-
umiarkowany w pogoni za rozkosza-
mi kosztem trwonionego zdrowia i
majątku.

dissipater, s. (-ör) trwoniciel,
marnotrawca.

dissipation, s. (-'szn) 1) trwoni-
enie; 2) pogoń za rozrywką, rozryw-
ka; 3) rozwiązłość, rozpusta.

dissipative, adj. (-pej'tyw) mar-
notrawny; -tivity, s. (-ty'witi) mar-
notrawstwo, trwonienie, także **dis-**
sipatedness, s. (-pej'-).

dissociable, adj. 1) (dyso'szlebl)
niezgodny, nie dający się ułożyć w
szyk, nie dający się asortować; 2)
(dyso'szyl) nietowarzystki, usuwa-
jący się od towarzystwa; 3) co mo-
że być oddzielone od całości; -abil-
ity, s. (-ebi'liti) stronięcie od to-
warzystwa.

dissocial, adj. (diso'szeł) antyspo-
łeczny, egoistyczny; -ity, s. (disosze'-
liti) brak zmysłu społecznego.

dissociant, adj. (-so'szjent) chem.
rozwiązujący, uwalniający; s. sub-
stancja zwolniona ze związku.

dissociate, adj. (-so'szejt) oddzie-
lony; astr. oddalony o 1-5 znaków.

dissociate, vi. rozdzielić się, od-
dzielić się; vt. oddzielić od związku;
rozdzielić.

dissociation, s. (-'szn) 1) roz-
dział, oddzielenie np. stałego ciała
od całości; 2) chem. rozkład chem.
kombinacji na prostsze składniki,
w szcz. o działaniu gorąca lub in-
nych czynników na gazy lub roz-
puszczalników na substancje roz-
puszczone, ob. **electrolytic theory**;
3) psych. a) odłączenie z całości
jednego czynnika i poddanie go od-
dzielnemu badaniu; b) wyłączenie
jednej myśli lub jednego pragnienia
z głównego strumienia świadomości
i uczynienie go współświadomym; c)
rozszczepienie osobowości na części,
ob. **personality**.

dissociative, adj. (diso'szjetyw)
wywołujący prądy i tendencje nie-
społeczne lub antyspołeczne.

dissogeny, s. (diso'dżini) zool.
dwurodność, forma reprodukcji, w
której indywiduum przechodzi dwu-
krotnie okres dojrzałości płciowej,
raz w stanie larwalnym a powtórnie
w stanie dojrzałym, jak u niektó-
rych drobnych jamochłonów jelly-
fish klasy CTENOPHORA.

dissoluble, adj. (-sa'liubl) 1) roz-
puszczalny; 2) rozwiązalny; -ness,
dissolubility, s. (-nes, -bi'łiti) 1)
rozpuszczalność, rozwiązalność.

dissolute, adj. (dis'saliut) rozpust-
ny, rozpasany, nie uznający praw i
moralności; -ness, s. (-nes) rozpu-
sta.

dissolution, s. (-liu'szn) 1) roz-
puszczanie, topienie a) rozdział ca-
łości na części; rozpad, rozkład,
śmierć; b) ruina, koniec, upadek,
np. **the d. of the Roman empire**; c)
zakończenie, rozwiązanie, unieważ-
nienie, **d. of the pact**, rozwiązanie
spółki; d) zakończenie sesji parla-
mentarnej; e) roztajenie (śniegu,
lodu); 2) roztopienie, rozplynięcie
się; 3) rozprzeżenie obyczajów, osła-
bienie więzów moralności; 4) geol.
otwór w skale utworzony przez roz-
kład lub roztopienie, zwany także
space of d.; 5) kup. likwidacja fir-
my, rozwiązanie spółki, zwinięcie in-
teresu.

dissolutional, **dissolutive**, adj. (-eł',
-tyw) dotyczący rozpuszczenia, zna-
mienny dla rozwiązania.

dissolvable, adj. (-webł) rozpusz-
czalny, dający się roztopić, połączyć
na części, zakończyć; -ness, s. (-nes)
i **dissolvability**, s. (-iti) rozpusz-
czalność, zdolność roztopienia, po-
działu na części, zakończenia itp.,
ob. **wyżej**.

dissolve, vi. (dizółw') tajeć, rozplwać się, topnieć, rozkładać się na części, znikać, zanikać; tracić moc; 2) rozprószyć, rozpędzić, rozwiązać (np. zebranie).

dissolvent, adj. (dizał'went) rozpuszczający; s. środek rozpuszczający, rozpuszczalnik.

dissolver, s. (dizał'wer) kto lub co rozpuszcza (robotnik, maszyna, środek chemiczny itd.).

dissolving view obraz znikający powoli na ekranie w kinematografie lub w latarni magicznej; efekt wywołany z pomocą odpowiedniej latarni **d. lantern** lub odpowiedniej klapy **d. shutter**.

dissonance, s. (di'zonens) dysonans, rozdzźwięk; 1) muz. nieharmonijny akord także interwał między dwoma niezgodnymi tonami połączonymi w taki akord; 2) brak zgody, brak porozumienia; 3) telet. brak zgody w częstotliwości wibracji.

dissonant, adj. (-nent) 1) rozdzźwięczny, „przeciwko zgodzie tonów skonfederowany”; muz. nieharmonijny; 2) niezgodny, nieskładny; -ly, adv. (-li) niezgodnie, nieharmonijnie.

dissuade, vt. (-suejd') odwozić kogo od czego argumentami, odradzać komu od czego; od -from; radzić przeciwnie.

dissuasion, s. (-suej'zn) odradzenie od (gen.), powstrzymywanie od (gen.).

dissuasive, adj. (-zyw) odradzający, powstrzymujący.

dissyllabic, adj. (dysyle'bik) dwuzgłoskowy, składający się z dwóch zgłoszek.

dissymmetry, s. (dyssi'metri) brak symetrii, błąd w symetrii, asymetria; kryst. enantiomorfizm, symetria odwrotna jak np. symetria rękawiczek z prawej i lewej ręki.

distad, adv. (dis'tad) anat. ku końcowi; por. **orad**; ob. **distally**.

distaff, s. (dis'taf) kądziel, stąd kobiecy, niewieści; **D. Day** lub **Saint Distaff's Day** 7 stycznia dzień po Trzech Królach, kiedy rozpoczynało się nową pracę przedzenia, zaniechaną od Bożego Narodzenia; **d. side**, ze strony macierzystej, po kądzieli; przec. po mieczu.

distal, adj. (dis'tal) anat. oddalony od miejsca przyczepienia, odległy, bliższy końca, przec. **proximal**; oddalony od osi ciała, obwodowy, przec. **mesial**.

distale, s. (distej'li) pl. -lia (-lia) zool. każda kość przegubowa lub stępowa.

distally, adv. (dis'teli) anat. ku odległemu końcowi; ob. **distad**.

distance, s. 1) przest. różnica, sprzeczka, niezgoda; 2) odległość, najkrótsza linia łącząca dwa punkty; przestrzeń czasu między dwoma wypadkami; 3) oddalenie; 4) dystans zachowywany między dwiema osobami, rezerwa; 5) bliskość pokrewieństwa uprawniająca do porządku w dziedziczeniu; 6) mar. odległość między przedniakami dolnymi sąsiadującymi okrętów w prostej formacji; w St. Zj. między okrętami wojennymi i krążownikami

500 jardów, między kontrtorpedowcami 250 jardów; 7) muz. interwał między dwoma tonami; 8) psych. odległość od oka; 9) szerm. odległość między walczącymi; 10) woj. odstęp między rzędami (mierzony w głąb); przec. **interval** odstepu szeregow (na szerokość); 11) wyśc. kawałek toru wyścigowego oznaczony słupem lub chorągiewką, jaki koń ma przebyć w czasie, kiedy zwycięzca mija metę, inaczej traci prawo udziału w przyszłych wyścigach; według amer. regulaminu z 1929 d. wynosi w wyścigach na 1/2 mili 25 jardów, na 1 milę 30 jardów, na 2 mile — 50 jardów, na 3 mile — 60, na 4 mile — 70; at a d. w odległości; **to keep one at a d.** trzymać kogo zdala (od siebie), nie dopuszczać do poufalskości; **sparking d. elek.** przerwa iskrowa.

distance, vt. 1) trzymać w pewnym oddaleniu, trzymać zdala (od siebie); 2) sprawić wrażenie oddalenia w przestrzeni; 3) prześcignąć znacznie; 4) wyścigi konne: a) pobić o dystans. ob. d. s. 11); b) zdyskwalifikować na przyszłość z powodu przegranej o dystans.

d. between coils, elek. odległość między szpulami.

d. between conductors, elek. odstęp między przewodami.

d. circle, koło w płaszczyźnie projekcji, którego promieniem jest odległość od ośrodka projekcji do tej płaszczyzny i którego środkiem jest podstawa prostopadłej od ośrodka projekcji na płaszczyznę projekcji.

d. flag, chorągiewka dystansowa, ob. **distance**, s. 11).

d. for getting off, lot. długość rozbiegu.

d. language, mowa na odległość; każdy sposób porozumiewania się poza obrębem wzroku i ludzkiego głosu, w szcz. w antropol. bębny, rogi itp., używane przez pierwotne ludy.

d. medley, ob. **medley race**.

d. of the centers (w Ang. **centres**) mech. odległość między końcówkami.

d. of wheels, kol. rozstaw osi.

d. post, ob. **distance**, s. 11).

d. scale, skala u przyrządu mierniczego do wymiarów na odległość.

d. signals, mar. rozmaite kształty (kule, koła, stożki, walce) używane do sygnalizowania kiedy wskutek wicheru chorągiewki sygnałowe nie nadają się do użycia.

distant, adj. (-tent) 1) daleki, odległy, odosobniony; **d. relative** daleki krewny; 2) odmienny, inny, różny; 3) zimny, odrzucający wyniosłością, mrozący utrzymywaniem otoczenia zdala od siebie.

d. identification, identyfikacja na odległość, przez telefon międzymiastowy i często za pomocą tajnego kodu.

distaste, s. (-tejs't) niesmak.

distaste, vt. nie lubić (potrawy).

distasteful, adj. (-fuł) 1) niesmaczny, wstrętny; 2) nieprzyjemny, rażący, obrażający, wywołujący niesmak; -ly, adv. (-li) niesmacznie; -ness, s. (-nes) niesmaczność, wstręt, niechęć.

distemper, s. (distem'pór) 1) brak zrównoważenia, niepokój, ogólne rozdrażnienie; 2) chorobowy stan zwierząt, w szcz. psów, znanymi gorączką, brakiem apetytu, ogólnym rozstrojem, często zakaźny i śmiertelny; 3) przen. zaburzenie społeczne, niepokój w społeczeństwie, wiodący do rozruchów; 4) szt. p. a) tempera, średniowieczna farba malarska mieszana z żółtkiem jaj, klejem i białkiem; b) w nowszych czasach podobna farba z klejem jako podstawą używaną do malowania dekoracji teatralnych.

distemper, vt. 1) (od **distemper** nieporządek) wyprowadzić z równowagi funkcje ciała i umysłu, rozdrażnić; 2) (od **distemper** rozpuścić, rozcieńczyć) szt. p. mieszać farby z klejem, żółtkiem, ob. d. s. 4).

distend, vi. (-tend') rozciągać się, rozszerzać się, rozdymać się, pęcznić; vt. 1) rozszerzać, rozciągać (wzdłuż lub wszcz); rozdmuchać np. pęcherz, rozdymać.

distender, s. (-er) przyrząd do rozciągania, do rozdymania itp.

disensible, adj. (-sybł) rozciągliwy.

distensive, adj. 1) nadymający się; 2) rozciągliwy.

distent, adj. (-tent') nadęty (fizycznie).

distension, s. (-'szn) rozciągnięcie, nadęcie.

disthene, s. (dis-zi'n) min. dysten, ob. **cyanite**; tak zwany ze względu na różnicę twardości i elektrycznych właściwości w dwóch rozmaitych kierunkach.

distich, s. (dys'tik) proz. a) dwuwiersz, zwrotka klasyczna, składająca się z dwóch wierszów; b) nowoczesny dwuwiersz, nazywany częściej **couplet**, ob.

distil(l), vi. (distil') 1) kapać; 2) ciec ciekłym strumieniem; 3) destylować się; vt. 1) wypuszczać kroplami; 2) destylować, rektyfikować, np. koniak z wina, wódkę z ziarna; przen. zdobywać w podobny sposób wyniki umysłowe, np. **to d. history out of court gossip**; **d.-ed water**, woda destylowana.

distillate, s. (dis'tilejt) destylat, chem. skondensowany produkt destylacji.

distillation, s. (-ej'szn) destylacja (proces i wynik); w szcz. wyparcie gazów i pary z płynów i ciał stałych, zwłaszcza proces następnego ponownego kondensowania gazów z cieczy, odr. **sublimation**; esencja, wyciąg.

distillery, s. (-eri) destylarnia.

distinct, adj. (-tinkt') 1) oddzielny, rozróżniony przez naturę; 2) różniący się, indywidualny; 3) wyraźny, widoczny, odbijający się, łatwy do rozpoznania.

distinction, s. (-tink'szn) 1) rozpoznanie różnicy, różnica, **from**, rzadziej **to**; 2) wyrazistość, jasność, łatwość rozpoznania i rozróżniania; cechy stanowiące podstawę rozróżniania; 3) wyróżnienie, uczczenie, zaszczytne uznanie, **to serve with d. UWAGA**: Wyraz ang. d. NIE MA znaczenia polskiego: dystynkcja, wytworne zachowanie się.

distinctive, adj. ('-tyw) znamien-ny.

distinctly, adv. ('-li) wyraźnie, jasno, oczywiście; osobno.

distinctness, s. ('-ness) 1) różnica, from; 2) jasność, oczywistość.

distingué, adj. (distegé', fr.) dystyngowany, wytworny w zachowaniu się; ob. **distinguished**.

distinguish, vi. (disting'uizs) rozróżniać, spozstrzegać różnicę, between; vt. 1) rozróżniać; 2) spozstrzegać; 3) rozdzielać według gatunków i rodzajów; 4) odróżnić, oddzielić, wyłączyć, odosobnić; 5) sprawić różnicę, odmienić.

distinguishable, adj. ('-ebł) różny, odmienny, łatwy do odróżnienia; -ness ('-nes) łatwość odróżnienia.

distinguished, adj. ('-iszd) 1) różny, wyróżniony, odznaczony, specjalny; 2) wybitny, znany, sławny; 3) dystyngowany, wyszczególniający się wytwornymi manierami, d. looking o wytwornym wyglądzie; D. Conduct Medal ang. srebrny medal od 1854 dla podoficerów i szeregowców za odwagę na polu bitwy, skrót D.C.M.; D. Service Cross 1) w St. Zj. brązowy krzyż za waleczność od 1917, skrót D.S.C.; 2) w Zj. Kr. brytyjski srebrny krzyż od r. 1915 (dawniej — od 1901 — **Conspicuous Service Cross**) dla oficerów król. marynarki poniżej porucznika komandora, znak D.S.C.; D. Service Medal, skrót D.S.M. w St. Zj. od 1917 medal brązowy za wybitną służbę wojenną na stanowisku bardzo odpowiedzialnym; w Zj. Kr. medal brązowy od 1914 dla ochotników za wybitną służbę wojenną w marynarce.

distinguishing, adj. ('-in~) znamienny, charakterystyczny, wyróżniający; -ly, adv. ('-li) charakterystycznie, wyróżniając.

distocclusion, s. (dis'to-kliu'żn) anat. wadliwe ustawienie zęba tylnego względem szczęki górnej; także **disto-occlusion**.

distomatous, adj. (daj-sto'matós) zool. 1) dwugębny, mający dwa otwory ustne lub smoczki; 2) przynależny do smocznic, **Distomum**.

distome, zool. robak rzędu smocznic **TREMATODES** gromady płazińcowatych **PLATHELMINTES**, zaopatrzone dwiema przyssawkami.

distomiasis, s. (distomaj'ezis) med. i wet. zakażenie spowodowane przez pasorzytne smocznicę, ob. **fascioliasis**.

Distomum, s. (dis'tomom) zool. smocznica wątrobowa **FASCIOLA HEPATICA**, ob. **distome**, **Fasciola**.

distort, vt. ('-tort') 1) skrzywić, wykręcić; 2) wytrącić z właściwej pozycji lub właściwego kierunku; 3) zmienić właściwe znaczenie, przekręcić, pozbawić właściwego znaczenia.

distorted adj. ('-ly) wykręcony, wykrzywiony, d. face twarz wykrzywiona przez kurdz lub grymas; d. tale opowiadanie zniekształcone kłamliwymi dodatkami.

distortion, s. ('-szn) 1) przekręcenie, rzecz przekręcona, rzecz zniekształcona kłamliwymi uzupełnieniami; 2) psychoanal. zmiana u-

jarzmlonych pobudek i wytworów wyobraźni zanim dochodzą do świadomości jako wypadkowa sprzecznych grup sił psychicznych.

distract, vt. ('-trakt') 1) ściągać (uwagę) w innym kierunku, odwracać uwagę, odrywać od (gen.); 2) mącić uwagę, mieszać zainteresowanie; 3) mącić umysł, wieść do szaleństwa.

distraction, s. 1) rozrywka; 2) roztargnienie, umysłowy zamęt; 3) walka uczuć, wewnętrzne zaburzenia umysłowe; 4) niepokój polityczny.

distrain, vt. ('-trejn') przest. zmusić, aresztować, egzekwować, zająć; ob. **distress**, s. 5).

distrainee, s. ('-treni') pr. egzekut, egzekwowany.

distrainor, s. ('-trejn'ór) pr. egzekwujący, egzekutor.

distract, adj. ('-trejt') roztargniony, nieuważny z powodu trwogi, bólu, naprężenia itp., nawpół nieprzytomny.

distraught, adj. ('-tro't) roztargniony, zwątpiały, umysłowo nie-
zrównoważony, szalony.

distress, s. ('-tres') 1) przymus, przest. poza gwarą ludową; 2) przygnębienie, strapienie, smutek; 3) powód przygnębienia, np. śmierć przyjaciela; nieszczeście, wypadek, dopust; 4) stan niebezpieczeństwa; mar. d. signal lub signal of d. sygnał ratunkowy; 5) pr. zajęcie majątku przez egzekucyjną władzę sądową; także przedmioty zajęte i zabrane na przechowanie.

distress, vt. 1) zmartwić, tracić, zmusić, pogrążyć w smutku; 2) pr. zająć, egzekwować.

distress call lub **signal** ob. **distress**, s. 4); skrót SOS, często tłumaczony przez laików dowolnie jako: **save our souls** albo **ship**.

distressed, adj. zmartwiony, przygnębiony, cierpiący; -ly, adv. ('-li) w przygnębieniu, w bólach; -ness, s. ('-nes) przygnębienie, smutek, choroba, kłopoty.

distressful, adj. ('-fuł) bolesny, boleśnawy, przygnębiający, nieszczesny.

distressing, adj. part. ('-in~) smutny, przygnębiający.

distress sale lub **selling** wyprzedaz z powodu nieszczęśliwego wypadku.

distributary, s. (distri'buteri, Ang. -tóri) geog. fiz. ramie rzeki odpływające od koryta i nie powracające, odpływ, przec. dopływ, **tributary**.

distribute, vi. obsługiwać dystrybucję, zajmować się rozdawnictwem; vt. 1) przest. sądzić (jako sędzia); 2) rozdawać, rozdzielać, wydawać; 3) rozsypywać, rozdzielać, pokrywać (pewną przestrzeń); 4) rozdzielać na gatunki, rodzaje, marki, sortymenty, rozmiary itp.; 5) użyć wyrazu w taki sposób, by udzielił informacji o każdej częstotliwości tego miana; np. wszyscy ludzie są dwunożni — rozdziela wyraz „ludzie” ale nie rozdziela wyrazu „dwunożni”.

distributor, s. ob. **distributor**.

distributing, adj. ('-in~) rozdzielczy; d. cock zawór sterowniczy, kurek rozdzielniczy lub rozdzielczy;

d. **eccentric** mimośród rozdzielacza; d. **pan** rynna rozdzielcza; d. **valve motion** stawidło suwakowe.

distribution, s. ('-biu'szn) dystrybucja, rozdawnictwo, rozrząd; 1) rozdawanie (podarków, premii, pozywienia w kuchniach ludowych i w obozach); 2) sposób rozdzielania, rozstawienia, rozmieszczenia, np. gwiazd na niebie, szpitalów w powiecie, lekarzy wśród ludności, opadów w ciągu roku itp.; 5) rzecz rozdzielona, np. jałmużna ze zbiorów dobroczynnych; 6) anat. rozkład, rozgałęzienie krwionośnych naczyń, nerwów, arterii itp.; 7) biol. rozmieszczenie, naturalne granice geograficzne gatunku w czasach obecnych i w przeszłych okresach geologicznych; 8) bud. rozmieszczenie wewnętrznych części budowli; 9) druk. (w ręcznym składaniu) rozbiórka czcionek do kaszt; 10) gosp. społ. a) przewóz towarów od producenta do spożywcy, transportacja; b) gospodarczy proces za pomocą jakiego wartość produktu rozdziela się między wytwórców (ziemia, praca, kapitał, przedsiębiorstwo) w postaci renty gruntowej, robocizny, odsetek i zysków; 11) log. a) stan wyrazu rozdzielającego i nierozdzielającego; b) czynność rozdzielania (wyrazu); c) stan rozdzielania (wyrazu); 12) mat. ustawianie przedmiotów w klasy, zwane **parcels**, jeżeli porządek układu jest obojętny, a **groups**, jeżeli porządek jest ważny; 13) podział czynności regulujących przejście pracującej pary przez tłok maszyny parowej, jak **admission**, **wejsie**, **cutoff**, **ekspansja**, **release**, **zwolnienie**, **exhaust**, **wydech** i **compression**, **sprężenie**; 14) pr. rozdzielanie przez sąd własności stanowiącej spadek beztestamentowy lub pieniędzy za tę własność otrzymanych między spadkobierców uprawnionych w myśl ustawy; 15) szk. w programie naukowym każdego studenta uniwersytetu amer. przedział przedmiotów z zakresu wiedzy nie związanej ściśle z jego przedmiotem głównym; d. by **cocks**, mech. stawidło kurkowe; d. by **valves**, mech. stawidło zaworowe; **slide valve** d. mech. rozrząd suwakowy tlokowym.

d. **board**, elek. tablica rozgałęźna, także **panel board**.

d. of **fire**, woj. podział ognia.

d. **ratio** lub **coefficient**, chem. fiz. współczynnik rozprószenia, ob. **Nernst distribution law**.

distributival, adj. ('-el) dotyczący rozdzielającego wyrazu lub liczby.

distributive, adj. ('-tyw) 1) rozdzielczy, rozdzielniczy, rozdzielający, wydzielający, oddzielający; 2) gram. rozdzielniczy, np. każdy, niektóry, each, either, every; 3) log. (wyraz) pojęty w całej swej rozciągłości; 4) mat. działający na całość przez działanie na każdą część; s. rozdzielczy wyraz lub także liczba.

distributor, -ter, s. ('-tri'butór) kto lub co rozdziela; 1) kup. agent lub zastępca rozdzielający towar na danym obszarze; 2) mech. rozdzielnik, rozdzielacz; linia rozsyłowa; 3) telet. tablica rozgałęźna, ob. **distribution board**.

district, adj. (dis'trikt) okręgowy, np. d. **attorney**, prokurator okręgowy, skrót **D.A.** (di-ej).

district, s. obszar, obwód, okręg, dystrykt, podział terytorialny, podległy w wiekach feudalnych panu, dziś — jednostce administracyjnej (publicznej, kupieckiej lub prywatnej), np. **congressional d. St. Zj.** okręg wyborczy do Izby Reprezentantów w Kongresie; **school d.** okręg szkolny; w szerszym znaczeniu: okolica.

district, vt. dzielić na okręgi.

distringas, s. (distrin'gas ł. egzekwuj) pr. sądowy rozkaz egzekucyjny.

distrust, s. (-trost') brak zaufania, nieufność, podejrzenie, podejrzliwość.

distrustful, adj. (-fuł) nieufny; -ly, adv. (-li) nieufnie, bez zaufania, podejrzliwie; -ness, s. (-nes) brak ufności, podejrzliwość.

disturb, vi. (-törb') sprawić zamieszanie; vt. 1) wywołać nieporządek, zamieszanie, zakłócić spokój, wytrącić ze spokoju; 2) wzburzyć, rozdrażnić; 3) przerwać, niepokoić, przeszkodzić (dat.); 4) przenieść z miejsca.

disturbance, s. (-ens) 1) zakłócenie spokoju, irytacja, niepokój wewnętrzny; 2) zakłócenie porządku publicznego, zamieszka, zaburzenie; 3) pr. przeszkadzanie w wykonywaniu praw obywatelskich lub zawodowych.

disturbed area, w sejsmografii okolica odczuwająca wstrząs bez pośrednictwa aparatów sejsmograficznych.

disturber, s. (distörbör) osoba, przeszkadzająca w wykonywaniu prawa; kto przerywa (acc.) lub przeszkadza (dat.); awanturnik, wichrzyciel, kłótnik, hałaburda (m).

disubstitution, s. (daj'sobstiti'u'szn) chem. podwójne zastąpienie, podstawienie dwóch atomów lub grup.

disulphate, s. (daj'solf'ejt) chem. 1) dwusiarczan, ob. **bisulphate**; 2) kwas dwusiarkowy czyli pyrosiarkowy, ob. **pyrosulphate**; 3) związek, zawierający dwie grupy siarkowe (SO₂).

disulphid(e), -fid(e), s. (daj'sulfajd', fyd') 1) chem. anorg. a) związek dwóch atomów siarki z pierwiastkiem lub z rodnikiem; także **bisulphide**; 2) chem. org. a) związek zawierający dwuwartościową grupę -SS- połączoną z atomami węgla; b) związek będący dwukrotnie siarczkiem, według wzoru CH₃SCH₂SCH₃.

disulphite, s. (daj'solfajt) chem. dwusiarczyn.

disulpho -, przedr. (daj'solf'o-) wskazujący a) na obecność grup kwasu siarkowego SO₃H, w szcz. zastępujące wodór; b) **dithio** -.

disulphonate, s. (daj'solf'onejt) chem. związek zawierający dwie grupy sulfonowe (-SO₃X).

disulphoxid(e) -sulf -, (daj'solfak'sajd, -syd) chem. org. a) błędnie lecz powszechnie związek o ogólnym wzorze RSO₃SR¹ (w istocie ester tiosulfonowy); b) związek zawierający dwie grupy siarkotlenku SO w połączeniu z węglem.

disunion, s. (dis'jun'jen) 1) koniec zjednoczenia, rozłączenia, rozwiąza-

nia unii; 2) rozłam, rozejście się, niezgoda; -ist, s. (-yst) hist. zwolennik rozwiązania unii państwowej, secesjonista.

disunite, vi. (-junajt') rozłączyć się, odpaść; vt. rozdzielić, odosobnić, rozłamać.

disusage, s. (-ju'zydź) r. ob. **disuse**, s.

disuse, s. (disju'z) ustanie zwyczaju, zarzucenie zwyczaju, wyjście z użycia, odzwyczajanie się.

disuse, vt. zarzucić (acc.), zaprzestać (gen.) używania, zwyczaju, czynności, formalności itp., porzucić (acc. strój, obrzęd itp.).

disutility, s. (-jut'i'li) gosp. społ. mitrega, niewygoda itp. połączona z pracą tak dokuczliwą, że odbiera chęć do pracy; ob. **marginal d.**

disvalue, vt. (diswa'liu) 1) niedoceniać; 2) obniżać wartość.

disvulnerability, s. (-wołnerebi'li-ti) zdolność rychłego powrotu do zdrowia po uszkodzeniu.

diswarren, vt. (-uo'ryn) przeznaczyć grunt, oddany na zwierzynek, na inne cele, ob. **warren**.

disyoke, vt. (-jo'k) zdjąć jarzmo.

dit, adj. (di, fr.) zwany.

dit, s. (di, fr.) krótki wierszyk, zawierający morał.

dita, s. (di'ta) bot. dita, 1) filipińskie drzewo leśne **ALSTONIA SCHOLARIS** ..., d. bark, jego kora używana w lecznictwie; 2) na Jawie — upas, ob. 1 a).

ditch, s. (dycz) 1) rów; 2) okop; 3) fosa pod zwodzony most, ob. **moat**, rów forteczny; 4) otwarty kanał, przewód, na wodę; 5) niska grobla dookoła boiska sportowego; the D. żart. Kanał Panamski.

ditch, vi. kopać rów lub rowy; vt. 1) otoczyć rowem, osuszać rowami to d. moist land; 2) St. Zj. wjechać w rów; 3) pot. pogrzebać (projekt).

ditchbur, s. (dycz'bör) bot. rzepeń pospolity **cocklebur XANTHIUM STRUMARIUM**, Linn.

ditchdigger, s. (-dy'ger) kopacz rowów.

ditch fern, bot. długosz królewski **royal fern OSMUNDA REGALIS**, Linn.

d. grass, bot. rupia morska **RUPPIA MARITIMA**, Linn. z rodziny rdzestnicowatych **POTAMOGETONACEAE** albo jezierzowatych **pondweed family NAIADACEAE**.

ditching car, kol. wagon z przyrządem do kopania.

ditch millet, bot. trawa **PASPALUM SCROBICULATUM** ... (Indie i Australia) rzekomo zatrważające mleko krów, które ją zjadają.

d. reed, (dycz ri'd) bot. trzcina pospolita **giant reed PHRAGMITES COMMUNIS**, Trin.

d. rider, St. Zj. nadzorca objeżdżający irygacje.

d. stonecrop, bot. roślina amer. **PENTHORUM SEDOIDES**, Linn. z rodziny gruboszowatych **orpine family CRASSULACEAE** (nazwa Linneusza „sedoides” wskazuje na pokrewieństwo z rozchodnikiem **SEDUM**, Linn.).

ditetragonal, adj. (daj'tetre'goneł) kryst. dwutetragonalny oznaczający a) pryzmat (w systemie tetragonalnym) o ośmiu podobnych ścianach, b) piramidę, odpowiadającą takiemu pryzmatowi.

dithecal, adj. (daj'i'keł) bot. dwukomórkowy.

ditheism, s. (daj'i'izm) dwubóstwo, religijny system dwóch bogów, np. wiara manichejczyków w boga dobra i boga zła.

dithio, **dithi** - przedr. (daj'a'jo-) chem. dwutio-, wskazujący na obecność dwóch atomów siarki, w szcz. w zastępstwie dwóch atomów tlenu.

dithioic, adj. ob. **thio acid**.

- **dithiol**, przyr. (-daj'a'joł) chem. wskazujący na obecność dwóch grup SH zastępujących wodór, ob. **thio acid**.

dithiolic, ob. **thio acid**.

dithionic, ob. **thio acid**.

dithyramb, s. (daj'jyrem) dytyramb (zwykle w pl. dytyramby), pieśń na cześć Dionizosa Bachusa; podobna pieśń o nieregularnym rytmie, także mowa wygłoszona z namietnością, podobną do pijackiego podniecenia.

dithyrambic, adj. (-bik) dziki, namietny, rozpasany, nieokiełznany.

ditocous, adj. (di'tokös); to'kos gr. piód) zool. produkujący a) parę jaj naraz, b) dwa gatunki młodych.

ditrematous, adj. (daj'tri'matös; trema gr. otwór) zool. a) mający dwa oddzielne otwory rozrodcze (o słodkowodnych ślimakach z „plucem”); b) mający oddzielny otwór rozrodczy i odchodowy (o żyworodnych rybach).

ditrichotomous, adj. (daj'traj'ka'tomös) podzielony na dwójki lub na trójki.

ditrigoal, adj. (daj'try'goneł) kryst. dwutrygonalny, dotyczący sześciobocznego pryzmatu i odpowiedniej piramidy.

ditrochee, s. (daj'tro'ki) proz. podwójny trochej — u — u.

ditrochous, adj. (di'trokes) zool. mający drugi człon nogi złożony z dwóch części (u wielu błonkówek **HYMENOPTERA**, zwłaszcza owadziarek **ENTOMOPHAGA**, jak galasówek **CYNIPIDAE**, gąsieniczek **ICHNEUMONIDAE** itp.).

ditroite, s. (di'troajt; od miejscowości Ditro w Siedmiogrodzie) petr. ditroit, skała syenitowa bogata w nefelin, sodalit, z biotytem i hornblendą.

dittamy, s. ob. **dittany**.

dittany, s. (di'tani) bot. dyptam, **DICTAMNUS**; a) Cretan d. dyptam kreteński powszedni na górze Dikte na Krecie, **ORIGANUM DICTAMNUS** ..., majeranek z rodziny mięty; b) **fraxinella**, dyptam jesionolistny **DICTAMNUS ALBUS**, Linn. z rodziny rutowatych; c) mięta marylandzka **Marylant d. CUNILA MARIANA**, Linn., d) eur. mierzchnica (czyt. r-z) dyptamowa **bastard d. BALLOTA PSEUDODICTAMNUS** ...

ditto, s. (di'to; wł. powiedziane, rzeczony) 1) rzecz poprzednio wymieniona; 2) całe ubranie w jednym

kawałku z jednego materiału i jednego koloru, zwane także **ditto-suit**; 3) duplikat, wierna kopia.

ditto, adv. (di'to) detto, to samo, jak wyżej; znak w spisie rzeczy " .

dittogram, -graph, s. di'togram, -gref) wyraz przez omyłkę powtórzony w piśmie.

ditty, s. (di'ti) piosenka, piosnka, ob. d. bag, d. box.

ditty, vi. układać piosenkę, układać słowa do piosenki, śpiewać piosenkę.

d. bag, (d. beg) mar. woreczek marynarza na nici, igły itp. drobiazgi; skrót: **ditty**.

d. box, (d. baks) kinem. skrzynka fotografa ruchomych obrazków na drobiazgi podręczne.

diuranate, s. (daj'u'renejt) chem. sól przypuszczalnego kwasu uranowego H_2UO_7 , jak np. **sodium d.** sól uranu $Na_2UO_7 \cdot 6H_2O$, żółta sól używana pod nazwą **uranum yellow** do malowania na szkle, do wyrobu szkła uranowego.

diuresis, s. (dajuri'sis) med. obfity odchód uryny.

diuretic, adj. (-re'tyk) med. moczopędny; s. lek moczopędny, dawniej: lek uryanny.

d. salt, med. octan potasu.

diurnal, adj. (dajor'nei; dies 1. dzień) 1) dzienny, codzienny; 2) jednodniowy, trwający jeden dzień; zdziałany w ciągu jednego dnia czyli doby; 3) dzienny przec. nocny; należący do części doby rozpoczynającej się po wschodzie słońca a kończącej się przed zachodem; 4) bot. otwierający się rankiem a zamykający się ze zmrokiem; 5) zool. dzienny, działający za dnia, przec. **nocturnal** nocny, **crepuscular** działający o zmierzchu.

diurnal, s. 1) przest. dzienniczek, dziś **diary**; 2) kość. książka zawierająca spis dziennych posług; 3) zool. motyl w odr. nocniówek.

diurnal aberration, daily a. astr. dzienna aberracja kuli ziemskiej obserwowana na jej osi; najwyższa 0.3" (7.6 mm.).

d. acceleration of the fixed stars astron. dzienne przyspieszenie gwiazd stałych; ilość czasu o jaką pozorny dzienny ruch gwiazd prześciga ruch słońca; gwiazdy przybývają do południka danego miejsca około 3 minuty i 56 sekund czasu słonecznego wcześniej, niż dnia poprzedniego.

d. arc astron. dzienny łuk zakreślony przez gwiazdę w przeciągu dnia nad widnokresem ziemskim.

d. birds of prey, zool. dzienne ptactwo drapieżne (orły, sokoły, sępy) przec. sów.

d. circle (d. sörkl) astron. pozorne koła albo równoległa spadu zakreślona przez ciało niebieskie w ciągu dnia obrotu ziemi.

d. lepidoptera, motyle dzienne, przec. nocniówek.

d. motion, astron. 1) ruch ziemi dookoła osi przez dobę; 2) ruch gwiazdy pozornie zachodni z powodu obracania się ziemi dookoła osi.

d. revolution of a planet obrót planety dookoła swej osi.

d. signs astrol. dzienne (nieparzyste) znaki zodiaku; (baran, bliźnięta, lew, waga, strzelec, wodnik).

diurnation, s. (-ej'szn) spanie przez cały dzień (jak np. nietoperz).

diurnule, s. (dajör'niul) apt. preparat leczniczy (pigułka lub tp.) zawierający ilość leku na cały dzień.

diuturnal, adj. (dajjutör'nei); diu (di-u) i. długo) długotrwały, przeciągły; -**turnity** (-nitl) długo-trwałość, trwanie.

diva, s. (di'wa) śpiewaczka operowa, primadonna.

divagate, vi. (di'wagejt) wędrować, błąkać się; błądzić.

divagation, s. (-ej'szn) wędrowanie, błąkanie się; zbłądzenie, przestępstwo.

divalent, adj. ob. **bivalent**.

divan, s. (diwa'n) 1) w Turcji, Arabii, Persji dwór monarszy, rada rządowa; sala obrad, sala przyjęć, sala audiencyjna; 2) liwan, ob. **leewan**: materac i poduszki liwanu; 3) kawiarnia, palarnia; 4) otomana, kanapa bez bocznego lub tylnego oparcia; 5) w Persji książka w szcz. zbiór poezyj.

divaricate, adj. (daj'-, di'wa'ri-kej) rozwidlony, rozbieżny, rozdzielający się na dwoje, bot. rosochaty (dawniej rozsochaty), gałęzisty, widlasty.

divaricate, vi. rozdwajać się, rozwidlać się (o gałęziach); rozbiegać się, rozchodzić się (o drogach), rozgałęziać się; vt. dzielić na dwie odnogi.

divaricately, adv. (-hi) rozbieżnie, okrakiem.

divarication, s. (-ej'szn) 1) rozwidlenie, rozgałęzienie; rozkrok; 2) różnica zapatrywań, dwuznaczność.

divaricator, s. (-tör) anat. i zool. mięsień odsiebny, np. u ramienionogów **BRACHIOPODA** otwierający obie połowy skorupki.

dive, s. (dajw) 1) skok w wodę głową wprzód; zanurzenie się, nurek, zanurzenie (łódź podwodna); 2) Ang. droga poprzeczna poprowadzona pod drogą główną lub pod wiaduktem, podjazd; woj. podkolejnicza; 3) podrzędny lokal gościnny, nora; 4) lot. lot nurkowy, nagły i znaczny spad (obniżenie lotu) samolotu w dół z chyżością większą niż najszybszy lot poziomy; 5) sport. zeskok z trampoliny ze zwrotami lub kozłkami po drodze do wody.

dive, vi. 1) nurkować, wskoczyć do wody głową w przód, łowiąc pod wodą jak poszukiwacz pereł i gąbek; 2) zanurzyć się, zniknąć pod wodą jak statek podwodny, ob. **submerge**; 3) zniknąć w widowni, wpaść, wbiec itp. w tłum, w uliczkę itp.; 4) zagłębiać się (w studium, badania); vt. wtrącić pod wodę; 2) lot. osiąść samolotem na wodzie; 3) badać za pomocą zanurzenia się lub przen. jak gdyby przez zanurzenie się.

divekeeper, s. (-ki'per) właściciel podrzędnej restauracji, gospodarz nory.

diver, s. (daj'wer) 1) nurek, osoba pracująca pod wodą zazwyczaj w odpowiednim ubraniu połączonym z powierzchnią wody za po-

moą aparatów bezpieczeństwa (dopływ powietrza itd.); 2) sport. osoba wykonująca popisowe nurki z kozłkami w drodze do trampoliny do powierzchni wody; 3) gw. złodź. Ang. złodziej kieszonkowy (zanurzający rękę w obcą kieszeń); 4) zool. nur, ob. **auk**, **grebe**, **penguin**, **sea duck**.

diverge, vi. (daj-, di-werdź) odchylać się, zbacać (od wspólnego punktu wyjścia, od danego kierunku, od normalnego typu); 2) rozchodzić się (jak np. promienie) na wszystkie strony, przec. **converge**, skupiać się; vt. odchylać się, powodować rozchodzenie się od pierwotnego kierunku.

divergence, s. (-džens) przec. **convergence** skupianie się, 1) rozchodzenie się, rozbieganie się w różne strony; 2) różnica, rozbieżność (zdań, opinii); 3) bot. stopniowe rozchodzenie się w miarę wzrostu; 4) fiz. ruch następujący po wstrząśnięciu równowagi, gdy przedmiot stale odbiega (bez ruchu wahadłowego) od stanu poprzedniego równowagi; także **divergency** (-i).

divergent, adj. (-džent) 1) rozchodzący się coraz dalej od otoczenia, np. promienie wychodzące ze wspólnego miejsca; przec. **convergent**, skupiający się; 2) odmienne, różniący się, oddalający się, rozbieżny; 3) opt. rozsypany, rozszerzający, rozpraszający, powodujący coraz szersze rozchodzenie się promieni; d. **strabismus**, med. zez ku skroni, zez na zewnątrz, zez zewnętrzny, zez rozbieżny, **STRABISMUS DIVERGENS**, ob. **exotropia**.

diverging, adj. (-in~) rozbiegający się, rozpraszający się, rozbieżny; -ly, adv. (-hi) rozbieżnie, coraz dalej, coraz przestrzenniej.

divers, adj. (daj'wór-z) przest. rozmaity.

diverse, adj. (daj'wörs, dajwörs', diwörs') 1) różny, niepodobny, nierówny, odrębny, oddzielny, osobny; 2) różnokształtny, mogący przybierać różne formy, różnoraki; 3) przest. przewrotny.

diverse, **diversely**, adv. (dajwörs', -hi) 1) inaczej; 2) różnorako; 3) w różnych kierunkach, wielostronnie.

diversi -, przedr. ('i-) rozmaicie -, różno - .

diversification, s. (-fikej'szn) 1) zmiana, odmiana; 2) różnorodność, urozmaicenie.

diversifier, s. (-faj'er) kto urozmałca.

diversiform, adj. (-form) innokształtny, innego kształtu.

diversify, vi. (-faj) zmieniać się; vt. 1) zmieniać, odmieniać, urozmaicać; 2) rozdzielać, mieszać (np. lokować kapitał w przedsiębiorstwach rozmaitego rodzaju, ubezpieczać się w kilku asekuracjach itp.).

diversion, s. (diwer'żn) 1) skierowanie (zainteresowania, myśli itp.) w inny kierunek; 2) to, co wywołuje ten skutek, zabawa, sport, rozrywka; 3) w przewoźnictwie zarządzanie transportu z powodu zmiany sposobu przewożenia w dro-

dze, zmiana ruty, itp.; 4) woj. dywersja, atak w celu odwrócenia sił nieprzyjacielskich na inny punkt.

diversional, adj. (-tł) zabawowy, rozrywkowy.

diversion of stream, skierowanie biegu rzeki z jej koryta do kanału lub do nowego koryta.

diversity, s. (-itł) 1) odmienność; 2) różnorodność, różność; 3) różnorodność, różnorodność, urozmaicenie; 4) przest. różnorodność od dobra: przewrotność, zło.

divert, vt. (dajwórt') 1) odwrócić, zwrócić od (gen.) lub ku (dat.); 2) odwrócić uwagę od wszelkich interesów i spraw poważnych, rozerwać, zabawić.

divertedly, adv. (-łi) z rozrywką, z zabawą.

diverticulate, adj. (diwert-i'kiulejt) mający uchyłek lub uchyłki, ob. **diverticulum**.

diverticulitis, s. (-aj'tis) med. zapalenie uchyłka.

diverticulosis, s. (-o'zis) med. obecność licznych jam obocznych (uchyłków) np. w jelitach.

diverticulum, s. (-om) 1) woreczek, torebka, jamka boczna otwarta od strony głównego przewodu; 2) anat. uchyłek, jamka boczna, rurka bez ujścia, ślepe wypuklenie jamy albo przewodu; 3) bot. u krasnorostów *red algae RHODOPHYCEAE*, wypuklenie, które wytwarza nie sporogeniczną wiodącą do tworzenia karpospor; 4) patol. anormalny worek lub wypuklenie otwarte od strony któregoś próżnego narządu, np. kiszki lub pęcherza, wytworzona wskutek małej wytrzymałości ścian albo wskutek przemożnego nacisku.

diverticular, adj. (-er) med. uchyłkowy.

diverting, adj. (-in) (zabawny, zabawiający, tworzący rozrywkę).

divertisement, s. (-izment) 1) zabawa, rozrywka, wywczas; 2) program lekkiej muzyki i tańców także **divertissement** (diwertisma~).

divertive, adv. (-yw) mający rozerwać, zabawny, zajmujący.

divest, vt. (diwest') 1) rozebrać kogo z odzieży, zbroi itp.; 2) pozbawić tytułu, mienia, przywilejów, praw; 3) r. usunąć na bok, pozbyć się (gen.) np. trwogi; 4) pr. pozbawić prawa, nadania itp.

divestiture, s. (-czór), **divesture**, s. (-ör) pozbawienie tytułu, rangi, prawa itp.; także **divestment**.

dividable, adj. (di'widebl) ob. **divisible**.

divide, s. (diwajd') 1) pot. podział (zysku, wygranej, łupu); 2) geog. i geol. dział wodny, podział wód, linia, od której rzeki spływają na wsch. i zach. lub na pół. i na półn., np. w Amer. Płn. the Great D. Góry Skaliste (Rocky Mountains), w Eur. linia około źródeł Wisły i Dunaju.

divide, vi. 1) podzielić się na (acc.), rozdzielić się; 2) przedzielić (np. ścianką albo urojoną linią lub granicą); 3) mieć udział, dzielić się (czym z kim); 4) różnić się; 5) mat. dzielić; vt. 1) dzielić (całość); 2) rozcinać, rozłamywać; 3) rozdzielać,

rozdawać; 4) rozdzielać, rozkładać, spowodować rozłam, niezgodę, np. opinia publiczna jest podzielona the public opinion is divided; 5) odzielić, posortować, rozdzielić według gatunku, koloru, ceny, treści itp.; 6) mat. dzielić, wykonywać rachunkowe działanie dzielenia dzielnej przez dzielnik, znak w Eur. : w Amer. ÷ ; 7) mech. robić podziałkę na linii, łuku itp.

divided, (-yd) 1) rozdzielony na kawałki, rozerwany, rozcięty; 2) podzielony lecz nie rozerwany, np. ryśnięciem, jak blaszka liścia, podzielona nerwem głównym i żeberkami; 3) hind. zwolniony od obowiązków rodzinnych; 4) muz. niezawisły; d. pitch mech. podwójny skok u śruby o wielokrotnym zwoju, odstęp między odpowiednimi punktami dwóch sąsiadujących zwojów, mierzony równoległe do osi; d. skirt, spódnica damska, wyglądająca jak zwyczajna, lecz zszyta sposobem spodni męskich, używana dawniej do jazdy konnej na siodle damskim przez panie, zanim przyjęły męski strój do jazdy wierzchem na siodle męskim.

dividend, s. (di'widend) 1) mat. dzielna, suma która będzie podzielona przez drugą zwaną dzielnikiem, **divisor**; dywidenda, suma pieniędzy, przeznaczona do podziału pomiędzy uprawnione osoby, np. akcjonariuszów, ubezpieczonych w zakładzie wzajemnego ubezpieczenia, wierzycieli masy upadłości; 3) w pld. stanach St. Zj. obszar ziemski objęty jednym patentem lub wykazem hipotecznym.

divider, s. (diwaj'der) 1) kto dzieli, rozdziela, rozkłada, rozplaca; 2) przyrząd do dzielenia linii i przenoszenia wymiarów; 3) górn. dyl po-przezny powstrzymujący napór na boczne ściany, część przepierzenia szybu; 4) roln. przyrząd umieszczony u boku na przodzie żniwiarki, służący do oddzielania garści zboża i podania jej pod zżęcie; 5) zool. drugi żąb sieczny konia po obu stronach.

divi-divi, s. (di'widi'wi) bot. cezalpinowate drzewko Amer. podzwrotnikowej CAESALPINA CORIARIA . . . ; także jego cierpki strąk, dostarczający kwasu garbnikowego (taninowego) i galasowego; b) pokrewny gatunek C. TINCTORIA i jego strąk.

dividual, adj. (diwi'diueł) 1) oddzielny, osobny; 2) cząstkowy, podzielnny; 3) udziałowy.

Divina Commedia, (diwi'na kome'dia) Boska Komedia, sławne dzieło poetyckie, które autor, Dante Alighieri (dan'te aligje'ri, 1265—1321) nazwał „Commedia”, dopiero późniejsi wielbiciele dodali przymiotnik „Divina”; część pierwsza: „L'Inferno” (piekło), druga—„Il Purgatorio” (czyścić), trzecia — „Il Paradiso” (raj); autor zwiedza je w dwóch pierwszych częściach z Wiergilim (rzymski poeta Publius Virgilius Maro, 90—17), w trzeciej — z Beatrycą, ob. Beatrice, s. 2); por. „Nieboska Komedia” Zygmunta Krasińskiego (1812—1859).

divination, s. (-ej'szn) 1) przepowiadanie, zapowiadanie przyszłości. odgadywanie zdarzeń przyszłych ze

znaków niebieskich, z odlewów roztopionego metalu, z układu liści herbacianych itd.; w ekstazie religijnej, np. w wyroczni delfickiej, itp.; 2) prorocтво, przepowiednia, zapowiedź; 3) intuicyjne pojmowanie świętości i boskości; ob. Cassandra, Delphian oracle.

divine, adj. (diwajn') 1) boży, boski, pochodzący od Boga, dotyczący Boga; 2) religijny, pobożny, święty; 3) boski, podobny do Boga, piękny, godny chwały.

divine, s. pastor, duchowny, sługa boży, kapłan.

divine, vi. 1) prorokować, wyglądać proroctwo; 2) przeczuwać; 3) odgadywać; vt. 1) odsonić przez przecucie lub wnioskowanie; 2) przewidywać, przewidzieć, zapowiedzieć.

divinely, adv. (-łi) bosko, doskonale, w najwyższym stopniu.

divineness, s. (-nes) boskość, najwyższe uczucie doskonałości.

Divine Office, brewiarz, ob. **breviary** 1).

diviner, s. (diwaj'ner) 1) przepowiadacz, prorok; 2) odgadywacz, zapowiadający poprawnie na podstawie wnioskowania.

divineress, s. (-es) prorokini przepowiadaczka, ob. **sibyl**.

divine right, prawo z Bożej łaski, w szcz. królewski przywilej, że władza królewska pochodzi wprost od Boga i że zatem król jest nieomylny, a detronizacja jest obrazą praw boskich.

Divine Sarah boska Sara, tragiczka francuska, Sara Bernhardt (właściwie Rozyna Bernard, 1844—1923).

divine service, publiczna służba boża.

diving, s. (daj'win~) 1) zanurzanie się, zanurzenie; nurkowanie sportowe nurkowanie pokazowe, ob. **dive**, s. 5); 2) zawód nurka.

d. beetle, ob. **Dytiscidae**.

d. bell, dzwon nurków, skrzynia metalowa, pod którą nurkowie przebywają, pracując pod wodą; aparaty dostarczają powietrza; służące do podobnego celu ubranie nurka zwie się skafander, ob. **Scaphander**.

d. buck, ob. **duikerbok**.

d. helmet, **d. hood**, hełm nurka, kapuza nurka.

d. petrel, zool. petrel, znakomity nurek, ptak z gatunku PROCELLARIA, podobny do alka, ob. **auk**.

d. rudder, ster nurkowy; 1) lot. e-lewator; 2) mar. ster poziomy w łodzi podwodnej do podnoszenia i spuszczenia łodzi pod wodą.

d. suit lub **dress**, skafander, ob. **diving bell**.

divinify, s. (diwi'nifaj) ubóstwiać, umieścić między bogami, zaliczyć do bogów.

divining, adj. kombinujący, zgadyjący.

d. rod lub **stick**, gałązka leszczyny, używana przez znawców i rzekomych znawców do odczuwania wody lub metalów pod powierzchnią ziemi; w danym miejscu gałązka gwałtownie obniża się w rękach wróżbity (ródźżkarza).

divinity, s. (diwi'niti) 1) boskość, stan, własności, istota Boga, bóstwo, natura boska; 2) bóstwo, bóg, w szcz. Najwyższa Istota, Bóg; 3) niebiańska istota, niższa od Boga, a wyższa od człowieka; 4) boskość, zaleta boża, coś nadludzkiego; 5) teologia, nauka o Bogu i o bóstwach pogańskich.

d. calf introl. cielęca skóra barwiona na czarno, używana do oprawiania ksiąg teologicznych.

d. circuit binding, introl. oprawa modlitewnika o zaokrąglonych rogach książki i okładki i ze skórzaną owijką.

D. Hall, 1) szkoła teologiczna, seminarium duchowne; 2) fakultet teologiczny w szkole wyższej (uniwersytecie lub kolegium).

divinyl, adj. (dajwaj'nył) chem. zawierający dwie grupy winylowe, także **bivinyl**, ob. **butadiene**, **vinyl**.

divisibility, s. (dywizybi'łiti) podzielnosc.

divisible, adj. (dywi'zybił) podzielny.

d. contract pr. umowa tak zawarta, że jedna część jej może być ważna i obowiązująca obie strony, gdy druga jej część może być nieważna.

d. offense, pr. przekroczenie prawa, które obejmuje popełnienie dwóch przewinień różnego stopnia karygodności; jedno z nich może być karane, a drugie — odpuszczone.

division, s. (dywi'żn) 1) podział, podzielenie na części, rozdzielenie; 2) część oddzielona; granica podziału; 3) rozdział, niezgoda, różnica zapatrywań; stronienie, rozdźwięk; 4) rozstąpienie się głoszących, podział zebranych do głosowania; 5) St. Zj. tytuł działu biura rządowego niższego niż departament, lecz pod osobnym kierownikiem; 6) biol. grupa ustrojów, stanowiąca część większej grupy, często używana dla wygody zamiast definiować ściśle: rząd, rodzaj, gatunek, itp.; 7) log. a) podział rodzaju na składające go gatunki; b) **fallacy of division**; 8) mat. dzielenie, operacja matematyczna, znak w Eur. : , w Amer. ÷ ; 9) szkol. St. Zj. część fakultetu; 10) woj. dywizjon, część armii, obejmująca przeważnie dwie brygady i podlegająca zazwyczaj generał-majorowi (**major-general**); w St. Zj. składa się obecnie ze sztabu, dwóch brygad piechoty, jednej brygady lekkiej artylerii i dodatkowych sił; w lot. dywizjon tworzy w St. Zj. sztab, brygada do ataku, brygada do bombardowania i brygada do pościgu; skróć **div.**, **d-on**.

divisional, adj. ('-zionał) dywizyjny.

d. center (d. sen'ter) biol. budowa ośrodka gwiazdy, ośrodek, ob. **centriole**.

d. engineer, kol. inżynier cywilny utrzymujący nadzór nad torem w obrębie swego okręgu kolejowego.

divisionism, s. ('-izm) szt. p. dywizjonizm, używanie wyłącznie farb pierwotnych, oddając barwy złożone tylko za pomocą składania barw składowych jednej przy drugiej, pozostawiając oku widza ich skombinowanie na barwę złożoną.

divisive, adj. (dywaj'zyw) 1) oznaczający rozdział i rozdzielanie, różniący; analityczny; 2) dążący do zakłócenia spokoju i do niezgody, rozkłócający.

divisor, s. (-zór) 1) mat. dzielnik dzielący dzielną, ob. **dividend**, s. 1) 2) każdy aparat do przydzielania ze wspólnej masy, np. wody w systemie irygacyjnym między uprawnionych.

divisural line, bot. u grzybów środkowa szpara między ząbkami peristomium.

divorce, s. (diwors') 1) rozwód, pr. całkowite lub częściowe rozwiązanie małżeństwa; separacja od stołu i łoża **A MENSA ET THORO**; w KRK tylko w razie nieważności zawartego małżeństwa, a **decree of nullity**; możł. i moh. ob. **talak**; 2) przen. rozejście się np. spółki.

divorce, vt. 1) rozwieść się z (abl.); 2) odosobnić, oderwać; wygnąć.

divorcee, s. (diworsi') osoba rozwiedziona.

divorceuse, s. (diwors'ż) rozwódka.

divulgate, vt. (diwołgejt') rozgłosić.

divulgation, s. (-ej'szn) rozgłoszenie.

divulge, vi. (diwołdż') dojsć do wiadomości, rozejść się (o wiadomości); vt. rozgłosić, odsłonić (wiadomość powierzona w tajemnicy), ogłosić.

divulse, vt. (-wołs') podrzeć, rozdrzeć.

divulsion, s. ('-żn) podarcie, rozdarcie.

divulsive, adj. ('-syw) skłonny do darcia, dążący do rozdarcia.

divus, adj. (daj'wes, na eur. kont. di'wus) boski, w staroż. Rzymie o zmarłym cesarzu.

Divers, s. (dy'wors) Ang. egzamin z historii i literatury biblijnej, wymagany do roku 1932 od każdego studenta uniwersytetu Oxford.

dix, s. (di'z; fr. dziesięć) karty, w beziku i pinaku karta uprawiająca do policzenia 10, np. dziewiątka koźerna.

Dixie, D. Land (di'ksi) pld. stany Stanów Zj. (od banknotu banku w Luizjanie na \$10 z wielkim X (dix fr. dziesięć na odwrotnej stronie), 2) hist. pieśń rewolucyjna z r. 1859 przyjęta przez Konfederatów (secesjonistów) w Wojnie Domowej.

dizdar, s. (dzi'dar; pers.) (u Bajrona) klucznik zamku.

dizen (dyzn) odziać się krzyżem, przystroić się, ustroić się zbytnio.

dizenment, s. (dy' -, daj'znmnt) wystrojenie się, obwieszenie się kosztownościami.

dizoic, (dajzo'ik) zool. mający dwoje młodych (o sporocystie z dwoma sporozoitami).

dizygotic, adj. (dajzajgo'tik) biol. pochodzący z dwóch zygot jako identyczne bliźnięta; ob. **monozygotic**.

dizziness, s. (di'zines) zawrót głowy, VERTIGO.

Dizzy, s. (di'zi) hist. ang. popularne przezwisko lorda Beaconsfielda, premiera królów Wiktorii, pier-

wotnie Benjamin Disraeliego (1804—1881).

dizzy, adj. 1) mający zawrót głowy, nawpół nieprzytomny, odurzony, oszołomiony, zbałamucony; 2) zawrotny, mogący wywołać zawrót głowy, np. a **dizzy flight** zawrotny lot; 3) bałamućny, niestały, jak gdyby w zawrocie głowy, a **d. mob**, zbałamucony tłum.

dizzy, vt. sprawić zawrót głowy, zbałamuć.

dj, głoska dż używana w obcych wyrazach zamiast ang. j.

Dżagatay, s. Dżagataj, część rzplitej Uzbek.

djati tree, s. (dża'ti tri) bot. malajaska nazwa teczyny i drewna tekowego, ob. **teak tree**.

djerib, s. (dże'rib) dżerib, turecka miara długości (75 cm.).

D major, (di mej'dżor), muz. d dur (de'dur).

D minor, (di maj'nór) muz. d moll (de'mol).

D net, siatka z otworem kształtu litery D do łowienia planktonu z dna wody, ob. **plankton**.

do, s. (do) 1) muz. wł. do, pierwszy ton skali **do, re, mi**; c; 2) jap. obwód japoński administracyjny obejmujący kilka prowincji.

do, vi. (du) 1) zachowywać się; 2) mieć się, mieć powodzenie **how do you do**, jak się masz; 3) działać, robić coś, **let us do or die**; 4) wystarczyć, **that'll do**, to wystarczy, dowsyć tego; przydać się, służyć za (acc.); 5) w zastępstwie czasownika użytego przed chwilą, by go nie powtarzać, **if you wish to come in, please do**.

do, vt. 1) czynić, uczynić, robić, zrobić, zdziałać, sprawić, przynosić zaszczyt itp., **it does you credit**; 2) ukończyć, przestać; 3) pracować, **to do house cleaning**, **to do a lecture**, być zajętym czymkolwiek, stąd **to do** może zastąpić każde słowo; **to do lessons**, **to do the article from Polish into English** itd., itd.

do, słowo pomocnicze* (w zapytaniu, przeczeniu i chcąco położyć nacisk **do you go to the theatre tonight? I do not** lub **don't**; **Please do tell**; także zastępczo by nie powtarzać czasownika przed chwilą wypowiedzianego, ob. **do vi. 5**).

do away with (du euej') vi. 1) pozbyć się, wyrzucić; 2) przestać, zniszczyć; 3) zabić.

do by postępować wobec kogoś; **he did right by the widow of his late associate**, postąpił uczciwie wobec wdowy po swym zmarłym spółniku.

do without obejść się bez (gen.).

doab, s. (do'ab, du'ab), **duab** (du'ab) Ind. Wsch. obszar ziemi między dwiema rzekami.

do-all, s. (du'oł) totumfacki, faktotum, majster od wszystkiego, człowiek do wszystkich czynności.

doarium, s. (doe'riom) pl. **ria** (-a) pr. posag, wiano.

dobbin, s. (da'bin) 1) koń gospodarski; 2) kubek do picia wody; 3) D. zdr. Robert; **d. cart** Irl. czterokołowy powóz w parę koni.

dobby, s. (da'bi) aparat tkacki, podobny do żakarda.

Dobel's solution (Da'bels solu'iszn) apt. roztwór Dobella (ang. lekarz H. B. Dobell, 1821—1917) wodny roztwór kwasu karbolowego, dwuwęglanu sodu i gliceryny, używany do rozpylania w chorobach nosa i gardła.

Doberman, s. (do'bermen) rasa psów z Turynii około 55 cm. wysokości i tyleż długości; **miniature pinscher** (min'jeczór pin'szer) tej rasy dwa razy niższy.

dobia, s. (do'bia) mon. stara, hiszpańska złotówka.

doblen, s. (doblon') mon. stara moneta hisz. i Am. Płd., ob. **doubloon**.

dobra, s. (do'bra) mon. stara portugalska złotówka, 1722—1835, ob. **johannes**.

dobra~o', s. (dobraun') mon. stara port. złotówka, 1640—1722.

dobson, ob. **hellgramite**, **clipper**, 6).

docent, s. (do'sent) uczący; (do-sent') wstępny tytuł profesora uniwersytetu.

Docetae, s. (dose'ti) hist. kość. Dokeci, sekta chrz. w pierwszych wiekach ucząca, że ciało Chrystusowe było widmem lub substancją niebiańską; **Docetism**, s. (dose'tyzm) doketyzm.

doch - an - dorrach, - dorroch, - dorriss, s. (dochanda'rach, - roch, - ris) wal. strzemienne, wypicie strzemienne.

dochmiac, adj. (dok'miek) proz. dotyczący stopy dochmius.

dochmiasis, s. (dokmaj'ezis) ob. **ankylostomiasis**.

dochmius, s. (doch'mies) 1) proz. stopa poetycka U — — U — ; 2) D. zool. ob. **Anchylostoma**, **Necator**.

docibility, s. (dosibi'liti) łatwość uczenia się, pojętność.

docible, adj. (da'sibi) łatwy do nauczania, uległy.

docile, adj. (da'sił) łatwy do prowadzenia, uległy, posłuszny.

docility, s. (dosi'liti) skłonność do posłuszeństwa, uległość.

docimasy, s. (da'simesi) 1) hist. kl. urzędowe badanie zdolności kandydatów na urzędy w Heladzie; 2) met. sztuka badania metali, a także leków, faktów fizjologicznych itd.

(I) **dock**, s. (dak) 1) bot. dziki szczaw, **RUMEX**, ob. **sour d.**, **yellow d.** itd.; także rozmaite inne chwasty, jak lepieńnik **PETASITES**, łopian, **ARCTIUM**, podbiał **TUSSILAGO**, śláz **MALVA**; 2) zool. a) mięsna część ogona zwierzęcia, odr. włosów; b) część ogona pozostała po obcięciu lub przycięciu; 3) worek skórzany do przykrycia przyciętego ogona końskiego; 4) przest. a) zad; b) suknia, spodnica; c) tył okrętu, dziś **poop** lub **stern**.

(II) **dock**, s. (dok) 1) przest. naturalna albo sztuczna zatoka, w której można umieścić łódź lub okręt; 2) basen portowy na statki; 3) basen zamknięty, **wet d.**; 4) **dry d.** dok

suchy (do naprawy statku); **building d.**, **floating d.** dok pływający, dok budowlany, **d. chamber**, komora doku; **lock of d.** śluza doku; **d. pilot**, pilot portowy; **d. pit**, **d. trench**, miejsce zanurzenia doku; 5) kol. a) platforma do ładowania wagonów towarowych; b) równia pochyła do zsypania węgla; 6) w tartaku platforma do składania tartych desek aż do załadowania; 7) teatr. podziemie pod sceną; 8) w sądowej sali rozpraw miejsce dla oskarżonych; **d. dues**, mar. dokowe (n), dokowe opłaty (pl.).

dock, vt. 1) przyciąć ogon; 2) obciąć zapłatę za najem usług; 3) kuch. przebić kołcem biszkopty lub placuszki przed pieczeniem; 4) mar. vi. być w doku (o statku); vt. dokować (statek), dostarczyć doku.

dockage, s. (do'kedż) 1) potrącenie (pieniędzy); 2) na targu zapas towaru, który łatwo usunąć; 3) mar. a) dokowe (n), ob. **dock dues**; b) dokowanie statków; c) doki, miejsce do dokowania.

dock bur, kwiat łopianu.

dock cress, bot. łączyga pospolita **nippewort** **LAPSANA COMMUNIS**, Linn., roślina eur., przybyszowa w St. Zj.

docket, s. (do'ket, '-kit) 1) hist. dokument spisany na pergaminie, zawierający skrót wiadomości, w szcz. w Zj. Kr. nadanie lub patent królewski; 2) spis spraw sądowych i krótki zarys protokołu w St. Zj. zwany **trial d.**; 3) parl. i sąd. porządek dzienny spraw do załatwienia, dawniej **wokanda**; **on the d.** na porządku dziennym, w toku załatwienia; 4) kartka przyklepiona do paczki towarów z podaniem zawartości i adresu odbiorcy; w Zj. Kr. kwit celny; w Szk. notarialne potwierdzenie autentyczności aktu i podpisu.

docket, vt. 1) zaopatrzyć paczkę w kartkę z podaniem zawartości i adresu odbiorcy; 2) pr. a) zrobić wyciąg, b) wpisać do książki ze spsem spraw sądowych.

dockize, vt. (da'kajz) zaopatrzyć rzekę w doki albo w port zdalny do dokowania statków.

dockmackie, s. (dakme'ki) pn.-amer. kalina o liściach klonowych i czarnym owocu, **maple-leaved arrowwood** **VIBURNUM ACERIFOLIUM**, Linn., rodzina przewiertniowatych **CARPIFOLIACEAE**.

dock sorrel, (d. so'rel) bot. szczaw zwyczajny **sorrel** **RUMEX ACETOSA**, Linn.

dock warrant (d. uo'rent) certyfikat upoważniający okaziciela do odbioru wyszczególnionych towarów z doku.

Docoglossa, s. pl. (dakoglo'sa) zool. podrząd morskich ślimaków rzędu tarczozkrzelných **ASPIDOBANCHIA**.

docosane, s. (da'-, do'-kosejn; do—dwakroć, ejkosi, gr. dwadzieścia) chem. dokosan, węglowodór o wzorze $C_{22}H_{44}$, w szcz. pospolita odmiana $CH_3(CH_2)_{20}CH_3$; punkt topnienia 310.36° , punkt wrzenia $317.4^\circ C$.

doctor, s. (dak'tör) doktor, stopień akademicki udzielany przez uniwer-

sytety i równorzędne instytucje; najbardziej znane są doktoraty: filozofii (Ph.D.), medycyny (M.D.), praw (LL.D.), teologii (K.R.K. S.T.D. SANCTE THEOLOGIE DOCTOR); KP. D.D. (DOCTOR DIVINARUM; w Amer. nauk przyrodniczych (D.Sc.), dentystyki (D.D.S.); chiropraktyki (D.C.), osteopatii (O.D.), optometrii (Opt.D.); we Francji literatury **doctorat ès lettres** (dok-tora'es letr); od niedawna w Eur. i Amer. inżynierii (D. Eng.), muzyki (Mus.D.) i in.; tytuł doktorski może być nadany bez egzaminów jako doktorat honorowy **HONORIS CAUSA**; ob. **doctor of the Church**; w rozmowie oddaje się ten tytuł w Amer. tylko doktorowi medycyny i doktorowi teologii, w Eur. każdemu doktorowi; w Amer. po-u-fale: **doc**.

doctor, vt. 1) doktoryzować, nadać tytuł doktorski; 2) oddawać doktorowi ten tytuł, tytułować doktorem; 3) doktorować, starać się poprawić rzecz, o której się nie ma pojęcia, pletaszyć; fałszować wybory; fuszować.

doctress, s. f. (dak'tyres) doktorka; ob. **doctor** s.

doctorization, s. (-zej'szn) doktoryzacja, nadanie tytułu doktora.

doctorize, vt. (-torajz) doktoryzować (acc.), nadać (dat.) tytuł doktora.

Doctor of the Church K.R.K. Doktor Kościoła, honorowy tytuł, nadawany bardzo rzadko najwybitniejszemu uczonemu kościelnemu, np. papież Pius XI (1922—1939) nadał ten tytuł filozofowi św. Albertowi Wielkiemu (Albertus Magnus 1193—1280) w blisko 700 lat po jego śmierci.

doctorship, s. (-szyp) doktorat.

doctor solution, (d. soliu'szn) w rafinowaniu ropy naftowej roztwór stosowany do nafty, gazoliny itd. by je „osłodzić” czyli pozbawić siar-ki i związków siarkowych.

doctor utriusque juris doktor obojga praw (państwowego i kościelnego) w dawnej monarchii austro-węgierskiej; skrót J.U.D.

Doctrinaire, s. (doktrine'r) hist. fr. doktryner, członek partii politycznej (1815—1830) dążącej po upadku Burbonów do utrzymania monarchii z zachowaniem wszystkich liberalnych postulatów wyborczego reprezentacyjnego; stąd d. osoba myśląca abstrakcyjnymi doktrynami bez uwzględnienia wielu ludzkich czynników (jak: chciwość zysku, chciwość władzy, wyobraźnia, zazdrość itd.).

doctrinairism, doctrinarianism, s. (-ne'rizm, -nerie'nizm) doktrynerstwo, teoretyczne wnioskowanie zasadnicze bez względu na czynniki żywej rzeczywistości.

doctrinary, adj. (-eri) doktrynerski, ob. wyżej.

doctrine, s. (doktrin') 1) przest. nauczanie, nauka; 2) treść nauki, teoria, zasada, np. **Monroe d.** zasada Monroego; 3) prawda wywiedziona teoretycznie a nie uznana ogólnie jako pewnik; teoria naukowa jeszcze ostatecznie nie stwierdzona.

document, s. (da'kiumynt) 1) dokument, papier urzędowy, stanowiący podstawę, dowód albo poparcie twierdzenia; 2) w szcz. kup. dowód wysłania towaru, dowód zapłaty itp.

document, vt. 1) udokumentować, poprzeć okazaniem dokumentu, udowodnić dokumentem; 2) wydać urzędowy dokument, np. paszport, zezwolenie opuszczenia portu itp.

documentary, adj. (-eri) dokumentarny, oparty na dokumencie.

document of title, papiery hipoteczne, dowodzące własności ziemskiej.

dod, 1) zamiast God; ob. **clendonism**; 2) okrągła płyta metalowa ze stosownym wycięciem do wyciskania rur glinianych.

dodder, s. (do'ddör) bot. kiananka CUSCUTA, ob.

dodder, vi. ob. **totter**.

doddered, adj. zamroczony wiekiem, wyniszczony starością.

dodder laurel, ob. **Cassytha**; roślina zwana w Australii devil's guts (czarcie kiszki), w Ind. Zach. woe-vine nieszczęsna winorośl.

dodder seed, nasienie lnicznika siewnego **common false flax** lub **gold-of-pleasure CAMELINA SATIVA**, Crantz, z rodziny krzyżowych **mustard family CRUCIFERAE**.

dodeca -, przedr. (do'deka gr. 12) oznaczający dwanaście, dwunasto -.

dodecadrachm, s. (-dram) hist. kl. starogrecka moneta 12-drachmowa.

dodecafid, tdj. (-fid) bot. mający dwanaście odcinków.

dodecagon, s. (-gon) geom. dwunastobok; -al, adj. (-ei) dwunastoboczny.

dodecahedral, adj. (-haj'dreł), -drik, adj. (-drik) dwunastościenny.

dodecahedron, s. (-hi'dran) stereom. i kryst. dwunastościan, bryła mająca dwanaście ścian; regularny dwunastościan **regular d.** ma 12 równych regularnych pięcioboków, ukośnikowy **d. rhombic d.** ma 12 równych ukośnikowych ścian; pojemność regularnego **d.** wynosi

$$V = \frac{5a^3 \cos^2 36^\circ}{2} \sqrt{4 \sin^2 36^\circ - 1} = 7631 a^3$$

przyjmując **a** za bok.

dodecahydrate, s. (-haj'drejt) chem. związek zawierający 12 molekuł wody.

dodecamerous lub **12-merous**, adj. ('-merós) bot. mający części kwiatu, ułożone w dwunastki.

dodecane, s. (-di'kejn) chem. każdy tłuszczowy (alifatyczny) węglowodór $C_{12}H_{26}$ z seryj metanowych właściwość o budowie normalnej.

Dodecanesian, adj. (do'dekani'-zjen) dotyczący Dodekanazu; s. Dodekanez, grupa 12 wysp na Morzu Egejskim.

dodecant, s. (do'dekant) kryst. każda z 12 części, na jakie przestrzeń dookoła środka kryształu sześciennego podzielił się przez cztery płaszczyzny osiowe.

dodecapartite, adj. (-part'ajt) podzielony lub rozłupany na 12 części.

dodecapetalous, adj. (-pe'talós) bot. mający 12 płatków.

dodecarch, s. ('-kark) jeden z 12 rządów; -y, s. (do'dekar'ki) rząd dwunastu.

dodecastylos, s. (-staj'los) bud. budynek o dwunastu kolumnach.

dodecatemory, s. (-te'mori) dwunasta część; astrol. jeden z 12 domów; część zodiaku; astron. znak zodiaku.

Dodecatheon, s. (-d'i'on) bot. rodzaj pin.-amer. i azj. roślin z rodziny pierwiosnka, **primrose family PRIMULACEAE**, **D. MEADIA**, Linn., pierwiosnek amer. **shooting star**, **American cowslip**; **d.** roślina tego rodzaju.

dodecyl, s. (dode'-, dodi'syl) chem. dodecyl, jednowartościowy rodnik $C_{12}H_{25}$, którego wodzianem jest **dodekan**, ob. **dodecane**.

dodecylene, s. (dode'sylin) chem. każdy z izomerów węglowodorów $C_{12}H_{24}$ seryj etylenowych.

dodge, s. (dadż) 1) ujęcie (od niebezpieczeństwa); 2) wykręt, wymówka.

dodge, vi. nagle uchylić się (np. by ująć ciosu), nagle usunąć się z miejsca; uchylić się od wykonania obowiązku, wymykać się, kręcić; vt. ująć czego, uchronić się od (gen.), uniknąć czego; (wykrętem lub milczeniem, np. **d. the blow**, **to d. the question**).

dodger, s. (-er) 1) krętacz, matacz; 2) biskopt kukurydziany, **corn d.** lub podobny; 3) St. Zj. i Australia, rozrzutka; 4) **Artful D.** postać sprytnego złodziejaszka Dawkinsa z powieści „**Oliver Twist**” Dickens (1839).

dodgery, s. (-ri) kręctwo, oszukaństwo, wykręty (pl.).

dodo, s. (do'do) zool. wytopiony (w w. XVII) ptak **DIDUS INEPTUS** z rodziny **DODIDAE**, rzędu gołębi (**PHAPES**); był większy od łabędzia lub indyka; przebywał na wyspie St. Mauritius zanim go nie wytopili dla mięsa przybylsze z Europy; 2) pot. człowiek żyjący myślowo w czasach minionych, pot. mamut, nieprzystępny dla nowych idei.

Dodona, s. (dodo'na) hist. kl. siedziba słynnej wyroczni Zeusa na górze Tomaros w Epirze; proroctwa pochodzący z szumu liści starych dębów i szumu fal strumyka, a tłumaczyli je kapłani i kapłanki, zwane gołębicami.

doe, s. (do) 1) sarna, łania, dawniej łani, bezrożna samica rogacza czyli kozia, **CERVUS CAPREOLUS**; samica łosia, zwana **cow**, a samica jelenia (**CERVUS ELAPHUS**) **hind**; 2) samica zająca, królika, szczura; 3) kolor sarni.

Doe, s. zmyślone nazwisko, pan X, ktoś, każdy obywatel, **John Doe**.

doebird, s. (do'börd) zool. kulig eskimoski, ob. **curllew**.

Doedicurus, s. (didikiu'res) paleont. dodykurus, zool. wymarły ssak rzędu szczerbaków, **EDENTATA**, ob. **Glyptodon**, z którym pokrewa.

doer, s. (du'er) 1) człowiek czynny skutecznie, człowiek energiczny i przedsiębiorczy; 2) pr. szk. agent, pełnomocnik.

doeskin, s. (do'skin) 1) sarnia skóra, zamszowa skóra, zamsz; 2) wełniany materiał naśladujący miękkość zamszu, używany na ubrania męskie.

doeskin brown, kolor małej skóry.

doesn't, does'n't, (dózn't) v. w trzeciej osobie = **does not**.

doff, vt. (daf) 1) zdjąć ze siebie, złożyć, rozebrać; **d. the hat**, uklonąć się zdejmując kapelusz; 2) przen. odrzucić, pozbyć się; 3) tk. zebrać z ramy tkackiej.

doffberry, s. (daft'beri) bot. Ang. gw. wilcza jagoda; ob. **belladonna**.

dog, adj. (dag) 1) psi, od psa, dla psa, np. **d. biscuit**; 2) samczy np. **d. fox**, **d. wolf**; przec. **she -**; 3) niedobry, skoślawiony; **d. life** psie życie; **d. French**, **Greek**, **Latin**, kiepska francuszczyzna, grezczyzna, łacina; **dog**, adv. psio, jak pies; **d. hungry**, **d. tired**, **d. -cheap**, za psie pieniądze, pół darmo; **d. -poor**, goły jak święty turecki; **to feel d. -sick** (d.'sik) pot. czuć się pod psem.

dog, s. pies, ssak z rodziny psów, **CANIDAE**, rzędu mięsożernych czyli drapieżnych **CARNIVORA**; pies domowy, prawdopodobnie potomek odległego gatunku wilka, jest wśród zwierząt najstarszym towarzyszem człowieka z czasów przedhistorycznych; świadczy o tym różnorodność jego nazwy wśród narodów świata, ustalonej, zanim się były zetknęły; ang. **dog**; bask. **hor**; chiń. **kou**; eskim. **kimugta**; est. **koer**; fiń. **koira**; gr. **kyon**; gruz. **lėkui**; hebr. **kelef**; hisz. **perra**; indiań. **utim** i **anemus**; indyj. **kutta** (= węg.); irl. **madaż**; jap. **inu**; lit. **szuo**; łac. **canis** (z pochodnimi **chien**, **cano**, **can**); łot. **suns**; mal. **andžing**; niem. **Hund**; pol. **pies**; ros. **sobaka**; tur. **köpek**; węg. **kutya** (= ind.); sztucznie wywiedzione rasy nowoczesnego psa są liczniejsze, niż odmiany jakiegokolwiek innego zwierzęcia pod względem wielkości, wagi, owłosienia, barwy („maści”), zdolności, użyteczności, przeznaczenia, inteligencji itd.; **aporter**, brytan, brzechwa, bresznik, chart, chwytaj, chwytny, cygan, gończak, gordon, gryfon, hałas, jamnik, kieterek, kruszek, kudłarz, kundel, kuropatwiarz, kusy, legawiec, lisiarz, łajacz, łajka, łgarz, łowca, medelan, milczek, mistrz, mołos, mops, muc, naślądnik, ogar, owczarek, pies gończy, pies policyjny, pijawka, podskoli, pojnter, przejemca, pokurcz, saszek, setter, sokół, szukać, tropisz, wilczar, wyżeł, zapaśnik i w. in.; rasy: ob. **bulldog**, **chow (chowchow)**, **collie**, **Doberman**, **Eskimo**, **foxterrier**, **Great Dane**, **Husky**, **pinscher**, **Pomeranian**, **poodle**, **Saint Bernard**, **setter**, **spitz dog** i w. in.; ob. **kennel**; samiec: **pies dog**, samica: **suka bitch** lub **she-dog**; młode: **szczenię pup**; ob. **horse**; 2) człowiek bez miłosierdzia; człowiek małej wartości; a) sly **d. cwaniak**; a) **lasy d. leń**; a) **jolly d. wesóły frant**; **every d. has his day** każdemu raz kiedyś słońko zaświeci; **to go to the d. -s** zejść na psy, pieść, zepsieć; 3) pot. gw. St. Zj.: a) **weksel**; b) **pl. nogi**, pot. **giry**; c) **skrót za hot d. -s** kielbaski parowe; 4) skrót zamiast **dogfish**, **prairie**

dog; 5) astr. gwiazdozbiory Pies Wielki **Greater Dog** CANIS MAJOR, Pies Mały **Lesser Dog** CANIS MINOR i Psy gończe **Hunting Dogs** CANES VENATICI; 6) bib. sodomczyk; 7) kup. psia skóra użyta jako futro; 8) mar. zatrzym ob. dog-shore; 9) mech. klamra, zacisk, skórka, sprzęgło szponowe; 10) meteor. ob. fogdog, sundog, waterdog; 11) rusznik, kurek.

dog, vt. 1) tropić (jak pies zwierzynę), iść za kimś krok w krok, tropić z psem; 2) chwycić klamrą.

dog ape, (ejp) zool. pawian, ob. baboon.

dogaressa, s. (dogare'sa) żona doży, ob. doge.

dogate, s. (do'gejt) urząd i godność doży.

dogbane, s. (-bejn) bot. 1) toina, ob. Apocynum; 2) tojad, ob. Aconitum 1).

dogbane family, bot. toinowate APOCYNACEAE.

dog bent, bot. mietlica wąskoliściowa AGROSTIS CANINA, Linn.

dogberry, s. (-beri) bot. 1) owoc derenia świdwy **European red osier** CORNUS SANGUINEA, Linn.; 2) dziki agrest wild gooseberry RIBES CYNOSBATI, Linn.; jarzab amerykański **American mountain ash** PYRUS AMERICANA DC i pot. inne podobne; 3) D. w „Much Ado About Nothing” Szekspira komiczna postać zarozumiałego głupca, konstabla, stąd: **Dogberryism** strzelanie byków przez władze.

dog button, apt. wronie oko NUX VOMICA.

dog cabbage, pld.-eur. psia kapusta CYNOCRAME PROSTRATA....

dogcart, s. (-kart) 1) wózek ciągnięty przez psa; 2) bryczka jednokonna, wysoka, dwukółowa, z dwoma siedzeniami poprzecznymi, zestawionymi tyłami do siebie; z miejscem na psy pod tylnym siedzeniem.

dogcatcher, s. (-kecz) oprawca, hycel.

dog days, kanikuła, dni kanikularne; upalne i skwarne dni, łączące się ze wschodem gwiazdy kanikuły, psiczki, szuczki, w gwiazdozbiore Wielkiego Psa; trwają rozmaicie od lipca do września i według wierzeń ludowych i astrologicznych wiążą się z rozmaitymi chorobami; ob. Dog Star.

d. disease, ob. distemper.

d. dollar mon. dolar hol. w obiegu w Am. pld. około r. 1700; także lion d. ze lwem w godle.

dogdom, s. (-dóm) hodowla psów, psi świat; wszystko, co się dotyczy psów; psiarstwo.

dog-draw, s. (-dro') pr. leśn. tropienie jelenia ranionego bezprawnie (przez kłusownika za pomocą wężącego psa).

doge, s. (do'ż) hist. doża (m), najwyższy urzędnik rzeczywospolitej w Wenecji (697—1797 i 1802—1805), ob. dogaressa.

dog ear (-i'r) bot. podstawka, BASIDIUM, grzyba podstawczaka BASIDIOMYCETES.

dog-faced ape, ob. dog ape.

dogfall, s. (-foł) zapasń. upadnięcie obu zapasników.

dogfight, s. (-fajt) zawzięta walka.

dogfish, s. (-fysz) zool. 1) mały rekin SQUALUS, w szcz. bardzo żarłoczny SQUALUS GLAUCUS czyli ACANTHIAS, żarłacz; 2) ob. burbot LOTA MACULATA; 3) ob. dog salmon; 4) strzelba PHOXINUS z rodziny karpiowatych, urasta tylko do 11 cm. (3"), używana przez rybołówców jako przynęta; ob. minnow, mud minnow; 5) jaszczurka NECTURUS MACULATUS; UWAGA: dogfish NIE oznacza w jęz. pol. psa morskiego, ob. phoca, seal.

dog-fisher, s. (-fiszer) zool. wydra.

dog fox, lis samiec.

dogged, adj. (dog'd) wytrwały, uparty; -ly, adv. (-li) wytrwale, z wytrwałością; -ness, s. (-nes) wytrwałość, żelazna konsekwencja.

Dogger, s. (da'dżór) geol. Dogger, jura brunatna, środkowa seria systemu jurajskiego, Yorkshire middle oolite, warstwa bogata w rudę żelazną; 2) d. mar. dogger, kecz (skosnożaglowiec półtoramasztowy) o szerokim dziobie, używany przez rybaków duńskich na Morzu Północnym; 3) d. kto tropi, tropiciel.

doggerel, adj. (do'góreł), doggrel (-greł) 1) lichy, niezgrabny; np. d. verse, wierszydła; 2) bezwartościowy, jarmarczny, d. address, głupie przemówienie.

doggerel, s. wierszydło.

doggery, s. (do'góri) 1) psie zachowanie się; niegodne postępowanie, nikczemny czyn; 2) psy zbiorowo, podje zbiorowisko, kanalia.

doggess, s. (dog'ges) żart, psiczka.

doggish, adj. (-isz) psi, mający psie przywary, warkliwy, kłótlivy, łaszący się, żrzedny, markotny.

doggone, int. (dog'gon) do diabła!, psiakrew!

dog grass 1) = dog bent; 2) = couch grass; miejscowo i inne trawy i trzryce; jednak pol. psia trawa NIE oznacza dog grass, lecz DACTYLIS, rżniączkę, chard grass.

d. grate, (d. grejt) żelazny ruszt nad otwartym ogniem oparty na żelaznych wilkach, ob. andirons.

doghead, s. (dog'hed) kurek u palnej broni.

doghole, s. (d. hoł) nora, miejsce odpowiednie tylko dla psa.

dog hood, (d. hud) zool. foka samiec lat czterech lub więcej.

doghouse, s. (d. hauz) 1) psiarńia, ob. kennel; 2) gw. areszt.

dog in the manger złośliwy i zazdrosny pies, sam nie zje, a nikogo nie dopuści; pot. pies na sianie sam nie żre, a krowy nie dopuści.

d. iron (d. ajrn) 1) wilk, ob. and-iron; 2) ob. dog, s. 9).

d. Latin, kuchenna łacina, ob. dog, adj.

d. laurel (d. lo'rel) bot. wrzosowate drzewo zimozielone LEUCOTHOE CATESBAEI, Gray, pld. St. Zj. od Va. na pld.

d. lichen, (d. lajkn) bot. psi porost PELTIGERA CANINA, plecha liściasta, z wierzchu brunatno-zielona, spodem biała; nazwa pochodzi stąd, że dawniej mniemano, iż porost ten leczy wściekliznę.

d. louse, (d. lau) zool. psia wesz a) kasająca TRICHODECTES CANIS; b) ssaco-klujająca, LINOGNATHUS SELOSUS.

dogma, s. (dog'ma) pl. -s i -ta (dog'mas, -mata) 1) dogmat; ustalona opinia, w szcz. określony i autorytatywny przepis, zbiór takich przepisów; 2) hist. kośc. artykuł wiary, wywód teologiczny lub filozoficzny ustalony i ogłoszony autorytatywnie przez Kościół w szcz. KRK.; 3) powieść Henryka Sienkiewicza (1846—1916) „Bez Dogmatu” (1891) przedstawia niebezpieczeństwo życia nieopartego na dogmacie.

dogman, s. (dog'men) handlarz psów i psiego mięsa; Ang. hodowca psów, właściciel psiarńi.

dogmatic, adj. (-me'tyk) dogmatyczny, zgodny z dogmatem, dotyczący dogmatu; 2) znamienny trzymaniem się dogmatu, np. d. review of the book; 3) oparty na prawdach przyjętych a priori.

dogmatic, s. 1) dogmatyk; 2) dogmatyka, ob. dogmatics.

dogmatically, adv. (-li) dogmatycznie.

dogmaticalness, s. (-nes) dogmatyczność, zgodność z dogmatem, trzymanie się ram dogmatu.

dogmatics, s. (-me'tiks) dogmatyka, hist. kośc. nauka zajmująca się dogmatami, w szcz. religii chrześcijańskiej.

dogmatism, s. (dogma'tyzm) 1) dogmatyzm, stanowczość w wyrażaniu swej opinii; stwierdzenie zapatrywania, jak gdyby to było stwierdzenie faktu; oparcie się na swym zapatrywaniu, jak gdyby to był dogmat ustalony przez kompetentne ciało autorytatywne; 2) filoz. filozofia oparta na wstępnych przesłankach, których prawda może być wątpliwa; w szcz. filozofia dopuszczająca przypuszczenie, nie potwierdzone przez doświadczenie ani przez rozumowanie.

dogmatist, s. (-ist) dogmatyk, człowiek, opierający swe wywody na dogmacie.

dogmatize, vi. (-ajz) dogmatyzować, mówić lub pisać dogmatycznie; wygłaszać swe zapatrywania z pewnością siebie i z wykluczeniem możliwości sporu.

dog nail gwoździł którego główka wypełnia zagłębienie.

d. nap, ob. cat nap.

d. nettle, bot. 1) poziewnik szorstki hemp nettle GALEOPSIS TETRAHIT, Linn.; 2) jasnota purpurowa dead nettle LAMIAM PURPUREUM, Linn.

Dog of Montargis (małtarzi') pies Aubreya de Montididier (obrej'dó madidie') wytopił mordercę swego pana, Ryszarda Macaire'a (makier') i przed sądem bożym zarządzonym przez króla fr. Karola W. w r. 1371, udowodnił identyczność winowajcy; pies ma pomnik w Montargis, w de-

partamencie Loiret (loare') we Francji.

Dogra, s. (dogra') Ind. Wsch. góralski indyjski między Pundżabem a Kaszmiorem.

Dogrib, s. (dog'rib') Am. Płn. Indianin z plemienia Athabaska między jeziorami Great Bear i Great Slave Lake.

dog robber gw. woj. St. Zj. żołnierz przydzielony oficerowi jako chłopiec do posługi.

d. rose, (d. ro'z, Ang. reuz') bot. dzika róża (Szypszyna) *ROSA CANINA*, Linn.

dog's age pot. za króla Cwiczka, ob. króla Cwiczka, bardzo dawno.

dog salmon (d. so'myn) 1) łosoś psięgłowy *ONCORHYNCHUS KETA* liczny w strumieniach płn. am. od Sacramento, Calif. na płn. i powszedni po drugiej stronie Pacyfiku na wodach japońskich; łosoś garbus *O. GARBUSZA*; ob. salmon.

dogs'-and-cats' koniczyna polna, ob. rabbit-foot clover.

dog's chance=Chinaman's chance, ob.

dogshore, s. (dog'szor) mar. za-trzym, podczas spuszczenia statku z rusztowania na wodę, dwa krótkie brusy, jeden przymocowany do dolnych podstaw (ob. *ground ways*), a drugi do podpórek (ob. *bilge ways*) w tym celu by można zwolnić oparcie stępka.

dogskin, s. ('-skin) psia skóra a) surowa, b) wyprawna.

dog's meat (dogs' mi't) mięso dla psa, mięso zdatne tylko dla psa, odpadki, ścierwo. UWAGA: **dog meat** psie mięso, sprzedawane jako takie w jatkach londyńskich na użytek ludzki.

dog sleep, czujny sen, drzemanie, półsen.

dog's letter litera r zwłaszcza wymawiana przez drganie języka na podniebieniu, podobna do warczenia psa.

dog's mercury, (dogs mer'kiuri) bot. szczyr trwały *MERCURIALIS PERENNIS*, Linn., z rodziny wilczomleczowatych *spurge* rodziny, *EU-PHORBIACEAE*.

dog's mouth, (-mau'g') bot. lwi pyszczek, ob. **snagdragon** *ANTIRRHINUM*, wyżłin.

dog snapper, zool. ob. **snapper**.

dog's - nose, s. (-no'z, Ang. neuz') Ang. napój z piwa i ale'u z rumem lub jłowcówką.

dog's - tail, d. t. grass, 1) bot. grzebienica *CYNOSURUS*; w szcz. grzebienica pospolita *crested* d.t.g. *CYNOSURUS CRISTATUS*; 2) korakan, *yard grass* *ELEUSINE INDI-CA* Gaertn., chwast międzynarodowy, czasem brany do mieszanek gazonowych, w południowych stanach ceniony jako pasza.

Dog's Tail astron. gwiazdozbiór Niedźwiedzica Mała *URSA MINOR*, ob. **constellation**.

Dog Star, (-' star') astron. Syriusz, także czasem Procyon; pot. kanikula, psia gwiazda; także a *CANIS MAJORIS* (alfa ka'nis majo'ris) jako najjaśniejsza gwiazda konstelacji Wielkiego Psa; jest zarazem najjaśniejszą ze wszystkich gwiazd, jakie widzimy; sama będąc większym słońcem niż nasze Słońce, staje się niewidoczna, wchodząc w najbliższy obręb Słońca, lecz wyszedłszy około 3-go lipca, świeci najjaśniej do 11-go sierpnia i zdobywa przez ten czas kanikulę, c. -ar days wdzięczność i przekleństwa rodu ludzkiego; w starożytnym Egipcie wschodziła równocześnie z wylewem Nilu, który przynosił krajowi urodzaj i bogactwo, była zatem uważana za wypadek szczęśliwy i dobroczynny; w starożytnej Italii przynosiła skwar i choroby malaryczne, była zatem kanikulą symbolem chrobów i utrapien, ob. *Sirius*.

dog's-tooth violet, **dogtooth** v. (-tu'g wa'jole't) bot. ob. **adder**, s. 3).

dog-stopper, (d. 'sta'per) mar. pomocniczy hamulec linowy.

dog tag, gw. żołn. St. Zj. kartka identyfikacyjna, noszona na szyi.

dogtail, s. ('-tejl) lub **dog-tail** trowel, chochla odlewacza w kształcie dużej i głębokiej łyżki z wydłużoną rączką.

dog tapeworm, (d. tejp'uórm') zool. soliter czyli tasielec *DIPYLIDIUM CANINUM* pasorzytujały w psie, kocie, czasem i w człowieku; także zwany **double-pored tapeworm** od podwójnych narządów rozrodczych w każdym członie (*proglottid*); typ: czerwicochowane *SOLECIDI-DAE*, gromada: płazińcowate *PLATHELMINTES*, rząd: taśmowce *CESTODES*.

dog tick (d. 'tik') zool. psi kleszcz, pasorzytujały na psach i innych zwierzętach, w szcz. *AMBLYOMA AMERICANA* w Amer. i *IXODES RICINUS* w Eur.; typ: stawonogi, *ARTHROPODA*, gromada: pajęczaki *ARACHNOIDEA*, rząd: roztocze, *ACARINA*.

dogtooth, s. (dog'tu'g) 1) anat. w uzębieniu człowieka ząb psi, czyli kieł, zwany także **eyetooth** podoczny (czyt. d-o); szt. ornament częstszy w ang. gotyku w kształcie szeregu zygzaków podobnych do litery V; vt. zdobić takim ornamentem.

dogtooth violet, ob. powyżej **dog's-tooth** v.

dog town, zach. St. Zj. (d. taun) kolonia świstaków.

d. track, (d. trek) 1) psia ścieżka; 2) tor na psie wyścigi.

d. tree, (d. 'tri) bot. (pot.) 1) bezczarny *European elder* *SAMBUCUS NIGRA*, Linn.; 2) dereń świdwa *dogwood* *CORNUS SANGUINEA*, Linn.; 3) kalina koralowa *guelder rose* *VIBURNUM OPULUS*, Linn.; 4) olsza czarna *common alder* *ALNUS GLUTINOSA*, Willd.; 5) trzmielina zwyczajna, *spindle tree*, *EVONYMUS* lub *EUONYMUS EUROPAEA* Linn.

d. trick, (d. trik) psi figiel, nikczemny podstęp.

dogvane, s. (dag'wejn') mar. rękaw, chorągiewka, ustawiona po stronie wietrznej dla spostrzeżenia kierunku wiatru.

dog violet, (d. waj'ole't) bot. eur. fiołek psi *VIOLA CANINA*, Linn., z rodziny fiołkowatych **violet** rodziny *VIOLACEAE*.

d. warp, (d. uorp') leśn. St. Zj. li-na z silnym hakiem do poruszania kłód.

dogwatch, s. (dog'uocz') mar. dwugodzinna straż na okręcie, jedna od 4—6 i od 6—8 pop.; zmieniają codziennie czas na zegarach u furty i po prawej stronie statku (**port** i **starboard**).

dog wheelk, (d. huełk') zool. 1) Ang. tani jadalny małż z grupy *AL-LECTRIONIDAE*; 2) także **d. winkle**, morski małż rodzaju *THAIS* (czyli *PURPURA*) *LAPILIS*, powszedni po obu stronach Atlantyku Płn., znamienny obfitym bisiosem, ob. *byssus*; żywi się drobniejszymi małżami.

dogwood, s. (dag'uud) 1) każde drzewo lub krzew derenia *CORNUS* i jego twarde drewno, w szcz. dereń świdwa **red d. CORNUS SANGUINEA**, Linn.; dereń rozłogowy **red osier d. CORNUS STOLONIFERA**, Michx.; dereń kwitnący **flowering d. CYNOXYLON FLORIDUM**...; 2) w szerszym znaczeniu także podobne rozmaite drzewa, jak: a) w Amer. podzw. *Jamaica d.*, który nie jest dereniem; b) w Ang. kalina, olsza, śliwa, czereśnia; c) w Australii krzew *JACKSONIA SCOPARIS*...; rutowaty *GEIJERA*; d) w Australazji topola *BEDFORDIA SALICINA*...

d. family, bot. dereniowate, *COR-NACEAE*.

doily, s. (doj'li) patarafka, mały obrusik pod lampę itp., mała serwetka płócienna podawana do stołu np. z owocami.

doina, s. (doj'na) rumuńska piosnka ludowa; także ludowy taniec rumuński.

doing, s. (du'in~) zwykle w pl. zajęcie, robota, czynność, co się dzieje.

doit, s. (dojt) mon. drobna moneta d., wartości grosza; stąd: drobniak, drobnostka, rzecz bez wartości.

dokhma, s. (dach'ma; pers.) okrągły mur kamienny o wysokości 10 m. a o zewnętrznym obwodzie do 75 m.; parsowie składają na nim zwłoki zmarłej osoby do pożarcia przez sepy (na trzech stopniach u szczytu muru: na zwłoki mężczyzn, kobiet i dzieci); ten sposób usuwania zwłok ludzkich omija niebezpieczeństwo skażenia któregoś z czterech żywiołów: ziemi, ognia, wody i powietrza, nieuniknione na wypadek oddania zwłok któremuś z nich na stałe (grzebanie, topienie, palenie, gdy sepy usuwają mięso zanim zgnije i skala powietrze); po oczyszczeniu kości przez sepy, kości zrzucą się do koła, ogrodzonego murem.

Doko, s. (do'ko) antropol. czarny pigmej pld.-zach. Etiopii (*Galla-land*); prawdopodobnie mieszaniec etiopsko-murzyński.

dolabra, s. (dolabra) hist. starożytny toporek używany także do kopania.

dolce, s. (dol'cze; wł. słodko) muz. łagodnie.

dolce far niente (dol'cze far niente; wł.) rozkoszne leniuchowanie.

doldrums, s. pl. (dał'drums) 1)

przygnębienie, osowiałość; 2) mar. część oceanu w pobliżu równika, obfitująca w okresy martwej ciszy to znów przejściowych wichrów („szkwałów”) ob. *squall*.

dole, s. (do'l) 1) rozdawanie drobnych porcji jada lub drobnych zasiłków pieniężnych, jałmużna; 2) Ang. zapomoga dla bezrobotnych, wprowadzona w r. 1918; stąd: w Ang. każda wypłata za ubezpieczenie od bezrobocia; **on the dole** Ang. na zapomogę; 3) szk. pr. karne, zły zamiar; 4) przest. żałoba, strapienie, strój żałobny; 5) przest. i gw. meta; 6) przest. placówka.

dolefish, s. ('-fysz) udział każdego rybaka w połowie ryb, w szcz. wątuśza; stąd Ang. wątuśz, sztokfisz, *GADUS MORRHUS codfish*.

doleful, adj. ('-fuł) żałobny, żałosny, -ly, adv. (-li) żałownie; -ness, (-nes) żal. boleść.

dole meadow, Ang. wspólne pastwisko (prywatne, nie gminne).

dolent, adj. (do'lent) żałobny, żałosny.

dolente, adj. (dolen'te; wł.) muz, płacziwie.

dolerite, s. (do'lórajt) petr. w Ang. to co w St. Zj. *diabase*, ob.

doli capax, (do'la'j ke'paks, na kont. europejskim do'lika'paks, i. dosł. zdolny do złego zamiaru) pr. karne, mogący rozróżnić między złem a dobrem i na tej podstawie odpowiedzialny przed sądem karnym.

dolicho -, **dolich** -, przedr. antrop. długo-.

dolichoblond, s. (da'likoblond) antrop. długogłowy blondyn nordycki.

dolichocephali, s. pl. (-si'falaj, na kont. eur. ce'fali) antrop. długogłowy, osoby długogłowe.

dolichocephalic, adj. (-k) antrop. długogłowy.

dolichocercie, adj. (-ser'sik) antropometria, mający podramię stosunkowo długie.

dolichocnemie, adj. (da'lichaknemi; kneme' gr. noga) antropometria, mający nogi stosunkowo długie.

dolichocranial, adj. (-krej'njeł) ob. **dolichocephalic**.

dolichofacial, adj. (-fej'sjeł) antropometria, mający długą i wąską twarz.

dolichohieric, adj. (-haje'rik) anat. mający wąską kość krzyżową, *SACRUM*.

Dolicholus, s. (dali'kales) bot. = *Rhynchosia*, ob.

dolichopodous, adj. (dali'ka'podós) antropom. mający stopy stosunkowo długie.

dolichoprosopic, adj. (da'likopros'a'pik) antropom. mający twarz nieproporcjonalnie długą.

Dolichos, s. (da'likes) bot. rodzaj przeważnie podzwrotnikowych roślin motylkowatych; d. czarna fasola egipska *hyacinth bean DOLICHOS LABLAB*, Linn.

Dolichosauria, s. pl. (-koso'ria, -so'ri) paleont. grupa niewielkich

gadów o smukłym tułowiu i długim karku; wyginęła w okresie kredy.

Dolichosoma, s. (da'likoso'ma) paleont. *dolichosoma*, rodzaj wymarłych drobnych płazów beznogich z czasu systemu węglowego i perm-skiego grupy paleozoicznej.

dolichostylous, adj. (-staj'lós) bot. o długiej łodydze.

doli incapax, przec. **doli capax**, ob.

dolina, s. (dali'na) geol. zagłębienie.

dolioform, adj. (do'lioform) biol. barykowaty.

Doliolum, s. (dola'j'olem) zool. rodzaj wolno pływających osłonic rozwijających się w drodze przemiany pokoleń za pomocą pączkowania lub drogą piciową naprzemian; przezroczyste ciało kształtu barykowatej trumny otoczone pasmami mięśni; por. *salpa*.

dolittle, s. (du'litl) gw. leń, leniuszek.

dolium, s. (do'liom) pl. -a ('-lia), hist. kl. duża starorzyska waza; ob. gr. *pitthos*; 2) zool. D. rodzaj dużych morskich ślimaków = *Tonna*, rodziny *DOLIIDÆ*, podrzędu *TÆNOGLOSSIA*, rzędu *PECTINIBRANCHIA*, podgromady *STREPTONEURA*, gromady ślimaków czyli bruchonogów *GASTROPODA*.

doll, s. (dał) 1) lalka; 2) przen. ładna a głupia strojnisia, np. *Doll Tearsheet*, postać z „Henryka IV” Szekspira; 3) D. zdr. Dorota, ob. *Dolly*, 5).

dollar, s. (da'lór) mon. 1) niem. talar, skrót wyrazu Joachimsthaler z doliny (-thal) św. Joachima (Jachymow) w Czechach, gdzie monetę tę wybito po raz pierwszy w 1519; stąd z czasem w rozmaitych krajach: daalder, dalar, dalér, dollar, talar, talari, taller; 2) hist. hisz. i hisz.-amer. peso duro (=8 realów), **hard dollar**; 3) nowoczesny hisz. peso (=15 pesetas, ok. 5 fr.); 4) dolar amer., **silver dollar** po raz pierwszy wybity w r. 1794, 26,73 gr. srebra czystości .900 wartości metalowej 46.-4 centa, licząc uncję po 60 c. a w stosunku do złota 34.45:1; 5) dolar amer. handlowy, **trade d.** o wadze 27.215 gr. dla handlu wschodniego; zaniechany od roku 1885; 6) złoty dolar amer. **gold dollar**, 1,6718 gr. złota czystości .900 bity od 1849—1900; 7) chiński dolar, **yuan**, od 1914 srebrna moneta o nieustalonej wartości, teoretycznie i zwykle ok. 51 c. amer.; w chwili wydania tego zeszytu kurs 10 milionów za jeden dolar amer.; 8) meksykański dolar, **peso**, 27,073 gr. srebra czystości .9027, od r. 1918 ustalony w wartości 0.75 gr. złota czyli 49.8 centa amer.; 9) dolar singaporski, **Straits dollar**, bity z upoważnienia Wielkiej Brytanii, wart. 56.78 centa amer.; 10) także moneta bity przez Wielką Brytanię dla Hong Kongu, **Hong Kong dollar** lub **British dollar**; 11) hist. talar Marii Teresy czyli lewantyński (ob. *Levante*) bity od 1780 r. dla handlu z Bliskim Wschodem, w szcz. z Grecją i pñ. Afryką; jego pozostałością jest dzisiejszy talar etiopski; 12) wartość dolara, równowartość dolara, znak \$ (przed liczbą); skrót **dol.**

dollar-a-year-man St. Zj. podczas dwóch wojen w XX w. urzędnik rządowy powołany na wysokie stanowisko za minimalną zapłatą jednego dolara rocznie.

dollarfish, s. (da'lórfysz) niewielka ryba atlantycka o kształcie spłaszczonymi bokami, zool. a) *PORONOTHUS TRIACANTHUS*, ob. *butterfish*, **harvest fish**; b) *ARGYREIOSUS VOMER*, **moonfish**.

dollar of account, giełda lond. pot. obliczanie dolara amer. okrągiło po 4 szylingi zamiast po 4 s. 2 d. dla wygody i pośpiechu.

Doll's House, A dramat Ibsena „Nora”.

Dolly, s. (da'li) 1) laleczka; 2) hist. drewniany kołowrotek do bicia białyn podczas prania; 3) platforma na kółkach, lot. do podparcia ogonu samolotu na ziemi; 4) platforma na ciężkim wałku do przewożenia wielkich ciężarów; 5) D. zdr. imię żeńskie *Dorothea*, *Dorothy*, np. *Dolly Madison*, żona czwartego Prezydenta St. Zj.; *D. Varden* kocietka z powieści Dickensa „Barnaby Rudge”; *She is too Dolly Vardenish and pink for him* (Edna Ferber, 1941); 6) gw. ang. niechlujna kobieta, szk. głupiotka strojnisia; przest. kochanka.

Dolly Varden trout (da'li war'dyn trout) zool. *SALVELINUS MALMA SPECTABILIS* pstrąg pñ. amer. rzek na zachód od Gór Wodospadowych, **Cascade Range**, od górnego biegu rzeki Sacramento do Alaski i w zagłębieniu rzeki Kolumbia do Montany i Idaho, 5—12 funtów (2.2—5.8 kg.), znamieny pomarańczowymi i czerwonymi okrągłymi plamami; schodzi często do morza.

Dölma, s. (dol'ma, tybet. do'ma) budd. bogini Tara, zbawicielka; ob. **bodhisat**, **Shakti**.

dolman, s. (dał'men) 1) (od tureckiego *dolman*) długi turecki płaszcz z rękawami; (weg. *dolmany*, *dołmań*) węgierska kurтка huzarska do zarzucenia; 2) kobieca peleryna bez rękawów.

dolmen, s. (dał'men; od toał. bret. stól i maen bret. kamień) arch. dolmen, nagrobek, składający się z kilku dużych kamieni na których spoczywa wielki, płaski głaz; znajdujemy je jako ślady czasów przedhistorycznych od Indii aż po Skandynawię i Hiszpanię.

Dolomedes, s. (dalomi'diz) zool. rodzaj długonogich pajaków z rodziny *PISAURIDÆ* powszedni w miejscach wilgotnych.

dolomite, s. (da'lomajt; od nazwiska fr. geologa Deodata de Dolomieu (dolomió' 1750—1801) min. dolomit, węgiel bezwodny w rzędzie węglanów w klasie sylikoidów CaMgC_2O_6 (czyli CaCO_3 , MgCO_3), teoretycznie 30.4 wapna, 21.9 magnezji i 47.7 dwutlenku węgla, t. 3.5, c.w. 2.91; petr. wapień lub marmur bogaty w węgiel magnezowy; **D. Alps** (alps) geog. Alpy Dolomitowe, Dolomity, część pñ. Alp we Włoszech.

dolor, ang. **dolour**, s. (do'lór) 1) przest. ból; 2) opłakiwanie, żałoba; 3) poet. strapienie; ob. **D.s of Mary**.

Dolores, s. (dolo'res; hisz. Maria de los Dolores, Matka Boska Bolesna, ł. Mater Dei Dolorosa) Dolores, Doloroza, żeńskie imię własne.

dolorific, adj. (-ri'fik) powodujący ból lub strapienie.

Dolors of Mary, siedm strapięć Matki Boskiej Bolesnej, 1) prorocstwo św. Symeona (Łuk. 2:35); 2) ucieczka do Egiptu (Mat. 2:14); 3) Zgubienie Syna (Łuk. 2:43-48); 4) dzwiganie krzyża (Jan 19:17); 5) ukrzyżowanie (Jan 19:25); 6) zdjęcie z Krzyża i 7) pogrzebanie; w szt. kość. częste przedstawienie M. B. z siedmioma dzidami w łonie; KRK. ustanowione w r. 1423 święto Bolesci, od 1725 w piątek po Niedzieli Męki Pańskiej obchodzi się większe Ś. B., od 1814 mniejsze Ś. B. w trzecią niedzielę września; KW. tych świąt nie zna; pot. od siedmiu boleści na określenie czegoś bolesciwego.

dolose, **dolous**, adj. (doloż', do'lös) pr. podstępny, ze złym zamiarem, w złej intencji.

dolphin, s. (dał'fin) 1) zool. delfin, uzębiona ryba rzędu walen, DELPHINUS DELPHIS rodzaju DELPHINUS, długości do 2 m.; nazywany w gw. żeglarskiej porpoise; 2) her. w herbarstwie i w czasach wczesnego chrześcijaństwa godło pilności, miłości, chystości; 3) dwa małe gatunki ryby podzwrotnikowej rodziny CORYPHÆNA rodziny CORYPHÆNIDÆ; smaczne mięso; 4) ob. dolphin fly; 5) astron. Delfin, pln. gwiazdozbiór (gwiazd do 7-ej wielkości 31), ob. constellation; 6) hist. kl. masa żelaza i ołowiu związająca z piku rei okrętu gr. w celu rzucania na pokład okrętu nieprzyjacielskiego; 7) leśn. klody drewniane, związane ogrodzeniem, ob. boom, s. 2); 8) dalba (na pamiątkę księcia D'Albe), nabrzeżny słup, do którego można przywiązać linę; d. striker, delfiniak, delfinbom, także martingale (ob.).

dolphin-flower, s. (dał'finflau'er) bot. a) ostróżka polna field larkspur DELPHINIUM CONSOLIDA, Linn.; b) ostróżka ogrodowa rocket larkspur DELPHINIUM AJACIS, Linn.

dolphin fly, (d. flaj) zool. mszyca burakowa APHIS FABÆ, szkodnik buraków, bobu, bobiku, maku itd.; poza szkodami, wyrządzanymi bezpośrednio, roznosi także mozaikę wirusową, ob. virus; jesienią wraca na pierwotnego gospodarza, kalinę VIBURNUS, trzmielinę EUONYMUS itp. i tam składa jaja.

dolphin oil, olej delfinowy, = black-fish oil.

dolt, **dolthead**, s. (dołt, '-hed) głupiec.

dolus, (do'les, na kont. eur. do'lus) pr. rz. podstęp; rozróżniany na d. bonus podstęp dozwolony, np. zachwalanie towaru, i d. malus, podstęp połączony ze złym zamiarem, niedozwolony, oszukańczy.

- dom, przyr. 1) -stwo, np. Christendom chrześcijaństwo; 2) - ość, np. wisdom mądrość; 3) zbiorowo

świat np. officialdom świat urzędowy.

dom, s. (dam) 1) tum, katedra; 2) Ind. Wsch. członek jednej z najniższych kast indyjskich; przeważnie karawaniarze i wytwórcy słomkowych dywaników; 3) port. zwykłe D., tytuł dodawany przed imieniem osób z wyższych klas; 4) D.O.M. skrót DEUS OMNE MEUM Bóg moim wszystkim; rzadziej także: DEO OPTIMO MAXIMO Bogu (bardzo) dobremu i wielkiemu.

domain, s. (domejn') domena, posiadłość, majątek ziemski, obszar, będący pod panowaniem, ob. demesne.

dome, s. (do'm) 1) poet. pałac; 2) bud. kopuła; 3) wypukły strop jaskini; wypukłość na powierzchni ziemi, przypominająca kopułę; 4) górna część kotła parowego lub wagonu cysternowego, steam d., tank d.; 5) astr. kopuła nad równikowym teleskopem, zwana także copula; 6) krystalogr. kształt utworzony z płaszczyzn równoległych do bocznej osi, które się spotykają u góry na poziomym kancie tworząc jakby dach; jeżeli płaszczyzny są równoległe do dłuższej osi bocznej—zwany macrodome; jeżeli do krótszej—brachydome; jeżeli do skośnej osi w układzie jednoskośnym—clinodome; jeżeli do orto—orthodome; 7) geol. a) antyklina dochodząca dużych rozmiarów, np. Ozark dome rozciągający się na wiele mil średnicy; b) kopuła utworzona ze skał np. granitowe kopuły w Yosemite Valley; c) kopuła śnieżna, zaokrąglony szczyt śnieżny; 8) oceanogr. zaokrąglone wzniesienie na dnie oceanu w głębokościach większych niż sto sążni (fathoms) czyli 600 stóp (182.88 m.); 9) rękawiczn. zatrzask u rękawiczek.

dome, vi. wznosić się jak kopuła; vt. zaopatrzyć w kopułę.

domer, s. (do'mer) kto przytwierdza zatrzask do rękawiczek.

domesday, s. (do'msdej) 1) = doomsday; 2) D. książka zawierająca daty statystyczne itd. w szcz. Domesday Book z r. 1085 sporządzona na rozkaz Wilhelma Zdobywcy i zawierająca spis ludności i wszelkie informacje o stanie kraju (Little D., obejmująca Essex, Norfolk i Suffolk, i Great D.—resztę Anglii); D. of St. Paul's z r. 1181 o majątkach kapituły św. Pawła w Londynie.

domestic, adj. (domes'tyk) 1) domowy, należący do grona domowego, zastosowany do prowadzenia domu, zrobiony w domu; d. life życie domowe, d. cheese ser robiony w domu (nie kupny); 2) krajowy, np. d. cheese ser krajowy (nie sprowadzany z zagranicy); 3) swojski, oswojony, domowy, d. animal, zwierzę domowe; 4) przebywający przeważnie u siebie w domu.

domestic, s. 1) domownik żyjący w domu innego, jako członek koła rodzinnego, w szcz. służba domowa; 2) wyroby wykonywane w domu, np. gdzieś indziej jeszcze domowe płótno, domowe konfitury itp.; 3) domator (m), domatorka (f), osoba

przebywająca najchętniej i przeważnie w domu; 4) przest. a) obywatel kraju; b) zwierzę domowe.

domesticable, adj. (-ebi) dający się oswoić.

domesticality, s. (domestike'titi) ob. domesticity.

domestic animal, zwierzę domowe, jak np. koń, pies, trzoda, drób, zadowolone przez człowieka i rozmnajające się w warunkach wytuczonych.

d. art, przemysł domowy, np. hafciarstwo, kilimiarstwo, ceramika, płóciennictwo, itp.

domesticate, vi. zadowolić się, vt. 1) oswoić, zadowolić, obłaskawić, np. zwierzę; 2) przyswoić, np. obcy zwyczaj.

domestication, s. (-kef'szn) 1) oswojenie, obłaskawienie, zadowolenie; 2) przyswojenie (np. zwyczaj).

domesticity, s. (-ti'siti) domatorstwo, zamiłowanie do domowego życia; pl. -ties, sprawy domowe, kłopoty gospodarskie.

domesticize, v. ('-tisajz) ob. domesticate.

domestic loan, pożyczka lokalna, zaciągnięta przez władzę na terenie swojej jurysdykcji.

domestic production zaopatrywanie domowych potrzeb własnym wyrobem.

d. relations law, ustawa regulująca prawne stosunki między członkami rodziny.

d. science (d. sa'jens) nauka gospodarstwa domowego.

d. system, (d. system) chałupnictwo, ob. factory system.

d. value (d. wa'lju) hurtowna wartość wszystkiego towaru importowanego z zagranicy w danym okresie.

domett, s. (da'myt) rodzaj bał (ob. baize) lub flaneli, której osnowa jest z bawełny, a wątek z wełny.

domeykite, s. (domej'kajt; od pol. mineraloga Ignacego Domeyki 1801—1889) domejkit, lampryt rzędu iskrzyków (pyritoidów) Cu₂As; Chile, Meksyk.

domical, adj. (da'myki) mający kopułę.

Domicella, s. (da'mise'ła) 1) Domicella, żeńskie imię własne; 2) zool. rodzaj papug wschodniej półkuli=Lorius.

domicile, s. (da'misy) miejsce stałego zamieszkania; pot. dom; pr. weksl. domicyl; pld. St. Zj. urządzenie domowe.

domicile, vi. mieszkać; vt. ustanowić miejsce zamieszkania, np. w celu prowadzenia sprawy sądowej, brania udziału w wyborach, itp. czynności, wymagających pewnego okresu czasu celem nabycia tych praw; domicyliować (weksel) oznaczać w wekslu miejsce zapłaty (np. banku) zamiast miejsca stałego zamieszkania.

domicile of origin, (d. ow o'rydżin) pr. miejsce urodzenia, odr. **d. of choice** (d. ow czojs') obrane miejsce zamieszkania.

domicillary visit, pr. rewizja domowa.

domify, vt. (do'mifaj) astrol. podzielić zodiak na domy astrologiczne.

domina, s. (do'mina; ł. pani) 1) hist. tytuł oddawany we Włoszech i w Anglii paniom domu książęcego; 2) tytuł przeorysy.

dominance, adj. (do'minens) górowanie nad (abl.), przewaga nad (abl.).

dominant, adj. (-nent) 1) górujący, przeważający, przeważny, rozstrzygający, panujący, naczelny, czołowy; 2) astrol. wywierający największy wpływ; 3) biol. wskazujący na tego członka pary allelomorfów (ob. allelomorph), który przeważa nad drugim, ob. **Mendel's law**; 4) leśn. panujący, ob. **crown class**; 5) muz. opierający się na dominancie.

dominant, s. to co przeważa; 1) biol. a) dominujący czynnik (np. smukłość, karłowatość); 2) bot. a) najpowszeźniejszy rodzaj rośliny w danym środowisku; b) ustrój, posiadający jedno znamię przeważne lub więcej; c) największe drzewa w jednym lesie; 3) mat. i muz. **dominanta**.

dominant estate, pr. nieruchomości, na korzyść której istnieje serwitut; taksamo **d. owner**; przec. **servient**, ob.

dominate, vi. górować, panować, zajmować decydujące stanowisko, być położonym na najwybitniejszym punkcie (krajobrazu itp.); vt. 1) opanowywać (acc.) górować nad (abl.) np. **the Citadel d.-s the surrounding country** cytadela góruje nad okolicznymi ziemiami.

dominated, adj. part. (-nej'tyd) opanowany (przez), będący zupełnie pod wpływem (gen.); leśn. zaciemniony, zagłuszony, ob. **crown class**.

domination, s. (-szn) 1) górowanie; 2) pl. -s hist. kość. w niebieskiej hierarchii stopień w 9 klasach aniołów, wybitne cechy; 3) przewaga.

dominative, adj. (-ej'tyw) przeważający, górujący nad (abl.), rozkazujący (dat.).

Domine, s. (do'mine; ł. 5-y przyp.) Panie!

domineer, s. samowładcze zachowanie się.

domineer, vi. (domini'r) korzystać z przewagi, rozkazywać samowładczo; rządzić samowładczo; górować nad (abl.), jak np. szczyt górski.

domineering, adj. (-in) 1) samowładczy, arogancki, lekceważący; 2) górujący nad (abl.).

dominial, adj. (domi'njeł) przynależny do dominium, dworski, pański.

Dominic, s. (da'minik) Dominik, męskie imię własne, dzień patrona 6 sierpnia.

dominical, adj. (domi-nykł) 1) dworski, pański; 2) należny Bogu, Boski, Pański; **d. prayer** czyli **Lord's p.** Ojczenasz; **d. supper** Ostatnia

Wieczera; niedzielny, **d. day** niedziela **Lord's day**.

dominical, s. kość. 1) hist. płócienna serweta, pokrywająca rękę komuniakntki; 2) litera dominikalna; 3) **D.** osoba święcąc niedziela ale nie w zastępstwie sabatu Starego Testamentu; ob. **Sabbatarians**; 4) przest. a) kościół b) niedziela.

d.-letter litera dominikalna, litera przypadająca w kalendarzu na niedzielę, **Lord's day DOMINICA DIES**; głównie ważna dla ustalenia daty Wielkanocy; A,B,C,D,E,F,G oznaczają pierwsze siedem dni roku i powtarzają się przez cały rok, tak, że niedziela przypada na tę samą literę (z wyjątkiem lat przestępnych); litera dominikalna na dany rok jest jedna wstecz w stosunku do roku poprzedniego lub w roku przestępnym do 29 lutego dwie wstecz; po 28 latach litery powracają do pierwotnego porządku, wyjąwszy wypadek, że przypadnie rok setny (1700, 1800, 1900,2000), ob. **Easter**.

Dominican, adj. (domi'niken) dominikański 1) dotyczący Republiki Dominikańskiej w Zach. Ind.; 2) dotyczący św. Dominika (Domingo do Guzmán, 1170—1221) lub zakonu dominikanów.

Dominican, s. 1) dominikanin, członek zakonu, założonego przez św. Dominika w Languedoc (langdok') w 1215, a zatwierdzonego przez Papieża w 1216; także **FRATRES PRÆDICATOIRES**, w Ang. **black friars** (od czarnego płaszcza na białym habicie); hist. swego czasu nazywani żłosiwie **DOMINI CANES** (psy gończe Pana Boga) z aluzją do ścigania heretyków; 2) Dominikanin, mieszkaniec Rzeczypospolitej Dominikańskiej w Ind. Zach.

Dominican nuns, dominikanki, zakon koblący, założony przez św. Dominika.

Dominican tertiaries, tercjarki dominikańskie, ob. **Third Order**.

Dominica oak, bot. zach.-ind. ostrykrzew **ILEX SIDEROXYLOIDES**.

dominion, s. (domyn'jen) 1) dominium, samorządny ustrój, władza, prawo rządzenia i niezawisłości; 2) obszar podległy samorządnej władzy: a) domena feodalnego możnowładcy, lorda itp., b) obszar podległy królowi; ob. **Statute of Westminster**; 2) hist. kość. pl.=**dominations**, s. 2); 4) pr. całkowite posiadanie, ob. **dominium**.

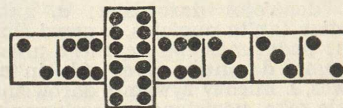
Dominion Day, a) w Kanadzie urzędowe święto w rocznicę utworzenia Dominionu w r. 1867; b) w Nowej Zelandii urzędowe święto w czwartą poniedziałek września.

Dominique, s. (dominik') chów drobiu, amer. rasa drobiu: różowy grzebień, żółte nogi, pstre upierzenie.

dominium, s. (domi'njon), własność, prawo rozporządzania, władza.

domino, s. 1) kość. rodzaj kapuzy kanoników katedralnych; 2) luźny płaszcz w połączeniu z maską używany na maskaradach; 3) maseczka, zakrywająca górną połowę twarzy, używana w wiekach średnich przez panie i panów w podróży; 4) osoba, nosząca domino, ob. powyżej 2); 5) pl. **dominoes** (z orzeczeniem w sing.)

domino, gra kośćmi, znaczącymi punktami; 28 kamieni, **men**, od podwójnej szóstki; także do podwójnej ósemki i do podwójnej dziewiątki.

dominus, s. (do'minus, ł. pan), 1) pan, tytuł oddawany w czasach feodalnych rycerzowi, duchownemu, lordowi; 2) właściciel; **d. directus** (direk'tus) właściciel, mający prawne pełne posiadanie, **dominium directum**; **d. negotii** (d. nego'cji) osoba biorąca zyski i ponosząca straty, wynikające z toku sprawy włącznie z wypadkami (np. choroba); **D. vobiscum** (d. vobis'kum) Bóg z wami; zwrot liturgiczny duchownego w kongregacji.

domite, s. (do'majt) petr. Domit, skała magmowa spod Puy de Dôme we Francji (pju dodo'm) częściowo rozkładająca się, zawierająca młkę, oligoklaz, hematyt.

Domitian, adj. (domy'szjen) hist. kl. dotyczący cesarza Domicjana (81—96).

domn, s. (dom; rum) pan, od 1866 do 1881 urzędowy tytuł księcia Karola I Hohenzollern-Sigmaringen, od 1881 króla Rumunii.

domel, s. (domnej'i hist. prowansalski kult idealny trubadurów dla pań dworu.

Domnu, s. (Dom'nu) rel. celt. przedceltycka bogini, od której nazywani są pierwotni Irlandczycy **Fir Domnann** (ludzie Domny).

Dom Pedro, karty, rodzaj **auction pitch** czyli **set back**, w której trójka kozerna, zwana **dom**, liczy się 3, a piątka kozerna, zwana **pedrom** liczy się 5.

dompteuse, s.f. (dató'z; fr.) poskramiaczka zwierząt.

Domus Aurea (da'mes o'ri-a, na kont. eur. do'mus au'rea) hist. kl. pałac Nerona w pobliżu Koloseum.

don, s. (don), 1) hist. hisz. tytuł szlachecki, dawniej oddawany tylko szlachcie, dziś powszechny; 2) pot. dziekan uniwersytetu Oxford i Cambridge; pot. pedantyczny profesor; 3) **D.** zdr. forma imienia **Donald**; 4) **D.** mit. celt. starobrytyjska bogini, matka Arianhody i Gwydiona, brytyjska nazwa celtyckiej **Danu**, ob.

Dona, s. (do'na; port.) pani,=hisz. doña.

donaciform, adj. (done'siform) zool. mający kształt młeczaka **DO-NAX**, klinowaty.

Don Adriano de Armado, karykatura hisz. kawalera w **Love's Labours Lost** Szekspira.

Donald, s. (da'neid; gal. Domhall, władca świata, Władysław) męskie imię własne Donald.

Donar, s. (do'ner; por. niem. Donner, grzmot) mit. teut. bóg grzmotu

1 wojny, opiekun rolnictwa i małżeństwa.

donate, vt. (donejt') St. Zj. darować.

donatio, s. (donej'szio, na kont. eur. dona'cjo) darowizna; **d. ante nuptias** (ante nup'cias, t. przed ślubem) podarunek narzeczonego przed ślubem; **d. inter vivos** (d. in'ter wi'wos, t. między żywymi) darowizna ciepłą ręką, udzielona w oczekiwaniu bliskiej śmierci darowującego; **d. propter nuptias**, darowizna między małżonkami, pierwotnie w pr. rzym. dozwolona tylko przed ślubem, ob. powyżej **d. ante nuptias**, lecz od r. 400 po nar. Chr. także i po ślubie; w razie rozvodu winna strona zobowiązana zwrócić.

donation, s. (-szn) 1) nadanie; 2) darowizna; 3) pr. dobrowolne i bezpłatne przeniesienie własności, w szcz. w pr. rzym. **donatio ante nuptias** (ob.); 4) dotacja.

Donation of Constantine, rzekomy akt uznania suwerenności Włoch i imperium zachodniego na rzecz Papieża z datą: Konstantynopol między r. 757 a 767; fakt uznania i sam dokument uznano za fałszerstwo.

Donation of Pepin, (pe'pin) darowizna egzarchatu raweńskiego, który król frankoński Pippin Mały w r. 755 odstąpił na własność Papieżowi Stefanowi III; ten egzarchat stał się zawiązkiem państwa kościelnego.

Donati's comet, (dona'tis ko'met) astr. kometa Donatiego, odkryty 1858 przez Jana Chrzyciela Donatiego (1826-1873); obieg jego trwa ok. 2,000 lat.

Donatism, s. (da'natyzm) hist. kośc. donatyzm, wierzenia donatystów.

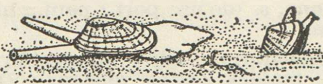
Donatist, s. (-tyst) hist. kośc. donatysta, pin.-af. sekta schizmatyczna (311-431), składająca się z popleczników Donata, protestujących przeciwko uznaniu Cecyliana, prymasa Kartaginy, za świętego przez biskupa Feliksa, zdradę chrześcijan, ob. **traditor**; donatysty twierdzili m. i., że ważność sakramentu zależy od moralnego i umysłowego stanu duchownego.

donator, s. (donej'tór) dawca, darowujący.

donatory, adj. (-tori, Ang. -tóri) obdarowany, ob. **donee**.

donatress, s.f. (donej'tres) dawczyni, darowująca.

donax, s. (do'neks) 1) bot. p.m.eur. olbrzymia trzcina ARUNDO DONAX, z której robią wędkę; 2) zool. ślimak morski wedge shell, ob. **donaciform** i **wedge shell**.

done, v. 1) dan, załatwiono, zawarto; 2) zmęczono, wyczerpano; 3) skończono; 4) ugotowano; **d. brown**, zarumieniono; **d. for** zabito.

donee, s. (doni') obdarowany, odbiorca darowizny.

Donet, s. (do'net) hist. gramatyka łacińska The Ars Grammatica Donatusa przez wieki średnie była w

powszechnym użytku; stąd: wstęp do kursów.

dong, s. (dag) 1) głęboki ton dzwonu wieżowego; 2) waga annamska, 3,808 gr.; 3) moneta annamska, ob. **sapek**.

dong, vi. dźwięczeć głębokim to-nem dzwonu wieżowego.

donga, s. (daga) wawóz wyżłobiony przez prąd wody, wyrwa, czeluść; pld. **Afr.**

Don Giovanni, (don dżiowa'ni) tytuł opery (1787) Mozarta (1756-1791) ob. **Don Juan**.

Dongola, s. (da'gola) 1) Dongola, prowincja anglo-egipskiego Sudanu; 2) = **D. kid**.

Dongola kid, skóra, wyprawiona sposobem dongolskim, **Dongola process**, za pomocą którego skóra kozia, cielęca, owcza po wygarbowaniu wygląda jak kozłcza.

donjon, s. (don'dżn) główna wieża w starych zamkach.

Don Juan, (dan żu'an, lub poprawnie z hisz. don huan') 1) w tradycji hisz. rozpustny kawaler Don Juan Tenorio z Sewilli, który zabił ojca dziewczęcia, jakie starał się uwieść; powraca na grób zabitego i wśród kpín zaprasza posąg zmarłego na ucztę; posąg przyjmuje zaproszenie i z uczt zabiera Don Juana do piekła; na tym tle oparł swą powieść Gabriel Téllez (Tirso de Molina, 1590-1648), komedie „Don Juan ou le Festin de Pierre” Molière, dramaty: Tomasz Corneille (kornej' 1625-1709), Karol Goldoni (1707-1793), operę Mozart (ob. **Don Giovanni**), balet Krzysztof Gluck 1714-1787, a poemat lord Byron (1788-1824); 2) nieodporny kochanek i uwodziciel kobiet.

Don Juanism donżuaneria.

donkey, s. (dan'ki) 1) osioł, dawniej osieł, osłica (f), osłatko (n); ssak czteronożny z rzędu kopytnych UNGULATA, EQUUS ASINUS; 2) osioł, gupiec; 3) skrót zamiast **d. engine**.

donkey boiler, mały kocioł zapasowy na okręcie do użytku w porcie.

d. doctor mechanik do kotła zapasowego.

d. engine, mała zapasowa maszyna parowa.

donkey-man, s. (d.men) mech. maszynista przy **donkey engine**, ob.

donkey pump, pompa pomocnicza.

donkey's eye, bot. osłe oko, wielkie okrągłe ziarno morskiej fasoli podzwrotnikowej cowhage MUCUNA PRURIENS; włoski tej fasoli używane są w Ind. Wsch. do tepienia robactwa.

donkey sled, zach. St. Zj., ciężkie płozy sanne (na Rusi załubnie) pod małą maszyną parową.

donkey's oats, bot. szczaw zwyczajny sorrel RUMEX ACETOSA, Linn.

Donmeh, s. (dónmej') hist. kośc. sekta żydowskich sabatystów wśród mahometan, którą założył rzekomy Mesjasz Szabbetai Zebi czyli Zewi (1625-1670); ob. **Sabbathian**, **Sabbateans**.

donna, s. (don'na) we Włoszech: pani.

donnish, adj. (do'nisz) profesorski, pedantyczny; ob. **don**, s. 2).

donnishness, s. (-nes) pedanteria, przesadne przebieganie pojęć, drobiazgowość profesorska.

Donnybrook Fair, Irl. jarmark sławny z pijaństwa i bójek, stąd: burzliwe zebranie.

donor, s. (do'nór, w pr. do'nor) 1) dawca; przec. **donee**; 2) biol. i med. dawca krwi w transfuzji lub skóry do przeszczepienia; 3) chem. fiz. dawca, przec. **acceptor**, ob. **induced reaction**.

do-nothing, adj. (duno'gln~) bezczynny; **d. policy** system nierobienia nic; s. leń; -ism, s. zaśniedzenie w bezczynności.

Do-Nothing Kings hist. ostatni Merowingowie, ob. **Roi Fainéant**.

Do-nought, s. (duno't) nieroba (m) leń; UWAGA: nie mieniać z **doughnut**.

Donovan's solution, (da'nowen's soliu'szn) apt. roztwór Donowana (dr. Michał Donovan, 1850) przeciw chorobom skórnym; jodek arseniawy i rtęciowy.

Don Pasquale, (don paskwa'le) opera komiczna (1845) Donizettiego (Kajetan Donizetti, 1797-1848).

Don Pedro, (don pej'dro) Don Pedro, postać księcia Aragonii w komedii Sekspira „Wiele hałasu o nic” (Much Ado About Nothing, 1600).

Don Quixote, s. (dan kuik'sot lub z hisz. don kwiho'tej) Don Kiszot, Donkiszot, sławne dzieło Cervantesa z r. 1605 (Michał de Cervantes Saavedra, 1547-1616), największa satyra na ubóstwanie rycerskich wyczynów; Don Kiszot na nędznej szkapie Rozyńcancie wybiera się, z wieśniakiem Sancho Panzą na osła, by ocalić świat od wszelkiej nieprawości; 2) donkiszot, zapaleniec walczący z wiatrakami.

don't, s. (dont; do not nie czyni tego) zakaz, tabu, ang. książka „Don't” (zbiór przepisów dobrego zachowania się) wyszła nakładem Paprockiego pod nazwą: Nie wypada.

don't, v. 1) skrót zamiast do not; gw. używane zamiast does not bardzo błędnie z tym skutkiem, że zdradza brak elementarnej wykształcenia; 2) bez połączenia: prośba, by zaniechać czegoś.

doodia, s. (du'dja; botanik ang. Samuel Dooddy, 1656-1706) bot. nie-liczny rodzaj paprotki ajz. 1 austral. z rodziny paprotkowatych fern family POLYPODIACEAE.

doodlebug, s. (dudl'bug) 1) różdżka, ob. **divining rod**; 2) larwa mrówkolwa, ob. **ant lion** lub podobna.

doodlesack, s. (dudl'sek) Szk. szkockie dudy, ob. **bagpipe**.

doom, s. (du'm) 1) przest. a) rozprawa, proces sądowy; b) prawość, sprawiedliwość; c) rozsądzenie, decyzja; d) ustawa, prawo, rozporządzenie, dekret; 2) wyrok, zasadzenie; 3) osądzenie, w szcz. Sąd Ostateczny na końcu świata; 4) przeznaczenie, w szcz. niepomyślne: ruina, upadek, śmierć.

doombook, s. (du'mbuk) zbiór ustaw staroteutońskich, w szcz. D. króla Alfreda (849—901).

doom palm, **duum palm**, (du'm pa'm) bot. duża palma wachlarzowa *HYPHÆNA THEBAICA*; jadalne owoce mają smak piernika imbiero-owego, stąd nawa **gingerbread tree**; zaparzona kora daje napój; z łykowatych łodyg robią powrozy.

doomsday, s. (du'msdej) 1) dzień sądu ostatecznego; 2) dzień sądu, dzień zasądzenia, dzień śmierci; 3) D. ob. **Domesday**; **Doomsday Book**, ob. **Domesday Book**.

doomsman, s. (-men) r. sędzia; także przest. **doomster**, **deemster**.

doom tree, hist. blok drewniany, na którym ścinano głowę skazańca.

doon, s. (du'n) bot. dun, wielkie drzewo cejlońskie *DOONA ZEYLANICA* z rodziny *DIPTEROCARACEÆ*, wydające bezbarwną żywicę wernikowsą; drewno trwałe.

doom-head-clock, bot. mniszek pospolity, **common dandelion** *TARAXACUM OFFICINALE*, Web.

door, s. (do'r) drzwi (pl.), wejście, przejście, otwór wiodący do wnętrza domu (choćby bez drewnianych wrót na zawiasach); **in d.**, **in d-s**, w domu, **out of d.**, **out of d-s**, zewnątrz, poza domem; **to lay at one's door**, składać na kogoś odpowiedzialność za (acc.); **next door house**, następny dom; **within doors**, w domu, **without door**, poza domem.

doorbell, s. (do'r'beł) 1) dzwonek przy drzwiach do użytku przybywającego, by dać znać o sobie; 2) dzwonek automatycznie odzywiający się za otwarciem drzwi.

doorboy, s. (-boy) chłopak do pilnowania drzwi, w szcz. w kopalni.

doorcase, s. (-kiejz) odrzwia. futryna.

doorchain, s. (-czejn) łańcuszek po wewnętrznej stronie drzwi, pozwalający na odchylenie drzwi tylko na odległość szpary.

doorcheck, (-czek) 1) przyrząd do wstrzymania drzwi a) od nazbyt szerokiego otwarcia, b) od zbyt nagłego zamknięcia; 2) gw. szk. i irl. próg, ob. **threshold**.

d. frame, (-frejm) odrzwia (pl.). **d. grass** (-gres) bot. rdest ptasi, **common knotgrass** *POLYGONUM AVICULARE*, Linn.

doorhead, (-hed) górna poprzeczka drzwi.

doorjamb, (-dżem) boczna pionowa część odrzwia.

doorkeeper, s. (-ki'per) 1) portier (hotelowy itp.); 2) KRK o-dziwny, ostiary.

door money, (-ma'ni) pieniądze zebrane przy kasie za wstęp na zabawę, przedstawienie, zapasy itd.

doornail, s. (-nejl) hist. bretnal z dużą główką do zabijania drzwi na zimę lub na czas wyjazdu; dzisiaj już tylko przysłówowo: **dead as a d.**

doorplate, s. (-plejt) tabliczka na drzwiach (z nazwiskiem mieszkańca).

doorpost, ob. **doorjamb**.

door roller, kółko pod drzwi suwane.

d. scraper, żelazna skrobaczka pod drzwiami do wycierania nóg.

d. sill, próg, ob. **threshold**.

doorstep, s. (-step) stopień przed drzwiami zewn. trznymi.

doorstone, s. (-ston', Ang. '-steun) kamienny próg.

doorstop, s. (-stap) przyrząd umieszczony na podłodze do zatrzymania drzwi nawpół otwartych.

doortrack (-trek) szyny nad drzwiami zwijającymi się.

door trap (-trep) zatrask z dzwiczkami zamykającymi się za złowionym zwierzęciem.

doorward, s. (-uard) hist. szk. odzwierzy na pierwszych królów szkockich, ostiary.

doorway, s. (-iej) wejście do domu, wrota.

dop, s. (dap) 1) przest. dyg; 2) Afr. Pld. ordynarna wódka; 3) kubek na brylancik podczas szlifowania; vi. dygnąć.

dopa, s. (do'pa; wyraz złożony: di-oscyl-phenyl-alanine, ob. *alanine*), biochem. bezbarwny krystaliczny produkt pośredni $C_8H_{11}NO$, w utworzeniu melaniny z tyrozyny ($C_6H_7NO_3$); pod wpływem utleniającego enzymu, **dopaoksidase** (-ak'sidejs), tworzy barwnik **dopamelanin** (me'lanin); reakcja taka (**dopa reaction**), wykazana na skórze, świadczy o zdolności tkanek do tworzenia pigmentu.

dopatta, s. (dapō'ta) dopata, wsch.-ind. chusteczka jedwabna lub muślinowa, często przetykana niemi srebrnymi lub złotymi.

dope, s. (do'p), 1) gęsty płyn lub papka, zawierająca narkotyk dla celów leczniczych, olej w smarze itp.; 2) pot. narkotyk; 3) gw. wyśc. preparat opiatowy podniecający chwilowo konia wyścigowego; „**doping**” wzbronione i dyskwalifikujące w razie wykrycia; 4) materiał wsiąkliwy (pochłaniający) np. trociny, ziemia okremkowka, łyszczyk i i. używany w rozmaitych gałęziach przemysłu dla zwiększenia wydatności, dla zmniejszenia tarcia w samolotach, dla uszczelnienia powierzchni itp.; 5) materiał dodany do oleju dla powiększenia lepkości, ob. *oil pulp*; 6) gw. St. Zj. poufna informacja służąca do przepowiadania wyniku wyborów, wyniku wyścigów itp.

dope, vi. gw. St. Zj. używać narkotyków; vt. 1) narkotyzować; 2) dawać obcego materiału, ob. **dope**, s. 4). 5).

dopebook, **dopesheet**, s. (-buk, -szit) wyśc. konne, informacje o dotychczasowej karierze konia wyścigowego i przewidywania na toczące się wyścigi oparte rzekomo na poufnych wiadomościach, ob. **dope**, s. 6).

dope fiend, (-find) morfinista (m), morfinistka (f), osoba używająca stale narkotyków.

doper, s. (do'per) 1) kto lub co działa narkotyzując; 2) tajny sprzedawca narkotyków; 3) robotnik uszczelniający specjalnym aparatem powierzchnię samolotu.

dopester, s. (dop'ster) gw. osoba korzystająca za zapłatą z prawdzi-

wych lub zmyślonych informacji w szcz. na wyścigach.

Doppelgänger, s. (do'pelgen'ger, niem.) 1) sobowtór; 2) sławna pieśń Schuberta (Franciszek Schubert (szu'bert), muzyk wiedeński, 1797—1828).

Dopper, s. (da'pór) hist. kośc. skrajnie surowa sekta kalwinistów hol. w Afr. Pld.

doppia, s. (do'pia) mon. złota moneta kilku średniowiecznych republik włoskich wartości 2 talarów, w cenie rozmaitej w różnych czasach i okolicach.

dopplerite, s. (dap'lórajt; od C. Dopplera z Pragi, 1803—1853) min. dopleryt, węglowiec rzędu żywic, w stanie świeżym kowalny i elastyczny, wysuszony na powietrzu twardnieje i rozpada się na drobne kawałki; przybliżony stosunek pierwiastków: $CaH_{22}C_{24}O_{12}$.

dor, s. (dor) = **dorbeetle**.

Dora, s. (do'ra) 1) Dora, Dorota, żeńskie imię własne; także zdr. **Dorothy**, **Isadora**, **Theodora**; **Dorotka**; 2) w powieści Dickensa „**David Copperfield**” (1850) żona bohatera; 4) Ang. D.O.R.A. (1914) ob. **Defence**.

dora -, przedr. (do'ra - ; do'ra gr. skóra) dotyczący skóry lub futra np. **derophobia**, obawa dotknięcia skóry (zwierzęcia).

dorado, s. (dora'do) 1) zool. delfin z rodzaju *CORYPHÆNA*; 2) D. astr. Miecz (Ryba) gwiazdozbiór pld. o 43 gwiazdach do wielkości 7-ej, ob. **constellation**; także **Swordfish** lub **Xiphias**.

dorbeetle, s. (-bitł) zool. żuk gnojny, Eur. **dungbeetle** *GOTRUPES STERCORARIUS*, chrząszcz pięcioczłonkowy z nadrodziny blaszkorożnych *LAMELLICORNIA* podrzędu *POLYPHAGA* rzędu tegopokrywych *COLEOPTERA*; także wiele innych owadów latających z głośnym szumem, jak trzmiel, chrabaszcz itp.; zwany także **dor**, **dor bug**.

Dorcac, s. (dor'kes) 1) bib. żeńskie imię własne; chrześcijanka, którą św. Piotr wsrzeł ze zmarłych (Dzieje Ap. 9:36-41); szyla ubrania dla ubogich, stał klub kobiet o podobnym zakresie działania zowią się **Dorcac society**; **d. gazelle**, gazela pin.-afr. *GAZELLA DORCAS*.

Dorcatherium, s. (dorke'g'riom) zool. rodzaj obejmujący kanczyla wodnego *DORCATHERIUM AQUATICUM*, ob., i podobne gatunki wygase.

Dorcopsis, s. (-kap'sis) zool. rodzaj drobnych kangurów papuańskich.

dord, s. (dord) chem. i fiz. gęstość. **dorhawk**, s. (dor'ho'k) zool. eur. lelek kozodój, ob. *Caprimulgidae*.

doria, **dorea**, s. (do'ria) indyjski muślin w paski.

Dorian, adj. (do'rien) hist. kl. dorycki.

Dorian, s. Doryjczyk, członek helłeńskiego plemienia, które w XII w. przed Chr. wraz z innymi pokonało myceńską cywilizację i zajęło część Hellady, niektóre wyspy i wybrzeże Azji Mniejszej z głównymi stolicami Koryntem i Spartą.

Dorian mode, styl dorycki, ob. mode.

Doric, adj. (do'rik) 1) dotyczący Dorydy, ob. **Doris**; 2) sielski, chłopski, prostacki; 3) bud. najstarsza i najprostsza głowica kolumny, ob. order.

Doric, s. 1) ordynarne, chłopskie narzędzie doryckie; 2) ordynarne chłopskie narzędzie angielskie; 3) druk. staroświecki krój pisma.

Doris, s. (do'ris) 1) mit. kl. Doris, córka Okeanosa, żona Nereusa, matka Nereid; 2) hist. kl. miasto w starej Helladzie; 3) żeńskie imię własne; 4) zool. rodzaj ślimaków morskich.

dorlach, s. (dor'lach, wal.) szk. tobolek, zawiniątko, pakiet, walizka.

dormancy, s. (dor'mensi) uśpienie.

dormant, adj. ('-ment) 1) uśpiiony, śpiący, pogrążony w śnie zimowym (z zawieszeniem innych funkcji życiowych); 2) czasowo nieczynny, np. uśpione namiętności **d. passions**, trzymane w zawieszeniu; **d. claims**, roszczenia których strona czasowo nie dochodzi; 3) bot. narządy czasowo nieczynne, np. pączek liścia przez zimę; 4) her. w pozycji śpiącej, z głową opartą na przednich łapach.

dormer, s. (dor'mer) 1) hist. a) pokój sypialny; b) dom sypialny przy szkole, bursie itp.; ob. **dormitory**; 2) **d.**, **dormant window**, **dormer window**, okna prostopadłe umieszczone w dachu i zwyczajnie z daszkiem i obmurowaniem lub obramowaniem.

dormeuse, s. (dormo'z; fr.) Ang. a) powóz z urządzeniem do zmiany na spanie; b) fotel z oparciem tylnym wstecz do pozycji nawpół leżącej.

dormillona, s. (dormilo'na; hisz. śpioszka) bot. mimoza, Am. Pld. **common sensitive plant**, **MIMOSA PUDICA**, Linn.

dormition, s. ('-szn) uśpienie, poet. śmierć.

dormitive, adj. ('-tyw) usypiający; med. nasenny.

dormitory, s. (dor'mitori) sypialnia, dom sypialny przy szkole itp.; hist. cmentarz.

dormouse, s. ('-mauz) zool. orzesznica czyli koszatka leszczynowa, gryzoń mniejszy od myszy, z rodziny koszatki **MYOXIDÆ** (= **MUSCARDINIDÆ**=**GLIRIDÆ**); długość ciała 7½ cm., ogona 7 cm.; ob. **loir**, **leriot**.

dornick, s. (dor'nik) dornik, ciężki adamaszek z jedwabiu, z weiny lub z jedwabiu i weiny, wyrabiany pierwotnie w Tournai (turne') w Belgii (po flamandzku Doornik).

Doronicum, s. (dora'nikom) bot. omieg, rodzaj ostów eur. i azj. z rodziny złożonych, **COMPOSITÆ**, zw. także **leopard's banes**.

Dorosoma, s. (doro'soma) zool. rodzaj śledzi rzecznych, ob. **gizzard shad**.

Dorothea, s. (doro'g'a) Dorota, żeńskie imię własne, zdr. **Dol**, **Dolly**, **Dot**, **Dotty**.

Dorothy Perkins gatunek pienych róż, wyprowadzony w r. 1902 w Newark w stanie New York.

dorp, s. (dorp) 1) Afr. Pld. wioska; 2) mała osada.

Dorr Rebellion, hist. St. Zj., powstanie pod wodzą doktora Tomasza W. Dorra w r. 1842 o zmianę konstytucji i rozszerzenia prawa głosowania w stanie Rhode Island.

dors -, przedr. (dors -) = **dorso** -. **dorsad**, adv. (dor'sed) ku tyłowi, w tył, ku zadowi.

dorsal, adj. ('-seł) 1) anat. i zool. tylny, zadni, grzbietowy, odnośnie do owadów: górny, wierzchni; odnośnie do szkarłupni i wielu jamochłonów **d.** oznacza odustny (od-u.); 2) bot. a) dotyczący powierzchni odwrotnej od osi; b) dotyczący górnej powierzchni płozących się ustrojów, np. plechy wiatrobawca; 3) fon. wymawiany za pomocą spodniej powierzchni języka lub zbliżeniem wierzchu języka poza koniuszkiem do podniebienia.

dorsal, s. 1) kość tylna pokrycie ołtarza lub tronu, zazwyczaj z ciężkiego i bogatego materiału; także **dossal**, **dosser**; 2) anat. i zool. tylny (nerw, kręg kręgosłupa lub część podobnie umieszczona).

d. carpal ligament, (d. kar'peł li'gament) anat. więzadło nadgarstka grzbietowe, **LIGAMENTUM CARPALE DORSALE**, szerokie płaskie więzadło u nasady przegubu.

d. column, tylna kolumna grzbietowa nerwów, kręgów grzbietowych, itp.

d. fin, zool. płetwa ryby inb innego kręgowca wodnego.

dorsalis, s. (dorzej'lys, kont. eur. -sa'-) pl. -les (-li's) anat. tętnica grzbietowa (języka, stopy, kciuka, łopatki, **D. LINGUAE**, **PEDIS**, **POLLICIS**, **SCAPULAE**).

dorsally, adv. ob. **dorsad**.

dorsal vertebra, anat. kręg grzbietowy.

d. vessel, zool. podługowate serce owadów i innych stawonogów umieszczone z tyłu.

Dorset Horn, (dor'set horn) roln. ang. rasa owiec wywiedziona z Dorsetshire, znamienita cenną wełną i wielkim procentem bliźniąt; tryk ma bardzo kręcone rogi.

dorsi - = **dorso** -.

Dorsibranchiata, s. pl. (dorsibren'kjej'ta) zool. pierścienice (**ANNELIDES**) rzędu szczecionogów (**CHÆTOPODA**), prawie identyczne z rodzajem **ERRANTIA**; przec. **SEDENTARIA**.

dorsicollar, adj. (-ka'lōr) dotyczący grzbietu i karku.

dorsiduct, vt. (dor'sidokt) anat. wieść w tył.

dorsiferous, adj. (dorsi'ferōs) 1) bot. o niektórych paprociach, mający kupki (**SORI**) na dolnej powierzchni liścia; 2) zool. noszący jaj lub młode na grzbiecie.

dorsifixed, adj. (dor'sifikst) zool. przytwierdzony do grzbietu; w szcz. o rogach.

dorsiflexion, s. (-flek'szn) skręt wstecz.

dorsiflexor, s. ('-sōr) anat. mięsień kierujący wstecz.

dorsigrade, adj. (dor'sigrej'd) cho-

dzący na grzbiecie palców jak niektóre pancerniki, ob. **armadillo**.

dorsilumbar, adj. ('-lom-bōr) anat. grzbietowo-łędźwiowy.

dorsimedian, adj. (-mi-djen) anat. grzbietowo-pośrodkowy.

dorsimeson, s. (-mesn) zool. środkowa linia grzbietu.

dorsiparous, adj. ('-parōs) = **dorsiferous**.

dorsispinal, adj. (-spa'jneł) anat. dotyczący grzbietu i kręgosłupa, np. **d. veins**, które tworzą sieć otaczającą wyrostek kolczysty, poprzeczny i stawowy każdego kręgu.

dorsiventral, adj. (-wen'trał) bot. grzbietowo-spodni, zool. grzbietowo-brzuszný, ob. **dorsoventral**.

dorso, in **dorso**, adv. (dor'so, in d., wł.) na odwrotnej stronie, np. podpis indorsanta na wekslu.

dorso -, przedr. tylny -, dolny -, grzbietowy -.

dorsolumbar nerve, anat. nerw łędźwiowogrzbietowy, **LUMBODORSALIS**.

dorsoposteriad, adv. (-pasti'ried) anat. ku grzbietowi w tylnej części ciała.

dorsoulnar, adj. (-el'nōr) anat. tylnolokciowy, dotyczący łokciowej czyli wewnętrznej strony wierzchu podramienia lub ręki.

dorsoventral, adj. 1) bot. = **dorsiventral**; 2) rozciągający się od grzbietowej strony ku brzusznej; ob. **dorsiventral**.

d. symmetry, biol. proporcjonalność kształtów części brzusznej i grzbietowej.

Dorstenia, s. (dorsti'nia) liczny rodzaj podzwrotnikowych (czyt. podz.) roślin z rodziny morwowatych **MORACEÆ**; ob. **contrayerva**; **d.** roślina tego rodzaju.

dorsulum, s. (dorsō'lom) zool. zadnia powierzchnia śródtułowia pewnych owadów, np. pszczoły, ob. **mesonotum**.

dorsum, s. (dor'sōm) 1) tył; w szcz. anat. zad zwierzęcia; wierzchnia część np. nosa, języka, stopy; ob. **dorsal**, adj. 1); 2) fon. wierzchnia część języka za koniuszkiem; 3) wierz góry.

dorsumbonal, adj. (dors-em'bōneł) zool. tylnokopułkowy, określający dodatkowe zastawki małżów z rodziny **PHOLADIDÆ**; ob. rycinę **clam**.

dorsum sellæ, (d. sell'i, na kont. eur. sell'e) anat. grzbiet siodełka, pionowa blaszka ograniczająca siodełko i zakończona drobnymi guzkami zwanymi wyrostkami pochyłymi tylnymi, **posterior clinoid processes**.

doruck, s. (do'rek) egipska butla na wodę.

Dorus, s. (do'res) mit. gr. Dorus, syn Heleny, praojciec ludu doryckiego, ob. **eponymous**.

dory, s. (do'ri) 1) łódź rybacka o płaskim dnie, wysokich, wygiętych bokach i ostrym dziobie, ceniona w okolicy brzegów Nowej Anglii dla wytrzymałości na wzburzonych falach; 2) kilka gatunków ryb o złościstym połysku.

dory, przedr. oszczepo -, dzido -.

Doryphoros, s. (dori-foros) posąg dłuta Polykletosa; najlepiej znana replika odkopana w Pompeii, umieszczona w Muzeum Narodowym w Neapolu.

dos, s. (dos) 1) pr. rzym. posąg, majątek wniesiony przez małżonkę w celu pokrycia ciężarów utrzymania domu; 2) pr. ang wiano, własność przekazana małżonce przez małżonkę w czas zawarcia małżeństwa; **DOS NOMINATA**, jeżeli wymienione ziemie oddane żonie na własność, **DOS RATIONABILIS**, jeżeli równa się jednej trzeciej części majątku męża, posiadanego w czasie zawarcia małżeństwa.

(I) **dosa**, s. (do'sa; ar.) moh. rytualny obrzęd, w którym szeik derwiszów jechał po leżących pokodem zwolennikach swoich bez uszkodzenia ich; ob. **Sadite**.

(II) **dosa**, s. (do'sa, ss.) budd. nieważność, ob. **nirvana**, 2).

dosadh, s. (dosad') hind. członek niskiej kasty Biharu w Ind. Wsch.

dos-à-dos, adv. (dozado') plecyma do siebie, np. para tancerzy, mijająca się odwrócona od siebie; s. dwa foteliki tak zestawione w kształcie S w jeden, że dwie osoby siedzą obok siebie a naprzeciw siebie.

dosage, s. (do'zydž) 1) med. dozowanie, ustalenie doz medycyny; 2) dodawanie pewnych ingrediencji dla smaku, koloru itp., np. do wina; 3) w lecznictwie elektrycznym, radiowym itp. dostosowanie siły prądu, siły fal, trwania zabiegu, itd.; d. meter = dosimeter.

dose, s. (do'z) 1) med. doza, dawka, przepisana ilość lekarstwa na jeden raz; **daily d.** suma doz zalecona w ciągu całego dnia; **minimum d.** najmniejsza doza wywołująca pożądany skutek, **maximum d.** największa doza dozwolona bezpiecznie, **lethal d.** doza zabójcza; 2) dawka ingrediencji (do wina itp.) w celu poprawienia smaku, koloru, siły itp.; 3) dawka czegokolwiek, np. szczerości, krytyki, prawdy, pouczenia, itp.; 4) ekon. społ. częśćka margi użyteczności, włożona przez siłę roboczą lub kapitał, ob. **margin**.

dose, vi. zażywać dawki lekarstwa; vt. 1) wydzielać dozy lekarstwa; 2) dodawać ingrediencji dla udoskonalenia smaku, koloru, siły itp.; 3) ekon. społ. podwyższyć płace robocze lub wkład kapitału w celu ulepszenia warunków produkcji, ob. **margin**.

dos gris, (do'gri', fr. popielaty grzbięt) w Luizjanie i Miss. kaczka scaup duck, ob.

dosimeter, s. (dozi'mitōr) apt. przyrząd do odmierzania dawek, w szcz. promieni Roentgena.

dosimetry, s. ('-metri), odmierzanie dawek; w szcz. 1) roentgenometria; 2) system lecznictwa, stosującego zaledwie kilka lekarstw, przeważnie alkaloidów, i podającego je w dawkach ściśle oznaczonych pewnymi regułami.

dosing apparatus (do'zin~ eparej'tes) w higienie aparat regulujący ilość nieczystości kanałowych przepuszczanych przez jeden filtr.

d. syphon (d. saj'fyn), higiena, przyrząd do wypuszczania nieczy-

stości kanałowych ze zbiornika, ob. **d. tank**.

d. tank, (d. tenk) higiena, zbiornik nieczystości kanałowych, z którego wypuszcza się kolejno takie ilości, jakie następna ich przeróbka może objąć.

Dosinia, s. (dosi'nja) zool. rodzaj małżów zach.-afr. (Senegal) z rodziny VENERIDÆ, mających płaskie, zaokrąglone, skorupy, wielką nogę i spojęne syfony.

dosiology, s. (dozja'łodži) ob. **dosology**.

Dositheans, s. pl. (dosi'żiens) hist. kość. sekta samarytańska z I w., uważająca Dositeusza za Mesjasza; sekta trwała przez kilka wieków.

dosology, s. (dosa'łodži) dozologia, nauka o dozowaniu, nauka o dawkach, ob. **posology**.

doss, s. (dos) gw. ang. barłóg, nocleg, spanie.

doss, vt. gw. ang. trykać rogami.

dossal, s. (dos'seł) ob. **dorsal**, s. 1).

dossentus, s. (dosen'tes) hist. kl. w starożytnym. komedii stała postać garbuska.

dossier, s. (da'sōr) 1) kosz noszony na plecach albo para koszów zawieszona na jucznym zwierzęciu; 2) ob. **dorsal**, s. 1).

dossieret, s. (da'seret) w bud. bizantyńskim nasada rodzaju drugiej głowicy na głowicy kolumny.

Dossier, s. (dosje', fr.) zbiór aktów, dotyczących jednej sprawy (zawyczej karnej).

dossière, s. (dosje'r) hist. tylny pancerz.

dossil, s. (da'sył) chir. tamponik z waty lub ze skubanki dla utrzymania rany otwartej (dla ociekania itp.).

dossman, s. (dos'men) gw. ang. człowiek utrzymujący dom noclegowy, **doss-house**.

(I) **dot**, s. (dat) posag, wiano, ob. **dos**.

(II) **dot**, s. 1) przest. zatyczka; 2) punkt, kropka, coś poprawnego, jak kropka nad i; 3) coś drobnego; 4) muz. kropka po nucie przedłużająca nieco jej trwanie; kilka punktów nad nutą dzieli ją na kilka uderzeń; 5) kropka w sygnalizowaniu chorągiewką: 90° od prostopadłej na prawo.

dot, vi. plamić, robić kropeczki; vt. 1) stawiać kropkę nad i, j; znać kropkami, centkować; 2) urozmaicić, ozdobić jakby rozsypawszy, np. dolina obsiana domeczkami; 3) rozdzielić, rozdać, rozmieścić; d. down, zapisać sobie, zrobić notatkę, nakreślić; d. the i's, (ajs) być akuratywnym, dbać o staranne dopełnienie drobnych szczegółów (dosłownie: kłaść kropki nad i).

dotage, s. (do'tydz) 1) osłabienie władz umysłowych, w szcz. na starość, dziecienniałość, dzieciennienie; 2) bezgraniczna pobłażliwość wobec pieszczonej osoby; przedmiot takiej przesadnej pobłażliwości.

dotal, adj. (do'tł) 1) posagowy; 2) wianowy, ob. **dos**, s.; d. system pr. fr. spólnota gminna.

dot-and-dash, adj. (dat'endesz')

znaczony kropkami i kreskami, np. alfabet telegraficzny.

dotard, adj. (do'tōrd) głupi, starczy, dziecienniały.

dotard, s. 1) osoba dziecienniała wskutek wieku, dziecienniały starzec; 2) zool. rodzaj foki, ob. **harbor seal**.

dotardy, s. (-i) dziecienniałość, drugie dzieciństwo.

dote, vi. (do't) dzieciennieć; vt. pieścić zbytnio, rozgrymaszać, psuć pobłażliwością.

Dothideaceae, s. pl. (do'židi'-ej'si-i) bot. rodzina grzybów pasorzytnych lub roztoczy (saprofitów) z gromady workowców, ASCOMYCETES, np. PHYLLACHORA; kustrzebka konieczynowa i lucernowa PSEUDOPNEUMONIA TRIFOLII i MEDICAGINIS.

Dothidella, s. (da'žide'ła) bot. rodzaj grzybów z rodziny powyzszej, mający dwukomórkowe askospory; D. ULMI wywołuje plamistość liści wiąz.

Dothiorella, s. (do'žiore'ła) bot. rodzaj niedoskonałych grzybów rzędu kulnicowatych, SPHEROPSIDALES.

doting, **doating**, adj. (do'tin~) 1) rozpieszczający; dziecienniały, starczy; 2) gnijący od starości, np. padłe drzewo.

dot map, mapa znacząca punktami rozpoznań pewnych statystycznych szczegółów w danej okolicy, np. szkół, szpitali, zderzeń, chorób, traktorów itd.

Dotto, s. (do'to) zool. rodzaj ślimaków morskich, ob. **Nudibranchia**.

dotriacontane, s. (dotraj'akan'tejn; dyo gr. dwakroć, tria'konta gr. trzydzieści) chem. każdy węglowodór o wzorze C₃₂H₆₆; w szcz. gatunek zwyczajny zwany bicetyl i dicetyl.

dotted, adj. (da'tyd) znaczony kropkami lub w kropki; d. line, linia kropek, np. sign on the d. line, podpisać na linii przeznaczanej do podpisu.

dotter, s. (da'ter) 1) kto lub co znaczony kropkami (człowiek lub maszyna); 2) mar. przyrząd do ćwiczenia się w celowaniu bez niszczenia amunicji; papierowa ruchoma tarcza, przytwierdzona do dział, znaczący ołówkiem punkt w miejscu, w jakie strzał ugodziłby, gdyby był wysłany.

dotterel, s. (da'tōreł) 1) zool. eur. i azj. siewka EUDROMAS MORINELLUS wielkości dużego gołębia, dawniej bardzo liczna w Ang.; także rozmaite inne siewki, np. siewka z paskiem na szyi ring plover CHARRANDRIUS HIATICULA, zwana także ringed d.

douar, s. (du-ar') Arab. szereg namiotów okalających wolną przestrzeń.

Douay Bible, D. Version, (du-ej' b., w Ang. du'i b.) katolicka biblia, Nowy Testament wydany w Reims w r. 1528, Stary — w Douai w 1609.

double, adj. (dobł) 1) dwukrotny, podwójny, parzysty; 2) dwoiśty, zdwojony; 3) dwulicowy, nieszczerzy; 4) złożony we dwoje, składający się we dwoje; 5) dubeltowy; wtórny; 6) bot. mający zdwojone płatki kwiatu kosztem sporofiliów; 7) druk. dwa

razy większy; 8) gram. składający się z dwóch równorzędnych części; 9) hymnol. składający się z dwukrotnej liczby wierszy, nak D; d.-ax, mit. kl. święty starogr. topór obusieczny.

double, s. 1) dwukrotna ilość, war-tość, siła, długość, szerokość itp.; 2) fałd, coś zdwojonego; 3) nawrót lub okrażenie uciekającego przed po-gonią; wybieg, podstęp, sztuczka; 4) samowtór; przest. kopia, odpis; 5) astr. podwójna gwiazda; 6) bil. Ang. dwa punkty za jednym uderzeniem; 7) brow. dubelt, mocne piwo; 8) do-mino, dubelt, kamień z taką samą ilością kropek na obu połówkach; 9) druk. a) dubelt, słowo złożone dwukrotnie; b) arkusz dwa razy złożo-ny i zbrukany; 10) jazda konna, po-dwójna przeszkoda; 11) karty, w bri-dżu a) podwojenie licytacji przeciw-niku; b) karty usprawiedliwiające takie podwojenie; 12) kość. KRK po-dwójne święto i od reformy Piusa IX (1911) ranga w jakiej jedno świę-to poprzedza drugie, przypadające na ten sam dzień; 13) metal. Ang. pl. blacha grubości 1/32 cala; 14) mon. miedziana moneta w Guernsey wartości 1/8 penny ang.; 15) piłka noż. uderzenie, po jakim ciskacz zdo-bywa drugą metę; 16) ryboł. a) zło-wienie dwóch ryb na jedną wędkę za jednym rzutem; b) dwa haczki założone razem, tworzące podwójny haczek; 17) sport. dwukrotne zwy-cięstwo, dwukrotna przegrana, np. w ten sam dzień lub w meczu i w re-wanżu; 18) szerm. podwójny atak: pierwszy finta, drugi prawdziwy; 19) teatr. zastępca (m), zastępczyni (f), osoba przygotowana do zastąpie-nia każdej chwili grającego lub gra-jącą w razie nagłej przeszkody, ob. **substitute**, **understudy**; 20) woj. szybki krok, bieg, trucht; ob. **double time**, woj.; 21) wyśc. kon. dwukrotna wygrana jednego konia w ten sam dzień.

double, vi. 1) podwoić się; 2) iść z powrotem swoim szlakiem; 3) złożyć się we dwoje; 4) użyć wybiegu; 5) służyć do dwóch celów; 6) backgam-mon, podwoić stawkę; 7) bridż, po-dwoić licytację przeciwnika; 8) druk. złożyć przez omyłkę wyraz dwa razy; 9) teatr. a) grać dwie role w tej sa-mej sztuce; b) grać w zastępstwie w razie nagłej przeszkody.

double, vt. 1) podwoić, dodać dru-gie tyle; 2) złożyć we dwoje, zam-knąć (pięść) to **clinch the fist**; 3) podszyc, zaopatrzyć w podszewkę; 4) zawierać drugie tyle; 5) mar. opły-nąć np. przylądek; 6) woj. połączyć dwie grupy w jedną.

double-acting, adj. (dobł ek'tyn~) działający dwojako, w dwóch kie-runkach, w dwóch ruchach, z dwo-jakim skutkiem; d.-a. engine, silnik o dwustronnym działaniu.

d. angle, mar. kątownik zdwojony; **d. a. keelson**, mar. następka dwu-kątownikowa.

d. banked, adj. (d. benkd') siedzący (w łodzi) obok siebie, siedzący parami; **d. b. oars**, mar. parzyste wiosła.

d. barreled, -lled, adj. 1) dwurur-ny, mający dwie rury; **d. gun**, dwu-rurka, fuzja mająca dwie rury; 2)

mający dwa cele lub skutki, śmier-telny, zabójczy.

double bass, muz. kontrabas.

d. bassoon, muz. kontrafagot.

d. bed, podwójne łóżko, łóżko na dwie osoby.

d. bedded, (pokój), mający dwoje łózek, o dwojgu łózek.

d. bend, (rura) o kształcie S.

d. bezique, karty, bezik lub pinaki we dwie talie.

d. bill, program (teatralny itp.) z dwiema sztukami.

d. bitt, mar. owiązacz powróż do-okoła dwóch pachołów.

d. bitted, dwusieczny, obusieczny.

d. blackwall hitch, mar. chwyt ha-kowy podwójny.

d. blossom, patol. rośl. choroba je-żyn, wywołana przez grzyb niedosko-nały FUSARIUM RUBI zgorzel ma-linową.

d. boiler, dwa naczynia ściśle dopasowane, zawartość górnego naczynia zagotowuje się parą wody, go-tującej się w naczyniu dolnym.

d. bond, chem. podwójne wiązanie, znamię związków etylenowych, zna-czone dwiema liniami lub dwukrop-kiem, np. $H_2C = CH_2$ lub $H_2C:CH_2$; także **ethylene linkage**.

d.-bottom, adj. o podwójnym dnie, dwudenny.

d. bottom, podwójne dno, podwój-na podłoga; 1) giełda, w spadku cen na giełdzie porównanie z najniższą ceną poprzedniego spadku, od które-go rozpoczęła się zwyżka; 2) mar. międzydno, przestrzeń międzyden-na; **d. b. with continuous girders**, mar. dno podwójne z dźwigarami ciągłymi; **d. b. on ordinary floors**, mar. d. p. z dźwigarami na denni-kach zwyczajnych; **cellular d. b.**, mar. dno podwójne komorowe; **d. b. tank**, mar. zbiornik międzydenny.

d. butt strap, mar. nakładka sty-kowa dwustronna.

d.-claw, bot.= **unicorn plant**, a-mer. roślina rodzaju MARTYNIA = **PROBOSCIDEA**, duże wonne dzwon-kowe kwiaty; spokrewniona z seza-mem (łogowa).

d.-column, adj. (d. ko'lym) dwu-kolumnowy, dwuszpaltowy (nagłó-wek wiadomości w gazecie, ogłosze-nie itp.).

d.-concave, adj. (d. kan'kejw, -kankejw') podwójnie wklęsły, obu-stronnie wklęsły.

d.-convex, adj. (d. kan'weks) po-dwójnie wypukły, obustronnie wy-pukły.

d. copy, rozmiar arkusza papie-ru 20"×33".

d. cropping, podwójny zbiór z jed-nego zagonu równocześnie (dwóch produktów) lub w jednym sezonie (jeden zbiór po drugim).

d. cross, gw. intryga, złamanie sło-wa, niedotrzymanie umowy; **d.-c.**, vt. oszukać, wywieść w pole przez nie-dotrzymanie umowy.

d. crown, St. Zj. rozmiar arkusza papieru 20"×30".

d.-cup insulator, (dob'kop in'solej-tór) elek. izolator z dwoma stożko-wymi kubkami, rozdzielonymi prze-strzenią powietrza.

double dagger, druk. podwójny krzyżyk †, odnośnik następujący po-rządkowo po †; także **diesis**, (daj'e-zyś).

d.-dealer, s. (d. di'ler) oszust, oso-ba prowadząca dwulicową grę, hipo-kryta, obłudnik (m), obłudnica (f); dawniej licemiernik, pokryciec.

d.-dealing, s. (lin~) dwulicowość.

d.-decker, s. (d. de'ker) 1) okręt wojenny o dwóch pokładach ar-matnich; 2) okręt, autobus itp. dwu-piętrowy; 3) gw. St. Zj. a) dom jed-nopiętrowy z mieszkaniem dla jed-nej rodziny na parterze, a dla dru-giej na piętrze; b) kanapka, składa-jąca się z trzech kromek chleba z dwiema wkładkami; c) lot. dwupłat.

d. detachment, lot. oderwanie po-dwójne.

D. Dragon, hist. Podwójny Smok, chiński order dla cudzoziemców (1881—1911).

D. Dutch, mowa niezrozumiała, pot. tureckie kazanie.

d.-edged, adj. (d. -edžd) dwusieczny, obusieczny.

d. end-cell switch, elek. podwójna ładownica; także **regulator-cell**, s.

d. ended bolt, mech. kołek śrubo-wy dwustronnie nagwintowany.

d.-entendre, **d. entente** (d. a~ta~-dr', a~ta~t'; fr.) dwuznacznik, dwu-znaczne słowo, homonim, np. **bare** nagi i **bear** niedźwiedź; **zamek castle** i **zamek lock**.

d.-entry system, 1) buch. podwój-na, wpis każdej pozycji po stronie Ma i Winien; 2) górn. kopanie w dwóch równoległych szachtach łą-czonych poprzecznymi korytarzami.

d. exposure, (d. ekspo'zer) fot. dwukrotne zdjęcie na jednym filmie.

d.-faced (d. fej'st) 1) (o suknie) wykończony po obu stronach; 2) (o młotku) mający dwoje lic do używa-nia, obustronnie płaski; 3) (o czło-wieku) dwulicowy, nieszczerzy, obłu-dny.

d.-feature, adj. (d. fi'czör) obej-mujący dwie sztuki kinematografic-zne, dwa programy sportowe, dwie atrakcje itp.

d. foolscap, (d. fuls'kep) rozmiar papieru, arkusz 17"×27", karton 18"×29".

d. half-day tides, mar. pływy pół-dobowe podwójne.

d. harness, uprząż na parę; przen. spólna dola, bliska przyjaźń, stałe towarzystwo.

d.-header, s. (d. dhe'der) 1) kol. pa-rowóz doprzegowy (drugi parowóz dodany z przodu), St. Zj. i Kan.; 2) sport, dwukrotna rozgrywka między tymi samymi drużynami w ten sam dzień.

doublehearted, adj. (-har'tyd) nie-szczerzy, zawodny.

d. helical teeth, zębate koło dasz-kowe.

d. indemnity, dwukrotne odszko-dowanie, układ ubezpieczeniowy, mo-cą którego zakład wypłaca sumę podwójną, jeżeli śmierć nastąpi po wypadku.

d. large post, rozmiar arkusza pa-pieru 16½"×21".

d. leaded, (dobł le'dyd) adj. druk. mający dwie ołowianki odstępu młę-dzy wierszami.

doubleleaf, s. (d. l'it) bot. listera sercolistna, twayblades, LISTERA CORDATA, R. Br. z rodziny storczykowatych; ob. *dufoil*.

double letter, 1) druk. podwójna czcionka (dwie litery na jednym keglu) np. æ; **2)** rozmiar arkusza papieru 16"×20"; **3)** list, wymagający podwójnej opłaty pocztowej.

d. line, podwójny tor, p. przewód.

d. low water, mar. woda mała podwójna.

d. medium, druk. rozmiar arkusza papieru 18"×46" lub 23"×36".

d.-minded, adj. (-majn'dyd) **1)** niezdeterminowany, zmienny, wahający się; **2)** zawodny.

d. monastery, hist. klasztor obejmujący dwa sąsiednie budynki, jeden dla mnichów, drugi dla mniszek, pod wspólnym przeorem i ze wspólnym kościołem; z czasem klasztory takie zanikły skutkiem niezadowolenia wyższych władz kościelnych.

d. negative, gram. **1)** podwojenie lub potrójnie zaprzeczenia dla wzmocnienia negacji, np. nigdy nigdzie nie bywam; w pol. dopuszczalna budowa, lecz w ang. dawniej dopuszczalna, dziś jest gwarową i błędną, np. *I didn't do nothing* (poprawnie: *I did nothing*, albo *I didn't do anything*) i dowodzi braku wykształcenia; **2)** powtórzenie zaprzeczenia dla silniejszego stwierdzenia: np. *it is not unusual*, nie jest rzeczą niezwykłą czyli jest rzeczą powszednią.

d. pawns, szachy, dwa chłopcy (plony) tego samego gracza w jednym rzędzie (jeden za drugim).

d. nelson, ob. full n., half n.

d. obelisk = double dagger.

d. packet, druk. rozmiar arkusza papieru 19"×24".

d. personality, ob. personality.

d. pica, (paj'ka), druk. dubelt-cycero, pół-kwadrat, 24 punkty.

d. plea, (d. pli') pr. pismo, wniesione do sądu, zawierające dwa zarzuty lub więcej przeciwko deklaracji powodu, gdy każdy z tych zarzutów z osobna byłby wystarczający do wstrzymania dalszych kroków.

d. pneumonia, med. płatowe zapalenie, w którym oboje płuc są zajęte.

d.-pole, adj. dwubiegunowy; **d.-p. switch, łącznik** dwubiegunowy.

d. post, rozmiar arkusza papieru 19½"×31½".

d. pott, rozmiar arkusza papieru 15"×25".

d. price, giełda, dwie ceny, podane przez oferenta, jedna na kupno, druga na sprzedaż, w formie zwyczajnie będącej w użyciu, np. 31½—31½.

d. procession, KW. ob. procession of the Holy Ghost.

d. promotion, podwójny awans, awans z pominięciem następnej rangi.

d.-quick, s. woj. = double time.

d. refraction, opt. podwójne załamywanie światła, wywołujące dwa odmiennie promienie.

d. reversed angle, mar. kątownik odwrotny zdwojony; przeciwkątownik zdwojony.

d. rhyme, (d. rajm) rym żeński, o

dwóch zgłoskach rymujących się, w pol. jęz. zwyczajny, np. sielskie — anielskie, w ang. rzadki, np. *desolation — nation*; odr. rymu męskiego, np. *los — stos*, w pol. jęz. rzadkiego, w ang. jęz. przeważającego; aż do końca w. XIX rym żeński w pol. poezji był nienagannie ścisły; obecnie dopuszczalne są dźwiękowe rymy jak np. *czai — krain*.

double-rivet, vt. (dobry'wet) nitować jednym rzędem nitów jeżeli obie płaszczyzny zachodzą jedna na drugą (*lap joint*) albo w dwa rzędy, jeżeli się tylko stykają (*butt joint*).

d. riveted butt with d. strap, mar. nakładka stykowa dwustronna nitowana dwurzędnie.

d. riveting, nitowanie dwurzędne.

d. royal, rozmiar arkusza papieru, St. Zj. 24"×38"; Ang. 25"×40".

d. shear riveting, mar. nitowanie dwucięte.

d. siren, mar. syrena podwójna.

d.-shed insulator, elek. izolator dwukloszowy, = *d. cup i.*, ob.

d. sheet bend, mar. węzeł oczkowy podwójny.

d. small, rozmiar arkusza papieru 19"×30½" lub karty 3½"×5".

d. spark ignition, auto. zapłon dwuiskrowy.

d. star, astr. podwójna gwiazda, dwie gwiazdy, oglądane wolnym okiem, wydają się jedną; mogą być jednak a) bardzo odległe od siebie, a tylko znajdować się na tej samej linii naszego widzenia, albo b) być blisko siebie i obracać się około wspólnego osrodka.

doublet, s. (dub'let) **1)** hist. a) ozdobny strój męski obcisły od karku do pasa lub po biodra, z rękawami lub bez rękawów, noszony od w. XV do połowy XVII; b) wstawiany kapt pod zbroję; **2)** dubleta, fałszywy klejnot; **3)** dublet, duplikat, drugi egzemplarz czegoś; **4)** dublet, a) jedno z pary; b) para; **5)** elek. para równych cząstek elektryfikowanych odmiennie, umieszczonych blisko siebie; **6)** filol. dwa wyrazy wywiedzione ze wspólnego rdzenia różnymi drogami, np. *guard i ward*, grodzia i ogród; **7)** gry, a) gra podobna do bęgamonu, ob. *backgammon*; b) kości rzucone z tą samą ilością kropek na wierzchu; **8)** muz. dublet, a) rejestr w organach, składający się z dwóch rzędów piszczałek o różnym tonie; b) Fr. dwustopowy rejestr; **9)** radio, antena, wskazująca w przeciwnych kierunkach od silnicy; **d. and hose, teatr, męskie ubranie dla kobiety** na scenie.

double taxation, s. dwukrotne opodatkowanie (tego samego przedmiotu, np. podatek kolei od inwentarza kolejowego i akcjonariuszów teje kolei od akcyj).

d. thread, mech. gwint dwuzwojowy.

d. throw switch, elek. przełącznik; także *change-over, s.*

d. time, 1) gosp. społ. podwójne wynagrodzenie za pracę w niedzielę, święta itp.; **2)** woj. szybki krok, bieg, trucht.

d. T-iron, mar. dwuteówka, dwuteownik.

double-tongue, s. (d. tag') bot. płd. eur. krzew liliowaty myszopłoch RUSCUS.

d.-tongued, adj. (-d) nieszczerzy; pot. świecący Panu Bogu świeczkę i diabłu ogarek.

d.-tooth, (d. tu'ć) bot. uczep zwisły, BIDENS CERNUA lub CERNUUS, Linn.

double-U, s. (dobl'ju') litera W. **double wall knot, mar.** gałka podwójna (węzeł).

d. whip, mar. bieżnik podwójny.

d. wire, przewód podwójny.

doubleloon, s. (doblun') **1)** mon. dawna złota moneta hisz. i hisz.-amer. dublon, podwójny dukat, do r. 1772 wagi 27.064 gr. złota czystości (fejnu) 0.9166; **2)** kolor brunatno-złoty.

doubly, adj. (dōb'li) **1)** podwójnie, dwukrotnie, na dubelt, dwa razy bardziej; **2)** podwójnie, dwójako, na dwa sposoby, dwuznacznie, zwodniczo, zawodnie; **3)** bot. dwukrotnie, *d. dentate*, w zębate ząbki.

doubt, s. (daut) **1)** wątpliwość, niepewność, wahanie się; **2)** przedmiot niepewności i powątpiewania; *beyond a d.* ponad wszelką wątpliwość.

doubt, vi. **1)** wątpić, wahać się; **2)** obawiać się, być w niepewności co do stanu obecnego lub przyszłego; *vt.* **1)** niedowierzać (dat.), wątpić w (acc.) np. w prawdziwość wiadomości; **2)** obawiać się (gen.), dopatrywać się (gen.), podejrzewać (acc.).

doubtable, adj. (-ebi) wątpliwy; częściej *doubtful*.

doubting mania, psychopatol. stan ciągłego braku decyzji.

doubting Thomas, niewierny Tomasz, człowiek wątpiący i zwyczajnie niedowierzający; por. bib. Ew. św. Jana 20:24-29.

doubtless, adj. (' -les) niewątpliwy, niedopuszczający wątpliwości, wykluczający wszelką wątpliwość, pewny; *adv.* bez wątpienia, niewątpliwie, także -ly (li).

doubtlessness, s. (' -nes) wykluczenie wszelkiej wątpliwości, niewątpliwość.

doubtous, doutous, adj. (dau'tōs) **1)** wątpliwy; **2)** straszny, pełen grozy.

douc, s. (duk) zool. małpa PRESBYTIS NEMÆRA, Kochinchina, z rodziny CERCOPITHECIDÆ, podrzędu wąskonosowych, pokrewne małpom czczonym w częściach Indyi Wsch. i na Jawie; ob. *Presbytis i Semnopithecus*.

doucets, s. pl. (du'sec) zool. jądra jelenie.

douceur, s. (dusō'r, fr.) **1)** uprzejmość, grzeczność, łagodność; **2)** podarek, napiwek; także: kuban, łapówka.

douche, s. (dusz) **1)** med. przemycanie, irygacja, płukanie zewnętrzne lub wewnętrzne; **2)** tusz, natrysk, kąpiel natryskowa; w St. Zj. częściej *shower* (szau'er).

douche, vt. med. tuszować, stosować natryski.

dough, s. (do') **1)** ciasto; **2)** każda substancja podobna w konsystencji

do ciasta, np. kauczuk podczas podkuwania; intról. rozmiękczony kauczuk do czyszczenia okładki po złoceniu, ob. puppy; 3) roln. skrót zamiast d. stage, ob.; 4) gw. pieniądże.

dough, vi. robić ciasto, przerobić się na ciasto; vt. mieszać składniki na ciasto; mięsić; d. in, brow. sy-pać ślód do wody.

dough - baked, adj. z zakalcem.

doughboy, s. (do'boj) gw. piechur w armii St. Zj.

doughnut, s. (do'not) obwarzanek z parzonego ciasta.

dough stage (do'stejdż) bot. okres dojrzewania zboża, gdy ziarno w kłosie ma konsystencję podobną do ciasta.

doughty, adj. (dau'ti) przest. czerstwy, dzielny, chrobrzy (Szekspir).

Douglas fir, **D. spruce**, **D. pine** (dóg'les) bot. pin.-amer. olbrzymie drzewo szpilkowe (do 100 m. wys.) PSEUDOTSUGA DOUGLASII, Carr. (Dawid Douglas, Szkot amer., 1798—1834).

doulocracy, s. (dula'kresi; du'los gr. niewolnik, krątejn' gr. rządzić) rząd niewolników.

doundake, s. (dundakej') apt. ko-ra figi zach.-afr., także d. bark.

dour, adj. (du'r) cierpki, przykry, osowiały.

dourine, s. (durin') wet. świro-wica, zakaźna choroba koni, osłów itp. przenoszona wyłącznie podczas spółkowania i wywoływana przez pa-sorzytne wiciowca, świro-wca ko-niobójczego TRYPANOSOMA E-QUIPERDUM.

douse, vi. a) (daus) wpaść w wo-dę; b) (dauz) używać różdżki (do szukania źródła itp.); vt. 1) nurko-wać, zanurzyć się; 2) oblać, zwilżyć, zmoczyć.

dousing rod, ob. dowsing rod.

do ut des (do et diz, na kontyn. eur. do ut des) dają ja, abyś dał i ty, wymiana wzajemnych ustępstw w międzynarodowych umowach.

douzaine, s. duzejn' fr. tuzin) na Wyspach Kanału Rękawkowego dwunastu ludzi, reprezentujących parafię.

douzeppers, s. pl. (du'zöpers' dwu-nastu parów) 1) w pieśniach i ro-mansach dwunastu pałacynów to-warzyszących Karolowi Wielkie-mu; 2) hist. magnateria, możno-władcy.

dove, s. (do'w) 1) gołąb (m), go-łębicą (f), ptak z rodziny COLUM-BIDÆ, ob. pigeon; synogarlica (daw-niej sinogarlica), turkawka, turtle-dove; 2) gołąbek, wyrażenie pieszc-zotliwe, stosowane do kobiety lub dziecka; 3) kolor a) sino-niebieski, b) popielato-stalowy; 4) astr. Go-łąb, ob. Columba, s. 3); 5) kość. a) D. symbol Ducha Św.; b) naczynie kość. ob. columba, s. 2).

dove color, ob. dove, s. 3).

dovecot (e), s. ('-kat') gołębnik; także dovehouse.

dove dock, bot. podbiał TUSSI-LAGO FARFARA, ob. colts - foot, 1).

dove-eyed, adj. ('-ajd) o gołęmb spójrzeniu, łagodnooki.

dovefoot, s. ('-fut) pl. dovefoots, bot. dziki bodziszek wild geranium GERANIUM MACULATUM, Linn.

dovehouse, ob. dovecot.

dovekie, **dovekey**, s. (dow'ki) zool. 1) mały alk black guillemot CEP-PHUS GRYLLE; 2) mały alk rotche ALLE ALLE.

dovelike, adj. (dow'lajk) gołębi, łagodny.

doveling, s. ('-lin~) gołąbek, ob. squab.

dover grass, (do'wer gres) bot. kustrzewa wysoka tall fescue FES-TUCA ELATIOR, Linn.

Dover's powder (do'wers pau'der, ang. dr. Tomasz Dover, 1660—1742) apt. proszek Dowera PULVIS DO-VERI czyli PULVIS IPECACUAN-HÆ OPIATUS, lek kojący i napo-tny, 1 część opium, 1 cz. ipekakuan-hy i 8 cz. cukru mlecznego w St. Zj. i w Pol.; w Ang. zaś z siarczanem potasu.

dove's-foot (dowz' fu't) bot. bodzi-szek kosmaty GERANIUM MOLLE, Linn. i pokrewne.

dovetail, s. (dow'tejl) jaskółczy o-gon, drewno lub metal z zakończe-niem tak zacietym, jak ogon gołębia lub jaskółki, aby służyło do połącze-nia; straight d., prosty czop, d. joint, połączenie na jaskółczy ogon.

dovetail, vi. pasować, przylegać ściśle; vt. dopasować, przypiąć do-kładnie, zaciąć dokładnie tak, by części złożone stanowiły całość bez szparki; łączyć za pomocą jaskół-czych ogonów, fugować.

d. plane, specjalny hebel do zaci-nania części jaskółczego ogona; d. saw, piłeczka do tego samego celu.

dove tick, pajacek gołębi, ARGAS PERSICUS, ob. Argas.

doveweed, s. ('-uid) bot. ostro-mlecz plamisty spotted spurge EU-PHORBIA MACULATA, Linn.

dovewood, s. ('-uud') bot. pot. na-wza drzewa i drewna ALCHORNEA LATIFOLIA . . . , Alchornea.

dovish, adj. (do'wisz) gołębi, nie-winny, nieszkodliwy.

dowable, adj. (dau'ebi) posażny, uprawniony do posagu.

dowager, s. (dau'edżör) 1) wdowa wyposażona; wdowa, której przy-sługuje tytuł np. queen d.; 2) starsza matrona o poważnym wyglądzie.

dowd, s. (daud) 1) niechlujna o-soba, zwłaszcza kobieta; 2) przest. czepek nocny.

dowdy, adj. ('-i) niechlujny, nie-dbały, zwłaszcza w odzieży.

dowdy, s. 1) niechlujna kobieta; 2) kuch. budyń lub paj w głębokiej misce.

dowel, s. (dau'el) cies., stol. i bud. dybel, zaporek, klin, czepek lub ko-łek łączący wewnętrznie dwie deski.

dowel, vt. dyblować, łączyć dwie deski za pomocą kołków (niewido-cznych z zewnątrz).

dowel screw, dybel nagwintowany na obu końcach.

dower, s. (dau'er) 1) wiano; 2) po-sag, dziś raczej: dowry; 3) u pier-wotnych szczepów zapłata za pannę młodą; 4) naturalne wyposażenie człowieka.

dower, vt. wyposażyć.

Dowieite, d. (dau'i-ajt, Szkot Jan Aleksander Dowie, 1848—1907) hist. kość. założyciel sekty Christian Catholic Church w St. Zj.

dowitcher, s. (dau'iczer) zool. dłu-godzioby bekas LIMNODROMUS GRISEUS, latem w St. Zj., zimą w Am. Sr. i Pid., zwany także red-breasted snipe, a brownback latem i grayback zimą; na zach. St. Zj. pokrewny L. G. SCOLOPACEUS zwany long-billed d.

dowlas, s. (dau'las; od miejscowo-ści Daoulas w Bretonii) hist. gru-be płótno lniane, samodział.

down, adj. (daun) 1) idący w dół, spadzisty, zniżający się, (gielda) zniżkowy, np. down trend of prices, zniżkowa tendencja; 2) spuszczone na dół, np. the shades are down, rolety są spuszczone; zebrany, sko-szony, itp., the grain is down; 3) bę-dący na spodzie, na dnie, przynę-biony, I am down but not out, je-stem na samym spodzie, ale jeszcze nie po mnie; 4) czasowo bezsilny, he is down with pneumonia, obecnie chory na zapalenie płuc; o zapasie gazoliny w zbiorniku lub prądu elek-trycznej baterii: niski; 5) (zada-tek lub wpłata) z góry d. payment; 6) bridż, przegrana, niedotrzymany kontrakt; 7) druk. dostarczono do li-notypem; 8) leśn. zwalony na ziemi, np. d. timber; 9) łucz. (wiatr) wie-jący w kierunku celu; 10) sporty, niższy w punktach niż przeciwnik; 11) zapaśn. dotykający ziemi inną częścią ciała niż stopami lub wiszący na linach.

down, adv. 1) w dół, w kierunku ku niższemu poziomowi, na dół; 2) do szczytu; doszczętnie, do dna, do spodu; 3) precz, np. to send d. (cho-ciaż wcale nie chodzi o poziom); 4) na papier, np. to dot d., to write d.; 5) (o zapłacie) z góry, np. to pay one half down, zapłacić połowę z góry; 6) teatr, bliżej sceny; d. helm, mar. rozkaz: położyć ster na bez-wietrzną (burtę); d. with precz z (abl.).

down -, przedr. oznaczający w dół, np. down-hanging, zwisający, down-pour, ulewa.

down, przym. wzdłuż (gen.), wraz z (abl.); d. the river, w dół rzeki.

- down, przyr. oznaczający: w dół, np. break-down, załamanie się; shake-down, otrząśnięcie z (gen.).

(I) **down**, s. 1) pagórek, nasyp, duna; 2) duża przestrzeń płasko-wzgórza, w szcz. falistego; the Downs, a) takie przestrzenie wzdłuż ang. wybrzeży pld. i pld.-wsch.; b) przedmorze (reda) na Morzu Pół-nocnym między dwoma przylądkami Ang., North Foreland i South Fore-land; 2) D. owca z gatunków wywie-dzionych w The Downs.

(II) **down**, s. 1) puch z pierza pta-siego; 2) coś podobnego do puchu, jak miękkie włosy, miękkie włókno; 3) pęczek włosów rośliny; ob. coma, bot.; czubek kwiatu złożonego, np. ostu; in the d. o młodym ptaszęciu: pokryty puchem.

(III) **down**, s. 1) niepowodzenie życiowe; downs and ups, czasy nie-powodzeń i powodzeń; 2) piłka no-żna, zawieszenie gry (awansowania

piłki) na znak gwizdawk arbitra albo z woli posiadacza piłki.

down, vt. 1) obalić, zwalić, zwyciężyć, pokonać, położyć; 2) położyć, spuścić, np. **to d. a drink**; 3) Ang. porzucić, **to d. tools**, wyjść na strajk.

down-bow, s. (daun'bo') muz. pociągnięcie smyczka ku ręce grającego; przec. **up-bow**.

downcast, adj. ('-kast) 1) przygnębiony, przybity; 2) spuszczonej (wzrok ze skromności, poczucia winy itp.); 3) górn. spadzisty.

down-charge, vi. (d. czardż) o psie, warować leżąc bez ruchu z głową opartą na przednich łapach.

downcome, s. (d. kôm) nagły upadek, runięcie.

downcomer, s. (-er) rura prowadząca w dół.

downcry, vt. ('-kraj') zakrzyczeć, zahukać.

downcut, vt. (daun'kôt) geol. żłobić w dół; o erozji w rozróżnieniu żłobienia w bok.

downdale, adv. ('-dejł) = **downhill**, ob.

downdraft, -draught, s. (-drefł) przewiew w dół, **down-draught-carburetor**, gaźnik dolnossący.

downfall, s. ('-foł) 1) opad (deszcz, śnieg, itp.); 2) upadek, ruina; obniżenie rangi, stanowiska itp.; 3) zatrzask, pułapka; 4) przest. przepaść.

downfallen, adj. (-n) zapadły.

downfalling, adj. (-in~) zapadający się, niszczący.

downfold, -ed, adj. ('-fołd), -foł'dyd) zapadły, jedna część leżąca na drugiej.

downgrade, n. ('-grejd) spadek, skłon, droga wiodąca w dół.

downgrowth, s. ('-groę) biol. urost w dół.

downhaul, s. ('-hoł) mar. ściągnica (lina pomocna do ściągnięcia); także **downhauler** (-er).

downhearted, adj. ('-har'tyd) przygnębiony, złamany na duchu, oswiały, strapiiony; -ly, adv. w przygnębieniu, ze złamanym sercem; -ness, s. (-nes) przygnębienie, ciężkie strapienie; oswiałość.

downhill, adj. ('-hił) spadzisty.

downhill, adv. w dół, spadzisto.

downhill, s. 1) skłon, spadzistość, pochyłość, spadek; 2) upadek, chylenie się ku upadkowi.

Downing, s. (dau'nin~, od ogrodnika amer. A. J. Downinga) ogr. rodzaj agrestu o srebrnym połysku i wonnym miąższu.

Downingia, s. ('-dzia) bot. nieliczny rodzaj jednorocznych karłowatych roślin amer. z rodziny lobeliowatych **lobelia** family, **LOBELIACEAE**, o pięknych kwiatach.

Downing Street (po sir Jerzym Downing'u, zm. 1684) ulica w zach. dzielnicy Londynu między St. James's Park a Whitehall, przy której pod numerem 10 mieści się urząd spraw zagranicznych imperium brytyjskiego, stąd „10 Downing Street” oznacza politykę zagraniczną Wielkiej Brytanii, państwo brytyjskie.

Downland, duny ang., ob. **Downs**.

downline, adv. ('-lajn) wzdłuż linii kolejowej.

downmost, adv. ('-most) najniżej, najbliższej spodu, najgłębiej.

downpour, s. ('-por) ulewa, ulewny deszcz, nawalny deszcz, nawalnica.

downright, adj. ('-rajt) całkowicie, oczywisty.

downright, adv. 1) wprost, po prostu, bez ogródek; 2) absolutnie, oczywiście.

downset, s. ('-set) nagana.

downside, s. ('-sajd) spód, dół, dolna część; **d. up**, pot. do góry nogami.

downsman, s. (dauns -en) mieszkaniec okolic zwanych **The Downs** w Anglii, ob. **down**, s. 2) a).

downspout, s. ('-spaut') rura lub rynna odprowadzająca w dół, w szcz. rynna odprowadzająca deszczówkę pod ziemię.

downstage, adv. ('-stejdż) teatr. na przód sceny, na przedzie sceny, ku przodowi sceny.

downstair(s), adj. ('-sters) dolny, parterowy.

downstair(s), adv. na dół, na dole, w parterze.

downstair(s), s. dół, parter (kon- dygnacja na poziomie ulicy, w St. Zj. za wpływem jęz. ang. **first floor**, mylnie „pierwsze piętro”, co w Polsce oznacza **second floor**, druga kondygnacja).

downstream, adv. ('-stri'm) w dół strumienia, w kierunku prądu strumienia.

downstreet, adv. ('-stri't) 1) dalej w ulicy; 2) w miasteczku główna ulica handlowa.

downtake, s. ('-tejk') mech. rura, rynna lub komin, odprowadzający w dół powietrze, gazy, ciecz.

down thistle = **bull thistle**, ob.

downthrow, s. ('-gro') 1) obalenie, przewrócenie; 2) zniszczenie.

downthrown, adj. (-n) obalony, zwalony, pokonany.

down time, gosp. społ. okres bezużyteczności maszyny, departamentu lub całej fabryki w godzinach roboczych.

d. to date, doprowadzony do ostatniej chwili.

downtown, adj. dotyczący głównej handlowej dzielnicy miasta w St. Zj.

downtown, adv. w głównej handlowej dzielnicy miasta w St. Zj.

downtown, s. główna handlowa dzielnica miasta w St. Zj.

downtrod, **downtrodden**, adj. ('trod; -trodden) podeptany, spoiniewierany, poniżony.

down under, adv. (d. ɒn'der) Ang. u antypodów (Australia, Tasmania, Nowa Zelandia).

downward, adj. ('-uord) 1) dążący w dół; skierowany w stronę środka ziemi; 2) spadający z wyższego poziomu ku niższemu; uchodzący ze źródła; 3) przen. skierowany ku niższemu stanowi ducha.

downward(s), adv. ku niższemu poziomom, w dół; z dobrobytu ku nędzy.

downwash, s. ('-uosz) lot. prąd

powietrza, skierowany w dół przez skrzydło; moment siły jego przez reakcję na skrzydła stwarza siłę wyporu.

downy, adj. (dau'ni) 1) pokryty puszką włosów; 2) zrobiony z puchu, miękki, łagodny w dotyku, kojący.

d. ash (d. esz') bot. czerwony jeśon **red ash FRAXINUS PUBESCENS**, Lam.

d. grape (d. grejp) dzikie wino, **VITIS CINEREA**, Engelm.; środk. St. Zj.

d. hawthorn, (d. ho'gorn) bot. głóg **CRAEAEGUS MOLLIS COCCINEA**, Linn., VAR. **MOLLIS** Torr. & Gray, w środk. St. Zj.; kwiat urzędowy stanu Missouri.

d. mildew, (d. mil'diu) bot. każdy grzyb z rodziny wroślików **PERONOSPORA**, w szcz. mączniak rzekomy winorośli **PLASMOPARA VITICOLA**, zaraza ziemniaczana **PHYTOPHTHORA INFESTANS**, itp.; nazwa pochodzi od białawych mas konidioforów, tworzących się na spodniej stronie liścia; także każda choroba, wywołana przez te grzyby; por. **powdery mildew**; ob. **mildew**.

d. myrtle, bot. puchowy mirt **RHODOMYRTUS TOMENTOSA** z rodziny mirtowatych, **myrtle** family, **MYRTACEAE**; Filipiny i Azja podzw.

d. cat grass, bot. owies omszony, **AVENA PUBESCENS**, Huds.

d. woodpecker (d. uu'dpeker), zool. dzięciołek, dzięcioł mały, biało-czarny, **DRYOBATES PUBESCENS**, w Amer. pín. spokrewniony z pol. dzięciołkiem **DRYOBATES MINOR** **HORTORUM** ma grzbiet biały w czarne pęgi, skrzydła czarne białopstrzone, spód biały, na bokach czarno upstrzony, wierzch głowy u samca czerwony, u samicy biały.

dowry, s. (dau'ri) 1) majątek wdowi; 2) posag wniesiony przez żonę; 3) dary natury, talent, zdolność, wyposażenie.

dowsabel, s. (dau'sabel; od fr. **Dulcibella**) kochanka, w szcz. w romantycznych poematach pasterskich w. XVI.

dowse, vt. (daus) szukać (podziemnych skarbów, wody itp.) za pomocą różdżki.

dowser, s. (dau'zer) różdżka różdżkarza szukającego podziemnej wody, metalów itd.

doxastic, adj. (dakses'tyk) fil. dotyczący opinii i tworzenia opinii.

doxasticon, s. ('-tikon) KW. cztery troparia (ob. **troparion**) mniejszej doksologii, dwa zwane **doxa** i następujące po pierwszej połowie doksologii, a drugie dwa, zwane **kaj nym** i następujące po drugiej połowie; ob. **Gloria** 1) b).

doxographer, s. (daksa'grefór) hist. starożytny gr. kompilator, zbierający cytaty z filozofów gr.

doxography, s. ('-grefi) zbiór wyciągow i cytatów z dzieł filozofów gr.

doxological, adj. (-lo'dżikeł) hist. kość. dotyczący doksologii, oddający cześć Bogu.

doxologize, vt. ('-lodżajz) hist. kość. oddawać cześć Bogu.

doxology, s. ('-lodzi) 1) przest. oddawanie czci Bogu, dziękczynienie; 2) hist. kośc. rodzaj hymnu lub zdania ku chwale Boga, śpiewanego lub mówionego; **greater d. GLORIA IN EXCELSIS** lub **lesser d. GLORIA PATRI**.

doxy, s. (dak'si) opinia, doktryna, w szcz. dotycząca wyznania religijnego.

doyen, s. (doaje', fr.) dziekan, w szcz. ciała dyplomatycznego (zazwyczaj najstarszy rangą lub wiekiem wśród obcych przedstawicieli stolicy.).

Doyle rule, (dojl ru'l) leśn. sposób obliczania ilości desek z kłoca: pomnożyć długość kłoca w calach przez średnicę kłoca w calach mniej 4, podzielić rezultat przez 4 i z wyniku wyciągnąć kwadratowy pierwiastek;

$i = \sqrt{\frac{d(\delta-4)}{4}}$ przyczym i oznacza ilość desek, d długość kłoca w calach, δ średnicę kłoca w calach.

doze, s. (do'z) 1) drzemka; 2) gnicie drzewa.

doze, vi. drzemać; vt. przebyć w stanie senności.

dozen, s. (dezn) tuzin, dwanaście; **baker's d.** trzynaście.

dozenth, adj. (-z) dwunasty.

dozy, adj. (do'zi) 1) śpiący, senny, ospały; 2) o drzewie: zgniły, gnijący.

drab, adj. (dreb) 1) żółtawo-brunatny; 2) monotony, nudny; -ly monotonicznie; -ness, s. (-nes) monotonia, jednostajność, brak urozmaicenia.

drab, s. 1) niechlujna kobieta; 2) prostytutka; 3) trucizna; 4) drobna suma pieniężna; 5) gruby materiał wełniany; 6) drewniana skrzynka na sól w solarni.

drab, vt. (z ss. drawia, jęz. cygański) truć.

Draba, s. (drej'ba) głodek **DRA-BA**, Linn., bardzo liczny rodzaj roślin z rodziny krzyżowych **CRUCIFERAE**; d. osobnik tego rodzaju.

drabant, s. (dra'bant) hist. drabant, dragant, harcerz, halabartnik.

drabbish, adj. ('-ysz) brunatnawy.

drabble, vi. (drebł) zmoknąć; vt. 1) zmoczyć; 2) łowić ryby długą linewką.

Dracena, s. (drasi'na) rodzaj podzw. roślin wsch. półkuli z rodziny liliowatych; 2) d. dracena, roślina tego rodzaju i rodzaju **CORDYL-NE** ceniona w ogrodnictwie; ob. **dragon tree**.

drachm, s. (drem) 1) mon. drachma, ob.; 2) waga **dram**, ob.

drachma, s. (drek'ma) pl. -mae i -mas, 1) hist. starogrecka moneta = 6 obolów; w Attyce wagi 4,3 grama, w Azji Mniejszej = 3,18 grama; moneta srebrna różnej wartości i wagi, w Attyce srebrna drachma ważyła 4,37 grama; złota moneta egipska za Ptolomeuszów; 2) nowogr. drachma miedziano-niklowa, pierwotnie równa frankowi fr. (19,3 c. am.) dziś 1,3 c; 3) waga starogr. attycka = 4,3 grama, w rozmaitych miastach różna; w Azji Mn. 3,18 grama.

drachmal, adj. (-i) dotyczący drachmy, drachmowy.

Draco, s. (drej'ko, ł. dra'ko), gen. **Draconis** (drejko'nis, na kont. eur. drako'nis) 1) astr. Smok, pin. gwiazdozbiór (220 gwiazd od 6-ej i 7-ej wielkości), ob. **constellation** (ilustr.) i **Dragon**; 2) d. pl. **dracones** (drejko'nis, na kont. eur. drako'nes) hist. kl. chorągiewka starorzymska w kształcie węża, za czasów cesarskich sztandar kohorty; 3) zool. smok, rodzaj jaszczurek, ob. **dragon**.

Dracocephalum, s. (drekose'falom, na kont. eur. drakoce'falum) bot. pszczałnik = **PHYSOSTEGIA**, ob.

Draconian, adj. (drejko'nien) 1) hist. kl. Drakoński, pochodzący od Drakona, archonta i członka arystokratycznej rodziny ateńskich eupatrydów, lub dotyczący jego księgi ustaw, spisanej koło 621 przed Chr.; karą za przewinienie była najczęściej kara śmierci; stąd drakoński = barbarzyński, przesadnie surowy, okrutny.

draconic, adj. (drejko'nyk) **draconian**, adj. ('-njen) 1) smoczy; 2) astr. należący do tej przestrzeni czasu, w której księżyc wykonuje obrót od górnego węzła do górnego węzła, ob. **dragon's head node**; 3) D. hist. kl. = **Draconian**, **Draconical**; d. **period**, ob. **month**.

Dracoid, s. (dre'konid) astr. meteor promieniujący w obrębie gwiazdozbioru Smoka.

draconites, **dracontites**, s. (drekonaj'tiz, -ntajtiz) legendarny klejnot z mózgu smoka; także **serpent stone**.

draconitic, adj. (drekony'tik) = **draconic** 2).

dracontion, adj. (drekjan'szien) smoczy.

dracontiasis, s. (dre'kantaj'ezys) med. chorobowy stan, wywołany przez smoczka gwinejskiego, ob. **dracunculosis**.

dracontic, adj. **draconic** 2).

dracunculosis, s. (dreką'kiules) 1) D. bot. rodzaj roślin z rodziny obrazkowatych **arum** rodziny **ARACEAE**; eur. **D. vulgaris**, Schott, i afr. **D. CANARIENSIS**, ogrodowe odmiany czermienia i d. osobnik tego rodzaju; 2) zool. a) smoczek gwinejski **Guinea worm FILARIS MEDINENSIS** (nitkowiec medyneński), ob. **dracontiasis** b) ryba, pajak morski, ob. **dragonet**.

draff, s. (draf) odpadki, osad, fusy, pomyje; w gorzelni braha.

draffy, adj. ('-i) bezwartościowy.

draft, **draught**, adj. (draft) pociągowy, do pociągu (np. zwierzę).

draft, **draught**, s. 1) ciągnięcie; przedmiot ciągnięty; ilość ciągnięta naraz; 2) przewóz za pomocą zwierząt pociągowych; przewożenie, dawniej także ładunek; 3) ryboł. zaciąg sieciami; także ilość ryb tak zaciągniętych; 4) pociągnięcie do ust i krtani (napoju, powietrza, dymu itp.), stąd: łyk, haust, dawka, doza; 5) ściąganie napoju z beczki; także porcja tak ściągniętego napoju, np. a d. of beer; 6) pociągnięcie ołowiem, kredką, kredą, rysikiem, pędzlem itd.; ślad pozostały po takim pociągnięciu, rysunek, malowidło, rzeźba, mapa, plan, diagram, szkic;

także przen. zarys, projekt; 7) wyciąganie np. drutu, przeciąganie; także skutek tej czynności; 8) ciągnięcie piły przez drewno; 9) a) prąd powietrza, wody itd. przeciąg w pokoju, kominie itd. **natural d.** ciąg naturalny, jeżeli wywołany naturalną tendencją lżejszego (ogrzanego) powietrza do uniesienia się w górę; **induced d.** ciąg wzniesiony, jeżeli wywołany przyrzędą ssącym lub skrzydłami wentylatora; **forced d.** ciągnięto wzmocnione, jeżeli wywołane sztucznym ciśnieniem pod rusztami; jeżeli ciągnięto wzmocnione jest tak uregulowane, że tylko wywołuje atmosferyczne ciśnienie nad ogniem, zwimy je **balanced d.**; b) każdy przyrząd do regulowania ciągu powietrza w kominku, piecu; 10) trakt, asygna, czek, polecenie wypłaty sumy pieniężnej z rachunku bieżącego; ob. **bill of exchange**, **check**, zwyczajna pisownia: **draft**; 11) pretensja, żądanie, liczenie na (acc.) np. na czyjąś dobroczynność, cierpliwość, pomoc itp.; 12) pobór żołnierzy do służby wojskowej; wybór sztuk bydła do pletnowania; oddzielenie pewnych jednostek ludzi, zwierząt lub przedmiotów w pewnym oznaczonym celu; także zbiorowo jednostki tak oddzielane; 13) St. Zj. żleb, wyrwa, ob. **gorge**, **gully**; 14) kup. a) materiał złożony na wagę, ważony za jednym razem; b) opust za uszuszkę, np. funt na stu funtach świeżej wełny; 15) mat. d. of a ship zanurzenie (statku); 16) w wyrobie obuwia naciąganie skóry na kopyto i kierunek tego naciągania.

draft, **draught**, vt. 1) ciągnąć, jak np. wodę przez ssanie; 2) rysować, szkicować, kreślić, nakreślić; 3) wybrać do poboru; zmusić do przyjęcia kandydatury; 4) Australia, segregować bydło do rozmaitych celów; 5) w wyrobie obuwia naciągać (skórę) na kopyto.

draft allowance, ob. **draft**, s. 14) b).

drafter, **draughter**, s. (draf'ter) 1) Ang. robotnik, który przerabia włosy, włókno itp.; 2) koń roboczy.

draft engine, (d. en'dżyn) gór. maszyna używana w kopalni do pompowania, do elewatora itp. a nie do wentylowania szybu.

d. exempt, (d. egzempt) zwolniony ustawowo od poboru wojskowego.

d. gauge (d. gejdż) sprawdzian siły prądu, przyrząd do mierzenia różnicy między ciśnieniem atmosferycznym a ciśnieniem w pewnym punkcie prądu.

d. gear, (d. gi'r) mechanizm do przenoszenia siły cięgowej od wagonu do wagonu.

d. horse, koń roboczy.

drafting board, ob. **drawing board**; **d. paper**, papier rysunkowy.

drafting yard, Australia, obszerny plac ogrodzony i podzielony przegrodami do rozdzielania bydła według planu.

draft marks, mar. znaki zanurzenia (statku).

d. net, ryboł. sieć rybacka.

d. numerals, ob. **d. marks**.

d. pin, mech. sworzeń do jarzemka, ob. **clevis**.

draft rein, (d. rejn) w uprzęży pary koni zewnętrzny lejce.

D. Riots (d. ra'joc) hist. St. Zj. rozruchy w Nowym Jorku od 13 do 16 lipca 1863 przeciwko poborowi do armii federalnej (1000 zabitych).

draftsman, **draughtsman**, s. (drafc'men) 1) autor piszący projekty podania, mowy, planu finansowego itd.; 2) rysownik przygotowujący plany budowli, maszyn itp.

drafty, **draughty**, adj. (draft'i) 1) przewiewny; 2) budowa podobny do konia roboczego.

drag, s. (dreg) 1) wleczenie się, przedmiot który się wlecze; 2) roln. włoka do kruszenia ciężkiej nowiny; 3) ciężka rama drewniana lub stalowa do wyrównania drogi; 4) sanki pod wielkie ciężary; 5) hist. powróż lub łańcuch, którym wleczono zwłoki zdrajcy z miejsca egzekucji; 6) cokolwiek utrudnia pochód, hamulec, spuszczone kotwica (np. dryfowanie na kotwicy); 7) utrudniony chód wskutek dowiekania jednej nogi; 8) stopień opóźnienia; 9) zwłoka; 10) pot. protekcja, tajne wpływy zapewniające awans i pobjazanie; 11) lot. siła oporu; opór skrzydeł i innych unoszących płaszczyzn zwi. się wing resistance, opór reszty samolotu structural lub parasitic resistance, szkodliwy opór; 12) mar. przesadnie większe zanurzenie rufy, draught aft niż zanurz. dziobem, draught forward; 13) myśl. a) cuch pozostawiony przez zwierza na tropie; b) sypanie wonnego nasienia dla tropu psów; c) polowanie psami na sztucznie zawonionym tropie; 14) ryboł. hamulec niedopuszczający zbyt szybkiego wirowania motowidła; zatrzaśki, przymocowanie pułapki do drzewa lub kłody by uszczelnić ucieczki zdobycy wraz z pułapką.

drag, vi. 1) wlec się, ciągnąć się (po ziemi); 2) dłużyć się; vt. 1) wlec, ciągnąć mozołnie; 2) ciągnąć sieć lub niewód pod wodą, szukać bosakiem lub haklem na dnie wody; 3) wrzasać ziemię włóką, broną; d. in. wpaść w rozmowę, wtrącić uwagę ni w pięć ni w dziesięć, bez związku, jak Filip z Konopi.

drag chain, 1) łańcuch zakładany na koło jako hamulec; 2) kol. łańcuch do sprzęgania wagonów kolejowych.

dragée, s. (draże', fr.) 1) kandyzowany orzech lub owoc do dekorowania tortu itp.; 2) cukierek z olejkiem leczniczym wewnątrz.

drageoir, s. (drażoa'r, fr.) pudełko cukierków.

dragged mouth, mar. smok włóczny.

dragging, adj. (dra'gin~) wlecący się, powolny, leniwy; hamujący, wstrzymujący, opóźniający.

d. beam, ob. dragon beam.

draggle, vt. (dregł) 1) wlec się w wodzie i w błocie; umoczyć się i ubłoczyć się; 2) wlec się z tyłu; vt. umoczyć i obłoczyć przez wleczenie przez błoto, trawę, itp.

draggletail, s. ('-tejl) 1) ogon długiej sukni wlekącej się po ziemi; 2) niechlujna kobieta, której długa suknia wlecze się po ziemi i po błocie, -edness, s. niechlujstwo.

draghound, (dreg'haund) s. pies myśliwski nauczony iść za sztucznym tropem, ob. drag, s. 11) b) i c).

drag hunt, ob. drag, s. 11) b) i c).

drag mill, ob. arrastre.

dragnet, s. (dreg'net) niewód, wielka sieć ciągniona po dnie stawu lub basenu; przen. a) masowe zbieranie wszystkiego co się napotka bez różnicy; b) sieć policyjna ku schwytaniu np. zbiegłych więźniów itp. przestępców; d. clause, pot. klauzula w ustawie celnej, obejmująca wszelkie towary nie wymienione w taryfie celnej osobno.

drago, s. (dra'go; hisz.) bot. meksykańskie drzewo LINGUUM ACAPULCENSIS; czerwony sok tworzy gumę podobną do kina, ob. kino.

Drago doctrine (dra'go dok'tryn) pr. międzynarod. projekt Karola Calvo z Argentyny (1824—1906), gorąco propagowany przez jego rodaka, ministra spraw zagranicznych Ludwika Drago (1859—1921), ażeby dług państwowy nie mógł stanowić powodu okupacji kraju amier. przez kraj eur.; projekt ten, wniesiony na konferencji haskiej w r. 1907-ym, nie uzyskał zgody większości państw.

dragoman, s. (dra'gomen, ar. tan'juman) na Bliskim Wschodzie (Turcja, Arabia, Persja) tłumacz poselstwa lub konsulat; pot. także tłumacz lub przewodnik turystów.

dragomanate, s. (-ejt) urząd lub biuro dragomana.

dragon, s. (dra'gen) 1) przest. ogromny wąż; 2) smok, legendarny jaszczur skrzydlaty, w mit. pol. na Wawelu, w wielu innych folklorach, ob. niżej; 3) papierowy orzeł (latawiec dla dzieci); 4) smok, zjadliwa baba; 5) alch. rtec lub związek zawierający rtec; 6) astr. a) D. a) Smok, ob. Draco, s. b) ob. dragon's head; c) przest. meteor; 7) bib. kilka wzmianek, tłumaczonych z h. na: wąż lub potwór morski; 8) bot. pot. nazwa rozmaitych roślin z rodziny obrazkowatych arum family ARACEAE, np. eur. czerniejący błotny water arum czyli w. dragon CALLA PALUSTRIS, Linn., amer. Indian turnip, ARISÆMA TRIPHYLLUM Toit.; green dragon czyli dragon root, ARISÆMA DRACONTIUM, Schott. i w.i.; 9) her. a) Ang. czworonożny potwór z głową gryfa, skrzydlaty, ze szponami, długim ogonem i piersią opancerzoną łuskami, stojący na dwóch tylnych nogach; b) Fr. podobny potwór skrzydlaty z głową smoka podobny do ang. wivern, ob.; 10) mit. chiń. odwieczny potwór (chiń. lun) rozporządzający deszczem i powodzią; symbol cesarza (ob. D. Throne) i dobrego powodzenia oraz dodatniego (męskiego) czynnika, ob. yang i yin; 11) woj. muszkiet; 12) zool. a) smok, nazwa różnych barwnych jaszczurek z rodzaju DRACO w pld. Aji, np. smok latający flying dragon DRACO VOLANS; b) Ang. larwa motyla z rodziny NOTODONTIDAE, spokrewnionej z nocniówkowatymi NOCTUIDAE; c) odmiana gołębia domowego nieco mniejszego od pocztarka, carrier; ob. double dragon.

dragon, vt. r. strzec zazdrośnie (jak smok Fafner skarbu Nibelungów).

dragonfly, s. (dre'gnflaj) 1) zool. libela ważka, żagnica, gw. panna, owad rzędu ważek ODONATA, dawniej rzędu prasiatnic PSEUDONEUROPTERA, podobnego do rzędu sieciarek NEUROPTERA, lecz o odmiennej metamorfozie; w Polsce około 70 gatunków; owad pożyteczny, niszczący larwy komara; 2) niebieski kolor pawli.

dragon gum, Australia, akaroidowa żywica drzewa XANTHORHCEA HASTILIS z rodziny liliowatych.

dragon-head, s. (dreg'n'hed') bot. każda mieta rodzaju pszczelnika DRACOCEPHALUM, Linn.

dragon lizard, (d. li'zard) zool. waran wsch.-ind. VARANUS KOMODENSIS, największa jaszczurka (do 11 m.) z rodziny waranów VARANIDAE, podrzędu LACERTILIA, rzędu jaszczurkowców SAURIA gromady gadów REPTILIA typu kręgowców VERTEBRATA.

dragonnade, s. (dre'gonejd) hist. dragonada, prześladowanie protestantów fr. za rządów Ludwika XIV („Króla Słońca”), dokonywane głównie za pomocą napadu dragonów; stąd: nagły napad, rewizja domowa itp.

dragon plant, bot. smokowiec, ob. dragon tree.

dragonroot, s. (-rut') bot. 1) w St. Zj. Indian turnip, ARISÆMA TRIPHYLLUM . . . w Ang. obrazki palmisty cuckoo-pint ARUM MACULATUM, Linn.

dragon's blood czerwona żywica różnych drzew: smocza krew z krwawosoku dragon tree DRACÆNA DRACO, Linn., dziś już mało używanego (na pokosty itp.), z trzcinopalmi CALAMUS DRACO i l.

dragon's-claw, s. (d. klo) ob. Coral-lorhiza.

dragon's-gall, (d. goł) bot. smocza żółć, pot. nazwa różnych chińskich goryczek rodzaju DASYPHANA, ob.

dragon's-head, 1) ob. dragonhead; 2) astr. węzeł górny księżycy lub planety, ob. dragon's tail; ob. node; astr.; 3) her. kolor pomarańczowy.

dragon's mouth, (d. maug) bot. lwia paszcza, pot. nazwa wyżłinu większego snapdragon ANTIRRHINUM MAJUS, Linn.; 2) pot. nazwa storczyka ARETHUSA BULBOSA, Linn.

dragon's-skin, (d. skin) w gw. górników znak na kopalnych pniach łuskowców LEPIDODENDRON i widłaków SIGILLARIA wyglądający jakoby łuska.

dragon's tail, (d. tejl) 1) astr. węzeł dolny księżycy lub planety; ob. dragon's head, ob. node; 2) her. kolor krwisty.

dragon's teeth, (d. ti'g) mit. kl. smocze zęby, ob. Cadmus; stąd: nasienie sporów i walk.

Dragon Throne, (d. gro'n) hist. dawny tron cesarstwa chińskiego, symbol potęgi chińskiej, rząd chiński sprzed r. 1911.

dragon tree, bot. drzewo smokowiec DRACÆNA DRACO, Linn., dający żywicę, krwawosok; drzewo na

wyspie Kanaryjskiej obalone przez burzę w r. 1868, miało pono sięgać czasów budowy Piramid.

dragoon, s. (dragu'n) 1) staroświecki karabin; 2) rodzaj gołębia domowego, ob. **dragon** 12) c); 3) woj. dragon, dawniej infanterzysta na koniu, dziś część jazdy, **cavalry**.

dragoon, vt. 1) atakować dragonami; 2) zmuszać przemocą.

dragoonage, s. (dra'gunydz) przymus.

dragoonier, s. (-gu'ner) 1) przest. dragon i jego koń; 2) kto zmusza przemocą.

Dragon Guards, ang. królewska straż, składająca się z siedmiu oddziałów ciężkiej jazdy.

drag rake, roln. ciężka brona z załamanymi żelaznymi zębami do włóczenia roli, włołka.

drag-stone mill, żarna do mielenia rudy.

drain, s. (drejn) 1) drenowanie, ubywanie; 2) to co drena: sączek, dren, kanał, rura; 3) to co jest osuszane, resztkę cieczy, osad itp.; 4) usuwanie nadmiaru wody, drenowanie całej okolicy, osuszanie powierzchni lub podglebia; ob. **underdrainage**; 5) chir. sączek, dren.

drain, vi. 1) spływać, odpływać, wypływać; 2) (o naczyniu) opróżniać się (przez powolne ciągle odpływanie cieczy); 3) (o rzekach) wpadać, wpływać, uchodzić do (gen.).

drain, vt. 1) drenować, osuszać przez stałe usuwanie cieczy, wyczerpywać ciecz lub wilgoć, opróżniać z cieczy; 2) filtrować.

drainage, s. (-ydz) 1) drenowanie, osuszanie; 2) odpływ, co odpływa w drenowaniu; 3) sposób w jaki wody odpływają w okolicy lub w kraju; 4) sposób drenowania i materiał użyty do drenowania (sączki, drejny); 5) obszar objęty systemem odwadniania; 6) chir. drenowanie cieczy z rany, ropy itp.

d. basin (d. bejsn) dolina rzeki, zagłębienie rzeki, obszar ziemi, opadający ku zbiorowisku rzek i strumieni.

d. benefit, podwyższenie wartości gruntów, osiągnięcie przez drenowanie; służy często za podstawę opodatkowania.

d. coefficient, (drejn ko-efy'szent) współczynnik odwadniania; ilość wody, odpływającej w przeciągu doby wyrażona w cm. lub w calach głębokości na cm. lub cal kwadratowy powierzchni.

d. cycle, okres erozji.

d. district, St. Zj. władza zarządzająca odwadnianiem okręgu, uprawiona do nakładania specjalnego podatku.

d. theory, **d. hypothesis** (d. ġi'ori, d. hajpo'izys) psych. przypuszczenie, że dominująca w danej chwili czynność umysłowa odwołuje energię zawartą w różnych częściach mózgu, co tłumaczy zanik uwagi na inne czynniki podczas skupienia jej na jednym.

d. well, mar. ściek żęzowy.

drain arm, odnoga drenu.

draine, s. (drejn) zool. paszkoć, **TURDUS VISCIVORUS**, ptak z ro-

dziny drozdowatych, **TURDIDÆ**; także **missel trush**, ob.

drained, adj. (-d) 1) drenowany, osuszony (z nadmiaru wody), wysączony; 2) wypity do dna; 3) wyczerpany, wyniszczony.

drainer, s. (-er) kto lub co opróżnia zbiornik (robotnik, maszyna, pompa, sączek).

drain hole, otwór ścieku.

drainless, adj. (-less) niewyczerpany, nie do wyczerpania (np. zapas wody).

drain rocket (d. ra'kiet) ogień sztuczny, wydający dużo dymu, używany do odszukania szpary w kotle.

draintile, (drejn'tajl) palona glina do wyrobu sączków.

drain well, zbiornik na wodę z drenów, **sinkhole drainage**.

draisine, s. (drezi'n, od nazwiska wynalazcy Karola Draisa) dreżyna, pierwotnie dwukołowy welocyped, popędzany przez odbijanie się nogą; następnie: kol. wózek czterokołowy, jadący na szynach kolejowych, popędzany ręcznie dźwignią; także **dandy horse**, ob.

(I) drake, s. (dre'jk od draco) 1) przest. smok, sztandar ze smokiem albo w kształcie smoka; 2) przest. meteor; 3) hist. niewielkie działo z w. XVI i XVII; 4) hist. okręt lub galera średniowiecznych północnych wikingów, ob. **viking**; 5) skrót zamiast **drake fly**, ob.; 6) skrót zamiast **d. green**, ob.

(II) drake, s. (od staros. andrake; por. niem. Entenich), kaczor, ob. **duck**; 2) kamień w grze **duck on the rock**, ob.

d. fly, zool. muchówka majowa, używana przez rybołówców jako przynęta.

d. foot, kaczka noga, ozdoba nogi i fotelu, ob. **Dutch foot**.

d. green, kolor niebiesko-zielony, zwany także **drake's neck green**.

Drake's drum (drejks drom) ostrzeżenie o niebezpieczeństwie, sygnalizowane przez duchy; od legendy, że kiedykolwiek Anglia znajdzie się w niebezpieczeństwie, odezwie się z zaświatów sygnał admirała sir Franciszka Drake'a, (ok. 1540—1596); por. rycerzy śpiących w Tatrach.

drakestone, 1) płaski kamień, ciśnięty prawie poziomo do wody i kilkakrotnie zakreślający łuk nad powierzchnią wody; 2) sport. ciskanie w ten sposób, zwany także **duck and drake**.

drakonite, s. (dre'konajt) petr. trachit porfirytowy z kryształkami sanidynu, labradorytu, biotytu, hornblendy, w masie skaleni alkalicznych, diopsydu i amfibolów alkalicznych, często z domieszką trydymitu.

drum, adj. (drum) gw. szk. smutny, markotny, oswiały, obojętny.

drum, s. (drem) 1) dram, waga, a) aptekarska, 3.888 gr. czyli 1/16 uncji 60 granów; b) avoirdupois, 1.772 gr. czyli 1/16 uncji czyli 27.34375 grana; 2) miara pojemności, ob. **fluid dram**; 3) drobna ilość, trochę, odrobina, krztka, krztyna (dawniej krta, krsztyna); 4) łyk, w szcz. trucizny lub wódki; 5) gór. wagonik, ob.

tram; 6) leśn. a) Kan. klatki z kłód na tratwę; b) Norw. drewno z Trammen.

dram, vi. wypić drobny łyk; vt. 1) ważyć na dramy, np. nić jedwabną, ob. **drammage**; 2) częstować wódką itp. **with**; 3) gór. pchać wagonik.

drama, s. (dra'ma) dramat, sztuka teatralna o treści poważnej, dawniej przeważnie pisana wierszem, dziś przeważnie prozą; ob. **theater**.

dramologue, s. (-log) recytacja dramatu przez jednego deklamatora.

dramatic, adj. (drame'tik) 1) dramatyczny. żywy, wyrażony akcją; 2) dramatyczny, zajmujący się dramatem i teatrem, np. **d. critic**; 3) wywierający głębokie wrażenie, np. a **d. incident**; **d. conflict**, teatr. węzeł dramatyczny, walka czynników uczuciowych lub społecznych, stanowiąca podkład akcji sztuki dramatycznej; **d. present**, ob. **historical present**.

dramatics, s. pl. (drame'tiks) 1) dzieła dramatyczne, produkcja literacka dramatów, wystawa sztuk dramatycznych w użyciu jako pl.; 2) umiejętność wystawiania sztuk dramatycznych, w użyciu jako sing.

dramatic unities, (d. ju'nitis) teatr. jedność akcji, czasu i miejsca w dramacie, ob. **unity**.

dramatis personae, (dre'matis pór-so'ni, na kontyn. eur. drama'tis perso'ne) spis osób, grających w dramacie, dawniej w porządku ważności w sztuce, w nowszych czasach w porządku ukazywania się (po raz pierwszy) na scenie; przen. także osoby, biorące udział w dramatycznym wydarzeniu.

dramatist, s. (dre'matist) dramaturg, autor sztuk dramatycznych.

dramatization, s. (-zej'szn) 1) dramatyzacja; a) przeróbka powieści na dramat; b) sceniczne przedstawienie prawdziwego zdarzenia; 3) opowiadanie zajścia w sposób żywy i pełen akcji; 4) psychoanal. przetworzenie myśli, stanowiących podkład snu, na formę dramatyczną.

dramatize, vt. (dre'matajz) dramatyzować, udramatyzować; a) ułożyć wypadek historyczny lub współczesny w formie dramatu; b) opowiadać w sposób żywy i pełen akcji.

dramaturgy, s. (-tór'dzi) dramaturgia, produkcja i wystawa dramatów, literatura dramatyczna.

dramaturgist, s. (-ist) dramaturg, także **dramaturge**, ob. **dramatist**.

drammage, s. (-ydz) waga w dramach tysiąca jardów jedwabiu lub rejonu; w użyciu jako miara rozmiaru motka.

dramma per musica (dra'ma per mu'zika, wi.) hist. muz. dramat muzyczny we Włoszech, poprzednik opery.

drummer, s. (-er) 1) robotnik, ważący jedwabne i rejonowe nici na dramy; 2) pot. osoba, zaglądająca często do kieliszka; 3) gór. robotnik popychający wagoniki.

dramshop, s. (-szap) szynk.

Drang nach Osten (drang nach os'ten, niem.) parcie na Wschód, tendencja państwa niem. ku rozprzestrzenieniu się na wschód i ku zaborowi krajów rzekomo niższych narodów („minderwertige Nationen”

Bismarcka); po tysiącu lat przerwana porażką w r. 1945; ob. **Kulturkamp**.

Draparnaldia, s. (drepôrnal'dia; ob bot. fr. Jakuba P. R. Drapanaud (drapano) 1772—1805) bot. rodzaj zieleni z rodziny CHÆTOPHORACEÆ, CHLOROPHYCEÆ.

drap d'argent (dradarza~) fr. sukno ze srebra; hist. **drap-de-Berry** (dra'dôberi) wełniany materiał z Berry; **drap d'or** (drador') sukno ze złota.

drape, s. (drejp, od fr. drap) fi-ranki.

drape, vi. 1) hist. wyrabiać sukno; 2) drapować, układać w fałdy i draperie; vt. 1) hist. tkąć; 2) drapować, zdobić draperią; 3) układać w fałdy, np. suknię.

drapeau, s. (drapo', fr.) sztandar.

draper, s. (drej'per) 1) hist. sukiennik, wytwórca sukna; ob. **draperess**; 2) sukiennik, handlarz sukna; 3) tapicer, układający draperie w fałdy; 4) roln. a) maszyna do czyszczenia nasienia buraków cukrowych; b) fartuch wiązarki itp. maszyn.

Draper catalogue, astr. katalog Drapera, zawierający spis 225,000 gwiazd do 10-ej wielkości, ułożony przez Harvard College Observatory ku uczczeniu pamięci astronoma Henryka Drapera (1837—1882); rozpoczęty w r. 1885, ukończony w r. 1924.

draperess, s.f. (-es) sukienniczka, ob. **draper**.

draperied, adj. (drej'peryd) udrapowany.

draper's teasel (d. ti'zł) bot. szczeń barwierska **fuller's teasel** DIPSACUS FULLONUM, Linn.

drapery, s. (drej'peri) 1) sukiennictwo, materiały sukienne zbiorowo; 2) sukiennictwo, zawód handlarza sukna, dawniej zawód wytwórcy sukna; 3) tkanina na odzienie, noszona luźnie, lub na ozdoby pokoju, mebli itp. draperiami; 4) przen. upiększenie, np. życia; 5) drapowanie, zdobienie draperiami; 6) astr. zorza północna, gdy promienie układają się w formie draperii.

drapery, vt. drapować, udrapować, zawiesić w formie draperii.

drapeto -, przedr. (dre'pito; od gr. drap'etes, zbieg, por. pol. dać drapak) oznaczający ucieczkę, np. **drapetomania**.

Drassidæ, s. pl. (dre'sidi) zool. rodzina pajaków, snujących pajęczyny w kształcie lejka, na którego dnie czają się (drassesthai' gr. czekać się).

drastic, adj. (dres'tik) drastyczny, med. szybko działający, **d. remedy**; **d. measure**, surowe zarządzanie.

drat, int. (drat, skośl. God rot) gw. przeklęty.

draught, s. (draft) ob. **draft**.

draughtboard, s. (draft'board) 1) rysownica, ob. **drawing board**; 2) szachownica.

draughts, s. pl. (drafc) Ang. warcaby, w St. Zj. **checkers**, ob. **chessboard**.

draughtsman, s. (drafc'men) 1) rysownik; 2) Ang. figura w warcach.

Draupadi, s. (draupa'di) ob. **Ma-habharata**.

Draupnir, **Draupner**, s. (draup'nir, -ner) mit. nord. cudowny złoty pierścień Wotana, ukuty przez karły; w co dziewiątą noc przebywało osiem takichże pierścieni.

drave, v. przest. czas przeszły od **drive**, dziś **drove**.

Dravida, s. (drawi'da) 1) Drawida, tubylec Indj Wsch.; 2) Indie Południowe; 3) język Drawidów, ob. **Dravidian language**; 4) hist. budownictwo Drawidów.

Dravidian, adj. (-djen) dotyczący a) Drawidów, b) ich języka.

Dravidian, s. 1) Drawida, członek starożytnego narodu w Indiach Wschodnich, stanowiącego tubylczą ludność Południowego Hindustanu (przed przybyciem ariów) z wyjątkiem zachodniego wybrzeża, osiedlonego przez Scyto-Drawidów; niskiego wzrostu, bardzo ciemnej cery, z nosem szerokim i płaskim; Drawidowie uważani są za negroidów (spokrewnionych możliwie ze rdzennymi Australczykami) albo za potomków rasy kaukaskiej, zmieszanej z dawniejszą ludnością czarnoskórą; północni Drawidowie są myślicami i pierwotnymi rolnikami, południowi zaś obejmują pięć szczepów nawpół cywilizowanych i rozmaite szczepy pierwotne; wszyscy należą do niskich kast indyjskich.

Dravidian architecture, budownictwo południowych Indj, znamienne w szcz. ogrodzonymi świątyniami bramańskimi i hinduskimi i wysokimi gopurami, ob. **gopura**.

Dravidian languages (d. leng'uidzys) dawniej **Dravido-Munda**, rodzina języków aglutynacyjnych (ob. str. 47, szp. 3), języki drawidzkie, niespokrewnione z żadną inną grupą języków; rodzina ta obejmuje: 1) grupę drawidzką (Kanara, Kadagu, Kota, Kuruch czyli Oraon, Malajalam, Malto Toda, Tulu); 2) grupę andhracką (Gondi i Czond pośrednie między obiema grupami oraz Telugu); 3) Brahui, ob. **Munda languages**.

Dravidic, adj. ('-ik) drawidzki, ob. **Dravidian**, adj.

draw, s. (dro') 1) ciągnięcie, ciągnięcie; 2) wynik bez rezultatu, gra nierozstrzygnięta, ob. **tie**, w szachach: remis (remi'); 3) to co jest ciągnięte lub ma być ciągnięte albo z czego ma się wyciągać, a) wygrana loteryjna; b) los; c) esencja herbaty; d) uderzenie przy wyciąganiu metalu; 4) ruchoma część podnoszonego mostu i otwór pozostawiony przez jej podniesienie; 5) atrakcja, osoba, sztuka lub program, ściągający publiczność; 6) wabik; 7) St. Zj. koryto wyschnięj rzeki lub szeroki i głęboki jar, odwadniający sąsiednią okolicę bez sztucznego drenowania; 8) górn. obniżanie się powierzchni ziemi nad kopalnią wcześniejsze niż postępowanie kopania pod ziemią; 9) karty. wyciągnięcie karty; 10) mech. przeciąganie metalu (na drut); ciąg; ob. poniżej **draw**, v.

draw, vi. 1) ruszyć się, **d. away**, wysunąć się, **d. back**, cofnąć się, **d. together**, skupić się; 2) szachy. ciągnąć, zrobić ciąg; 3) przyciągać pu-

bliczność, mieć siłę atrakcyjną; 4) ciągnąć, nosić, **this engine draws well**; 5) zanurzyć się, ob. **draft**, s.; 6) zakończyć grę bez rozstrzygnięcia; ob. **draw**, s. 2; 7) rysować zawodowo, zajmować się rysowaniem; 8) ciągnąć (na kogoś), wypisać tratę; 9) zasięgać informacji; 10) mieć ciąg, jak np. komin; 11) bilard. cofać się; 12) med. ciągnąć, naciągać jak plaster gorczyczny itp.; 13) myśl. szukać tropu; **to d. on**, ciągnąć się, trwać.

draw, vt. 1) ciągnąć wprzód, jak powóz; ciągnąć w bok, jak zasłone na scenie lub portierę u okna; podnosić w górę, jak most podnoszony, słowem kierunek ciągnięcia wynika ze związku; 2) przewieźć, przeprowadzić, usunąć; 3) ściągać ku sobie, przyciągać; 4) czerpać, wchłaniać, wdychać; 5) zanurzając się usunąć tyleż wody lub tp., wymagać takiego zanurzenia; 6) przysporzyć, **the deposit draws interest**, wkładka przynosi procent; 7) wyciągnąć (szablę z pochwy, zęb ze szczęki, wodę ze studni); 8) wyciągnąć z kogo informację, zeznanie, wyznanie; 9) wybrać, np. z masy inwentarza mleczne krowy, nośne kury, najlepiej tuczące się świnię, dobrego stadnika; 10) wybrać sumę pieniężną ze swego rachunku bankowego; 11) wyciągnąć esencję, np. z herbaty przez zalanie ukropem; 12) wyssać siłę, osłabić, zniszczyć, **this calf draws the cow**; 13) hist. wypatroszyć skazańca, wyrok średniowiecznego sądu **hanged and drawn** oznaczał powieszenie, następnie wypatroszenie skazańca, czasem wleczenie zwłok po ziemi za wozem; ob. **quartered**; 14) zabrać, np. usunąć ogień z rusztu kominka, zdjąć obrus ze stołu, **d. the fire**, **d. the tablecloth**; 15) pozostawić zapasy, partię szachową, wyścig itp. bez rozstrzygnięcia; 16) ściągnąć (twarz) jak zmartwienie, niespodzianka, cytryna; 17) rysować, kreślić; nakreślić słowami; ułożyć, zredukować, np. **to d. a letter**; 18) pociągnąć (porównanie), wyciągnąć (wniosek) **to d. a comparison**, **to d. a conclusion**; 19) bartn. czyścić ul od samego spodu; 20) bilard. uderzyć piłę nisko, aby się cofnęła, zagrać cofanego; 21) bud. ociosać wystające kanty kamienia, gładzić; 22) cegieln. wybierać wypalone cegły z pieca; 23) golf. uderzyć kulę z fałszem; 24) karty a) wziąć kartę ze stołu w miejsce karty odrzuconej albo wydanej; b) wyciągnąć od przeciwnika atuta lub asa przez stosowne podegranie; 25) lej. świec. maczać knot w wosku itp. i przeciągać przez kolejno coraz szerszy otwór; 26) mech. przeciągać metal przez zaciski i coraz weźsze rurki wydłużając go w drut; 27) met. skrócić za **to d. the temper**, hartować stal; 28) muz. wyciągnąć rejestr organów; 29) myśl. wywabić zwierza z nory; 30) roln. wyjmować roślinki tytoniu z grządkki przed przesadzeniem; 31) sport. wyjść na równo, tyle wygranych co przegranych; 32) tk. przeciągać (nici osnowy) przez drukarki **heddles** stosownie do wymaganego wzoru (pattern); **to d. (a) blank**, wyciągnąć pusty los; **to d. a feather** (robiąc strzałę) oskrobać dukę z puchu; **to d. against**, kup. ciągnąć (trasować) na rachunek depozytu lub należytości; **to d. a line**,

albo **the line**, oznaczyć granicę poza którą dalszych kroków podobnego postępowania nie znieśie się; dotąd i nie dalej; **to d. back**, otrzymać zwrot sumy niesłusznie nadpłaconej (w podatku, ciele itp.); **to draw in**, a) wciągnąć, zwabić; b) wysować, umieścić w rysunku lub obrazie; c) kolejno zmniejszać każdą następującą część; **to d. in one's horns**, umitygować atak; **to d. lots**, ciągnąć losy, zdać rozstrzygnięcie na los (w St. Zj. gdzieśgdzie rozstrzygnięcie wyborów przy równości głosów); karty: ciągnąć losy w celu oznaczenia miejsc dla każdego gracza; szachy: ciągnąć losy, kto w pierwszej partii gra białymi a kto czarnymi itd., itd.; **to d. off a** wyciągnąć np. w destylacji; **b)** cofnąć się często o krok dla lepszego rozmachu; **to d. on**, a) wciągnąć, włożyć, np. rękawiczki; b) ob. vi.; **to d. oneself up**, wyprostować się, zmienić postawę, przybrać postawę pełną godności; **to draw out**, wydostać co z kogo, ob. powyżej vt. 8); **to d. the curtain a)** rozpocząć lub zakończyć przedstawienie; b) ukrywać, zataić; **to d. a head**, doprowadzić do dojrzewania np. spisek; med. doprowadzić czerak lub tp. do dojrzewania; **to d. up**, a) ułożyć (pismo, mowę), ob. wyżej 17); b) ustawić, uporządkować np. front wojskowy; c) przysunąć bliżej, np. krzesło do stołu; d) zatrzymać się (zajęchawszy przed wejście do domu), stanąć (na miejscu przeznaczenia).

draw-arch (d.'arcz) ruchomy łuk mostu podnoszonego.

drawarm, s. (dro'arm) druk. rączka prasy ręcznej.

drawback, s. (dro'bek) 1) kto się cofa; 2) utrata, przeszkoda, niepożądany czynnik, wada; 3) kup. a) zwrot nadpłaty; b) premia wywozowa; 4) mech. część którą można wyciągnąć z powrotem, w szcz. w hutn. część formy odlewniczej którą można wyciągnąć, ażeby zdjąć z niej model; także płyta lub tp. na której tę część wyciągnąć można; **d. lock**, ślus. zamek do otwierania z wnętrza przez odsunięcie zasuwki, a z zewnątrz kluczem.

drawbar, s. (-'bar) 1) belka ciągnąca, trzymająca hak holowniczy; 2) kol. mufka złączowa; 3) St. Zj. ruchoma belka w ogrodzeniu.

d. horsepower, ilość sił konnych, wykonana przez ładunek belki, ciągnącej przy pewnej chyżości.

d. load, ładunek belki ciągnącej, ob. wyżej.

drawbeam, s. (dro'bim) dźwąg, dźwiżek, windka.

drawbench, s. (d.'benz) met. przeciągarka do przeciągania drutu (metal na drut).

drawboard, s. (d.'bord) 1) rysownica; 2) przenośna deska lub więcej desek do pokrycia pustego miejsca między platformą a wagonami, między dokiem a statkiem itp.

drawbridge, s. (d.'brydz) hist. most zwodzony; bud. most podnoszony jednostronnie; **double d. most** podnoszony dwustronnie.

Drawcansir, s. (dro'kensir), postać cheipilwego junaka w farsie Jerzego księcia Buckingham (1628-1687) „The Rehearsal”; idzie na pole bi-

twy i wybija do nogi wszystkich walczących po obu stronach; satyra na „Almazora” Jana Drydena (1631-1700).

draw cock, mech. ob. **pet cock**.

drawcut, s. (dro'kót) cięcie wykonane pociąganiem.

draw dock, zagłębienie w brzegu rzeki używane jako dok.

drawdown, s. (dro'daun), rozmiar obniżenia poziomu cieczy przez pompowanie, przestrzeń, o jaką opada powierzchnia cieczy, np. wody w studni wskutek pompowania.

drawee, s. (dro-i') pr. trasat (m), trasatka (f), osoba, na którą trasant wystawi tratę.

drawer, s. 1) (dro'er), kto lub co ciągnie, nalewa, rysuje; w szcz. a) kto nalewa trunek z beczki do szklanki lub z butelki do kieliszków; b) rysownik; c) mech. robotnik przy czesaniu ob. **drawing frame**; d) przeciągacz drutu itp.; 2) (dro'r) szuflada; 3) pl. (dro'r-z) kalesony, dawniej gacie, gatki; 4) pr. (dro'er) trasant, wystawiciel traty, weksłu, czeku.

drawer pull, rączka szuflady.

drawfile, vt. piłować pilnikiem w poprzek.

draw game, gra w domino z dobieraniem kamieni z zapasu pozostałego na stole.

d. gate, ruchoma część wrót służowych, którą można podnieść.

drawgear, s. (d.'gir) 1) uprząż na konie robocze; 2) na eur. kolejach mufka złączowa.

drawglove, s. także **drawgloves**, 1) dawniejsza zabawa towarzyska, polegająca na tym, kto przedzie wciągnie rękawiczki; 2) łucz. ob. **drawing glove**.

drawhead, s. (-'hed) 1) kol. przód belki ciągnącej, ob. **drawbar**; 2) mech. ta część doświadczalnej maszyny, na którą bezpośrednio działa siła pociągowa; 3) tk. część czesanki, **drawing frame**, którą wyczesuje się i łamie paździerz.

drawhorse, s. (-'hors) mech. kobyłka, koziołek.

drawing, s. (-'in), 1) ciągnięcie, ciągnięcie, przyciąganie, wyciąganie; 2) rysunek, malowidło, szkic, wykonany ołówkiem, kredką, piórem, pędzlem; 3) Ang. a) szczypta herbaty do zaparzenia; b) kup. wpływ kasowy; in d. rysunek poprawny, **out of d.**, rysunek błędny.

d. account, 1) rachunek, z którego spółnicy przedsiębiorstwa handlowego pobierają sumy pieniężne na wydatki domowe do wyrównania z rocznego obliczenia zysków; 2) rachunek bieżący, ob. **current a**.

d. bench, ob. **draw bench**.

d. board (d. bo'rd) 1) rysownica, deska, na której przymocowuje się papier do rysowania; 2) ob. **d. frame**; 3) gruby papier lub karton o twardej i gładkiej powierzchni używany do rysunków piórkowych.

d. card, osoba lub rzecz, stanowiąca atrakcję zakładu, programu, przedsiębiorstwa handlowego itp.

d. frame, (d. frejm) 1) jedwabn. maszyna do czesania surowego je-

dwabiu przed cięciem i gręplowaniem; 2) powroźn. maszyna do wyczesywania paździerz konopnych; 3) przedz. czesanka, maszyna do wyczesywania paździerz.

d. glove, łucz. ob. **drawglove**, s. 2), **shooting glove**.

d. ink, atrament rysunkowy.

d. knife, (d.najf), ob. **drawknife**.

d. office, sala rysunkowa.

d. paper, papier specjalnie przyrządzony do rysowania i do malowania akwareli.

d. pen, pióro rysunkowe, w szcz. a) do liniowania, ob. **ruling p.**; b) pióro do ręcznych rysunków, czułe na nacisk w celu kreślenia linii cienkich i grubszych.

d. pin, Ang. pluskiewka (do przymocowywania papieru rysunkowego do rysownicy).

d. pliers (d. plaj'ers), ob. **draw-tongs**.

d.-room, adj. salonowy, a) elegancki, w dobrym tonie; b) zaopatrzone w salę przyjęć.

d. room, s. (d. ru'm) salon, sala przyjęć w prywatnym mieszkaniu; kol. prywatny przedział salonowy w wagonie sypialnym; **d.-room car**, kol. dawniej wagon salonowy; gw. kol. salonka; dziś: wagon sypialny z przedziałami salonowymi.

drawk, s. (dro'k) Ang. gw. roln. każdy chwast rosnący w zbożu, jak np. owies głuchy, stokłosa kostrzeba, żylica roczna itp.

drawknife, s. (dro'najf) stol. 1) ośnik, przyrząd do strugania drzewa, ostry nóż z (umieszczonymi po obu końcach noża) dwiema poprze-

czynnymi rączkami do pociągania oburącz ku sobie; 2) przyrząd do zacinania na desce linii, po której ma iść piła.

draknot, s. (dro'nat) mar. węzeł skrótkowy.

drawl, vt. (dro'l) 1) przeciągać w wymawianiu samogłosek; 2) wymawiać powoli, cedzić słowa; 3) działać i poruszać się leniwie i zwolna.

drawing, s. (dro'lin~) bot. wielnianka ERIPHORUM.

drawlink, s. (-'link) = **drawbar**.

drawn, adj. (dro'n) imiesłów od **draw** (ob.), w szcz. a) wyciągnięty wzdłuż; b) myśl. wytopiony; c) wypatroszony; d) wyblakły (o roślinach, które uclerpiły wskutek braku światła); e) oczyszczony od cząstek żelaza przez przeciągnięcie (metal) magnesem.

d. bond, papier wartościowy wypożyczany przez towarzystwo przed datą płatności.

d. glass, szkło ciągnięte, odr. dętego lub prasowanego.

draw-off pipe mech. przewód spustowy.

drawshave, s. = **drawknife**.

drawspan, s. (-'span) bud. ruchome prześło mostu podnoszonego.

drawtongs, s. pl. w użyciu jako sing. (dro'tongs) mech. przyrząd do trzymania drutu w szczypcach podczas przyciągania.

draw-water (d. uo'der), szczygieł eur., ob. goldfinch.

draw-well (d. uel) = **drawing card**.

draw well (d. uel) źródło lub studnia z której czerpie się wodę cebrem (nie rurami).

dray, s. (drej) 1) platforma na dwóch (rzadko czterech) kołach z dyszlami, bez bocznych ścian, do przewożenia wielkich ciężarów; czasem bez kół tylko na załubcach jak sanie; 2) skrzynka na kołach.

dray, vi. powozić takim pociągami, objeżdżać takim wózkiem zwłaszcza stale dla zarobku jako przekupień albo przewoźnik; vt. transportować, przewozić, ob. cart, vt.

drayage, s. (-ydż) 1) przewożenie, transportowanie; 2) ładunek, transport; 3) przewozowe, wynagrodzenie za przewóz.

dray horse, koń pociągowy do dużych ciężarów.

drayman, s. przewoźnik.

dread, adj. (dred) 1) straszny, okropny, budzący trwogę; 2) budzący respekt, cześć, uszanowanie.

dread, s. niepokój o najbliższą przyszłość, uczucie trwogi przed bliskim niebezpieczeństwem, strach; 2) uczucie pokornej czci wobec czegoś wyższego, pokora wobec majestatu.

dread, vi. trwożyć się; vt. obawiać się (czegoś) w wysokim stopniu; bać się (gen.), niepokoić się o (acc.).

dreadful, **dreadly**, adv. (-fuł, -li) strasznie, okropnie, niepokojąco.

dreadness, s. (-nes), okropność, groza.

dreadnaught, -**nought**, s. (dred'not) 1) człowiek co nie zna trwogi; 2) płaszcz z bardzo grubego sukna; także sam materiał; ob. **fearnought**; 3) mar. drednot, pancernik wojenny z szeregiem wielkich dział tego samego kalibru; wyraz przyjęty od nazwy pierwszego statku tego rodzaju, ang. D. z r. 1907, mającego 17,000 ton pojemności, chyżyści 21 węża i działa 12-calowe; od owej pory pojemność wzrosła do 35,000 ton, kaliber do 15", i ustawicznie rośnie.

dream, s. (dri'm) 1) przest. radość, muzyka, melodia; 2) marzenie sennie; 3) marzenie na jawie, pragnienie, życzenie.

dream, vi. 1) śnić, mieć sny; 2) śnić na jawie, marzyć, popuszczać wodze fantazji; vt. 1) śnić o (loc.), słyszeć, widzieć, odczuwać rzeczy urojone; roić o (loc.) marzyć o (loc.); to **d. away one's life**, przemarzyć całe życie.

d. analysis, (d. ena'lizys) psychanal. badanie szczegółów snu w celu odkrycia pokrewieństwa myśli danej osoby z jej życiem podświadomym i pragnieniami stłumionymi.

d. book, sennik, wykładanie snów.

d. dance, ob. **dance**.

dreamery, s. (-ro) marzycielstwo.

dreamful, adj. (-fuł) marzycielski; -ly, adv. (-li) rojąco, marzycielsko; -ness, s. (-nes) marzycielstwo.

dreamhole, s. (-hol) hist. otwór w murze wieży zamkowej lub właziennej.

dreamer, s. (-er) marzyciel; 2) hist. D. wyznawca kultu religijnego indiańskiego, wszczętego przez „pro-roka” Smohallę, głowę szczepu Wapnapum (1850—1860) w stanach Idaho, Oregon, Washington; próba połączenia tradycji indiańskich z obrzędami KRK: służba Boża niedzielną, śpiewy, tańce.

dreamingly, adv. (-i'li) rojąco, marzycielsko.

dreamland, s. (-lend) świat marzeń, świat bajek, świat snów.

dreamlike, adj. (-lajk) senny, urojony, wymarzony, podobny do marzenia.

dream name, imię wysnione, imię nadane śpiącej osobie w jej śnie.

dreamsy, adj. (drim'si) senny, śpiący, rozmarzony.

dreamtide, s. (-tajd) godzina marzeń, pora snów, czas urojen.

dreamworld, s. (-uórlđ) świat marzeń.

dreamy, adj. (-) senny, marzący, marzycielski.

dreary, adj. (dre'ri) 1) okrutny; 2) smutny, zasmucający, posępny, samotny, opustoszały; nudny, chmurny.

(I) **dredge**, s. (dredż) od fr. dragée, cukierek z korzeniami.

(II) **dredge**, s. (od rdzenia draw, drag) 1) bagier, droga, ciężka żelazna rama z worem ze sieci wleczona na dnie morza, w szcz. do łowienia mięczaków, skorupiaków itp. bagrowizny; także łódź używana do wleczenia tej ramy; 2) maszyna do bagrowania, pogłębiarka, ob. **dredging machine**.

(III) **dredge**, s. (od fr. dravière skośł. na normandzkie dragie) roln. mieszanka zboża do siewu, w szcz. owies z jęczmieniem na siód (malt).

dredge, vt. pogłębiać, bagrować; szukać (ostryg), to **d. for oysters**.

dredger, s. (-er) 1) pogłębiarka, bagier, bagrownica; 2) robotnik kierujący pogłębiarką, także **dredge-man**; 3) łódź używana do łowienia bagrowizny, ob. (II) **dredge**, s. 1); 4) kuch. puszka z dziurkowanym wiekiem do posypywania mąką stolnicy, mięsa itp.

d. bucket (d. bo'ket) kubeł pogłębiarki, czerpak bagrowy.

dredging, s. (-in~), 1) bagrowanie, czynność pogłębiania; 2) bagrowizna, przedmioty wydobyte bagrem z dna.

d. machine, pogłębiarka, bagrownica, bagier, maszyna do pogłębiania dna wody, do kopania piasku itp., do kopania rowów, basenów, doków itp.; liczne rodzaje bagrów sprowadzają się do trzech typów: a) z czerpakami na pasie bez końca; b) z jedną dużą łopatą (o pojemności małego wagonu) na końcu jednej dźwigni; c) z pompą lub ssącą rurą.

Dred Scott case, hist. St. Zj. skarga z r. 1848 murzyna Dreda Scotta, niewolnika, o wolność, ponieważ żył przez jakiś czas na wolnej ziemi w Illinois; najwyższy trybunał odrzucił skargę ponieważ Scott jako niewolnik nie jest obywatelem, a zatem nie

może dochodzić swych praw przed sądem; decyzję ułożył prezydent najwyższego trybunału, Roger D. Taney z Md.; dwaj sędziowie, Benjamin R. Curtis z Mass. i Jan McLean z Ohio zgłosili odmienną opinię.

dreg, s. (dreg) gnilna materia, osad, fuzy, odpadki, resztki; pl. drożdże.

Dreibund, s. (draj'bund, niem.) trójpzymierze utworzone w 1882 r. przez Niemcy (Bismarck), Austro-Węgry (Andrássy) i Włochy (Crispi), trwało aż do pierwszej wojny, 1915, kiedy Włochy (Mussolini) opuściły swych aliantów i przeszły na stronę wrogów.

Dreikaiserecke, s. (drajkaj'zer-e'ke; kął styczny trzech cesarstw) hist. e-ur. przyjacielski zjazd trzech najmniejszych cesarzy Eur. w Skierniewiczach, gdzie stykały się monarchie niemiecka, austro-węgierska i rosyjska, w r. 1884; po 60 latach ani jedna z tych monarchii nie istnieje.

Dreissensia, s. (drajsen'sja od belg. lekarza Dreysse'na), zool. rodzaj małżów, LAMELLIBRANCHIATA, rzędu EULAMELLIBRANCHIA.

drench, s. (drencz) 1) moczenie, przemoczenie; 2) to co moczy i to co się moczy, np. bielizna, skóra; 3) łyk, haust; 4) napój wiany do gardła, np. lekarstwo.

drench, s. (drencz) 1) poić, zmuszać do picia, wlewać do gardła, np. medycynę koniowi; 2) przemoczyć, namoczyć.

drencher, s. (-er) kto lub co moczy, w szcz. a) garb. robotnik kontrolujący przez tydzień moczenie skóry w kiszonych otrębach, ob. **bran drench**; b) aparat do moczenia.

dreng, s. (dreng) stare pr. ang. sprzed najazdu Normanów (1066) wolny kmięć dzierżawiący ziemię w połączeniu z obroną wojenną.

drengage, s. (-ydż) st. pr. ang. rodzaj dzierżawy, ob. **dreng**.

Drepanaspis, s. (drepanes'pis) paleont. rodzaj kopalnych ryb, ob. **Ostracodermi**.

Drepanidae, s. pl. (drepani'di) zool. rodzina drobnych motyli nocnych, od zagiętych skrzydeł, zwane pot. **hooktips**.

drepaniform, adj. (dre'paniform) bot. i zool. sierpowy, zaokrąglony w kształcie sierpa.

Drepanis, s. (dre'panis) zool. rodzaj ptaków śpiewających, obejmujący niedawno wytypowanego hawajskiego **mamo**, ob.

drepanium, s. (dripej'njom) bot. wierzchołka o łodygach równoległych do głównej osi.

drepanoid, adj. (dre'pano-id) kształtu sierpa.

Dresden, s. (drez'dn) Drezno, stolica dawnego królestwa Saksonii; D. china porcelana miśnieńska z Miśni (Meissen czyt. maj'sen) pod Dreznem; D. point lace a) słynna koronka drezdeńska XVIII w.; b) saska imitacja koronki brukselskiej.

dress, adj. (dres') 1) dotyczący strojnego ubrania, galowy, niedzielny, świąteczny (tylko odnośnie do ubrania); 2) wymagający stroju galowego, np. **d. reception**, przyjęcie urzędowe lub uroczyste, na jakie na-

leży włożyć ubranie frakowe; 3) d. rehearsal ob. poniżej.

dress, s. 1) przest. zachowanie się; 2) ubranie, strój, odzież, suknia, poet. szata; 3) przebranie, np. *Hamlet in a modern d.*, przedstawienie „Hamleta” w nowoczesnych strojach; 4) krochmal; 5) młyn. a) bruzda w żarnie; b) wygląd maki w szcz. co do równości miału i śladów otrąb; 6) zool. rodzaj upierzenia stosownie do pory roku, np. *winter d.*

dress, vi. 1) ubierać się: a) wkładać na siebie odzienie; b) mieć zwyczaj starannego strojenia się, *she dresses very well*; c) włożyć strój galowy, *if you want to go to this reception, you have to d.*; 2) dać się oskubywać, *this chicken d.-s easily*; 3) woj. równać się, *right, dress!* równaj się w prawo!

dress, vt. 1) przest. wyprostować, wyrównać, skierować wprost ku (dat.); 2) przygotować, gotować, porządkować; to *d. a fowl*, skubać drób przygotowując do jedzenia; obrabiać narzędzie młotkiem itp. przygotowując je do użycia; czyścić (knot) w lampie naftowej lub w palniku naftowego pieca; czyścić i gładzić powierzchnię mebla itp.; zdobić (osobę) na przyjęcie; to *d. hair with flowers, ears with earrings*; 3) czyścić, np. myć zboże, płukać kruszec, oczyszczać mięso, przeznaczone na targ; 4) karty. w niektórych grach wkładać wyznaczoną ilość sztonów (żetonów, ob. (I) *counter*) przed rozpoczęciem partii; 5) konie: a) czyścić zgrzeblem; b) trenować; 6) mar. ubrać okręt we flagę, *d. ship*; 7) mech. opatrzyć koło szlifierskie, wyrównać do należytego stanu, ob. *true up*; 8) med. opatrzyć (ranę itp.), nałożyć (bandaż, opaskę itp.); 9) młyn. przesiewać mękę; 10) ogr. strzyc; 11) woj. równać (szereg, rząd); *d. up*, włożyć strój galowy lub wieczorowy, pot. wystroić się; *dressed up* (o okręcie) z wywieszoną flagą.

d. cap (d. kiep), mar. i woj. galowa czapka.

d. circle, (d. serkl) część widowni w teatrze, w której zwyczajnie publiczność zasiada w strojach galowych; zwyczaj w St. Zj. dawniej nieznaną, a ściśle dochowywaną obecnie, zwłaszcza w operze; w Eur. w niektórych krajach zamierzająca.

d. coat, (ko't) cywilny lub dyplomatyczny frak, woj. i mar. uniform galowy.

d. down, przest. ganić, karcić.

dressed, adj. (drest) 1) ubrany, odziany; 2) strojnie odziany; 3) ogr. strzyżony; 4) archeol. obrobiony (o oolitach nadszczerbionych widocznie umyślnie przez człowieka).

d. kid, wyprawiona skóra kozłeca.

d. line, czesany len lub konopie, ob. *hackle*.

d. masonry, fasada kamienna wykończona gładko.

dresser, s. (-er) 1) osoba odziana zawsze starannie i modnie; także strojniś (m), strojniś (f); 2) w szpitalu pielęgniarz lub pielęgniarka do opatrywania ran i zmian opatrunków; 3) w teatrze garderobier (m), garderobiana (f), osoba nadzorująca garderobę teatralną i wydająca aktorom i aktorkom stroje

w dobrym stanie; 4) masz. robotnik utrzymujący narzędzia w należyłym stanie i usuwający drobne wady, wynikłe z używania; także narzędzie używane w tym celu; 5) (od fr. *dressoir, dresoar'*) a) blok rzeźniczy, ława, stół kuchenny lub stolnica do cięcia i przygotowywania mięsa; b) szafka lub półki na porcelanę i na narzędzia kuchenne; c) komoda z szufladami i zwyczajnie z lustrem; toaleta, toaletka.

dress face, (d. fejs) gładkie wykończenie tkaniny, nadające jej połysk i pokrywające ślad tkaniny.

d. form, manekin, drewniana forma w kształcie tułowia kobiecego do mierzenia sukni w krawieczyźnie.

d. goods, materiały na suknie damskie.

dressing, s. ('-in~) 1) ubieranie, płukanie kruszcu, wygładzanie kamieni; 2) to co odziewa, a) odzież, ubranie, szata; b) nawóz stajenny, nawóz sztuczny; jeżeli nie worany, zwie się *top d.*; c) krochmal, klej itp. do uszywnienia tkaniny; 3) skarcenie; 4) bud. ozdobne wykończenie, np. odrzwi; 5) kuch. sos, majonez; 6) med. opatrunek.

d. case, (d. klejz) skrzynka lub torebka z przyborami toaletowymi.

d. forceps, (d. for'seps) chir. kleszcze (pinceta) kształtu nożyczek do opatrunków.

d. glass, zwierciadło stojące na toalecie (nie wiszące).

d. gown (d. gaun) 1) peniuar (fr. *peignoir*), płócienna zarzutka damska, używana podczas czesania w gotowni; 2) szlafrok damski sukieny lub jedwabny; 3) szlafrok męski, często bardzo wystawny i kolorowy; także *bathrobe*.

d. room, szatnia, ubieralnia, gotownia, garderoba, pokój do przebijania się, pokój toaletowy (nie toaleta, któryto wyraz ostatnio (w znaczeniu pokoju) raczej oznacza, tak samo jak ang. *toilet*, ustęp).

d. station, (d. stej'szn) woj. stacja opatrunkowa; w St. Zj. *aid s.*

d. table, 1) toaleta, toaletka, niski stół z lustrem, przeznaczony do wykończenia ubierania się dla osoby siedzącej przy nim przed lustrem; 2) stół do płukania kruszcu, do wyprawiania skóry itd.

dressmaker, (d.'-mej'ker) 1) krawiec damski; 2) krawczyni (f); -*ship*, s. (-szyp) krawiectwo damskie, krawieczyzna damska, wyrób sukien damskich; także *dressmakery*, s. (dras'mej'kri).

dressmaking, s. (-in~) wyrób damskich sukien.

dressparade, (d. parejd') 1) woj. parada galowa; 2) najlepsze odzienie, jakie kto posiada.

d. rehearsal, (d. reher'sel) teatr. próba generalna, na której aktorzy po raz pierwszy wkładają odzież wymaganą w sztuce i mają wszystkie potrzebne w sztuce przybory (np. telegram, książkę, fuzję itp.) jakie na poprzednich próbach zastępowała i-maginacja.

d. shirt, (d. szört) biała koszula męska z krochmalowym gorsetem.

d. suit, (d. su't) ubranie frakowe.

d. tie, (d. taj') krawat do fraka, krawat frakowy, ob. *evening dress*, 2 b).

d. uniform (d. ju'niform) mar. i woj. St. Zj. ciemno-niebieski mundur odświętny na pewne uroczystości, ob. *full-dress u.*, *special full-dress u.*

dressy, adj. ('-si) strojny; **dressily**, adv. (ii) strojnie; **dressiness**, (-nes) strojność.

drew, s. (dru) bot. = *eelgrass ZO-STERA* tasiełnica.

drew, v. czas przeszły od *draw*.

drewite, s. (dru'ajt; od mineraloga ang. Jerzego Drew'a (dru'a) 1881—1913) bardzo drobnoziarnisty (proszkowaty) biały osad prawie czystego węglanu wapnia na wyspach Bahamskich i innych na dnie lagun.

dribble, s. 1) kropla, kapka, kapalina; 2) deszcz spadający kroplami, kapuśniczek; 3) posuwanie piłki krok za krokiem; 4) osad topionego szkła na dnie donicy.

dribble, vi. (drybł) 1) kapać; 2) ślinić (jak dziecko albo idiota); 3) marnować czas, marnować życie; 4) sport. postępować z piłką bardzo powoli naprzód; vt. 1) wylewać kroplami; 2) sport. posuwać piłkę bardzo powoli naprzód.

dribbler, s. 1) kapiący; 2) robotnik, usuwający osad z dna donicy.

dribblet, dribblet, s. (dri'blet) kropelka, drobniak, drobnotka.

dribblet cone, (d. ko'n) geol. stożek stęzonych kropielek lawy.

dried, part. od *dry* (drajd) u-schły, wyschnięty.

- **dried**, przyr. wysuszony, *air-d.*, *sun-d.*, wysuszony na wietrze, na słońcu; *smoke-d.* wędzony.

dried alum = *burnt alum*.

d. meat, mięso suszone, solone i zwykle wędzone.

d. milk, mleko proszkowane, ob. *evaporated milk*, *milk*.

drier, adj. (draj'er) suchszy, **driest**, (-est) najsuchszy, od *dry*.

drift, adj. (dryft) dryfujący, powodujący dryfowanie.

drift, s. 1) wiew, wianie, pęd, prąd, nacisk, siła napędu, przemożny wpływ; 2) parcie (biernie), ruch pod wpływem obcej siły pędzącej; stan poruszania się bez własnego współdziałania; 3) przedmiot w takim ruchu, poruszający się na los trafu; 4) tendencja działania, argumentu, sposobu postępowania, kierunku, zamiar, cel, ukryta myśl, znaczenie; 5) zamieć, tuman, masa pędzona wichrem, np. śnieg, kurz, piasek; 6) odpadki materiałów okrętowych, drewna, roślin itd. wymyte na brzeg przez fale morskie; 7) bot. glony odrzuwane się i młotane na brzeg; 8) bud. poziomy nacisk na łuk; 9) geogr. fiz. jeden z powolniejszych ruchów obiegu oceanicznego; ogólny kierunek powierzchni wody skombinowany z działaniem dodatków lub przeciwnym wiatru; 10) geol. materiał skalny, przeniesiony z miejsca: a) za pomocą rzek (*river d.*), b) za pomocą posuwających się lodowców (*glacial d.*), c) za pomocą strumieni, wpływających spod lodowców (*fluvioglacial d.*); 11) górn. dryft, sztol-

nia, chodnik, poziomy lub prawie poziomy przekop równoległy do biegu żyły lub pokładu; 12) inż. mały tunel wykopany jako połączenie dwóch wielkich tuneli albo szybów, albo też dla orientacji w wykopach; 13) kup. ususzka, utrata wagi, zmniejszanie się wagi towarów podczas transportu, także wielkość tej ususzki; 14) leśn. Ang. spędzanie bydła na jedno miejsce celem stwierdzenia czyje bydło się pasie i czy las nie jest przeciążony; 15) lot. znoszenie, boczny prąd powietrza; 16) lucz. a) grad strzał wysłany wysoko w powietrze; b) wpływ prądu strzał na powietrze i wiatr na strzały; 17) mar. a) znos, dryft, odsunięcie statku z prostej drogi wskutek wiatru bocznego; b) długość liny od miejsca umocowania do miejsca, gdzie jest przywiązana lub pozostawiona luzem; 18) mech. a) rozwiertak do czyszczenia dziur zbyt małych do wywiercenia, zwany także *driftpin* i *smooth-taper d.*; 19) met. = *creep*, s. 9; 20) okr. różnica rozmiaru zatyczki i otworu, w który ma wejść, albo rozmiaru obryczy i masztu, który ma się w niej zmieścić; 21) ryboł. a) garnitur sieci; b) = *drift net*, ob.; 22) woj. a) odchylenie pocisku wystrzelonego pionowo spowodowane przez opór i ruch powietrza; b) hist. żelazny drog do czyszczenia zaworów działa.

drift, vi. 1) płynąć z biegiem wody lub z prądem powietrza bez żagla, wiosła, steru; mar. dryfować; 2) utworzyć nasyp lub zaspę pod wpływem pędu wiatru, jak np. piasek pustynny, śnieg; 3) pokryć się zaspą, np. *the road has drifted*.

drift, vt. 1) znosić jak prąd znosi płynący bezwładnie przedmiot; 2) zbijać w masy, duny, zasy; 3) mech. używać rozwiertaka do zrównania dwóch dziur lub do wyrzucenia zatyczki.

driftage, s. ('-ydż) 1) dryfowanie; 2) odchylenie od właściwego kierunku okrętu wskutek prądu wiatru; 3) zaspą.

d. anchor, (d. en'ker) mar. kotwica pływająca, dryfkotwa.

d. angle, (d. engl) 1) lot. kąt znosu, kąt dryftu, kąt odchylenia od właściwego kierunku wskutek poprzecznego prądu wiatru; 2) mar. kąt znosu, kąt dryftu, kąt między osią statku w ciągu wykonywania obrotu a stycznią kierunku, na który wchodzi.

d. avalanche, lawina zasy śnieżnej.

d. boat, ryboł. łódź ze zwisającą siecią.

driftbolt, s. ('-bołt) mech. bolec do wybijania z dziur innych bolców, zatyczek, przetyczek itp., przebijak.

drift bottle, zamknięta butelka, zawierająca pismo z podaniem czasu i miejsca rzucenia jej na wody; czas i miejsce znalezienia i otwarcia butelki daje pewne wskazówki informacyjne, dotyczące ruchu fal oceanicznych.

d. copper, geol. ziarnka miedzi przeniesione ze swego źródła przez ruch lodowców.

d. current, mar. prąd znosowy, prąd dryfowy.

drifter, s. 1) kto lub co dryfuje lub

używa rozwiertaka; 2) pot. włóczęga; 3) kto łowi siecią, zwisającą z łoża, *drift fisher*; ob. *drift net*; 4) kto kopie w kopalni poziome przekopy, sztolnie; ob. *drift*, s. 11).

drift ice, lód znosowy, lód dryfujący; kra.

drifting, adj. ('-in~) 1) dryfujący; 2) przen. będący bez oparcia, bez steru ni żagla, niestały, na łasce losu.

drifting, s. 1) dryfowanie; 2) elek. powolne działanie galwanometru z powodu zmian w linie wieszakowej; 3) górn. kopanie sztolni, ob. *drift*, s. 11).

drift keel, mar. = *bilge keel*, ob. str. 243, szp. 1.

driftless, adj. (drift'les) bez kierunku, bez celu, bezcelowy; -ness, s. (-nes), brak kierunku, brak celu, bezcelowość.

driftless area, geol. obszar St. Zj., obejmujący stany Wisconsin, Minnesota, Illinois i Iowa, wolny od śladów przejścia lodów plejstocenu.

drift meter, lot. przyrząd wskazujący kąt znosu.

drift net, ryboł. sieć rybacka zwisająca z dryfującej łodzi.

Drift Period, geol. epoka lodowcowa, dyluwium, plejstocen, dolna seria czwartorzędowego systemu grupy kenozoicznej.

d. slide, (d. slajd) przyrząd u broni palnej do zrównoważenia odchylenia biegu pocisku wskutek wiatru.

driftway, s. ('-uej') 1) droga, którą zwyczajnie pedzi się było na paszę i z paszy; 2) górn. sztolnia, dryft, ob. *drift*, s. 11; 3) mar. znos, ob. *drift*, s. 17a).

driftweed, s. (d.'uid) spławiane glony i tasiennice, ob. *drift*, s. 7, drew, s.

driftwind, s. (-uind) wiatr znoszący zasy, duny itp.

driftwood, s. (-uud') drewno spławiane na brzeg.

drifty, adj. (-i) 1) dryfujący bez żagla i steru; 2) tworzący znos; 3) (o ruchu) niepewny, pozbawiony kontroli.

drightin, drighten, s. (driht'n) staros. hist. pan, władca; D. Chrysus Pan.

drill, s. (dril) 1) mech. świder, wiertło; bow d., ś. łukowy; breast d., ś. korbowy, ratchet d., grzechotka; spiral d. ś. spiralny, ś. kręty, ś. zwity; stone d. ś. górniczy; 2) roln. siewnik; 3) tk. drelich; 4) woj. musztra, egzer cyrka wojskowa, stąd: nauka, trenowanie, gw. wbijanie w głowę; 5) zool. a) wiertak, UROSALPINA CINEREA, ślimak morski, który wierci dziurkę w muszli ostrygi i karmi się jej mięsem podobnie jak inne pokrewne małże z rodziny MURICIDÆ, np. THAIS FLORIDANA; b) zach.-afr. pawian, PAPIO LEUCOPHÆUS.

drill, vi. możnolnie uczyć się, pot. wbić sobie w głowę, gw. kuć; vt. 1) świdrować, wiercić, dziurkować; 2) trenować, ćwiczyć, musztrować, możnolnie wpajać naukę, w szcz. wojskowej musztry; 3) St. Zj. zestawiać parowozy i wagony w pociąg; 4) roln. siać, w szcz. siewnikiem rzędowym.

drill book, podręcznik musztry wojskowej.

driller, s. kto lub co wierci, świdruje, sieje, trenuje rekrutów itd.

drillet, s. ('-et) środek garbarski z miseczek żołędzi pewnego rodzaju dębu, ob. *valonia*.

drill harrow, roln. brona rzędowa, do czyszczenia między rzędami.

drilling, s. 1) trenowanie, egzer cyrka; 2) zwykłe pl. wióry, wywierciny; 3) drelich, parcianka, ob. *drill*, drills.

drilling journal, książka zapisków codziennych wyników kopania (studni wodnej, studni naftowej itp.).

d. machine, mech. wiertarka, świdrownica; radial d.m., w. ramionowa, w. rozdzielna, w. żorawowa.

drill track, d. yard, plac ćwiczeń wojskowych, boisko egzer cyrki.

drillmaster, s. (d. ma'ster) komendant ćwiczeń wojskowych, w szcz. rekrutów, dawniej *drill sergeant*, dziś St. Zj. *drill instructor*.

drill press, mech. dziurkawka.

d. ship, mar. okręt szkolny.

d. steel, (d. stił') stal o wysokiej zawartości węgla (zwykle 85%), używana do świdrowania skał.

d. tower, piętrowa szopa z oknami do ćwiczeń straży pożarnej.

d. track, kol. tor do zestawiania i rozdzielania pociągów.

d. yard, kol. część obszaru stacji kolejowej z torami i zwrotnicami do zestawiania i rozdzielania pociągów.

Drimys, s. (draj'mys) bot. rodzaj przeważnie australijskich krzewów i drzew z rodziny magnoliowatych *magnolia* family MAGNOLIACEÆ, o wiecznol zielonych liściach; d. osobnik tego rodzaju.

drink, s. (drink) 1) napój (woda, kawa, herbata, czekolada, lemoniada itp.); 2) w szcz. napoje alkoholiczne; 3) pijaństwo; 4) szklanka, kieliszek, filiżanka napoju; in d. pijany.

drink, vi. 1) połykać płyn, ssać, gasić pragnienie; 2) pijać (w towarzystwie alkohol); vt. 1) pić, ssać, wchłaniać; 2) wznieść zdrowie *and so, gentlemen, I drink our President* zaczem, Panowie, piję zdrowie naszego Prezydenta; 3) wypić do dna *to d. a glass dry*; 4) zapić się *to d. oneself to death*; 5) poić (ostrygi) ob. *float oysters*; *to d. away* spijać, marnować trunki; *to d. in* wchłaniać w siebie z zapalem in. piękny widok, lekturę, naukę; *to d. off* wypić, w szcz. jednym haustem.

drinkable, adj. ('-ebi) zdalny do picia, nadający się do picia.

drinker, s. ('-er) 1) pijak (m), pijaczka (f); pot. pijaczyna (m); 2) Ang. zool. čma ODONESTIA POTATORIA, także d. moth.

drink-hail, int. (d.' hejl) przy pićiu odpowiedź starodawna na starodawny okrzyk: *wassall*, ob., na zdrowie!

drinking, adj. ('-in~) oddający się pijaństwu, zapity.

drinking, s. 1) pijaństwo; 2) Ang. podwieczorek, herbata.

d. time, Ang. herbata popołudniowa, podwieczorek.

drink money, d. penny, d. ma'ni, d. pe'ni napiwek, ob. **pourboire**.

drinn, s. dryn bot. natrętny kolczasty chwast afr. **ARISTIDA PUNGENS**.....

drip, s. (dryp) 1) kapanie, cieczenie kropłami; 2) zebranie się ciekących kropel u spodu świeżo malowanej powierzchni; 3) naczynie do zbierania kapiących lub ciekących kropel; 4) **d. lub drip pipe** rurka lub odpływ do odprowadzania z innej rury skroplonej pary; 5) bud. okap; w fabr. soli równia pochyła do suszenia soli przez ściekanie wody.

drip, vi. kapać, ciec, ściekać; vt. spuszczać kropłami.

d. band, d. cloth, lot. pasek tkaniny przytwierdzony jednym brzegiem do balonu w tym celu by uchronić balon i powrozy od przemoknięcia; deszcz spływa zewnętrznym brzegiem paska.

d. coffee, kawa przyrządzona w ten sposób, że zalewa się wrzątkiem wody cienki miał kawy umieszczony na sitku z drobnymi otworami.

drip-drip, s. kapanina.

drip joint, (d.' dżojnt) połączenie blach na dachu w taki sposób, że tworzą rowek na spad wody.

dripping, s. 1) kapanie; 2) regularny odgłos kapania; 3) kuch. często pl., sok z pieczeni, sos; 4) mech. woda i olej kapiące z maszyny; 5) skłon po którym spływa woda.

d. pan, kuch. patelnia do zbierania soku spod pieczeni; chłodn. skapnik, ściekawka.

dripple, vi. (drypl) szemrać jak strumyk.

drive, s. (drajw) 1) powożenie; 2) przejażdżka; 3) droga przeznaczona do przejażdżek spacerowych, aleja, np. **Riverside Drive**; 4) spód (bydła); trakt lasu, do którego spęda się zwierzynę; 5) planowo skoncentrowany wysiłek, np. spólny atak wojskowy wykonany przez kilka rodzajów broni równocześnie; zbiórka pieniędzy na pewien cel przedsięwzięta przez zespół instytucji dobroczynnych itp.; 6) pędzenie, nagły i szybki pęd naprzód, nawał pilnych interesów; 7) siła pędu, życie, rozmach; 8) tendencja, kierunek, zamiar; 9) auto. a) kierownica; b) miejsce przeznaczone dla szofera; 10) górń. przekop, tunel, sztolnia, chodnik w kopalni; 11) leśn. masa kłoców splawianych rzeką; koniec zwrócony w górę prądu stanowi tył i zwie się rear; koniec zwrócony w kierunku prądu — **head**; a reszta — **main d.**; 12) mech. napęd; **beit d. n.** pasowy; **chain d. n.** łańcuchowy; **four wheel d. n.** na cztery koła; **front wheel d. n.** na przednie koła; **rear-wheel d. n.** na tylne koła; **d. shaft** wał napędowy, auto. wał kardanowy; **d. shaft housing** ściągno wału kardanowego; **worm-d.** napęd ślimakowy; 13) psychol. a) pobudka, wewnętrzny czynnik wywołujący pewne działania; b) skłonność danego osobnika; c) ilość energii i wytrzymałości włożonej w pewną czynność; 14) sport. rzut, sposób ciskania (piłki lub tp.); wzlot (piłki) i jego odległość.

driveaway, s. (drajw' euej) auto. wysłanie nowego samochodu z fa-

bryki na własnych kołach i o własnej sile.

driveboat, s. (d'. bo't) ryboł. łódź służąca do popędzania śledzi ku sie-
ci.

drivebolt, s. (d'. bo'lt) mech. przebijak do dobijania przetyczki w miejscu.

drivel, s. (drywł) 1) ślinienie; 2) bredzenie, bzdurstwa (pl.).

drivel, vi. 1) ślinić (jak niemowle lub matolek); wypływać z ust; 2) bełkotać jak matolek; vt. 1) powodować ślinienie; 2) bredzić.

driveller, s. (-er) matolek.

drive nozzle, ogr. wytrysznik napędowy pod wysokim ciśnieniem, używany do opryskiwania wysokich drzew: prąd jednolity rozpryskuje się na wysokości 10 m. w gęstą mgłę kropel.

driven well, bita studnia rurociągową, odr. studni kopanej.

drivepipe, (drajw' pajp) rura wbijana w grunt w poszukiwaniu wody.

driver, s. (draj'wer) 1) kto lub co dostarcza siły napędowej, napędza, reguluje, nadzoruje, np. **crane d.** nadzorca dźwigu; **horse d.** woźnica, furman; **pile d.** maszyna wbijająca pale w ziemię; **truck d.** kierowca troku (auta ciężarowego); **winch d.** nadzorca dźwigni; 2) woźnica, kierowca, szofer, maszynista kolejowy; 3) nadzorca oddziału niewolników lub więźniów przy robotach przymusowych; 4) narzędzie do wbijania, jak młotek, przyrząd do ubijania ziemi itp.; 5) Ang. łódź do napędzania ryb ku sieci; 6) ob. **driver ant**; kół pod siódło i do zaprzęgu do lekkiego powozu; 8) ptak używany do wymierzenia celu w strzelaniu z zasadzki; z chwilą zapadnięcia kurka ptak pośpiesznie odlatuje; 9) jeden z trzech drewnianych kijów golfowych, ob. **golf**; 10) mar. a) szósty maszt na wielomasztowym szkunerze, zwany także d. mast; b) dolny żagiel zawieszony na tym maszcie; mech. część maszyny udzielająca napędu innej części albo bezpośrednio albo pośrednio; w szcz. a) pierwsze koła pierwszego wagonu pociągu kolejowego; b) napędowe koło parowozu; c) klamra na krążku tokarni wobec drugiej klamry; d) poprzeczka u trzpienia żaren poruszająca dolny kamień, itd., itd.; 12) sport. gracz szczególnie nadający się do pędzenia piłki; palestra, siatka itp. szczególnie nadająca się do ciskania dzięki swej wadze, rozkładowi ciężaru itp.; 13) tk. część, która porusza czołenko poprzez nitki osnowy.

d. ant, zool. mrówka afr. podrodziny **DORYLINÆ** (rodzaju **DORYLUS** i **ANOMMA**) dokonywująca masowych napadów na owady i drobne zwierzęta.

driveway, s. ('-uej') 1) droga, przejazd, dojazd (od ulicy przed dom); 2) także. trakt do pędzenia zwierza.

drive wheel = driving wheel.

d. whist, progressive w. karty. wist z kolejną zmianą miejsc i partnerów.

driving, adj. (draj'win') pracy naprzód, pędzący, np. huragan; napędowy np. koło maszyny; napędo-

wy np. wał maszyny; -ly, adv. (-li) popędzająco.

driving, s. jazda; **ready for d.** gotów do jazdy.

d. apparatus, mech. urządzenie napędowe.

d. axle, mech. oś pędni, oś silnika lub parowozu itp.

d. band = rotation ring, woj.

d. box, mech. pudło łożyska, oprawa łożyska, ob. **journal box**.

d. clock, astron. zegarowy ruch u teleskopu równnikowego dookoła osi biegunowej dostosowany do ruchu obserwowanego przedmiotu; fiz. podobny przyrząd do innych obserwacji.

d. fit = force fit, ob. fit, mech.

d. gears, (d. gi'rs) mech. napęd trybami stożkowymi; auto. tylnej osi.

d. iron, (d. ajrn) 1) ostro zakończony pręt stalowy do robienia dziur w ziemi (dla pakowania dynamitu pod karzce, sadzenia drzewek itp.); 2) jeden z kijów golfowych, ob. **golf**.

d. mashie jeden z kijów golfowych, ob. **golf**.

d. mirror, auto. luusterko w aucie tak skierowane by szofer widział samochody nadjeżdżające z tyłu.

d. pinion, (d. piń'jen) mech. napędowe koło zębate.

d. power, (d. pau'er) mech. siła napędowa.

d. pulley, (d. pu'li) mech. krążek napędowy, koło napędowe.

d. wheel, (d. hui'ł) mech. koło roz-pędowe.

drizzle, s. (dryżł) drobnutki deszcz, pot. kapuśniaczek; podobny do mgły, stąd vi. mżyć; it **drizzles mży**; vt. wilżyć drobnymi kropelkami.

drofland, s. (drof'lend) (przest. ang.) dzierzawa w zamian za pędzenie bydła paskiego na pastwisko itp.

drogher, s. (dro'ger) mały statek towarowy w Ind. Zach.; stąd: **drogh, vi. i vt.** przewozić takim statkiem; **drogherman, drogerman, s. (dro'germen)** przewoźnik na takim statku.

droit, s. (drojt, z fr. droa') przest. 1) prawo, to do czego ma się prawo, należytość, podatek; 2) dawna waga mennicza, 0.135 miligramy (mg.); 3) **d. du seigneur** (droa'du seńjör) **JUS PRIMÆ NOCTIS**, ob., prawo pana do dziewictwa poddanej w jej noc poślubną; pod koniec pańszczyzny przemienione na opłatę pieniężną chłopu dla pana; 4) **D. du Seigneur**, hist. kośc. zwyczaj ustalony rzekomo na synodzie kartagińskim w 398 nakazujący nowożeńcom wstrzemięźliwość małżeńską w noc poślubną jako „prawo Boga”.

droitsman, s. (droj'c'men) hist. ang. poborca podatków.

droitural, adj. (droj'czōreł) pr. dotyczący prawa własności odr. prawa posiadania.

droll, adj. (drol) dziwaczny, niezwykły, śmieszny bo inny, zabawny bo odmienny, pobudzający do śmiechu, wzbudzający śmiech.

droll, s. 1) wesołek, błazen, bufon, śmieszek; 2) dawniej przedstawienie budzące wesołość.

droll, vi. żartować, błaznować; vt. a) wpływać za pomocą żartów; b) o-bracać w żart.

dromaeognathous, adj. (dro'mi-ag'-na:ös) zool. (ptak) mający budowę podniebienia podobną do podniebienia bezgrzebieniowców czyli biegusów (RATITAE czyli CURSORES); tył kości podniebiennej i przód kości skrzydłowej wcale niepołączone lub niedostatecznie połączone z kością podstawnokinową.

-drome, przyr. (-drom'; od dra-mejn' gr. bieć) oznaczający związek z biegiem, pośpiesznym, lotem; bot. = **-dromous**.

dromedarian, adj. (dromida'rien) wielbłądzi; s. człowiek jeżdżący na dromedarze.

dromedary, s. St. Zj. dra'mideri, Ang. -dōri) zool. dromedar, pierwotnie wielbłąd (dawniej: wielbłąd) trenowany do szybkiej jazdy, dziś wielbłąd jednogarbny, CAMELUS DROMEDARIUS, odr. wielbłąda dwugarbnego, CAMELUS BACTRIANUS, ob. camel.

d. corps, woj. oddział wojskowy, jeżdżący na dromedarach.

drometer, s. (dra'mitōr) = dromometer.

Dromiceae, s. pl. (dromiej'szia) zool. rodzaj skorupiaków, CRUSTACEA, podrzędu krótkoodwłokowych, BRACHYURA, u których ostatnia para odnóży tułowiowych przemieniona na szczypce i używana do nakładania muszli, gąbek itd. na pancerz.

dromic, -al, adj. (dra'mik, -i) bud. wysoki, smukły.

Dromiceus, s. (dramisi'jes) zool. rodzaj ptaków biegusów czyli bezgrzebieniowców (CURSORES czyli RATITAE) obejmujący strusia australijskiego, emu, ob.

Dromicia, s. (dromiszi'a) zool. rodzaj torbaczy australijskich rozmia-ru myszy, ob. phalanger; Australia, Tasmania, N. Gwinea.

dromograph, s. (dra'mogref) med. przyrząd rejestrujący obieg krwi; także hemadromometer.

dromomania, s. (-mejn'ja) psychopat. chorobliwa żądza chodzenia.

dromometer, s. (droma'mitōr) przyrząd do mierzenia chyżości.

dromond, s. (dra'mynd) mar. średniowieczna pospieszna galera.

Dromornis, s. (dromor'nis) paleont. wymarły ptak rzędu biegusów prowincji australijskiej Queensland.

dromos, s. (dro'mas) 1) plac wyścigowy dla pieszych zawodów; 2) przejście do podziemnych grobów, d. tombs, często ciosanych w skałę.

dromotropic, adj. (-tra'pik) fizjol. dotyczący przewodliwości mięśni sercowych (o wpływie nerwów sercowych).

-dromous, przyr. (dra'mōs) bot. -drome.

(I) **drone**, s. (dro'n) 1) truteń, samiec pszczoły, ob. (II) **bee**, s.; żyje krótko i bezczynnie z wyjątkiem krótkiego okresu zapładniania nowej królowej; legną się z jaj niezaplemnionych, składanych w większych komórkach; w czasie braku żywności robotnice wypędzają trutnie z ula, a

po zapłodnieniu królowej zabijają je; 2) przen. pasorzyt, człowiek żyjący z pracy innych.

(II) **drone**, s. 1) monotony huk, dudnienie, brzęczenie; 2) muz. a) monotony wysoki ton, utrzymywany nad melodią.

drone, vi. żyć bezczynnie, gnuśnić.

d. bass, muz. pedałowaty monotony ton wytrzymywany podczas melodii.

d. cell, zool. większa komórka w u-lu, z której lęgnie się truteń.

drongo, d. **shrike**, s. (dron'go, d. szraj) drongo, BUCHANGA ATRA, rodzaj srokośza z rodziny DICRURIDAE; Azja, Afr., Australia.

drongo cuckoo, (d. ku'ku) zool. kukka indyjska, SURNICULUS LUGUBRIS, podobna do dronga; Indie Wsch.

dronish, adj. (dro'nisz) trutniowaty, leniwy, powolny.

drongrass, s. (dronk'gres; d. upajająca trawa) bot. pld.-afr. trawa perłówka MELICA DECUMBENS..., od której bydo wpada w stan napwół nieprzytomny.

drony, adj. (dro'ni) 1) trutniowaty, leniwy, ociężały, ospały, powolny; 2) brzęczący, dudniący.

Drood, s. (dru'd) bohater niedokończonych powieści Dickensa „The Mystery of Edwin Drood”.

droop, adj. (dru'p) obwisły, ob. droopy.

droop, s. opuszczenie w dół, np. spojrzenia; pochylenie się; opadanie.

droop, vi. 1) zwisać, obwisać, opadać ze zmęczenia, zmartwień, braku pożywienia; 2) słabnąć na duchu od zawodów, być przynębionym; 3) podupadać, zbliżać się ku końcowi; vt. opuścić, spuścić.

droop-, przedr. oznaczający: obwisły, np. **d.-eared**, mający obwisłe uszy, **d.-nosed**, spuściwszy nos na kwintę, **d.-headed**, ze spuszczoną głową.

drooping, adj. ('-in) bot. zwisający w dół, np. kwiaty na łądźde.

drooping, s. elek. lekkie opadanie potencjału maszyn elektrycznej ze wzrastającym obciążeniem.

droopy, adj. (-i) ponury, przybity, przynębiony.

drop, adj. (drap) kuch. rzucany na wrzątek kroplami, lany, np. kluszczi.

drop, s. 1) kropla, najmniejsza ilość cieczy dająca się oddzielić; 2) coś co zwisa, jak kropla, np. kolczyk; 3) żart. w narzeczu pijackim kropelka = kieliszek, szklanka, np. wsta-pić na kropelkę; 4) apt. krople (pl.), doza lekarstwa; cukierki lecznicze, np. **cough drops**, **lemon drops**, **gum-drops** itp.; oftalm. krople do oczu; 5) stara waga szk. 1/16 uncji; 6) spadek na rynku, obniżenie cen na targu; 7) spad, skłon, nagłe obniżenie się poziomu; 8) wszelkie urządzenie do spadania, np. zapadające się drzwi na scenie, w podłodze, w pułapie, na szubienicy (pod skazańcem), otwór do wrzucania pieniądza do automatu, do wrzucania listów **letter d.**; obniżenie poziomu między częściami spławnego kanału, itd.; 9) bud. a) zawieszona w powietrzu zakończenie

dwóch łuków w stylu gotyckim; ob. **pendant**; b) pionowa ozdoba w stylu doryckim, ob. **gutta**; 10) elek. spadek, **voltage d.**, spadek napięcia; **percentage d.** spadek procentowy; c) połączenie, odgałęzienie prądu do stacji prywatnej (światła, telefonu itp.); 11) fort. pogłębienie fosy obronnej w jednym miejscu, ob. **cap-onier**; 12) mar. odległość od szczytu do spodu żagli dolnych, ob. **hoist** mar.; 13) masz. par. strata ciśnienia między cylindrem wysokiego ciśnienia a odbiornikiem, albo między odbiornikiem a cylindrem niskiego ciśnienia; 14) mech. odległość osi wału poniżej podstawy podwieszonego łożyska; 15) patol. rośl. twarde, choroba łądygi, liści tytoniu i warzyw korzeniowych, łyka i drewna lnu i konopi, spowodowana przez pasorzytnego workowca, **SCLEROTINIA SCLEROTIUM**; 16) piłka met. = **curve**, s. 4); 17) piłka noż. = **drop kick**; 18) sadown. gnika, owoc spadający z drzewa a) niedojrzały i zgniły; b) zdrowy i dojrzewający w słońcu; 19) teatr. zasłona zapadająca z góry i wznosząca się w górę, odr. otwierającej się od środka na boki; 20) zool. pomiot; **he has had a d. too much**, wypił kapkę za wiele, zaglądał za głęboko do kieliszka, ma w czubku; a **d. in the bucket**, kropla w morzu, drobniak nie wart wzmianki; **at the d. of the hat**, na dany znak.

-drop, przyr. kropla np. **dewd.** kropla rosy; **eavesd.** podsłuchane; **gumd.** cukierek; **raind.** kropla deszczu; **teard.** łza.

drop, vi. 1) kapać, spadać kroplami; 2) spadać jak krople z góry, np. owoc z drzewa, padać, np. słowa z ust; wpadać, np. w dawne błędy; wpadać w stan osłabienia, mniejszej żywotności itp.; **to d. asleep**, zasnąć; paść trupem **to d. dead**; 3) spadać, jak ceny na targu, **the prices lub the market dropped**; 4) wpaść niespodzianie, wstąpić, np. z wizytą, **to d. for a visit**; 5) zakończyć się, upaść, np. projekt, wniosek, sprawa; 6) sięgać w dół lub w głąb; 7) płynąć w kierunku prądu, z wiatrem, **down**; 8) pozostać w tyle za (abl.); 9) (o zwierzętach) rodzić się, mieć pomiot; 10) myśleć (o psie) na widok zwierza przyciąć się (bez ruchu, żeby nie być widzianym); **to d. out**, wypaść, wycofać się; **to d. away**, odpadać.

drop, vt. 1) spuszczać kroplami, przepuszczać kroplami, destylować; 2) przest. opryskiwać; 3) rzucić, zarzucić, np. wędkę; 4) uczynić wzmiankę, rzucić myśl, wspomnieć mimochodem, **to d. a hint**; 5) zrzucić, zostawić, **to d. a passenger** lub **a package at one's door**; 6) porzucić, **to d. a subject**, przestać o czymś mówić, zmienić temat rozmowy; 7) a) opuścić (w mowie lub w piśmie) np. **to drop the aitch**, nie wymawiać litery h (jak pospółstwo londyńskie) np. **ell and eaven** zamiast **hell and heaven**; b) wykreślić, np. z listy członków, **from**; 8) spuścić, np. zasłone, wzrok; 9) kuch. rzucić na wrzącą wodę, jak np. lane ciasto, rozbite jajo, **poached egg**; 10) mar. opuścić, porzucić, pozostawić za sobą; 11) piłka noż. = **drop-kick**, ob. 12) szkoln. spalić (ucznia), usunąć z klasy z powodu niedostatecznych postępów; **to d. a curtesy**, dygnać; **d. a sigh**, we-

stchnąć; **d. a tear**, uronić łzę; **d. the curtain**, skończyć, zakończyć (opowiadanie, zajście, itp.); **d. the reins**, złożyć kierownictwo, oddać zarząd (dat.).

drop-bottom bucket, mech. wiadro o dnie do otwierania np. do kładzenia cementu na dnie wody.

drop folio, numer strony książki, umieszczony u dołu.

drophead, s. (drap'hed) przyrząd do usuwania maszyny do pisania, maszyny do szycia, itp. (na zawiąsach) z biurka, ze stołu, itp.

drop jaw, wet. wścieklizna cicha, w. spokojna, w. melancholiczna, **dumb rabies**, **RABIES PARALYTICA**.

drop kick, piłka noż. a) kopnięcie piłki w chwili, gdy po spuszczeniu z rąk odbiła się od ziemi; b) przesrżenie przebyta przez piłkę, tak kopniętą.

drop-kick, v. kopnąć piłkę w ten sposób.

drop lamp, światło, które można według potrzeby zawiesić niżej.

d. leaf, część tafla stołowej na zawiąsach.

drop-leg, s. (drap'leg) inż. rura odwodząca ciecz w dół.

droplet, s. ('-let) kropelka.

drop letter, St. Zj. list miejscowy.

droplinq, s. ('-lin) kropelka.

dropman, s. (drap'men) maszynista, kierujący opadającą platformą lub budowlą; ob. **gantry**.

drop manhole, inż. zdrowot. dół w który pada zawartość kanału z wyższego poziomu.

drop number, fiz. ilość kropele cieczy, spadających przez otwór w porównaniu do ilości kropele substancji standardowej (zazwyczaj wody), spadających przez ten sam otwór w takim samym przeciągu czasu; służy do mierzenia naprężenia powierzchni.

dropped egg = **poached egg**.

dropper, s. (dra'per) 1) kto lub co wrzuca wyrób do zbiornika; 2) apt. także **medicine d.** a) zakraplacz, kropłomierz; b) także **normal d.**, **standard d.** rurka szklana o wylocie 3 mm., która dostarcza w temperaturze 15°C 20 kropli destylowanej wody wagi grama; 2) gór. szk. boczna żyła, odgałęziająca się od samego spodu żyły głównej; 3) ogr. u niektórych tulipanów odrośl, rosnąca w dół a tworząca bulwę na szczycie; 4) ryboł. muszka, zwisająca powyżej końcowej przynęty; 5) tk. przyrząd, wstrzymujący ruch krosna, gdy przerwie się nitka.

dropping, s. (dra'pin~) 1) kapanie; 2) to co kapie, kropie deszczu, tłuszczu, topionego wosku; -s, pl. a) okap z grzędy kurzej; b) odpadki wełny z rozmaitych cylindrów przy gręplowaniu.

drop serene, **GUTTA SERENA**, **amaurosis**, ob.

drop shipment, kup. 1) dostawa towaru z fabryki wprost do odbiorcy, jakkolwiek zamówienie przyszło od pośrednika; 2) pot. dostawa wagonowa lecz częściowa w kilku miejscach.

dropsical, adj. (drap'sikl) 1) chory na puchlinę wodną, mający skłon-

ność do puchliny wodnej; 2) nadęty, pękaty, naęczniały; 3) dotyczący puchliny wodnej.

drop siding, cies. schodkowe obicie ściany domu; St. Zj.

drops-of-snow, s. (draps owsno') bot. zawilec gajowy **wood anemone** **ANEMONE NEMOROSA**, Linn. z rodziny jaskrowatych, **crowfoot family**, **RANUNCULACEAE**.

drop stitch, tk. tkanina, w której niektóre nitki są opuszczone dla utworzenia wzoru.

drop strake, okr. pas gubiony, pas niedokończony do przodu lub do tyłu okrętu; z powodu zmniejszającej się szerokości niektóre pasy muszą być przerywane, inne zwężone.

d. stroke, tenis, uderzenie piłki takie, by padła na ziemię tuż po minię siatki.

d. sulphur, chem. siarka ziarnista; tak przysposobiona przez nalewanie w stanie roztopionym na wodę.

dropsy, s. (drap'si) 1) med. i wet. puchlina wodna, ob. **edema**, s. 1); 2) patol. rośl. naęczenie narządów, ob. **edema**, s. 2).

dropsy plant, d. wort, bot. melisa lekarska **balm MELISSA OFFICINALIS**, Linn., z rodziny wargowych **mint family** **LABIATÆ**.

drop table, tafla stołu, wisząca na zawiąsach u stołu lub na ścianie, gdy nie jest w użyciu; w razie potrzeby może być podparta do pozycji poziomej.

drop the handkerchief (drap'gi hen'kerchiw), zabawa towarzyska: uczestnicy tworzą koło, zwróceniu twarzą do środka koła, a jeden uczestnik krąży dookoła i ma niepostrzeżenie opuścić chusteczkę na ziemię; jeżeli uda mu się powrócić na swoje miejsce, osoba, za którą opuścił chusteczkę, obejmuje rolę obchodzącego koło; jeżeli jednak owa osoba zauważy rzuconą chusteczkę, puszcza się w pogoń i stara się tknąć osobę uciekającą, o ile tej osobie nie uda się wcześniej zająć swe miejsce w kole.

drop weight, waga kropeli cieczy, spadającej przez otwór; miara naprężenia powierzchni cieczy.

dropwise, adv. (drap'wajz) po kropelce, kroplami.

drop worm, mech. ślimacznica, która może być wylączona razem z kołem ślimakowym.

dropworm, s. (drop'uorm') zool. larwa motyla miernikowca, spuszcza się z drzewa na nitce.

dropwort, s. ('-uort') bot. tawuła eur. i azj. **SPIRÆA FILIPENDULA**, Linn. z rodziny różowatych **ROSACEAE**, podrodziny tawułowatych **SPIRÆOIDEAE**.

drop zinc, cynk w postaci kropli-
stej.

Drosera, s. (dra'sōra) 1) bot. rosiczka, rodzaj bagiennych roślin owadożernych z rodziny rosiczkowatych **DROSERACEAE**; d. roślina tego rodzaju; 2) apt. suszona rosiczka okragłolistna **round leaved sundew** **DROSERA ROTUNDFOLIA**, Linn., i r. długolistna **long-leaved s. D. ANGELICANA**, Huds.; w lecznictwie jako środek rozwalniający lub przeciwspazmatyczny.

droshky, s. (droż'ki) dorozka rosyjska.

drosgograph, s. (dra'sogref; dro'zoz gr. rosa) automatyczny rosomierz, ob. **rosometer**.

drosmometer, s. (dra'somi'tōr) przyrząd do mierzenia rosy, rosomierz.

Drosophila, s. (drosa'fila) zool. rodzaj much owocowych, w szcz. żyjących na gnijących lub fermentujących owocach, jak **D. MELANOGLASTER** czyli **AMPELOPHILA** na piwie, jabłeczniku, winie; d. osobnik tego rodzaju; muchy te odgrywają ważną rolę w badaniach dziedziczności; rodzina **DROSOPHILIDÆ**.

Drosophyllum, s. (dra'sofi'lm) bot. port. rodzaj rosiczki z rodziny rosiczkowatych, ob. **Drosena** i **sundew**.

dross, s. (dras) met. 1) żużel, szlaka, masa piany, tworząca się na powierzchni przetapianych rud metali wraz z nieczystościami; 2) szumowiny, brudy, odpadki, nieczystości.

dross, vt. 1) oczyszczając rudę przez przetapianie; 2) robić masykot (tlenek ołowiu), ob. **massicot**.

drosser, s. (dra'ser) robotnik, który robi czerwony ołów z tlenku ołowiu PbO, ob. **lead monoxide**, **litharge**, **massicot**, lub który wydobywa cynk ze szlaki.

drossy, adj. ('-si) żużlowy, nieczysty, pełen szlaki, bezwartościowy.

drostdy, s. (dros'di) p. -**den** ('-den) w Afr. Płd. urząd, jurysdykcja, godność landdrosta, ob. **landdrost**.

drought, **drouth**, s. (draut) 1) suchota, susza, brak wody i opadów; 2) okres posuchy.

drove, s. (dro'w) 1) trzoda, bydło zbiorowo; 2) masa osób, zwierząt itd. dążących w jednym kierunku; 3) Ang. gw. a) droga do pedzenia bydła; b) wąski dren lub kanał odpływowy; 4) bud. a) d. lub d. **chisel**, **boaster**, **boasting chisel**, duto szerokości około 2" do żłobienia kamieni; b) d. lub d. **work**, powierzchnia kamienia, żłobiona takim dudem.

drostdy, s. (dros'di) pl. -**den** ('-den) wniej **drave**.

drove, vi. 1) pędzić bydło, zwłaszcza zawodowo; 2) bud. żłobić w kamieniu.

drover, s. ('-wer) 1) poganiasz (bydła); handlarz bydła; 2) łódź rybacka, ciągnąca śleć za sobą.

drown, vi. (draun) tonąć, utonąć; vt. 1) zalać wodą, zatopić; 2) utopić; 3) zagłuszyć (dźwięk, głos itp.); 4) geog. fiz. pokryć wodą czy też podniesienie poziomu wody, czy też przez opadnięcie poziomu łądu; **d. out**, a) zalać powodzią; b) zagłuszyć silniejszym dźwiękiem; **d. the shamrock**, pić w dzień św. Patryka, patro-na Irlandii.

drowner, s. ('-er) topielec, człowiek, który tonie lub utonął.

drowse, s. (drauz) drzemka.

drowse, vi. drzemać; vt. a) doprowadzać do drzemia; b) przedrzmiać (czas).

drowsill, adv. ('-li) ospale; **drowsiness**, s. ('-zines) ospałość, sennosc.

drowsy, adj. 1) śpiący, senny, usypiający; 2) przygotowujący do drzemki; 3) zaspany, tępy, odczęły.

drub, vi. (drob) tupać; vt. 1) bić kijem, okładać, łąć (skórę); 2) wybić (z głowy); 3) tupać nogami.

drudge, s. (drödz) 1) osoba pracująca ciężko za drobnym wynagrodzeniem, popychadło; 2) ciężka praca umysłowa, pot. harówka, harowanie.

drudgery, s. (drö'džeri) ciężka praca, pot. harowanie, harówka.

druery, s. (dru'öri), **drury**, s. (dru'ri) przest. 1) zaloty; 2) oblubieniec (m), oblubienica (f); 3) upominek, pamiątka, gościniec.

(I) **drug**, (drug; od drag) = drag, s. 4).

(II) **drug**, s. (drog; od drogue) 1) lek, lekarstwo, medycyna (pl.); w zrozumieniu amer. ustawy **Pure Food and Drug Act** wszelaki lek uznany w urzędowej Farmakopei, St. Zj.; w użyciu pot. każdy środek, zawierający opiaty; 2) rzecz nie sprzedajna na codziennym targu; d. addict, morfinista; d. fiend, człowiek beznadziejnie oddany narkotykom; d. habit, morfinizm.

drug, vi. 1) zapisać lekarstwo; 2) pot. zażywać narkotyki; vt. 1) wnieść narkotyki, oszołomić narkotykiem; 2) połączyć (jadło, napój) z czymś szkodliwym; 3) zażywać zbyt narkotykom lub jakby narkotykom (rozkoszy, wygod, itp.).

drugery, s. (drog'ri) 1) drogeria, skład towarów leczniczych, różniący się w Europie od aptek brakiem upoważnienia do składania lekarstw według recepty lekarskiej (**prescription**); 2) środki lecznicze zbiorowo; ob. **drugstore**.

drugget, s. (dro'gyt) 1) a) dawniej wełniany lub mieszany materiał na suknie; b) materiał na poszwy i pokrowce; c) dywan o osnowie bawełnianej i wątku wełnianym z białego runa wsch.-ind., zwany **Indian d.**; 2) przedmiot utkany z takiego materiału.

druggist, s. (dro'gist) St. Zj. i Szk. aptekarz, farmaceuta, właściciel lub pomocnik w składzie przyborów leczniczych i rozmaitych innych towarów; w Ang. i koloniach ang. skład towarów aptecznych, odr. aptekarza, **apothecary**, **chemist**, **pharmaceutical ch.**; ob. **drugery**, s. 1).

drug ice (drug, wlec) miękki lód, zwalniający chyżość posuwanego ciężaru w zabawie sportowej **curling**, ob.

drugless, adj. ('-les) med. bez lekarstw, np. d. **therapy**, leczenie bezlekarstwowe.

drugstore beetle, s. (d. bi'ti) zool. żywiak **SITODREPA PANICEA**, chrząszcz z rodziny **ANOBIIDÆ**, długości 3½ mm.; gąsienica długości 5½ mm., z 3 parami nóg; uszkadza nocą ziarno, suchary, książki, papier, meble, zioła lekarskie, zabytki muzealne itp.; za dotknięciem nie ruchomieje, jakby udawał martwego; chrząszcz zwany także **bread b.**, **biscuit b.**

druid, adj. (dru'id) hist. druidzki, dotyczący druidów.

druid, s. hist. 1) druid, pogański mędrzec staroż. Galii, Anglii i Irlandii, przepowiadający z gwiazd i z

ofiar, rozsądający spory, nauczyciel; 2) D. członek towarzystwa bratniej pomocy, założonego w Londynie w 1781 r.; 3) wydziałowy walijskiego stowarzyszenia śpiewackiego, zwanego **gorsedd**, ob.

druidess, s. f. ('-ys) druidka, ob. **druid**.

druidic, -al, adj. (dru-'l'dyk, -i) hist. druidzki.

druidical bead, (d. bi'd) hist. alu-nowy klejnot, leczący od ukąszenia przez jadowitego węża.

d. **circle**, arch. koło kamieni przedhistorycznych znajdowane w Ang.; uważane dawniej mylnie za miejsce obrzędów religijnych, ob. **stone circle**.

druids' altar (dru'idz o'ter) arch. ob. **cromlech**, **dolmen**.

druids' egg, hist. w Galii starożytniej bajeczny talizman, zapewniający posiadającemu łaski moźnych; powstał z płwocin węża, stąd także **serpent's egg**.

druidism, s. (dru'idyzm) hist. system religii, filozofii i nauk, wykładanych przez druidów przed przybyciem Celtów do Anglii; system religijny obejmował wiarę w nieśmiertelność duszy; także **druidry** (dru'idri).

drum, s. (dröm) 1) bęben, instrument perkusyjny w kształcie walca na obu płaskich końcach pokrytego naprężoną błoną lub skórą; 2) hist. ogłoszenie urzędowe, rozgłaszane przez woźnego **by the d.**; 3) bębienie, odgłos bębna; 4) coś podobnego kształtem do bębna, walcowate naczynie, pusty wałek; 5) anat. bębenek (w uchu); 6) bud. blok kamienia walcowaty albo wieloboczny jako część kolumny; 7) geol. = **drumlin**; 8) hist. huczna hulanka szlachecka, także **drum major**, **hurricane**, **rout**, **tempest**; 9) kino. bęben do nawijania filmów; 10) mar. a) bęben, część sygnału składanego z rozmaitych kształtów, ob. **shape**, **mar.**; b) d. **siren**, syrena bębniowa; 11) mech. bęben maszyny do mieszania cementu itp.; 12) woj. a) parlamentarz, wysłany do układów z nieprzyjacielem, znamienny eskortą z białą flagą i ustawicznym biciem w bębny; b) cylinder na amunicję w broni automatycznej; 13) zegarm. u zegara wieżowego bęben do nawijania liny; 14) zool. a) ob. **drumfish**; b) karp jezierny; c) błona, na której samiec pluskwik wydaje donośne ćwierkanie.

drum, vi. 1) bębnić, grać na bębnie; 2) uderzać palcami, skrzydłami itp. w takt, jakgdyby pałeczkami w bęben; 3) hist. zbierać rekrutów jak w w. średnich przy odgłosie bębna; stąd dziś w St. Zj. szukać interesów, jako agent, z **for.**; 4) hist. uczestniczyć w szlacheckiej pijatce, ob. **drum**, s. 8).

drum, vt. 1) gromadzić dookoła siebie (rekrutów, interesantów, zwolenników zwykle z **up**; 2) wypowiedzieć, wyznać ze wstydem, wyświecić, wysmagać (z miasta); 3) wbić w głowę, z **into**; 4) bębnić (palcami itp.); 5) wykonać na bębnie (np. wtór, melodie, itp.); 6) garb. wyprawiać skórę w bębnie; 7) kuśn. czyścić (futro) przez sypanie trocin do bębna w ruch.

drum armature, (d. ar'meczur) e-lek. twornik bębnowy.

drumbeat, s. ('-bit) bębnienie, odgłos bębnowy, bicie w bębny.

drumblodore, s. (drembl'dor) chra-bąszcz.

drumblodrone, s. ('-dro'n) trzmiel.

drumbler, s. ('-er) hist. mar. ma-ły pospieszny statek morski z około r. 1600.

drum controller, elek. nastawnik, regulator walcowy.

d. **corps**, (d. kor') woj. oddział do-boszów.

d. **fire**, woj. ogień huraganowy.

drumfish, s. ('-fysz) zool. rozmaite ryby mięsożerne, przeważnie morskie, rzędu kostnoszkieletowych, **TELEOSTEI**, cierniopłetwe **spiny-finned ACANTHOPTERYGII**, rodziny **SCIÆNIDÆ**; najlepiej znana u amer. wybrzeży Atlantyku **common d. POGONIAS CROMIS**, do 100 funtów wagi; w Wielkich Jeziorach St. Zj. **red d. APLODINOTUS GRUNNIENS**, do 50 funtów wagi; wydają głos podobny do bębnienia.

drumhead, s. ('-hed) 1) wierzch bębna; 2) bębenek w uchu; 3) wierzch kabestanu, ob. **capstan** i **capstan bar**; 4) ogr. rodzaj kapusty z okrągłą, spłaszczoną głową, także d. **cabbage**.

drumhead court-martial, woj. do-rażny sąd polowy, osadzający czę-sto dookoła wielkiego bębna w miej-sce stołu) przestępstwa na polu bi-ty lub podczas marszu.

drumheads, s. sing. i pl. ('-hed) bot. krzyżownica, **POLYGALA**, z ro-dziny krzyżownicowatych, **POLY-GALACEÆ**; nazwa pol. gála (dużo mleka) pochodzi od wierzenia ludo-wego, że roślina przysparza bydlu wiele mleka; w Polsce kilka gatun-ków, np. k. zwyczajna, **P. VULGA-RIS**, Linn., w Amer. **P. CRU-CIATA**, Linn.; k. senega, **Seneca snakeroot**, **P. SENECA**, Linn., w lecznictwie jako środek wykrztuśny i przeciw ukąszeniom jadowitych wężów.

drum language, porozumiewanie się na dystans za pomocą sygnałów bębnowych w szcz. u szczepów Ban-tu w Afr. i między pld.-amer. India-nami nad Amazonką.

drumlin, s. (drom'lin) geol. drum-lin, podłużny lub owalny nasyp lo-dowcowy z moreny dennej.

drumline, s. (dröm'lajn) ryboł. mocna linewka na rybę **POGONIAS**, ob. **drumfish**.

drumlinoid, **drumluid**, **drumluidal**, adj. ('-linojd, '-lo-id, -loj'd) geol. podobny do drumlinu.

drum major, 1) przest pierwszy do-bosz; 2) tamburmajor, w marszu przywódca bandy wojskowej; 3) hist. ob. **drum**, s. 8).

drum malt, brow. słód wyrastający w pomaju rotującym bębnie, a nie na podłodze.

drummer, s. (dro'mer) 1) do-bosz; 2) kup. St. Zj. agent podróżujący; 3) kino. pracownik w laboratorium; 4) Australia. włóczęga leśny; 5) zo-l. a) rozmaite ryby, które zło-wione wydają odgłos bębniący, np. **weak-fish**, **CYNOSCION**; b) olbrzymi ka-

rakon zach.-ind., **large cockroach**, **BLABERA GIGANTEA**, stukający w drzewo, gdy wzywa samice; zwany także **knocker**.

drumming, s. bębnienie, w szcz. wiosenne cietrzewia, trzapanie skrzydłami o boki; tokowanie głuszcza.

Drummond's light, (dru'mendz lajt; inż. szk. Tomasz Drummond, 1797—1840) fiz. 1) światło Drummonda, ob. **limelight**, s. 1); 2) rodzaj heliostatu, ob. **heliostat**.

Drummond's phlox, (d. floks) bot. wielosił z rodziny wielosiłowatych **phlox family POLEMONIACEAE**; znana ogrodowa odmiana **PHLOX DRUMMONDII**, Hook., z której pochodzą wszystkie różnobarwne odmiany ogrodowe.

drummy, adj. (-i) bębnowy, podobny do bębna (kształtem, tonem itd., itd.).

drum puller, (d. pu'ler) leśn. karaczownik, przy którym lina druciana, opasująca pień, nawija się na bęben okręcany ręcznie.

d. saw = barrel saw, ob.

d. screen, mech. sito bębnowe, obracające się na osi poziomej.

d. spool, bęben do nawijania (liny, drutu itp.).

drumstick, s. ('-stik) 1) pałeczka do bębna; 2) coś podobnego do takiej pałeczki, np. pałka u kurzej nóżki między udem a stopą; 3) gw. Ang. chaber, bławatek; 4) amer. ptak **stilt sandpiper**, ob.

drumstick tree, bot. strączyńiec, podzwrotnikowe drzewo cyzalpinowate, **CASSIA FISTULA**; strąki w lecznictwie zwane **cannafistula**.

drum-type elevator, lift, którego lina owija się na bębnie w spiralnym rowku.

drum-up, s. (d. '-ap) zbiórka, zwoływanie, zwołanie.

drum washer, (d. uo'szer) cylinder w szcz. w papierni.

drum wheel 1) cylinder do nawijania kabla, liny itp.; 2) hydraul. bęben do podnoszenia wody, ob. **Persian wheel**.

d. winding, (d. uajn'din~) elek. uzwojenie twornikowe, w którym cewki umieszczone są na zewnętrznej powierzchni walca z kolejnymi biegunami, połączonymi odr. uzwojenia pierścieniowego; **lap w.** uzwojenie pętlicowe, także **multiple w.**, **parallel w.**; **series w.** uzwojenie fałiste, także **undulatory w.**, **wave w.**

drumwood, s. (d. 'uud) bot. zach.-ind. drzewo z rodziny mydleńcowatych, **SAPONACEAE**, **TURPINIA OCCIDENTALIS**

drumwound, adj. (d. 'uaund) owinięty na bębnie.

drun, s. dron; cyg. od gr. dro'nos) droga.

drungar, s. (drong'gör) hist. komendant.

drunk, adj. (dronk) 1) pijany alkoholem, w użyciu jako orzeczenie, nie jako przymiotnik określający, a więc mówimy **this man is drunk**, a nie **this is a drunk man**; jako przymiotnik określający używamy wyrazu **drunken**, **inebriated**, **intoxicated**, **fuddled**, **tipsy**; 2) pija-

ny wrażeniem, widokiem, radością, **d. with joy**.

drunk, s. bot. ob. **darnel**, s. 1).

drunkard, s. (dru'nkard) 1) pijak (m), pijanica (m), pijaczka (f), opój (m), osoba stale upajająca się alkoholem; także **sot**, **tofer**; 2) pl. w St. Zj. bot. a) knieć błotna **marsh marigold CALTHA PALUSTRIS**, Linn.; b) gruszyczka amer. **checkerberry** lub **creeping wintergreen**, **GAULTHERIA PROCUMBENS**, Linn.

drunken, adj. ('-en) 1) pijany; 2) przepojony, nasycony cieczą; Szekspir **let the earth be drunken with our blood** napójmy ziemię naszą krwią; 3) wynikający z pijaństwa; robiony po pijanemu; 4) nietrzeźwy, jakoby pod wpływem alkoholu.

drunken, vi. upić się (alkoholem). **d. date**, (d. dejt) areka i jej owoc, ob. **betel palm**.

drunkennes, s. (dron'kennes) 1) pijaństwo, opilstwo; 2) przen. zachowanie nienormalne podobne do zachowania się osoby pijanej; 3) mech. stan rozchętania maszyny, rozklekotania łożysk itp.

drunken plant, d. rye grass-drunk, s., bot. ob.

drunkery, (dron'keri) szynk, szynkownia.

Drupa, s. sing. i pl., **Drokpa**, **Drukpa** (dro'pa, drok'pa) etn. odnoga rasy tybetańskiej.

drupaceous, adj. (drupej'szós) bot. 1) pestkowy, ob. **drupe**; 2) migdałowaty, ob. **amygdalaceous**.

drupal, adj. (dru'pl) = **drupaceous**; r.

drupe, s. (dru'p) bot. pestkowiec, owoc mający pestkę, np. czereśnia, brzoskwinia, migdał.

drupel, **drupelet**, s. (dru'pl, druplet) pesteczka np. w malinie; także **drupeole** (dru'pi-oł).

drupiferous, adj. (dru'piferös) bot. tworzący pestki.

Drury Lane, (dru'ri lejn) a) ulica londyńska na pñn. od Strand'u, sławna w w. XVII jako dzielnica arystokratyczna, a w w. XVIII jako centrum teatralne; b) także skrót zamiast **Drury Lane Theatre**.

Drury Lane Theatre, teatr londyński w Covent Garden w sąsiedztwie ulicy Drury Lane, od r. 1276; w obecnym budynku od r. 1812.

Druze, s. (dru'z; od Durazi, założyciela sekty Druz, członek narodu mieszkającego w górach Libanu i Hauranu i stanowiącego odrębną prowincję pñn. Syrii; pracownicy rolnicy; od w. XI sekta mahometańska, wierząca, że Hakim, szósty kalif z linii Fatimy, córki Mahometa, był dziesiątym i ostatnim wcieleciem Boga, stanowiącego Najwyższą Istotę, i od owej pory komunikującego się jedynie z Najwyższym Intelektem; wierzą też w wędrowkę dusz.

druze, s. (druz) druza 1) bot. kuliste grono kryształków, znajdujące się w komórkach roślin; 2) min. a) powierzchnia, pokryta drobnymi kryształkami; b) geoda, próżnia skalna pokryta kryształkami, ob. **geode**; 3) wet. = **strangles**.

drusy, **drused**, adj. (dru'zi, zd)

min. a) pokryty drobnymi kryształkami; b) mający próżnię, pokryte wewnątrz kryształkami.

druiness, s. (drök'sines) zgnilizna w samym rdzeniu ściętego drzewa, ob. **duramen**.

druxy, **drukey**, adj. (drök'si) o drzewie, mający gnijące miejsca w samym rdzeniu drzewa.

dry, adj. (draj) 1) suchy, mający mało wilgoci albo wcale bezwodny; nie mokry ani wilgotny, **d. climate**, suchy klimat, powietrze o małym procencie wilgoci; 2) posuszny, nadzbyt suchy, **d. season**, sezon bez zwyczajnej o tej porze roku ilości opadów; 3) suszony, sztucznie pozbawiony wilgoci, np. **d. fish** suszone ryby; wyschły, np. **dry river bed**, wyschłe koryto rzeki; uschły; 4) nie znajdujący się pod wodą, np. **d. land**, suchy ląd po którym można przejść suchą nogą; 5) **the cow is d.** krowa nie daje mleka; 6) spragniony, łaknący wody; 7) bez okras, np. **d. toast**, grzanka bez masła; 8) (o oczach) bez łez; 9) (o winie) wytrawny; 10) przen. pozbawiony żywości, ciepła, miękkości, np. **d. wit**, suchy dowcip, kostyczny dowcip; **d. reception**, suche, zimne, obojętne, oschłe powitanie; **d. speech**, mowa pozbawiona upiększenia, dowcipu, nie budząca zainteresowania; **oschły**; 11) ostry, niemiły, **d. voice**, **d. cough**, suchy głos, suchy kaszel; 12) St. Zj. suchy; **d. state**, **d. county**, **d. town**, obszar administracyjny, w którym zabroniony jest handel alkoholem, (gmina, powiat, stan) na podstawie ustawy miejscowej, przyjętej w głosowaniu przez większość; państwowy zakaz, uchwalony podczas wojny jako XVIII poprawka do Konstytucji; a znany pod nazwą prohibicji został zniesiony 7 listopada 1933 r. przez XXI poprawkę do Konstytucji; 13) bud. budowany bez wapna lub cementu; 14) chem. przysposobiony bez cieczy lub z najmniejszą ilością cieczy; 15) med. suchy, niekrwawy, bezwodny, sucha sapka **d. catarrh**, **CATARRHUS SICCUS**; s. szew, **SUTURA SICCICA** odr. krwawego (igła); s. wanna **Roman bath** łaźnia rzymska; s. kaszel **d. cough** **TUSSIS SICCICA**, bez odpluwania; s. ręka, s. noga, będący w stanie zaniku (o kończynach bezwładnych z zanikłymi mięśniami); 16) met. suchy, o miedzi, cynie, stali, mającej więcej tlenu niż pożądanego, ob. **underpole** 2).

dry, adv. sucho (dosłownie lub przenośnie), także **dryly**.

dry, s. 1) suchość, susza, posucha; pl. meteorol. długi okres bez opadów; 2) suchy ląd; in the d. inż. prace ziemne bez napotkania wody; 3) górn. dom w którym górnicy po pracy mogą się umyć i przebrać; także **drying house**, **dryhouse**, **change house**; 4) min. naturalny szew, stanowiący skałę w kamieniu; 5) St. Zj. **drys** pl. prohibicjoniści, susi, abstynenci od alkoholów.

dry, vi. 1) schnąć, uschnąć, tracić wilgoć, zaniechać wydawania wilgoci lub cieczy; często z **up**; (o krowie) tracić mleko; 2) schnąć do stanu pożądanego na stałe, jak np. lakier, farba, klej.

JEDENASTA LISTA PRENUMERACJI ELEVENTH LIST OF SUBSCRIBERS

Army Medical Library, Washington, D. C. (2 egzemplarze)

Biblioteka Jagiellońska, Kraków, Polska

Polish American Trading Co. of New York, Brooklyn, N. Y.

Public Library, St. Louis, Mo.

Rebuilders of Poland, Detroit, Mich.

University of Michigan, Ann Arbor (drugi egzemplarz).

Edward Baumiller, Detroit, Mich.

Zofia Kozak, Hoboken, N. Y.

Stefan Lamprecht, Detroit, Mich.

C. F. Mishka, Milwaukee, Wis.

Helena D. Moll, Chicago, Ill.

Kazimierz Niemyjski, Detroit, Mich.

P. Petryna, Vancouver, B. C. Kanada.

Stasia Pokora, Milwaukee, Wis.

Bolesław Wawryniuk, Spence's Bridge, B. C. Kanada.

OD WYDAWNICTWA

W celu częściowego zmniejszenia deficytu przedsiębiorstwa cena pierwszego tomu Słownika w oprawie będzie podwyższona **z dniem 1-ym stycznia 1948** na \$20.00.

Biblioteka Gł. UPH Siedlce
nr inw.: BR - 31818

br. 31818